

**TARTU ÜLIKOOL
FILOSOOFIATEADUSKOND
EESTI FILOLOOGIA OSAKOND**

ANNIKA HUSSAR

EESTLASTE EESNIMEDEST AASTATEL 1930–1990

MAGISTRITÖÖ EESTI KEELE ALAL

JUHENDAJA DR. PHIL. REET KASIK

TARTU ÜLIKOOLI
EESTI KEELE ÕPPETOOL

TARTU 1998

Sisukord.

Sissejuhatus	3
Töös esinevad mõisted	4
1. Eesnimealane uurimistöö Eestis	6
1.1. Ülevaated ajalooliste dokumentide materjalist	6
1.1.1. Uurimused muistsetest nimedest	7
1.1.2. Ülevaade XIV–XIX sajandi nimedest	9
1.2. Uurimused XX sajandi nimedest	15
1.2.1. Soovitusnimestikud	15
1.2.2. Nimestatistilised uurimused	23
1.2.3. Nimevalikute sotsioloogiline taust	28
1.3. Piirkondlikke erinevusi esitavad tööd	29
1.4. Etümoloogia käsitlused	30
2. Eestlaste eesnimedest aastatel 1930–1990	36
2.1. Materjali kirjeldus. Kogumise põhimõtted	36
2.2. Eesnimekasutus aastatel 1930–1990	38
2.2.1. Eesnimede hulk	38
2.2.2. Eelisnimede kasutussagedus. Eelisnimede vaheldumisest	40
2.2.3. Piirkondlikud eripärad nimevalikus	51
2.2.4. Unikaalnimed	67
2.2.5. Nimi ja sugu	73
2.3. Eesti eesnimede struktuurist	80
2.3.1. Nimede pikkus	80
2.3.2. Naise- ja mehenimede struktuurierinevused	86
2.3.2.1. Nimede häälikstruktuurist	86
2.3.3. Kaksiknimed	103
2.3.3.1. Materjal	103
2.3.3.2. Kaksiknimede kujunemisest	105
2.3.3.3. Kaksiknimede kasutusest eestlastel	107
2.3.3.4. Kaksiknimede osakaal nimeandmisel	108
2.3.3.5. Kaksiknimede struktuurist	113
2.3.3.6. Kaksiknimedes esinenud nimedest	116
2.3.3.7. Kaksiknimede kasutusest piirkonniti	120
2.3.3.8. Kaksiknimede keelu mõjust eesti nimedele	123
2.3.4. Võõrapärasused kirja pildis	126
Kokkuvõte	136
Summary	141
Kasutatud kirjandus	144
Lisad	148

Sissejuhatus.

Käesoleva magistritöö "Eestlaste eesnimedest aastatel 1930–1990" temaatika kuulub eesti keele onomastika valdkonda, vaadeldakse isikunime üht osa, eesnime. Töö eesmärgiks on seatud kirjeldada eesti eesnimede ja eesnimekasutuse kõige üldisemaid jooni XX sajandi 60 aasta jooksul. Seega on siinne eesti nimede käsitus eeskätt deskriptiivne. Kuna töös on tendentsid eesti eesnimevaras aastatel 1930–1990 seotud andmetega nimede varasema ning ka vaatlusaluse perioodi järgse kasutuse kohta, võib käsitlust pidada diakrooniliseks ehk leksika ajaloolist arengut silmas pidavaks: kujundatakse üldpilt eesti eesnimevara tendentsidest viimase saja aasta jooksul.

Töö esimeses osas heidetakse pilk eesti eesnimeuurimisele ning olulisematele uurimissuundadele. Ülevaade on püütud koostada võimalikult ammendav kõigi eesti eesnimesid esitavate käsitluste kohta, ehkki see ei ole tarvitsenud mõningate allikate raske kättesaadavuse tõttu õnnestuda.

Töö teises osas keskendutakse aastatel 1930–1990 kasutatud eesnimedele endile.

Oluline osa tööst on tänapäeva eesnimekasutuse statistikal — seetõttu kuulub töö osalt ka sõnavarastatistika valdkonda. Statistiliselt vaadeldakse ka mõningate struktuurielementide esinevust.

Töös uuritakse kasutatud eesnimede hulka, eelisnimede ja unikaalnimede kasutust ning tendentse nimekasutuses vaadeldud perioodil. Kuna uurimuse materjal on valitud erinevatest piirkondadest, jälgitakse ka nimekasutuse sarnasusi ning erinevusi piirkonniti.

Teise peatüki teise mahukama poole moodustab käsitus eesti selle sajandi eesnimede struktuuri iseloomulikest joontest ning naise- ja mehenimede ülesehituse erinevustest ning sarnasustest. Üheosaliste nimede üldjoonte kõrval peatutakse pikemalt kaksiknimede kasutusel, mille tarvituses on vaadeldaval perioodil toimunud suuri muutusi. Ehkki eesti nime õigekirja pole töös kõigis üksikasjades käsitletud, seob võõrapärasuste käsitus eesti nimedes töö ka ortograafia probleemistikuga.

Töös pole eesmärgiks seatud nimede algtäheenduse või päritolu väljaselgitamist, ehkki mõnel puhul on riivamisi nimede päritolu valdkonda puudutatud.

Töös esinevad mõisted.

Töös on kasutatud põhiliselt Edgar Rajandi poolt nimealastes artiklites tarvitatud ning tema nimeraamatus defineeritud mõisteid (Rajandi 1966: 231–247).

Eesnimi on tavatähenduses isikunimi ühist perekonnanime kandvate isikute eristamiseks. Lühiduse eesmärgil on kasutatud eesnime tähenduses ka lihtsalt nime. Eesnimed, mida antakse sünni registreerimisel tütarlastele, mida poistele tavaliselt ei panda, on naisenimed (nt *Tiina, Linda*), ning nimed, mida kasutatakse harilikult ainult meessoost isikute eesnimedena, on mehenimed (nt *Paul, Raivo*). Osa eesnimesid on pandud samal kujul nii poistele kui tüdrukutele, need on kahesoolised nimed (nt *Aare, Kris*).

Struktuuri alusel on võimalik nimesid jaotada liht-, liit-, kaksik-, kolmiknimedeks. Lihtnimi on ühest nimest või ka nimest ja tuletussufiksist koosnev nimi (nt *Ene, Eneken*). Liitnimi on mitmest nimest või mitme nime osadest uueks, iseseisvaks nimekujuks liitunud eesnimi (nt *Anneliis*). Kaksiknimi on eesnimi, mis koosneb kahest nimest, need võivad olla omavahel sidekriipsuga ühendatud või lahku kirjutatud (nt *Ene-Reet, Karl Robert*). Kolmiknimi on vastavalt kolmest nimest koosnev eesnimi (nt *Agatha Mary Clarissa*). Kaksiknimede ja kolmiknimede puhul esineb sageli vaid üks nimedest igapäevakasutuses, see on tavanimi. Mitmest nimest koosneva eesnime dokumentides olemasolevad, aga tegelikult mittekasutatavad nimed on kaasnimed.

Eesti nimevara koosneb eestikeelsetest ja võõrkeelsetest nimedest. Eestikeelsed nimed on (1) muinaseesti (ka muistsed) nimed — nimed, mis on kasutusel olnud ristiusustamiseajal ning kasutusel olnud u XVI sajandini, osa on XX sajandil taas kasutusele võetud (nt *Lembitu, Meeme*); (2) laennimed — nimed, mis pole omakeelset algupära, on aga kohanenud keele seaduspärasustele; keskajal, põhiliselt alamsaksa keelest laenatud nimed (nt *Mari, Jaak*); (3) uued eestikeelsed, kunstlikult loodud nimed, mida hakati looma XIX sajandi lõpust alates ning mis hakkasid laiemasse kasutusse tulema XX sajandi alguses (nt *Leelo, Õie*). Esimese ja kolmanda rühma nimesid on nimetatud ka omanimedeks. Võõrkeelsete nimede puhul räägitakse ka võõrnimedest. Need on teistest keeltest võetud nimed (nt *Friedrich, Ingrid*). Kasutussetuleku aja järgi võib võõrkeelsete nimede puhul eristada vanemaid ja uuemaid võõrkeelseid nimesid. Vanemad on pruuki

tulnud XIX sajandi II poolel ja selle sajandi esimestel kümnenditel, uuemad põhiliselt 1950.–1960. aastatel (Saari 1988: 183, M. Erelt, T. Erelt, Ross 1997: 561).

Kõneldakse veel põhinimest, mis on nime see kuju, millest kui esmasest ja algupärasest on arenenud kõik lühendvormid, teisendid ja arendvormid. Alusnimi on nime selline vahevorm, millest uuemad lühendid ja teisendid on kujunenud. (Nt nime *Charlotte* alusnimeks oleks *Charles*, põhinimeks aga *Karl*.) Lühendvorm (ka nimelühend) on põhinimest kujunenud uus, iseseisvunud lühem nimevorm (nt *Maria* > *Mari*). Arendvorm on põhinimest tuletuslõpuga või mõnel muul viisil täiendamise teel kujundatud nimevorm (nt *Mari* > *Marike*). Nime teisend ehk variant on igasugune lühend, arendvorm, tuletus jmt põhinimest (nt *Maris*). Sõsarnimi on mehe-eesnime alusel moodustatud naisenimi (nt *Robert* > *Roberta*). Vennasnimi on naisenime meesvaste (nt *Eva* > *Evo*). Nime täisvorm on nime see kuju, milles on alles kõik põhinime olulised elemendid (ortograafia iseärasusi arvestamata) (nt *Elišabet*). Räägitud on ka nime kirjakujust, mis on samuti põhinime olulisi elemente sisaldav nimekuju, mis lisaks arvestab ortograafilisi iseärasusi (nt *Elisabeth* ja *Elizabeth*).

Nimekasutussageduse käsitlusel on olulised mõisted eelisnimi, eelisnimestik, unikaalnimi. Eelisnimi on teatud aasta(i)l nimeandmisel soositud eesnimi. Eelisnimestik on enamkasutatud nimedest (eelisnimedest) esinemissageduse järjekorras koostatud nimestik. Unikaalnimi on nimi, mida on pandud teatud aasta(i)l või kogu kasutatud nimevara seisukohalt üliharva, üks kord (nt *Aino* oli sajandi alguses ülipopulaarne ning kuulus eelisnimede sekka, 1990. aastatel on tema kasutus üliharv ning ta võib kuuluda oma aastakäigu unikaalnimede hulka).

1. Eesnimealane uurimistöö Eestis.

Eesti isikunimealane kirjandus on küllalt rikkalik, sealhulgas on aja jooksul ka eesnimesid käsitlevaid töid ilmunud õige arvukalt ning eesnimede probleemistikku on käsitletud selle erinevatest aspektidest. Esimesi märke eesnimihuvist leidub sajandivahetusel ilmunud uusi nimesid esitanud kalendrites ning muudes nimeloeteludes ja soovitusnimestikes — see osundab suurele eeltööle eesnimede kogumisel ning vanade dokumentide uurimisel, kust omaloomingule lisaks või sellele eeskujuks nimematerjali leiti. Suurem huvi eesnimede vastu tekkis 1920.–1930. aastatel, selle tähelepanu tingis paljuski nimede eestistamise kampaania. Tekkis vajadus otsida sobivaid nimesid võõrkeelsete asemele ning sellega seoses kasvas huvi selle vastu, missugune on ja peaks olema laiemalt eesti nimi; see ongi sageli tolleaegsete käsitluste sisuks. Mitmed artiklid tutvustavad ajaloolistes dokumentides leiduvat nimevara.

Sõjajärgsetel aastatel on eesnimeuurimine seotud eeskätt Edgar Rajandi, Eduard Roosi ja Helmut Tarandi nimedega. Eesti nimedega on tegelnud ka väliseestlane Hildegard Must. Kõige enam ilmus eesnimekäsitlusi 1960. aastatel, samuti 1970. aastatel. 1966. aastal ilmus esimene eesti mahukam eesnimeleksikon, Edgar Rajandi “Raamat nimedest”.

1.1. Ülevaated ajalooliste dokumentide materjalist.

Eestit käsitlevate ajalooliste dokumentide tutvustusi on ilmunud üsna palju, eriti 1920.–1930. aastatel; sageli on kõne all ka ürikuis leidunud isikunimed. Need kirjutised on väga erineva süvenemise ja mahuga, tutvustavatest ülevaadetest kuni trükis ilmunud vanemate dokumentide põhjaliku analüüsini välja. Mitmed neist artiklitest polegi iseseisvad uurimused, vaid eesmärgiks on olnud suunata huvilise tähelepanu väärtuslikule materjalile. Ajalooliste dokumentide materjali käsitlevate tööde ülevaated on jagatud siinses käsitluses kahte alapeatükki: osa artiklite uurimisobjekt on selgelt ja ainult olnud muistsed nimed, teine osa artiklitest on kas keskendunud XVI–XIX sajandil valdavalt esinenud laennimede või andnud ülevaate kogu valitsevast nimepildist XIX sajandi keskpaigani.

1.1.1. Uurimused muistsetest nimedest.

Eesti muistseid isikunimesid on uurinud kõige enam Eduard Roos 1960.–1970. aastatel. Roos on teinud ülevaate allikaist, kus muistseid isikunimesid leidub, nende nimede esinemisest XIII–XVI sajandi ürikutes ja struktuurist.

Kõige vanemates allikates on eestlased ja liivlased kirja pandud ühe nimega (nt XII saj lõpu ja XIII saj alguse sündmusi käsitlevas Henriku Liivimaa kroonikas esinevad *Lembito*, *Meme*, *Wottele*, *Maniwalde*). Ka XIV–XV sajandil on kirja pandud üks nimi (nt XIV saj *Melemes*, *Melite*, *Toynelemby*, *Villyepeue*, XV saj *Auwodas*, *Memo*, *Meleualdo*), harvadel juhtudel veel XVI sajandil. Juba XIV sajandil on kirja pandud ka lisanimesid (kohanimi, isanimi või ristinime kõrval lisanimena muistne isikunimi). Henriku Liivimaa kroonikale lisaks on vanimad allikad, kus eestlaste nimesid leidub, Taani hindamisraamat ning leping saarlastega (XIII saj). XIV sajandist on materjali enam: vakuraamatud, Tallinna elanike nimestikud. XIV sajandi allikate põhjal on selgunud, et sel ajal olid muistsed nimed ülekaalus, moodustades kaks kolmandikku nimedest. XV sajandist alates hakkab muistsete nimede hulk vähenema. Tallinnas jäävad muistsed nimed XV saj vähemusse, maal veel esialgu mitte: Järvamaa vakuraamatu andmeil esineb muistseid ja ristiusuga kaasa toodud nimesid võrdselt, Lõuna-Eestis on XV saj keskpaigani muistseid nimesid u 60%. XV saj keskpaigast alates hakkab ristiusuga tulnud nimede osakaal oluliselt suurenema; sajandi lõpuks väheneb muistsete nimede osa 25–30%-ni. Tallinna kodanikeraamatus kaovad eesti nimed XV saj II veerandist, turberaamatust, kus olid kirjas mujalt tulnud elanikud, XVI sajandil. XVI saj on muistseid nimesid kirja pandud ainult üksikuid. Tolleaegsetest kirjapanekutest saab teateid vaid mehenimede kohta, naisenimesid esineb vanimates ürikutes üksikuid. Seepärast on arvatud, et osa nimesid on olnud kasutusel nii meestel kui naistel (Roos 1961: 341–352).

E. Roos on vaadelnud ka muistsete nimede tähendust ja struktuuri. Vanade eesti ja liivi nimede lähtekohaks on olnud loodus ja selle nähtused ning inimese füüsilised ja psüühilised omadused ning eluavaldused (Roos 1961: 341–352). Määrava osa eesti muistseist nimedest moodustasid u 25 peamiselt abstraktnoomeni (nt *iga*, *iha*, *lemb*, *meel*, *päev*, *tõiv*, *vili* jt) ning mõne adjektiivi (nt *hea* või *hüva*, *kauge*, *kallis*) abil saadud liht-, eriti aga liitüvelised ja tuletussufiksiga nimed. Nende eelistamise põhjuseks on ta

pidanud võimalust anda sel viisil nimele mõni eriline varjund, mis lihttüveliste nimede kasutamise puhul puudub. Osa enamkasutatud sõnadest esineb ainult esi- (nt *au, iha, ilm, kallis, kauge, kõik, küll, uni, vesi, viha*), osa järelkomponendina (nt *jalg, mees, nõu, pea, päev*). Mõlemas asendis on esinenud *lemb, meel, tõiv, vili*. Nii on moodustunud näiteks nimed *Aulemme, Hyamell, Kaykemele, Lembewalde, Melemes, Hawenpee, Vichtemes*. Sufiksiga nimedest on kasutatud nimesid *Meledes, Kostie, Melicke, Melexi, Valdemas, Melendo, Melendes, Memo, Melleto, Lembitu, Unnewa* (Roos 1976b: 120–130). Liitsõnaliste nimede komponentidest on tavalisemad olnud *lemb* ja *meel*, esimene neist tuleb sagedamini esile Lõuna-Eesti ja teine Põhja-Eesti nimedes. *meel*-ainesega muistseid nimesid on E. Roos lähemalt analüüsinud ja leidnud, et rohkem on esinenud tüve *meel* alusel moodustatud lihttüvelisi nimesid (nt *Melenow, Meelipeyve, Kallemele*), vähem tuletusliitelisi nimesid (nt *Meleke, Melekes, Melendes*). Muistseist naisenimedest on olemas küll ainult üksikuid näiteid, kuid nende hulka kuulub ka *Vilemeles*, rahvaluules on naisenimedena esinenud *Meeli, Meelas* (Roos 1971: 77–97).

Muistsete isikunimede tähendusliku külje kohta on esile toodud, et nimepanek on ristiusueelsel ajal olnud seotud animistliku maailmakäsitusega. Selle järgi oli lapsele nime andmine tema saatust määrav maagiline toiming (Palli 1961b: 110, Roos 1976a: 106–110). Taoline suhtumine nimesse on elujõuline olnud veel XVII saj keskpaigas, mil eestlasi on väidetud umbes 6-nädalasi rahutuid lapsi “ebasobiva nime pärast” ümber ristitavat (Roos 1976c: 19). Isikunimedes tulevad esile meie esivanemate kujutelmad hinge erinevatest vormidest (nt *Hinke, Engewalt*), mitmed muinasusundilise sisuga mõisted (nt *Tont*), suhted esivanematega, sugu- ja perekonnaga (nt *Heime, Lelle*); peale selle kajastuvad nimedes nõidumine (nt *Tarck*), asustusega seotud mõisted (nt *Asse, Acho*), kasutusel olnud esemed ja riistad (nt *Kierwes, Nagell*), põllundus ja karjandus (nt *Kynnensone*), toiduainete nimetused (nt *Mesi*), elukutsed (nt *Puseppepoyck*), sõjapidamisega seotud mõisted (nt *Moeock*), kehaosade nimetused (nt *Keel, Ponepepoick*), inimese psüühilised ja füüsilised omadused (nt *Pick, Kurri*), inimese mõtte- ja tundeelu (nt *Auwe, Lempy*), kultuurimõisted (nt *Laulo*). Loodusest on isikunimedesse võetud linnu- (nt *Harrack, Kurke poyke*), putuka- (nt *Kerblaßepoick, Lutick*), loomanimetusi (nt *Ilwes, Rebbene*), taimenimetusi (nt *Bichel, Pernapoick*), metallinimetusi (nt *Kulde*), loodusnähtusi (nt *Hermepoick, Kuvalke*) (Roos 1976a: 106–118). Eestlaste nimed on leitud olevat tähenduselt abstraktsemad ja rahumeelsemad võrreldes näiteks germaanlaste nimedega (Rajandi, Tarand 1976: 131).

Kuna hilisemad ürikud näitavad, et esimestes ürikutes liivlaste nimedena kirja pandud nimed on esinenud hilisemates kirjapanekutes ka eestlastel, võib arvata, et liivlastel ja eestlastel on olnud ühiseid nimesid (Vääri 1969: 4, Alvre 1984: 538–539). Esimesena kirja pandud nimesid on *Viliendi, Uldenago, Wade, Waldeko, Vietzo, Lembewalde, Wane, Lembitu, Unnepewe, Maniwalde, Meme, Wottele, Vytamas, Kyriawanus, Tabelinus*. XIII saj nimedest on enamik lihtnimed (sh sufiksilised), liitnimesid on vähem. Alvre on arvamisel, et eesti ja liivi muistsetest nimedest on palju suuremal osal põhjust omakeelset tausta otsida, kui neid germaani laenudeks pidada (Alvre 1984: 538–543).

1.1.2. Ülevaade XIV–XIX sajandi nimedest.

Ristiusu tulekuga käibele tulnud eesnimesid on uuritud 1920. aastatest alates.

Üks esimesi uurijaid oli Mattias Johann Eisen. Ta on uurinud Poola valitsuse all olnud Tartu maakonna maksunimekirja 1582. aastast, mis sisaldab hulga kasutusel olnud mehenimesid. Suurem osa neist on tänapäevalgi tuttavad vanad laennimed, näiteks *Mikk, Madis, Jaan, Jaak, Toomas, Mart, Peeter* — enamik eestlasi kannabki mõnd pühakunimedest, mis on eestipäraseks kujunenud rahva suus. Maksunimekirjas leidub ka märke perekonnanimede tekkimisest, esinenud on *poik-, vicz-, ov-*lõpulisi lisanimesid, mis on näiteks isanime, kohanime, mõne ameti või loodusnähtuse järgi antud. Suuremal osal Lõuna-Eesti elanikkonnast lisanime siiski veel polnud (Eisen 1923: 4–10).

Paul Johanseni leitud veel vanemat ajaloolist dokumenti, hiljem Kullamaa käsikirjana tuntud ürikut on uurinud Andrus Saareste. Ajaliselt 1520. ja 1532. a vahele paigutatavas tekstis leidub lisaks kohanimedele ja eestikeelsetele lausetele-tekstidele isikunimesid. Esinenud eesnimed on enamjaolt laennimed. Osa nimesid on tänapäevalgi tuttavad (nt *Andres, Jaan, Madis, Mart, Siimu*), osa nimetab Saareste kaasajal võõramaks (nt *Laos, Koort, Jaanus, Laur, Lauri*). Mõnda nime peab Saareste puhteestiliseks (nt *Metsu, Kett*). Lisanimed on XVI saj algul olnud valdavalt eestikeelsed (nt *Mägi Peeter, Jaan Suurepere, Mäe Madis, Madis Rõõm*) (Saareste 1923a: 97–104, 1923b: 136–149).

Trükis avaldatud Tallinna kodanikuks vastuvõetute nimekirja koos nende kohta käivate andmetega tutvustatakse lühiülevaates “Tallinna kodanikkude raamat 1409–1624” (A. T-aa 1932: 88–90). 1409.–1624. aastate kodanikeraamat on olnud Tallinna

linnaarhiivis leiduvatest kodanikenimistutest vanim, teine vastav raamat on aastate 1624–1690 ja kolmas 1690–1889 kohta; 1889. a on kodanikeraamatu pidamine lõpetatud. Esimene raamat sisaldab ligi 5000 nime; lisanimedest on u 300 eesti või (harvem) soome algupära, suurem osa on saksa- ja rootsikeelsed, üksikud vene- ja poolapärased. Teise kodanikeraamatu materjali võib arvata keeleuurijatele vähemhuvitavaks: sellesse kantuil oli küll kõigil juba perekonnanimed, need on aga saksapärased (-keelsed); eesnimede kohta on vaid üksikud näited (A. T-aa 1933: 152–153).

E. Kobolti tutvustab F. Baron Stackelbergi topograafilist uurimust, mis sisaldab lisaks kohanimedele (linna-, küla-, talu-, veekogude, maantee de jne nimed) hulgaliselt isikunimesid XIII–XVI sajandist. Isikunimematerjali on saadud näiteks ühe Tallinna kaupmehe arveraamatust, külade talude nimistust. Eesnimed on XVI saj olnud suuremalt jaolt laennimed (nt *Mihkel, Madis, Tõnis, Peeter, Toomas, Mart*) (Kobolt 1933: 50–54).

Põhjalikumalt on XVI saj vakuraamatuid Järvamaa ja Harjumaa materjali põhjal analüüsinud H. Palli. Palli uurimuses on esmakordselt eesti nimealases kirjanduses toodud sisse mõiste esinemissagedus ning esitatud vastava ajajärgu eelisnimestikke, dokumentides esinenud nimed on esitatud koos esinemiskordade arvuga. Palli on arvamisel, et just XVI sajandist alates saab nimede sagedust, varieerumist, valikuid analüüsida, sest on olemas juba mitmesuguseid mahukamaid loetelusid (vakuraamatud, kodanikeraamatud jne), varasem nimematerjal on selleks liiga väike. H. Palli uurimus näitab, et XVI saj on nimevalik piirkonniti mõnevõrra erinenud, ta on arvanud, et seda võis mõjutada näiteks eri kaitsepühakute populaarsus piirkonniti. On selgunud, et nimevalik on aja jooksul muutunud. Kasutatud nimede hulk on XVI saj olnud üsna väike ning sama nime on saanud suur hulk lastest. Populaarsemad mehenimed on olnud *Hans, Jaan, Andres, Jürgen, Hannos, Mats, Jaak, Toomas*. Suurem osa on laennimed, aga leidub ka ristiusueelseid nimesid (nt *Vichtmess, Melendes, Immot*) ning võõrkeelsete nimede täisvorme (nt *Albrecht, Cristoffer*). Naisenimesid on esinenud vaid üksikuid (nt *Madel, Mall, Maret*). Lisanimesid on XVI saj Harjumaa ja Järvamaa vakuraamatuis esinenud palju rohkem kui eesnimesid (Palli 1959). H. Palli uurimust välis-eesti ajakirjas Tulimuld tutvustanud Julius Mägiste on üldjoontes kirjutatuga nõus, eriti rahul aga sellega, et nimeuurimistöö on Eestis taas liikuma hakanud. Seda rõhutab Mägiste seepärast, et suurem osa nimematerjalist oli Kodu-Eesti arhiivides ning siinsete uurijate kasutada, mujal elavad uurijad olid seetõttu nimeuurimistööst kõrvale jäänud (Mägiste 1959: 321–324).

Osa Eestit puudutavat ajaloolist dokumentatsiooni asub siiski arhiivides väljaspool Eestit (Rootsis ja Saksamaal). Mägiste on uurinud eesti talupoegade nimesid sisaldavat käsikirja, milles leidub väljavõte Tallinna Rootsi rügementide majutusnimestikest. Kuna sõjaväes teenivad eesti mehed vajasisid — et neid oleks kergem identifitseerida — perekonnanimesid, on materjal andnud hea võimaluse jälgida eeskätt perekonnanimede tekkimise printsiipe. Eesnimedest on loetelus esinenud 46 nime (osa neist isanimedes), enamlevinud on Mägiste järgi XVIII saj alguses olnud *Hans*, *Jüri*, *Mats*, peale selle veel *Tõnu*, *Toomas*, *Jaan*, *Johan(n)*, *Jürgen*, *Gert*, *Niklas*, *Ott*, *Peep*. Enamasti on kasutatud laennimesid, paganusaegsed nimed puuduvad (Mägiste 1965: 218–222).

Lemming Rootsmäe on analüüsinud Võnnu kihelkonna 1713.–1800. a sünniregistrite materjali. Vaatluse all on olnud u 25 000 isiku nimed. XVIII sajandit on iseloomustanud nimede vähesus, samas on pruugitavate nimede hulk pidevalt kasvanud: kui sajandi I veerandil on kasutatud 46 mehenime ja 43 naisenime, siis viimaseks veerandiks on vastavad arvud 87 ja 70 (kokku on kasutatud 122 mehenime ja 94 naisenime). Nimevara on suurenenud uute saksapärase nimede ja piiblinimede käibeletulekuga. Samas on kasvanud ka enamkasutatud nimede osakaal nimeandmisel. Juba 1720. aastatel on registrisse ilmunud esimesed kaksiknimed. Kaksiknimede hulk on suurenenud aja jooksul, ent tegemist pole olnud kuigi laialt levinud nähtusega. Võnnus olid enamkasutatud naisenimed *Ann*, *Liis*, *Mari*, *Mai* ja *Ano*, mehenimedest *Jaan*, *Peeter*, *Johan*, *Jakob* ja *Hindrik*. Nime-eelistused on nii pika aja jooksul loomulikult ka muutunud. 87 aasta jooksul on populaarsust võitnud naisenimed *Liis*, *Eva*, *Kato*, *Leeno*, mehenimedest *Johan*, *Hindrik*, *Mihkel* ning moest on taandunud *Liiso*, *Elo*, *Ebo*, *Krõõt*, *Kade*, *Epp*; *Märt*, *Jüri*, *Jaak*, *Madis*. Kolme enamkasutatud nime hulgas on püsinud kogu sajandi jooksul *Anu* ja *Mari* ning *Jaan* ja *Peeter* (Rootsmäe 1969: 623–624).

Leo Tiik on uurinud XVI saj II poole ja XVII saj alguse vakuraamatute materjali põhjal Saaremaa ja Hiiumaa vanu isikunimesid. Ligikaudu 1100 isikut on kandnud 80 erinevat eesnime. Aja jooksul on kasutatavate nimede hulk vähenenud. Saaremaa asend ning avatus mitmesuunaliseks välissuhtluseks on tinginud XVI–XVII saj vahetusel erinevate nimede suurema hulga kui hilisemal ajal ning nimevaliku erinevuse mandri-Eestiga võrreldes (Tiik 1976a: 413–418). Saaremaa ja Hiiumaa kasutusse tõid uusi nimesid sisserändajad (mandrilt tulijad, meremehed jne), suur osa nendest nimedest aga ei kodunenud ja kadus koos sissetooja surmaga. Oma osa on andnud nimevalikusse teiste

keelte kõnelejatest koosnev ülemkiht. Hiiumaal on mõju avaldanud sealne rootsikeelne elanikkond. Enamik tarvitatud nimedest olid katoliku pühakute nimedele toetuvad laennimed. Enamkasutatud olid *Matz*, *Simon* ja *Jacob*, rootslastel *Matz*, *Hans* ja *Jürgen* (*Jöran*). Nagu Rootsmäe, toob ka Tiik esile populaarsete nimede suure osatähtsuse. XVIII saj hingerevisjoni andmetel on ligi kaks kolmandikku lastest saanud nime 10 populaarsema seast, u 90% lastest on saanud ühe enamkasutatud 20 nimest, samasugused on andmed rootslaste kohta. Nii eestlastel kui ka rootslastel on vähenenud pruugitavate nimede hulk, põhjusena nimetab autor sunnismaisust ning väljaspoole suhtlemise võimaluste vähenemist (Tiik 1969: 82–85). Tiik on kõrvutanud Saaremaa maaraamatute nimesid friisi nimedega ning selle abil andnud võimaliku seletuse mitme nime päritolu kohta. Näiteks lisanime *Peneken* seostab ta friisi mehenime *Bene*, *Beene*, *Beno* deminutiividega *Bene*, *Beneko*, *Benicke* ning arvab, et tähenduse 'peenike' võiks hoopis kõrvale jätta (Tiik 1976a: 413–418). Samuti on ta kõrvutanud eesti (lisa)nimesid *Aßo* (*Simo*) ja friisi *Asse*, *Asso*, *As*, eesti *Ebbo* (*Hans*) ja friisi *Ebbo*, *Hebbo*, eesti (*Matz*) *Emmepoke* ja friisi *Emme*, *Emmo*, *Emma* jne. Kokkulangevusi on Tiik seletanud kasutuselolnud lühinimede rahvusvahelise rändega. Et tegemist on suurelt jaolt lühikeste ja lihtsate nimedega, peab ta võimalikuks ka samakõlaliste nimede tekkimist mitmes eri paigas (Tiik 1976b: 485–488). Tiik on uurinud ka Saaremaal XVI ja XVII saj kasutatud kiriklikest (piibli-, pühakute) nimedest kujunenud lühendnimesid koos nende alusnimedega ja nende kasutamist. Sel ajajärgul on madalama sotsiaalse staatusega eestlased märgitud dokumentidesse lühema käibenimega, nimede täisvormi esineb harva. Maakoguduste sünniregistreis, mis on säilinud XVII saj II poolest alates, nähtub, et kirikliku täisnime sai näiteks mõisateenija või köstri laps (nt *Christiana*), talupojaga abielludes märgiti sama isiku nimi raamatusse juba lühenenud kujul (nt vastavalt *Stina*, *Tiina*, *Kristi* või *Kersti*). Sama on näidanud XIV saj ja XV saj alguse Tallinna kinnisturaamatute analüüs: sama isik on dokumentidesse kantud kord täiskujulise (nt *Hinricus*), kord lühenenud nimega (nt *Hinso*). XV saj lõpus hakkab asjaajamine üle minema alamsaksa keelele ja ülekaalu saavad lühinimed. Ka siis on oluline olnud sotsiaalne staatus: kaupmees on kirja pandud lühinimega, tema valimise korral raehärraks on kasutama hakatud täiskujulist nime. XVII saj lõpul on maal dokumentides kasutatud kohalikke lühinimesid ning vaid harva kiriklike täisnimesid (Tiik 1977: 284–288). Ka H. Palli on toonud esile sotsiaalse staatuse tähtsuse. Ta on leidnud erinevusi nimede *Jaak* ja

Jaagup, Peep ja Peeter, Hannos ja Hans kasutajaskonnas: nimetatud paaride esimesed nimed on kuulunud eeskätt vähemjõukatele talupoegadele (Palli 1961a: 137–138).

Küllike Kaplinski on XIV saj Tallinna maksunimistuist välja noppinud eestlaste nimed. Kaplinski on tõdenud sellise töö üsna keeruliseks, kuna maa põliselanike ristiusku pööramisega kadus aegamööda käibelt muinaseesti nimepruuk, üldtuntuks said kristlikud eesnimed ning saksa, enamasti kohanimedele viitav liignimede süsteem. Seetõttu on rahvuste määramisel vanades kirjapanekutes usaldusväärsed vaid muinasaegsed nimed, kristlikke nimesid kandsid ühtmoodi nii sakslased kui ka eestlased. Rahvuse määramisel on uurimistöös abiks lisamärkused, andmed rahvuse kohta või mõni eestikeelne täiend (nt *poeg*). Peale selle on Kaplinski arvesse võtnud märgitud ameti: kuna kvalifitseerimata või vähese väljaõppega käsitööladel töötasid enamjaolt eestlased, on eestlasteks peetud lihttöölisi. XIV saj materjalis leidub nii muinaseesti nimesid (nt *Hoppe, Hymmote, KaykemeI*) kui ka laennimesid (nt *Jacob, Kersten, Marten, Peter, Matse, Olap*) (Kaplinski 1975: 682–692).

E. Roos on uurinud ulatuslikke muutusi eesti nimevaras XIX ja XX sajandi vahetusel. Esimene suurem muudatus nimevaras sai alguse XIII sajandil, kui käibeale hakkasid tulema ristiusuga kaasa toodud nimed. Lõpliku ülekaalu saavutasid uued nimed XVI sajandil: paganusaegsed nimed vahetusid katoliku pühakute ning piiblinimede lühendatud ja mugandatud vormide (laennimede) vastu. Laennimed jäid eesti nimepildis valitsevaks XIX saj keskpaigani, kui tarvitusele hakkasid tulema võõrapärased nimed (Roos 1962). Need olid samade laennimede alusnimed, aga ka teised võõrkeelsed nimed (nt prantsuse, inglise, vene nimed). Nii suurte muutustega nimevaras kaasnes nimede arvu kasv. Sajandivahetuse moenimed olid naisenimedest *Maria, Marie, Anna, Ida, Johanna, Alma, Elvine, Rosalie, Sohvia, Sohvie, Elise*, mehenimedest *August, Johan(n), Hans, Johannes, Eduard, Aleksander, Oskar*. Esimesed võõrkeelsed nimed on pandud lastele XIX saj I poolel. Tavaliselt on vähemalt üks vaderitest sel juhul olnud muulane, mis näitab, et vanemate sotsiaalne staatus on olnud tavalisest kõrgem. Nendest sai n-ö vahenduslüli võõrkeelsete nimede jõudmisel sakslaste kasutusest eestlaste kasutusse. Teine uute nimede allikas oli kalender. Esimeste kalendrite nimevalik on suures osas tehtud saksa kalendrite eeskujul. Nimevaliku laienemisele hakkasid järjest enam kaasa aitama ilukirjandusteosed. Nii sai võõrkeelsete nimede kasutamine sajandi lõpuks üldiseks. Esimesed eestikeelsed nimed ilmusid O. W. Masingu kalendris (*Kauppo, Wane, Wiitso, Annikas, Asse, Salme*).

Eesti eesnimede esitamist jätkas kalendrites Fr. R. Kreutzwald. Kasutusse tulid esimesed eestipärased (või nendena tõlgendatud) nimed siiski ilukirjanduse mõjul. Eeskujuks olid Kreutzwaldi “Kalevipoeg” (*Linda* ja *Salme*), lugulaul “Lembitu”, K. A. Hermann “Auulane ja Ülo”, A. Kitzbergi “Maimu”, A. Saali “Vambola”, “Aita”, “Leili” jne. Kirjanduse osa nimepanekul on esile toonud ka H. Must (Must 1960b: 375). Nimede loojad on eeskujuna kasutanud ajalooallikaid, osa, eriti naisenimed, on aga autorite endi looming. Esimesed kasutajad on need nimed saanud Viljandimaal: 1874. a pani C. R. Jakobson tütrele nimeks *Linda*, 1882. a sai üks tütarlaps sealsamas nimeks *Salme* ja teine *Linda*; Tallinnas on esimene *Linda* kirja pandud 1900. a. Üks uute nimede loojaid oli P. Sõggel, kes oma J. Hurdale saadetud kogu küll rahvasuust kogutuks väitis. Et tema esitatud nimed on uued kunstnimed, mida ei saanud tolleaegses kasutuses olla (nt *Eie*, *Kulla*, *Rahu*, *Soovi*, *Säde*), on Roosi arvates u 60% tema saadetud u 300 nimest ta oma looming. Kalendritest toimus otsustav murrang juba varem mainitud Tõnissoni 1886. a tähtraamatus, mille nimevalik koosneb suuremalt osalt uudisloomingust. Tõnissoni järgi hakati uudisnimesid aktiivsemalt pakkuma ka teistes kalendrites. Uute kunstlike nimede vastuvõtt ei olnud sugugi üksmeelne. J. Kurrik arvas, et liiga selge tähendus takistab tavasõna nimeks pidamast ning nimele annab väärtuse tema iga ja traditsioon, ei saa automaatselt mõnd sõna nimeks pidama hakata (Kurrik 1901: 7). Ka Ansomardi arvas, et uued nimed ei saa olla liiga kunstlikud; seepärast võttis Ansomardi alusmaterjaliks kohanimed ning lõi nendele toetudes uusi nimesid (Ansomardi 1903). Ilmusid ka O. Kalda pakutud nimed (Kallas 1911). Nii olid 1890. aastad ja uue sajandi esimesed kümnendid olulised uute nimede tutvustamise ja propageerimise seisukohalt. Võõrkeelsete nimede vahetumine eestikeelsete vastu algas järk-järgult. Põhiline osa esimestest eestipärastena kasutuselevõetud nimedest (nt *Linda*, *Salme*, *Hilda*, *Ella*, *Elle*, *Helmi*, *Lilli*) oli tegelikult vaid eesti nimedena kirjanduses esinenud või oli neid eestipärastena esitatud, nende juured on aga hoopis mujal (Roos 1962: 412–421). Ilmselt on see üleminekut ainult hõlbustanud. *Lindale*, *Salmele*, *Helmile* järgnesid *Leili*, *Leida*, *Aino*, *Õie*, *Õilme*, *Koidu*. Kiiremini kohanesid uued nimed neis piirkondades, kus omal ajal oli varem üle võetud võõrkeelsed nimed (nt Viljandis). Uued naisenimed võeti kiiremini omaks kui mehenimed. Kui 1905. a olid mitmel pool uued naisenimed juba kindla positsiooni saavutanud, esines uusi mehenimesid alles üksikuid kordi, esimesena neist nt *Endel*, *Ilmari*. Nimede omakeelsuse suhtes oli Kurrikust ja Ansomardist erineval arvamusel Kallas, kes arvas, et igasuguste omakeelsete sõnade

kasutamine nimedena on loomulik ning õigupoolest eristab neid varemkasutatutest ainult see, et nad on uued ja esialgu harjumatud (Kallas 1921: 3–4). Uute nimede tarvituselemineku kohta nendib Roos, et nime kasutatus kirjanduses on käibelemineku mõjutajana olulisem kui ükskõik missugune kalender või soovitusnimestik. 1915. a paiku olid mitmed eestipärased naisenimed saanud moenimedeks (nt *Leida, Salme, Linda, Aino, Hilda*) ja kasutatavate nimede ring suurenes järjest, ka mehenimede moepilt oli eestipärasemaks muutuma hakanud (Roos 1962: 412–421). Kirjandus-kalendrid-soovitusnimestikud olid eestikeelsete nimede laine teele lükanud.

1.2. Uurimused XX sajandi nimedest.

Käesolev peatükk on jagatud kolmeks alapeatükiks, kuna nimeuurimused valgustavad sama ajajärku väga erinevatest aspektidest. Kõige suuremad muutused eesti nimevaras on sel sajandil alguse saanud eesmärgist võtta kasutusele eestipärased nimed. Seetõttu on selles peatükis käsitletud ka nimepilti oluliselt mõjutanud soovitusnimestikke.

1.2.1. Soovitusnimestikud.

Soovitusnimestikke on aja jooksul ilmunud õige mitmeid. Kui lugeda soovitusnimestikeks kalendrites kuupäevade kõrvale märgitud uued, eestikeelsed nimed, ulatuvad neist esimesed möödunud sajandisse. Kuigi eesmärk on neil üks — pakkuda vanematele ideid nimeandmisel ja suunata ühtlasi ehk ka nende maitset —, on nad sisu poolest üsna erilaadsed.

Varasemate kalendrinimedega ja esimeste soovitusnimestikega on üsna põhjalikult tegeldud, eesti kalendrites aegade jooksul trükitud nimematerjalile on viiteid tehtud mitmel pool (nt E. Rajandi “Raamatus nimedest”). Kahjuks on põhjalikumaid käsitlusi ilmunud vaid üks, lõiku eesti kalendrinimedest on uurinud E. Rajandi ja H. Tarand, kes on uurinud nimekasutust varasemates ning Mats Tõnissoni kaasaegsetes eestikeelsetes kalendrites, Tõnissoni olulist osa ja seisukohti kalendrinimede reformijana ning uute nimede väljapakkujana. Tõnisson esitas 1886. a kalendris oma seisukohad eestlaste nimede kohta. Tema arvates pidanuks uued nimed välja vahetama senise nimevaliku, mis koosnes

eestlaste jaoks tähenduseta, teistest keeltest võetud sõnadest, mida oli lisaks raske hääldada. Uued nimed pidid Tõnissoni arvates olema eesti keelest võetud ning kandma emakeelset tähendust. Aastatel 1882–1914 ilmus tema kalendreis u 800 nime, neist u 450 autoriks on peetud Tõnissoni ennast. Aastast aastasse kalendris püsivaid nimesid oli u 40 (võisid esineda erinevate kuupäevade kohal). Tavapäraselt katoliiklikes kalendreis kindlatel päevadel esinevad nimed on Tõnissonil hoopis muudele kuupäevadele paigutatud, samuti vahetavad nimed aastate jooksul sageli kohti. Kuna Tõnissoni kalender oli üks soositumaid omal ajal, on M. Tõnissonil ilmselt olnud tähtis osa selles, et meil nimepäevade tava välja ei kujunenud. Tõnissoni nimedest on hiljem populaarseks saanud siiski ainult väike hulk, näiteks *Maimu, Meeli, Õie, Õnne, Laine, Leili, Leida, Külli, Lehti, Milvi, Tuuli, Õilme*. Suurem osa on ilmselt siiani kasutamata jäänud (nt *Eluleid, Hüie, Kiide, Kullake, Muutus, Nupu, Nähtus, Ollus, Vaali, Vaatlus, Valgus*). Tõnissoni kalendreis esines ka piiblinimesid, nt *Aabel, Eenok, Mooses, Saara, Sett, Aamos, Joona*, ning vanemaid laennimesid, nt *Kai, Tiina, Tiit, Juhan, Liisa, Mikk*. M. Tõnissoni nimeallikaks olid soome nimed (nt *Küllä, Meeli, Hilja, Ilma, Ilmar, Vilja*), uued tuletised võõrnimedest (nt *Maade < Magdalena, Kiirus < Kyros, Veere < Veera*), tõlkenimed (nt *Koidu, vrd Aurora; Üksmeel, vrd Concordia, Concordius*), tuletised omakeelsetest sõnadest (nt *Rõõmula, Õigela; Heldena – Heldela – Helde – Heldi; Tulev – Tulevik – Tulevus; Ruttus – Rutuleid – Rutulin – Rutulind – Rutlik – Ruttik*) (Rajandi, Tarand 1970: 125–141).

Esimene eestikeelne nimeraamat ilmus juba 1901. a, see oli Juhan Kurriku “Nimede raamat”. Kurriku põhimõtted olid teistest tollal nimesid (nt kalendrites) propageerinutest üsna erinevad. Tema leidis nimelt, et nimedeks ei peaks saama “kõiksugu lihtlabased sõnad” (Kurrik 1901: 7), s.o uued eestikeelsed nimed, mida toona kalendrites tutvustama oli hakatud. Läbipaistva tähendusega omakeelsete nimede asemel pidas Kurrik õigemaks jääda rahvusvaheliselt levinud nimede juurde, mille puhul ta pidas väärtuslikuks nende järjepidevust ning nende osa rahvaste ühendamisel ühisesse kultuuritraditsiooni. Kurrik arvas uut laadi nimede propageerimise põhjuseks õigustatult nimede vähesust. Probleemi lahendamiseks pakkus Kurrik omalt poolt soovitusnimestikku võõrkeelsetest nimedest. Loetelus leidub ilmselt tookordsetele nimepanijatele nii tuttavaid kui ka täiesti tundmatuid nimesid. Naisenimedest on näiteks esitatud *Adele, Apollonia, Blanda, Dagmara, Eva, Fanny, Irma, Kora, Marianne, Philippine, Sylvia, Theone, Wera, Wally*, mehenimedest *Abraham, Alexius, Anton, Emil, Fernando, Georg, James, Karl*,

Maximilian, Richard, Theophilus. Nimesid on seega inglise, prantsuse, vene, hispaania jt keeltest. Kurrik on esitanud ka nimede tähendused, seepärast, võib arvata, pakkus raamat küllalt palju huvi ning uusi teadmisi nimede kohta (Kurrik 1901).

Eesti omakeelsete uute nimede loomise põhimõtete esimesi käsitlejaid oli Ansomardi 1903. aastal. Ansomardi oli eestikeelsete nimede poolt, leides, et koos rahva harituse kasvu ning püüdega võõra mõju alt pääseda, on loomulik ka omakeelsete nimede kasutuselevõtt. Ta pakkus välja suure hulga uusi nimesid, mille loomisel oli võtnud aluseks eesti kohanimed, eeldades, et neis esinevad tüved on olnud isikunimede osadeks. Ta märgib oma kaasaegse nimekasutuse kohta nimelt, et uutest nimedest on kasutusele läinud eeskätt sellised, mida on ka varem kasutatud (nt *Linda, Salme, Hilja, Lembit*), liiga kunstlikud ja ebaloomulikud nimed pole kasutamist leidnud (nt *Rõõmuleid, Õnneleid*). Kohanimede tüvedele on Ansomardi lisanud *-o* mehenimedes ja *-a* või *-e* naisenimedes (Ansomardi on koguni nii järjekindel, et soome kasutusest saadud *Aino* on tal mehenimi) ning sel viisil suure hulga nimesid moodustanud (Ansomardi 1903). Tänapäeval on sellest suurest nimehulgast (kokku u 150 nime) tuttavad siiski vaid mõned üksikud, näiteks naisenimed *Ada, Eda, Ella, Elle, Enna, Eha, Kaia, Kaja, Lille, Lembe, Aada, Aina, Ere, Hilja, Hella, Helga, Helje, Lehte, Virve, Viive, Vilve, Ülla*, mehenimed *Alo, Arvo, Aino* (naisenimena), *Ilo, Immo, Kaljo, Lembo, Uno* — seega need nimed, mida soovitasid ka teised. Suurem osa Ansomardi nimedest tunduvad tänapäeval aga sama võõrad kui nimetatud *Rõõmuleid* ja *Õnneleid*, näiteks naisenimed *Jelle, Keila, Kilba, Kada, Kurna, Mula, Mulla, Puia, Pilma, Palla, Tenda, Voiva, Muide, Neeva*, mehenimed *Allasto, Eristo, Eigisto, Joso, Isso, Ilmando, Kiso, Kiho, Kosto, Kilbo, Kõuand, Laeno, Lillasto, Põdo, Punniko, Pauasto, Rutiko, Tohko, Võdo, Veniko, Voro*.

1921. a ilmus Oskar Kalda soovitusnimede kogumik “Sadakakskümmend uut ristinime”. See on varem tema pakutud nimede täiendatud loetelu (varem 1911. a “Sirvilaudades”). O. Kalda on pannud nimede üle mõtlema sama probleem mis varem Kurrikugi — eestlaste poolt kasutatavate nimede väga väike hulk (Kallas 1910: 17). Ta lisab aga Kurriku põhimõtetele vastupidise asjaolu: tarvituses olevad nimed on väga keerulised ja võõrad. Kallas näeb nimede ringi laiendamiseks kolme võimalust: (1) ristiusueelsed paganlikud nimed, (2) vahepeal (XIX saj II poolel) kasutusest kõrvale jäänud laennimed, mille asemele tol ajal moes olnud võõrnimed olid astunud, (3) uued omaloodud (eestikeelsed) nimed. Oma kogumikus on esitanud Kallas nii uusi kui vanu nimesid.

Vanade nimede osas loetletud nimed on peaaegu eranditult Wiedemanni sõnaraamatus esinenud nimed (vrd Laar 1926) ning Kallas on ka ise nimetanud sõnaraamatut oma nimevaliku eeskujuks. Uute nimede allikaks nimetab autor veel rahvaluulet; sõnavarast nimedeks sobivat materjali otsides on Kallas valinud vanemaid, kirjakeeles võõramaid sõnu ja sõnakujusid, et tähendus nii silmatorkav ja segav ei oleks. Kallas on tuntud nimedest soovitanud näiteks naisenimesid *Aime, Eha, Helgi, Heli, Helle, Heljo, Helvi, Hilja, Ilme, Imbi, Kaja, Koidu, Lagle, Leelo, Lehti, Lemmi, Lilli, Luule, Sale, Taimi, Urve, Valve, Virge, Virve*, mehenimesid *Ago, Are, Arvo, Avo, Heiti, Heldur, Kaljo, Mehis, Sulev, Vahur, Valdur, Vello*; ununenud nimedest pakub Kallas naisenimesid *Ann, Anni, Anu, Eda, Eeva, Epp, Hedi, Kadi, Kadri, Kai, Made, Madli, Maie, Mall, Maret, Maris, Tiina, Tiiu, Viu* ja mehenimesid *Aadu, Ando, Andrus, Anton, Ants, Hendrik, Henno, Hillar, Jaak, Jaan, Joosep, Laur, Madis, Mart, Olev, Sander, Silver* (Kallas 1921).

1929. a ilmunud esmatrükis “Eestipäraseid isikunimesid” (Mägiste 1929) ja 1936. a ilmunud uustrükis “Eestipäraseid eesnimesid” (Mägiste 1936) esitab oma seisukohad eesti eesnime kohta Julius Mägiste. Mägiste rõhutab kaasaegset, veel võõrapärast nimepilti kirjeldades traditsiooni ja moe osatähtsust. Perekonnatava (n-ö isalt pojale) pole autori arvates olnud kuigi tavaline ja esivanemate nimesid ei tunti õieti. Nimeandjate kaasaeg on määravam, nime valides on talupojarahvale eeskujuks olnud kõrgemas sotsiaalses staatuses olijad: last taheti näha ametniku-, pastori- või köstritaolisena ja nii on laps nimetatud mõne autoriteetse isiku järgi. Hiljem on leitud teisigi eeskujusid ja rahvusliku ärkamise aegu on mõnigi laps saanud nimeks *Johann Voldemar* või *Karl Robert*. Lisaks viitab J. Mägiste moe osatähtsusele kaasaegse nimevaliku kujundamisel (moe osa on esile toonud juba Kurrik (Kurrik 1901)). Mägiste määratluses on eestipäraseid nimed:

- (1) ajaloolistele eesti sõnatüvedele toetuvad nimed, mida ta arvab tarvitusel olevat 4–5; Mägiste esitab neid aga ajaloolistele dokumentidele tuginedes hulgaliselt lisaks (nt *Hell, Hepp, Atso, Harivald, Herm, Hemm, Hundo, Iko, Keero, Lillo, Meeldes, Metso, Räni, Tammo, Tõo, Vilik*); samuti soovitab ta kasutusele võtta soome jt lähemates sugulaskeeltes tuntud muistseid nimesid, kuna need on võinud käibel olla ka muinaseestlastel;
- (2) häälikuliselt eesti keelde mугanenud võõrnimed (nt *Anu, Mai, Pärt, Tõnis*), kuna need on kasutusel olnud juba mitusada aastat ja suurelt osalt polegi enam võõrnimed, vaid

laennimed; mitme laennime puhul võib arvata, et mõne omakeelse lähedase nime olemasolu on nende kasutuseletulekule kaasa aidanud (nt *Mikk, Ann*);

- (3) kunstlikult eesti üldnimedest soetatud nimed; nende edu tõestuseks loeb Mägiste selleks ajaks pakutud nimede soosituse (nt *Heljo, Laine, Leelo* O. Kalda pakutud nimedest (Kallas 1910, 1921)).

Mägiste raamatu 2. trüki ilmumine on juba oluliselt seotud nimede eestistamise kampaaniaga ning esitatud loetelu on veelgi põhjalikumalt läbi kaalutud ja esitatud ametlikuks nimeloeteluks, millele probleemide tekkimisel toetuda (nimede sugu, soovitatav nimekuju) (Teder 1939). Selle loendi arutas läbi Akadeemilise Emakeele Seltsi keelekomisjon ja Nimede Eestistamise Keskbüroo. 2. trükis on eestipärase nime määramises lisatud neljanda rühmana eraldi esile toodud selleks ajaks kodunenud soome ja skandinaavia nimed (nt *Aili, Helmi, Leila, Siiri, Arbo, Ilmo, Toivo, Viljo*), mis juba sel ajal omaks olid võetud. Ka hiljem on rida soome nimesid eestlaste seas kasutamist leidnud (nt *Ahti, Auli, Saima, Tuuliki*) (Pall 1990: 30).

Uute nimede loomisega seotud probleemidest on Mägiste käsitlenud osa nimede andmist nii poistele kui tüdrukutele (nt *Aare, Ilo, Lootus*) ning minimaalselt üksteisest erinevate nimede arvu asjatut suurendamist (nt mehenimed *Meelis* ja *Meelo* ning naisenimi *Meeli*, naisenimed *Helle, Hille, Helli, Hilli*). Nende suhtes on Mägiste hoiak vastuoluline: ühelt poolt on selline nimeloomisviis loomulik, teisalt muudab see nimepildi liiga kirjuks ning tekitab segunemisohtu (põhiliselt lähedaste mehe- ja naisenimede puhul).

Mägiste on esitanud ka uudisnimede loomise põhimõtted: (1) eesnimeks sobib nimi- või omadussõna nimetavas või omastavas käändes, pöörd sõnad ja määrsõnad nimedeks ei sobi; *u*-tüvelistel sõnadel võib *-u* asendada *o*-ga; (2) tuletamisel peab arvestama, et naise- ja mehenimede tuletuslõpud on juba välja kujunenud; naisenimedel on need *-a, -e, -i, -ke, -ike, -tar*, mehenimedel *-u, -o, -ik, -ur, -ar, -nd, -ev, -av, -t*; (3) uudisnimede tuletamisel tuleks kasutada eesti tüve ja tuletuslõppu, võõrsõnad ega uuemad laensõnad uudisnimedeks ei sobi, v.a mõned soome laensõnad; (4) võimalikke sobimatuid assotsiatsioone tekitavad tüved tuleks kõrvale jätta; (5) nimede ühehäälikuline teisendamine ei ole soovitatav, samuti naisenimest mehenime tuletamine ja vastupidi. Mägiste nimeloendis esitatud u 440 naisenime ja u 690 mehenime on kogutud ilukirjandusest, kirikuraamatuid jt ajaloolistest materjalidest, Wiedemanni sõnaraamatust,

murdekogudest või otse rahvakeelest, rahvaluulest, lisaks on kunstlikult loodud nimed (sh juba kasutusse läinud uued nimed). Suurem osa Mägiste loendi naisenimedest on üldtuntud või vähemalt kasutamist leidnud (nt raamatu ilmumise järgsel ajal laiemasse kasutusse tulnud nimedest *Aili, Aime, Aire, Airi, Aive, Aivi, Annika, Anu, Elo, Ene, Eve, Hedi, Helge, Imbi, Kaia, Kaja, Liivi, Maili, Siiri, Silja, Sirje, Tiia, Terje, Ülle*). Mehenimedest on praegusaja kasutajale tuttavaid nimesid vähem (nt *Aare, Aivo, Eero, Heiti, Ivo, Jaamus, Kalev, Leho, Meelis, Paavo, Raivo, Sulev, Tarmo, Urmas, Veiko, Üllar*).

Nimesid loodi 1930. aastatel pidevalt juurde. Nende tarvitamiskõlbulisust kaalusid Akadeemilise Emakeele Seltsi keelekomisjon ja juhatus ning Nimede Eestistamise Keskbüroo, kellele nimesid esitasid kodanikud otse, aga ka siseministeeriumi ja perekonnaseisuametnike vahendusel (Elisto 1937). Mägiste raamatule, mis sisaldas suurema osa kõlblikuks tunnistatud nimedest, on 1937. a lisatud veel rühm sobivaks tunnistatud nimesid (naisenimed *Alda, Helis, Helmes, Hilme, Miia, Oili, Raili, Raima, Sirja, Ulmi, Veeli, Ülvi* ja mehenimed *Alu, Aoleid, Avar, Helend, Hiljar, Raho, Valdo*). Osa nimedega on komisjon leppinud, ent ei soovita neid, näiteks nagu naisenimede *Härmi, Saida, Sille* ja mehenimede *Aroleid, Embo, Järvo, Mati, Matt, Oovu, Ruho* puhul. Märkimisväärne on, et paarikümne kasutamiskõlblikuks tunnistatud nime kõrval on üle 200 soovitud eesnime puhul tehtud eitav otsus. Eitav otsus võeti vastu ka nende nimede puhul, mis iseenesest olid võimalikud, kuid ei sobinud Mägiste raamatu sissejuhatuses esitatud põhimõtetega (probleemiks oli näiteks lähedus varasemate nimedega, mitte-eestipärasus, lõputäht — naisenimelõpp ei saanud olla *-o, -u*, mehenimelõpp *-a, -e, -i*). Seepärast on ära öeldud nimede *Harda* (vrd mehenimi *Harras* : *Harda*), *Meida* (olemas oli mehenimi *Meido*), *Olli* (Soomes mehenimi) soovinutele. Valida ei soovitatud veel naisenimesid *Aaga, Aga, Aksi, Elfi, Ena, Evele, Iiri, Iri, Ira, Ire, Jate, Jordi, Jule, Juto, Kaara, Leia, Liki, Lillen, Loore, Maarda, Mahti, Mirle, Niida, Oola, Reena Rilli, Saale, Silla, Sinka, Tooma, Toona, Ulme* ning mehenimesid *Aagu, Eerni, Emo, Erko, Ilar, Imbu, Joest, Kullervo, Laiko, Melpe, Oove, Ove, Raa, Rahnu, Rai, Raine, Raudre, Ree, Ron, Roopi, Ruudor, Salo, Salu, Sirka, Teo, Uno, Unu, Uuno, Vaap, Vagi, Vaibo, Vane, Velle, Viker, Vill* (Elisto 1937: 128–129). Läbi töötatud nimematerjali esitati lisaks nimeartiklitele kalendrites (nt Eesti Vabariigi 21. aasta tähtraamat 1938).

Vanemate soovitusnimestike võrdlemisel nimede tegeliku kasutusega, võib märgata, et reeglina on soovitusnimestike nimedest enam kasutatud naisenimesid.

Nimede eestistamise probleemistiku puhul on ajakirjanduses 1930. aastatel üsna sageli arutletud lisaks soovitusnimestikele, lubatud ja mittelubatud nimedele ka nimede õigekirja üle. Küsimus tõusis üles kahel põhjusel, probleemiks oli nimede võõrapärane kirjaviis ning teisalt otsustati parandada vanapärase kirjaviisi kohaselt kirja pandud nimed (Roos 1936b: 117–120). 1925. a on antud veel soovitus võõrkeelseid nimesid kirja panna pigem lähtekeele kohaselt või kasutada vastavaid laennimesid (nt *Richard*, *Alice* pro *Rihhart* ~ *Rihhard*, *Aliiss* või *Riks*, *Riho*, *Liisi*, *Liisa*) (E. M. 1925). Eeskätt on muidugi soovitatud võõrkeelsetest nimedest hoopis loobuda. 1930. aastatel töötati aga paralleelselt praktilise tööga välja võõrkeelsete nimede eestipärase nimede kirjutusviisi põhimõtted. Sellega seoses ilmus mitmeid õpetlikke käsitusi koos vastavaid printsiipe järgivate nimeloenditega (nt Elisto 1936). Et siseministeeriumis oli võetud seisukoht, mille järgi kõigil eesti rahvusest isikuil pidi algdokumendis esinev nimekuju asendatama eestipärase nimekujuga (*Eliisabet* pro *Elisabeth* või *Jelizaveta*) ning ainult nende otsesel soovil kirjutatama võõrapäraselt, töötati välja vastavad põhimõtted. Oluliseks peeti foneetilise printsiibi rakendamist (*Niina* pro *Nina*, *Eedit* pro *Edith*, *Viilip* pro *Philipp*), võõrtähtede kõrvalejätmist niipalju kui võimalik (*Eevi* pro *Evy*, *Feliks* pro *Felix*, *Karl* pro *Carl*). Mahukam loend parandatavate nimede kohta ilmus “Perekonnaseisuaametniku käsiraamatus” (Teder 1939: 32–64), kus on esitatud juhendid saksa (või ka mõne muu Lääne-Euroopa keele) või vene nimekuju kirjanekuks eesti keele reeglite kohaselt. Täielikku juhendit sisaldav raamat ilmus vahetult enne sõda, seepärast ei saanud sellel ehk loodetud mõju olema ei perekonnaseisuaametnike ega nimede parandajate seas (ehkki asjakohane arutelu käis ajakirjanduses juba varem, nt Elisto 1934: 182–188, Angelus 1935: 4–7, Roos 1936a: 117–123, Roos 1936b: 129–134, Roos 1980: 76–77), muul puhul oleks raamat kindlasti kaasa aidanud nimepildi ühtlustamisele.

J. Mägiste “Eestipärase eesnimede” (Mägiste 1936) nimeloendiga kattub suures osas ka Andrus Saareste esitatud eesti eesnimede loend (Saareste 1958: 263–271). Seegi on 1930.–1940. aastatel esitatud ja soovitatud nimede loetelu, kuhu kuuluvad nii vanemad laennimed kui ka sajandivahetusel eri autorite poolt loodud nimed (soome nimed, ajaloolistest dokumentidest leitud nimed, omalooming). Osa nimede autoriks võib olla A. Saareste ise. Saareste loend on mõeldud eeskätt eesti nimede tutvustamiseks.

Nõukogude ajal Eestis eesnimede soovitusnimestikke ei avaldatud. Välja arvatud Rajandi nimeraamat, mida ka olulisel määral soovituslikuna käsitati (Rajandi 1966), pärinevad järgmised nimeloendid alles viimastest aastatest.

Edgar Rajandi "Raamatu nimedest" (Rajandi 1966) olulise osa moodustab nimede päritolu käsitus. Rajandi raamatus esineb põhinimestikus u 7000 nime. Loendis esinevatel nimedel on näidatud nende kujunemine või võimalikud kujunemisteed, samuti on erinevad variandid ühendatud põhiniime alla. Esitatud on eesti tuntumate nimede teistes keeltes esinevaid variante. Enamlevinud nimedel on märgitud andmed kasutuse kohta XX sajandil. Lisanimestikus leidub u 3000 nime. Nende puhul on samuti näidatud ära nende põhiniimi. Mõningad raamatus leiduvad nime-etümoloogiad on ilmunud juba varem ajakirjanduses, neist on lähemalt juttu allpool.

Teine uuem nimeraamat, 1994. a ilmunud Raivo Seppo "Eesti nimeraamat" on samuti keskendunud eeskätt nimede algsele tähendusele ja päritolule. Põhinimede juures on esitatud hulgaliselt variante erinevatest keeltest. Paljuski on toetutud E. Rajandi nimeraamatule (Rajandi 1966), ent lisatud on rida uuemaid nimesid, mis on alles paari viimase aastakümne jooksul kasutusse tulnud või moenimeks saanud, samuti Seppo enese välja mõeldud nimesid. Raamat sisaldab põhinimestikus ning lisanimestikus ühtekokku u 11 000 nime. Seppo pakutud uus nimekalender kajastab eesti tuntumaid nimesid, on aga käsitletav ka soovitusnimestikuna (Seppo 1994: 169–190).

Kalle Elleri ja Tõnn Sarve poolt esitatud "500 maakeelset nime" pakub kõrvu kasutamist leidnutega välja hulga selliseid senitarvitamata nimesid, mis toetuvad omakeelsele (k.a murde)sõnavarale. Autorid on esitanud need nimedena, millel on mõte ja tähendus eesti kultuuris ja keeles. Nimestikku on võetud suurem osa teadaolevatest eestikeelsetest nimedest (nt *Ebe, Elo, Ere, Hele, Helin, Härm, Kalju, Kare, Lembit*). Lisaks on välja pakutud nimesid, mis on põhiliselt loodud-valitud analoogia alusel. Näiteks *Lagle* ja *Kaur* on andnud mõtte nimedeks pakkuda *Pääsu, Haugas, Teder, Rääk, Värvo*; tuntud nimed *Koit, Agu, Eha* on eeskujuks olnud nimedele *Ilm, Tuul, Päev, Öö* jne. Nimed on toodud nende sugu märkimata, kuna muistses kombestikus ei tehtud autorite sõnul vahet poisi- ja tüdrukunimede vahel (Eller, Sarv 1989: 140–145). Nimede käänamisel soovivad Eller ja Sarv alati lähtuda vastava apellatiivi muutmisviisist (nt *Agu : Ao, Aare : Aarde, Sale : Saleda, Mari : Marja*). Elleri-Sarve nimeloetelu on kahtlemata üsna julge — ta on tublisti erinev nii tolleaegsest kui ka praegusest nimemoest, mil mingit kandepinda

omakeelseile nimedele ei leidu. Küllap on see samas iseloomulik kõigile uusi nimesid pakkuvatele soovitusnimestikele. Kui lapsevanemad soovivad leida eestikeelset ning ühtlasi uuelaadset, värsket nime, on põhjust selle nimestiku poole pöörduda: esile on toodud hulganisti kõla, ülesehituse, lühiduse ja tähenduse poolest sobivaid sõnu, mis hästi nimeks sobiksid kasutada. Sellistele tingimustele vastavaid sõnu pole ju keeles lõpmatu hulk (Kiviniemi 1995).

Põhiliselt kirjastamisvõimaluste avarandumise märki kannab "Head nimevalimist!", millel on küll Tallinna perekonnaseisuameti juhataja P. Küttise saatesõna, kuid mille autori/koostaja ega koostamisprintsipi kohta pole sõnagi. Nimevalik on piisavalt eriskummaline, nii et selle kokkuviiimine E. Rajandi "Raamatus nimedest" toodud lisanimestikuga (Rajandi 1966: 191–226) on suhteliselt kerge ning sellele toetumine ilmne. Jääb selgusetuks, miks kaasaegse soovitusnimestiku pähe esitatud loetelu on igasuguse kriitilise meeleta koostatud haruldaste, eesti pruugis harvaesinenud, kirikuraamatuid, kalendreist, soovitusnimestikest ja perekonnakirjadest, aga ka käsi- ja sõnaraamatutest kokku kogutud (Rajandi 1966: 190) nimede loetelu alusel. Lisatud on ainult vähesel hulgal 1980.–1990. aastate vahetusel tõeliselt käibel olnud nimesid, natuke harvu, vanu ja mitte eriti õnnestunud nimesid ning mõningane annus võõrkeelseid nimesid. Loodetavasti jätkub vanematel kainet mõistust, et valida lapsele nimeks midagi muud kui selles naisenimede loetelus esinevad *Ahia*, *Baba*, *Cäroly*, *Dariella*, *Evnika*, *Hristianna*, *Jogeta*, *Kuldja*, *Maione*, *Marganna*, *Nadalie*, *Sidoonia*, *Sobeida*, *Undu*, *Äddo* või mehenimede loendis pakutud *Adelmes*, *Ansgar*, *Chariton*, *Eerikki*, *Galaktion*, *Hekk*, *Jeppart*, *Kleovas*, *Lootlin*, *Marpa*, *Napoleon*, *Pietari*, *Rill*, *Terrence*, *Tülgo*, *Võibo* (Head nimevalimist 1991).

1.2.2. Nimestatistilised uurimused.

Nimestatistika-alased tööd on ilmunud valdavalt 1960. aastatel ning ka käsitletav materjal on põhiliselt sellest ajast pärit.

Esmalt, selgusele on püütud jõuda eestlaste poolt kasutatud nimede arvus.

Eelmiste sajandite nimekasutuse puhul on märgitud ära suhteliselt väike kasutatud nimede hulk (Rajandi 1963a, Rootsmäe 1969, Simm 1982: 85). XVIII saj I poolel oli

näiteks Ambla kihelkonnas kasutusel ainult 49 mehenime ja 32 naisenime (Rajandi 1963a). Rajandi on XVIII saj I poolt pidanud ajaks, mil eesti nime ajaloos tervikuna on nimesid kõige väiksem hulk tarvitusel olnud. Põhjuseks oli Põhjasõja-järgne inimeste vähesus ja asustuse hõredus. Väike nimede hulk tähendas seda, et sama nime anti lastele palju sagedamini kui näiteks tänapäeval. Sagedasemad naisenimed olid veel *Ann, Mai, Kai, Madle*, mehenimed *Jaan, Hans, Tõnu*. Kuuendik poistest on nimeks saanud *Jüri* ja kuuendik tüdrukutest *Mari*. Sama on leidnud H. Saari: esinimedel on oluline osa teatud perioodi nimevalikus, 4–5 populaarsema nime seast on leitud sobiv isegi kolamndikule lastest (Saari 1990). Iseloomulik on eelmistele sajanditele veel see, et naisenimesid on olnud kasutusel vähem kui mehenimesid (Rajandi 1963a). Kaasajal on kasutusel palju suurem hulk nimesid. 1960. aastatel on ainuüksi Tallinnas ühe aasta jooksul antud kokku u 500 nime. Selle põhjal on Rajandi 10 aasta jooksul arvanud kasutatavat u 700 nime ning ühe inimpõlve kestel ligi 1000 eri nime. Saja aasta jooksul on ta arvanud esinevat kuni 2000 nime (Rajandi 1963b). Hiljem, nimematerjali kogunedes, on Rajandi nimede arvu palju suuremaks hinnanud ning 100 aasta jooksul esinenud nimede arvuks arvanud u 8000 nime (Rajandi 1966: 8). 1970. aastate keskpaiku oli Rajandi eesnimekogus u 10 000 nime (Rajandi 1977: 95).

1960. aastatel hakkasid ilmuma Edgar Rajandi nimeuurimused.

Esimestes artiklites käsitleb E. Rajandi koos Helmut Tarandiga 1950.–60. aastate vahetuse moenimesid. Tolleaegsed populaarsemad olid naisenimedest *Ülle, Tiina, Piret, Eve, Heli*, mehenimedest *Andres, Andrus, Urmas, Peeter, Toomas, Jüri* (sh *Juri*) (Rajandi, Tarand 1963: 109–110). Rajandi arvab, et nimemood kajastab oma ajastu esteetilist maitset ning ehkki iga üksiku nime mooditulek ja moestminek on omaette protsess, on kogu kasutataval nimevalikul mõnesugust ühist iseloomu. Rajandi on kokku võtnud 1960. aastate alguses pandud nimede alusel kaasaegse nimemoe iseloomulikud jooned. Eesti nimetraditsiooni iseloomustab Rajandi sõnutsi nimede voolavus, avatus uutele võõrastele nimedele, haruldaste nimede suur osakaal. Eesti nimetavades pole olulist rolli olnud ei kiriklikel tavadel (pühakunimed, vaderite nimed), nimekalendritel ega peresisestel traditsioonidel. Eestikeelsete nimede kampaania pole püsivaid jälgi nimepilti jätnud, eesti keelest lähtuvaid nimesid on kasutusel u 14%; nn raudnimedeks on sajandite jooksul kujunenud u 10 naisenime ja u 20 mehenime laennimede hulgast. Lisaks üldistele joontele on eri ajastute nimemoodi iseloomustavad jooned: nimemood ei koosne ainult

moenimedest, vaid ka konkreetse ajajärgu nimepildile iseloomulikest joontest. Lapsele valitakse nimi kas moenõuetega sobivate vanade nimede seast või luuakse ise sobivaid uusi nimesid. Moenimed liiguvad tsentrumist perifeeriasse, Tallinnast ja Tartust väiksematesse keskustesse ning maapiirkondadesse. Moenimed vahelduvad kiiremini kui nimemoed. Naisenimed vahelduvad kiiremini. Kaasaegset nimemoodi iseloomustavad järgmised jooned: (1) nimevara on täienenud suure hulga uuslaenudega (uuemad võõrnimed) paljudest keeltest, (2) kasutatakse kõlalt ja lühiduselt sobivaid rahvusvaheliselt kasutatavate eesnimede täisvorme, (3) rahvusvahelisi eesnimesid pannakse kirja võõrapärasel kirjaviisil, (4) nime tähendus (ega päritolu) pole nimeandjate jaoks oluline, tähtsam on tema kasutustaust (nt esinemine kirjanduses), (5) kõige olulisem nõue on nime kõlavus, (6) *a-* ja *i-lõpp* naisenimedes on vahetunud *e-lõpu* vastu, (7) 86% eesnimedest on 2-silbilised (nimetavas), oluline on lühiduse nõue, (8) kahe ja enama eesnime andmine pole moes, liitnimesid antakse kaksiknimedest enam, kuid oluline on nende lühidus, (9) nimede lühidusnõue on põhjuseks, miks on vähenenud deminutiivide ja meelitusnimede hulk, dokumendinimi on igapäevakasutuses, (10) iseloomulik on vennas- ja sõsarnimede moodustamine sobivate lõpuhäälikute abil (Rajandi 1964c: 271–278).

E. Rajandi ja H. Tarandi uurimus 1963. ja 1965. a antud eesnimedest näitas, et Eestis anti sel ajal aasta jooksul u 1500 erinevat eesnime, neist umbes pooled esinesid vaid korra. Naisenimedest olid populaarsemad 1963. a *Ülle, Tiina, Marika, Anne, Ene, Merike*. Mehenimedest olid 1963. a soositud *Andres* (k.a *Andrus*), *Aivar, Urmas, Toomas, Raivo, Margus*. Suurem osa soositud nimedest on vanad, traditsioonidega nimed. Järjest kasvab mitmesuguste teisendite populaarsus. Mõnel puhul on märgata, et sama nime üks variant vahetatakse välja teise vastu (nt *Tiia* on moodi tulemas *Tiiu* asemele, *Aivo* *Aivari* asemele). Nimekasutust piirkonniti vaadeldes on leitud, et nimede valiku või sageduse erinevused võivad olla küllalt suured. Osa nimesid kõigis piirkondades ei esinegi (eriti näiteks Hiiumaal), mõnel puhul on piirkonniti üht varianti eelistatud teisele (nt vrd *Maarika* ja *Marika*). Mõni nimi on teatud piirkonnas seletamatutel põhjustel väga soositud, kuid mujal on tema esinemus peaaegu olematu. Näiteks on *Inget*, mida mujal esineb 1965. a üksikkordi, Saaremaal üksi nimeks saanud 16 tüdrukut (kolmandik selle aasta *Ingedest*)¹;

¹ Võib olla ka Saaremaal ja Hiiumaal tuntud vana nime *Ingel* mõju.

Anu on Tartus-Tartu rajoonis saanud 16 tüdrukut, samas lähedal Jõgevamaal pole ükski laps *Anu* nimeks saanud; *Kalmer* on armastatud mehenimi Põlva, Võru, Valga rajoonis, ent Paide, Pärnu, Jõgeva, Tallinnas rajoonis pole ühtki kandjat leidnud (Rajandi, Tarand 1967b: 528–536).

1960. aastate nimede uurimuse kokkuvõte ilmus 1971. aastal. Nelja aasta jooksul (1963, 1965, 1967, 1969) anti u 56 000 lapsele üle 2850 eesnime. Umbes 10% lastest on saanud nime 7 populaarsema hulgast (*Toomas, Aivar, Urmas, Andres, Margus, Tiina, Ülle*), u 20% lastest 27 populaarsema nime seast. Kui nimed jaguneks täiesti ühtlaselt, oleks igal nimel kandjaid 46, tegelikult on aga u 2500 nime kasutatud vaid harvadel juhtudel või ühe korra. Nime tähendus pole lapsevanemate jaoks 1960. aastatel olnud kuigi oluline, küll aga on rolli mänginud nime valikul näiteks (populaarse) isiku või kirjandustegelase eeskujul. Kõrvutused 1900. ja 1920. aastate eelisinimestikega näitavad, et nimemoed on vahelduvad ning peale üksikute nimede vahelduvad terved nimestiilid. Kõigest hoolimata on olemas teatud püsivaid, n-ö üldisi maitsetõekspidamisi. On ühiseid vormiomadusi ja välistunnuseid, mis ei lase suvalisi tähekombinatsioone või sõnu nimedeks saada. Näiteks nime esitäh on väheoluline, lõpuhäälik seevastu arvestatava tähtsusega: naisenimi on pigem vokaallõpuline ja mehenimi konsonantlõpuline; mehenimi on nimetavas tavaliselt 1- või 2-silbiline, naisenimi 2- või 3-silbiline, tendents on nimede pikenemisele; tähtsaim tundub olevat nime kõlavus, selle annavad *-n-*, *-r-*, *-l-*, *-m-*, *-ai-*, *-ii-* (Rajandi, Tarand 1971: 207–216).

E. Rajandi ja H. Tarandi on käsitlenud ka muutusi eesnimede struktuuris. Nende arvates pole eesti eesnimedele iseloomulikud deminutiivvormid, nimed on pigem asjalikkained. Muistseid vähendusliiteid *-o ~ -u*, *-i ~ -e* ei taju tänapäeva kasutaja deminutiivsufiksitena. 1950. aastatel hakkas enam kasutusele tulema vokaal-, eeskätt *-o*-lõpulisi mehenimede arendvorme. Naisenimedes on uusi suundi andnud *Maarika, Merike, Anneli, Kristel, Koidula*. Nende deminutiivsetena mõjuvad lõpud on esile toonud rea teisi samasuguseid nimesid, samu lõppe on kasutatud uute nimede loomisel. Rajandi ja Tarand arvavad, et *-l* lõppsilbis (*-el, -la, -li*), aga ka *-k* (*-ke(ne)* toel) tundub kaasaegsele eestlasele iseloomulikult feminiinse eesnimedeminutiivsufiksina. Ka konsonanti *-t* on — ilmselt *Pireti* eeskujul — hakatud kasutama vähendus- või meelitussufiksina. Rajandi ja Tarand on arvanud, et tavapärase *-d* asendamine *t*-ga (nt *Astrit, Ingrid*) rõhutab deminutiivsust (Rajandi, Tarand 1967c: 742–743).

H. Tarand on käsitlenud naise- ja mehenimede lõpuvokaali, mille tähendusele pani aluse 1903. a Ansomardi, kes pakkus, et *-o* võiks olla mehenime ning *-a* ja *-e* naisenime lõpuvokaal ning kasutas seda põhimõtet oma nimesid luues (Ansomardi 1903). 30 aastat hiljem kinnitas Mägiste, et mehenimelõpuna on eelistatud *-o* ja *-u*, naisenimelõpuna *-e*, *-a*, *-i* (Mägiste 1936). Tema nimevalikus on esitatud aga ka *o-* ja *u-lõpulisi* naisenimesid, mõned neist üsna populaarsed (nt *Aino*, *Anu*, *Helju*, *Heljo*). Tarand on uurinud, kas viimasel ajal (eeskätt 60. aastail) on käibele tulnud uusi *o-lõpulisi* naisenimesid või on *-o* kujunenud mehenimelõpuks. Nii naise- kui ka mehenimedes leidis ta *o-lõppu* vähem esinevat kui Mägiste nimeloendis. Kasutatud on 1960. aastail endiselt nime *Aino*, peale selle nime *Leelo*, neid on eelistatud võrreldes *Ainu* ja *Leeluga*. Mõnel nimel nagu *Elo*, *Helo*, *Ilo* puudub *u-lõpuline* variant hoopis. Teised *o-lõpulised* naisenimed on harva esinenud. Kõige soositumaks *o-lõpuliseks* naisenimeks 1960. aastatel peab autor nime *Margo*². Tarandi arvates on välja kujunenud *o-lõpu* kasutamine mehenimedes. Vanematele *o-lõpulistele* naisenimedele lisa pole tulnud. Mehenimedes eelistatakse *u-lõpulistele* variantidele *o-lõpulisi* ning Tarand on arvanud, et *-o* on tulevikus ainus kasutatav mehenime lõpuvokaal (Tarand 1971: 619–620).

E. Rajandi ja H. Tarandi uurimus eesti eesnimede ortograafiast rõhutab eesti nimede kirja-piltide rohkust ning nimevariantide arvu suurenemise tendentsi (Rajandi, Tarand 1967a: 176–177). Kuna nimepanek on vaba olnud igasugustest käskudest-keeldudest nime kirja-panekul (v.a 1930. aastatel perekonnaseisumetnikele antud juhised võõrapäraste nimede parandamiseks ja kirjutamiseks), on pilt eesti nimeortograafias kirju. Paljude nimede puhul ei saa ainuüksi kirjakuju alusel otsustada häälduse üle, näiteks *Jane* puhul tuleb kõne alla kolm hääldusvarianti (*Jane*, *Jaane*, *Džein*). Kõige tavalisem on pika vokaali märkimine ühe tähega (nt *Hugo* pro *Huugo*). On nimesid, mille puhul tähenduse tõttu ühetähelist varianti küll ei valita (vrd *Tiina* ja *Tina*, *Loori* ja *Lori*), laiemas plaanis on ühetähelised variandid aga eelistatud ning nende hulk kasvamas (siiski pole seda ette tulnud veel 1-silbilistes konsonandiga lõppevais nimedes, nt *Jaak*, *Liis*). Eesti nimepildile omase joone kirjutada nimesid mitmel eri kujul (vrd nt *Monika*, *Moonika*, *Monica*, *Moonica*) põhjused on Rajandi ja Tarandi arvates järgmised: (1) võõrkeelseid nimesid

² Siinkohal on ilmselt küll tegemist eksitusega. Tarandi väitel on seda nime 60ndatel antud u 230–250 korral. Tegelikult on *Margo* tuntud eesti kasutuses mehenimena — siinse töö andmebaasis ei leidu ühtki naissoost *Margot*.

kirjutatakse sageli originaalis või originaalilähedaselt; (2) vanematel on õigus valida lapsele peaaegu ükskõik missugune nimi; (3) rahvusvahelistest nimedest on kasutusel suur hulk variante — see jätab omakorda mulje, et nimedega võib väga vabalt ümber käia (Rajandi, Tarand 1968b: 76–83). Selline variantide rohkus on loonud pinnase väiksemate muudatuste tegemiseks nii eestikeelsetes kui võõrkeelsetes nimedes. Tavapärasemad variandiloomisvõimalused on: pika vokaali märkimine kas ühe või kahe tähega, nt *Eva* pro *Eeva*, *Jana* pro *Jaana*; *-h* lisamine nime algusse või selle ärajätmine, nt *Aare* ja *Haare*, *Einar* ja *Heinar*, *Irja* ja *Hirja*, *Holger* ja *Olger*; võõrtähtede lisamine kirja pilti (nt juhud nagu *Kyllikky*); tugeva ja nõrga klusiili vahetamine nimedes (eriti nime alguses, nt *Kaido* ja *Gaido*); klusiili märkimine nime sees (põhiliselt soome-eeskujuline topeltklusiil, vrd nt *Marti* ja *Martti*, *Heiki* ja *Heikki*, aga ka nt *Riskko*); omastavakujuline nimetav (samuti soome eeskujul, vrd nt *Lauri* ja *Laur*); (tõenäoliselt) sama häälduskuju erinev kirja pilti (nt *Raoul* ja *Raul*) ja vastupidi, sama nimekuju võimalik erinev hääldamine (nt *Jane*). Lisaks teevad vanemad meeeldi tuntumate nimede eeskujul ühetähelisi muudatusi (nt tegelikult eri päritolu *Elmar* – *Ilmar*), eesmärgiks ilmselt luua uus, erinev nimi (nt *Kalmer*, *Kalmar*, *Kalmur*, *Kalver*). Rajandi ja Tarand on leidnud, et ehkki teatud küsimuste puhul tundub normimisvajadus vajalik, tuleb enam rõhku panna siiski selgitustööle, rangetest reeglitest ei ole nende arvates palju abi. Samale probleemile on paarkümmend aastat hiljem vanemate tähelepanu pööranud H. Saari, kes soovitab võõrapärase nime valimisel selle kirjakuju, aga ka hääldust kontrollida (Saari 1988: 188–189).

1.2.3. Nimevalikute sotsioloogiline taust.

Ülle Hendriksoni diplomitöö “Eestlaste eesnimed ja nende valiku põhjendused” on senistest nimekäsitlustest ainus, kus on huvi tuntud nimepaneku tausta vastu ning sel eesmärgil vanemaid küsitletud. Analüüsitav materjal on 1988.–1990. aastast ning pole eriti ulatuslik (108 ankeedi põhjal). Seega ei saa kinnitada, et nimevaliku motiivid selle küsitluse alusel selged oleksid, üldjooned aga siiski. Põhjaliku ankeedi abil on välja selgitatud nimepanekumotiivid. Vanemad on esile toonud kõige enam kõlavuse nõude (k.a mõne nõutud hääliku olemasolu), sobivuse perekonnanimega, soovi anda lapsele lühike ja lihtne nimi. Soovitakse, et nime sugu oleks selgelt eristatav. Päritolu poolest on eelistatud lapsele anda eestipärast nime. Peale selle on tingimuseks seatud nime ajatus, et nimi sobiks

igas vanuses. Toodud näidetest selgub, et arusaamised neist tingimustest võivad olla väga erinevad (Hendrikson 1990).

1.3. Piirkondlikke erinevusi esitavad tööd.

Mitmetes nimetöodes on esitatud ühe piirkonna nimesid, põhiliselt nimede murdekeelseid kujusid.

1926. a on Tartu Ülikooli üliõpilasel Anton Laaril valminud harjutusaine F. J. Wiedemanni "Eesti-Saksa sõnaraamatu" eesnimedest. 1923. a väljaandest on välja kirjutatud 444 seal esinenud eesnime. Autor on võrrelnud Wiedemanni nimesid omapoolse Kolga-Jaanist pärineva andmestikuga, Wiedemanni sõnaraamatu 444st nimest on seal esinenud 76. Kahjuks pole selge, missugust ajajärku Kolga-Jaani nimed esindavad, on aga huvitavaid tähelepanekuid kaasaegse nimekasutuse kohta, põhiliselt kasutusest kõrvale jäänud nimede kohta (Laar 1926).

1930. a on Tartu Ülikoolis valminud üliõpilase E. Kingeri seminaritöö võõrapäraste ristnimede vanemast kihist (laennimedest) Tarvastu kihelkonnas. Esinenud nimesid on võrreldud Wiedemanni eesti-saksa sõnaraamatuga, osalt naaberkihelkondade materjaliga ning muude Eesti piirkondadega. Nimede eelistusloetelud 1835. aastast näitavad, et suurem osa lapsi on saanud sel ajal mõne vanematest laennimedest, kolm enamkasutatud nime oli naisenimedest *Liis*, *Mari*, *Ann*, mehenimedest *Hans*, *Jaan*, *Johan*) (Kinger 1930).

Juhan Peeglilt on ilmunud käsitus venepäraste eesnimede mugandumisest Ida-Saaremaa murdekeeles. Venepäraste nimede kasutuseletulek Saaremaal oli seotud saarlaste massilise (u 30% elanikkonnast) üleminekuga apostlikku õigeusku 1840. aastatel. Usuvahetus tõi kasutusse venepärased eesnimed, murdekeeles varem tundmatu võõra keelelise kihistuse. Nimed on kohanemisel murdekeelde läbi teinud rea muutusi. Näiteks kaksikkonsonantsust on sõna algul uutes nimedes reeglipäraselt välditud, näit *Laudja* pro *Klavdia*, *Senni* pro *Ksenja*, võõrapärased häälikud ja konsonantühendid on asendatud murdeomastega: *Veiju* < (*Timo*)*fei*, *Testa* < *Nadežda*, rõhk on liikunud esimesele silbile (nt *Vassel* < *Vassili*) või on nimest murdekeelde võetud sõnaosa pearõhulisest silbist alates (nt *Seiju*, *Seija* < *Aleksei*, *Milla* < *Ljudmila*) (Peegel 1959: 97–101).

Setu nimematerjali on analüüsinud Jaak Simm. Seal on kasutusel olnud rida omapäraseid nimesid, näiteks naisenimed *Hedo, Hökla, Luke, Naatska, Niida, Sohve*, mehenimed *Ahrip, Andre, Andri, Hedot, Hilip, Ivvo, Laaser, Miiter, Ossip, Sahhar, Semmen, Vasila*. Ka Simm on esitanud rea seaduspärasusi, mille vene nimed Setu murraku häälikulisse süsteemi miganedes läbi on teinud. Mõned jooned on olnud sarnased Saaremaal toimunud muutustega nimede miganemisel (Peegel 1959). Nimedes on rõhk siirdunud esimesele silbile või on murdekeelde võetud sõnaosa pearõhulisest silbist alates nagu Saaremaalgi (nt *Niida* < *Leoniida, Stepanida*). Ka on kaksikkonsonanti nime algul püütud vältida: *Tepa* < *Stepa, Stepan*. *lj* ja *sj* on assimileerunud: *Alla* < *Alja, Vassa* < *Vasja*. Setu murdealal on teise silbi diftong üldiselt kadunud (nt *Mate* < *Matvei*). Vokaalidevahelised *l, m, n* on gemineerunud: *Timmo* < *Timofei* (Simm 1983: 92–97).

Theodor Saar on esitanud kihnlaste eesnimesid XVI sajandist 1960. aastateni. Saar on tutvustanud üldisi nimeandmisjooni Kihnus (nt kiriku mõju, XIX saj jooksul läksid kihnlased üle vene õigeusk), levinumaid nimesid, Kihnule omaseid häälduskujusid. Näiteks on seal kasutatud nimevariante *Aeno* (pro *Aino*), *Engel, Leeda* (pro *Leida*), *Marõ* (*Mare*), *Naadi* (< *Natalia*), *Nilla* (< *Teonilla*), *Iida, Siina* (< *Sinaida*), *Õiõ* (*Õie*), *Annus, Tanil, Eeno* (pro *Heino, Eino*), *Endrek, Juagup, Juak, Jõnn, Uadu* (Saar 1964: 227–246).

Reino Sepp on tutvustanud Rootsi rahvastikuregistri andmetele tuginevas S. Alléni-S. Wählini teoses “Förnamnboken” esinevaid võimalikke eestlaste eesnimesid (tänapäeva Rootsi kasutuses). Toetudes nime kasutatavusele Eestis, esinemisele/mitteesinemisele eestlaste naabritel, kirjaviisile, nimekandjate elukohale Rootsis (nt Põhja-Rootsis elab eestlasi vähem) on välja nopitud nimeloendis esinevad eestlaste nimed. Selle järgi on Rootsi eestlaste seas enamlevinud (eesti) naisenimed *Leida, Salme, Laine, Maret, Tiiu* ja mehenimed *Jaan, Rein, Peeter, Jiiri, Ilmar* (Sepp 1989: 216–218).

1.4. Etümoloogia käsitletused.

Nimede päritolu on huvi pakkunud paljudele uurijatele juba sõjaeelsetest aastatest alates.

Julius Mägiste on uurinud mehenime *Meme* päritolu. *Meme* on üks neid nimesid, mis on Henriku Liivimaa kroonika järgi kasutusel olnud juba XIII sajandil ning mille esinemise kohta on jälgi ka hilisemates dokumentides. Mägiste tõlgendab *Memet* sõna *mies*

deminutiivvastena, mis on kujunenud reduplikatiivselt, ning arvanud selle seotud olevat karjala sõnaga *miemoi* 'meheke' (Mägiste 1927: 374–375).

Üks esimesi nime-etümoloogiaid on Paul Ariste lühikäsitlus Hiiumaal varem laialt kasutusel olnud naisenimest *Aal*. Autor peab seda üheks neist vanadest alamsaksa nimedest, millest koosneb oluline osa eesti vanemast isikunimestikust (Ariste 1940: 33).

Kalev on mehenimi, mis on huvi pakkunud peale folkloristide ka keeleteadlastele. P. Ariste on arvanud, et *Kalev* on seotud oletatava sõnatüvega *kali*, mis on saarte murretes esinenud tähenduses 'puust kang, hoob' (Ariste 1946: 924). A. Viires on sidunud *Kalevi* rühma läänemeresoome tüvedega *kal(e)-*, *kõl(e)-*, *kol(e)-*, neist kõigist on kujunenud elusolendite kohta kasutatavaid sõnu (nt *kalivägin*, *kõlejas*, *kolakas*), mille tähenduses on ühine mõiste 'suure kondiga, kuivetunud, tugev'. Samasse rühma võiks kuuluda ka *Kalev*, mis tähendaks seega 'suure kondiga, kuivetunud ja tugev mees' (Viires 1961: 675). Ka *Linda* puhul on peetud võimalikuks tema omakeelset päritolu (Roos 1963).

Käsitletud on *mesilase-*, *mee-*tähendusega seotud eesti ja võõrnimesid. Eestis on esinenud nimi *Mesike*. See on üks sajandivahetusel tarvitusele võetud kunstlikest nimedest, millel soome vaste puudub (enamikul teistel uutel nimedel on see olemas). Peale soome-ugrilisele sõnale toetuva nime on paralleelse tähenduse ja sisuga indo-euroopa naisenimed *Melissa* ja *Melita* ~ *Melitta* ning heebrea *Debora* (~ *Deboora*) (Rajandi 1963b: 303–304).

Rajandi ja Tarand on püüdnud selgitada nimede *Tiiu* ja *Tiit* päritolu. Naisenime *Tiiu* on seletatud ühelt poolt võimaliku genuiinset päritolu nimena. Teisalt on juba A. Thor Helle osutanud *Tiiu* võimalikule seosele nimega *Dorothea*, mille lühendi *Thea* eestipärastatud kuju *Tiiu* võiks olla. Võõrkeelsetest nimedest tuleb alusnimena veel kõne alla *Theodora* ning *Thea* võib toetuda veel mõnele nimele (nt *Theresia*). Rajandi ja Toom kalduvad eelistama läänemeresoome algupära nime olemasolu, millele toetudes on omaks võetud võõrkeelse nime lühendvariant. Mehenime *Tiit* on peetud germaani *diet-* ja *theod-* nimede lühendiks (Rajandi, Toom 1963: 435–436).

Elisabeth on teisendite ja lühendite poolest üks rikkamaid alusnimesid, millega variantide rohkuselt võib võistelda ehk ainult sama populaarne naisenimi *Maria*. *Elisabeth* tuleneb kreekapärastatud vana-heebrea fraasi sõnadest *eli* 'jumal' ja *ševa* ~ *švua* 'töötus, lubadus'. Rajandi märgib *Elisabethi* ja selle variantide kasutuse vähenemistendentsi kaasajal: kui 1900. a oli *Elisabeth* populaarsuselt 6. kohal, lisaks olid pruugis *Elise* ja *Elsa*,

aastatel 1930–1940 olid käibel *Ella, Elle, Els, Elsa, Ilse*, siis 1960. aastate algupoole on antud üksikuid kordi nimesid *Elise, Ellika, Liisi, Liisa, Liisel, Lissi* (Rajandi 1963c: 690).

Vaadeldud on alusnimele *Magdalena* toetuvat lühendvormi *Made*. Rajandi ja Tarand on pidanud seda üheks neist vanadest nimedest *Kadri, Maarja, Mare* jt kõrval, mille käsitlemine vanade eesti nimedena kujunes välja tavaliste nimekasutajate teadlikuma osa seas juba XIX saj lõpul (Rajandi, Tarand 1965: 179–180).

Liid peavad Rajandi ja Tarand üheks neist nimedest, mille kasutuseletuleku teed on väga raske kindlaks teha: *Liid* ei saa pidada rahvusvaheliseks nimeks — teiste rahvaste pruugis teda ei tunta —, kuid ta pole ka omanimi. Nimi on kasutusele tulnud 1930. aastatel, eeskujuks on arvatavasti olnud B. Kellermanni romaani “Yester ja Li” tõlge (1927) ning näitlejanna Ly Lasneri nimi. Kõne alla tuleb hüüdnimena kasutatud *Lii* ametlikustamine: *Lii* võis olla paljude rõhulist *li(i)*-silpi sisaldavate nimede lühend (nt *Adeliina, Alide, Carolina, Elisabeth, Oliivia, Liidia*). Oma osa *Lii* levikul võiks olla naisenimel *Anneli*, mida kasutajad on ilmselt pseudoetümologiseerinud liitnimenä. Nii võibki *Lii* päritolu otsides paigutada paljude nimede lühendite hulka (Rajandi, Tarand 1965: 494–495).

Ene on soovitusnimestikesse (nt Mägiste 1929, 1936) ning kasutusse jõudnud H. Visnapuu luulest (“Jumalaga, Ene!”, 1918) (Rajandi 1964a: 52). *Ene* alusnimi on jäänud selgusetuks. Kirikuraamatuis leidub (XVII saj) *Eno ~ Enu*, ka *Hene*. Rajandi on arvanud *Ene ~ Eno ~ Enu* arengu olevat paralleelse *Ane ~ Ano ~ Anu* kujunemisega. Samuti võivad seotud olla *Ene* ja *Enne* (vrd *Ane* ja *Anne*), *Enne* on M. Tõnissoni tähtraamatus esinenud juba 1886. aastal.

E. Rajandi ja H. Tarand on uurinud eesnimesid, mille päritolu või üks seletusi või tõlgendusi võiks olla seotud tegusõnaga *olema*. Suurema osa *ol*-alguliste kasutuses või loeteludes esinenud nimede puhul jääb pärinemine *olema*-verbist siiski kõrvale. Osa nimede seotus skandinaavia mehenimega *Olaf* on üsna selge (nt *Olav, Olavi, Olev, Olevi*). M. Tõnissoni 1886. a tähtraamatus esitatud mehenime *Oleks*, 1896. a esinenud naisenime *Oldi* ja 1884 esinenud naisenime *Olgu* puhul kalduvad Rajandi ja Tarand aga eelistama omakeelset päritolu *pro* näiteks *Oleks < vn Oleksei ~ Aleksei, Olgu < Olga*. Seda toetavad teised Tõnissoni tähtraamatuis esinenud nimed, mis on selgelt eesti keelele tuginedes loodud, näiteks mehenimed *Olevik, Olevus, Ollus*, naisenimi *Olla* (Rajandi, Tarand 1968c: 95–101).

E. Rajandi ja H. Tarandi on esitanud naisenime *Anu* võimalikud seletused. Nad ise peavad kõige tõenäolisemaks *Anu* seletamist *Hanna*-nimest pärinevaks, omaaegne kasutussetulek on ehk aga toetust saanud mõnest meil omal olemasolnud samakõlaliseist muistsest naisenimest (Rajandi, Tarand 1969: 498–499).

E. Roosi “”Tähe mõrsja” Salme ja tema kosilased” käsitleb rahvalaulu “Tähe mõrsja”. Sellega seoses on vaadeldud naisenime *Salme* päritolu. Roos on esitanud versioonid *Salme* pärinemise kohta: *Salme* on pärit (1) saksa nimest *Salome*; (2) võinud olla vana eesti nimi; (3) poeetiline nimi; (4) *Salmet* on etümologiseeritud soome sõnaga *salmi* ja eesti sõnaga *silm*; (5) toetub mõnele toponüümile. Roos arvab, et kõige tõenäolisemalt on *Salme* muistne isikunimi (Roos 1969: 658–670).

Tänapäeval eeskätt kohanimenä ning ka Hiiu vägilase nimenä tuntud *Leigri* tagapõhja on uurinud ajaloolistele dokumentidele toetudes L. Tiik. Eesnimenä ei ole *Leiger* vanemates dokumentides kordagi esinud. XIX saj on perekonnanimeks *Leiger* saanud samanimelise küla elanik ning sama isiku teises külas elav vend. Eesnimenä pakub mehenime *Leiger* esmalt oma kalendris M. Tõnisson. XVI saj alates on *Leiger* esinenud lisanimenä. *Leigri* küla kõrvalise asukoha tõttu on Tiik arvanud, et seletuse asemel rootsi sõnast *lekare* (‘mängija, pillimees’) võib *Leiger* olla paremini seletatav soome sõna abil *lääkäri* (‘arst, tohter, ravija’) (Tiik 1982: 586–588).

Käsitletud on ka ulatuslikumaid laenurühmi.

H. Must on uurinud, missugustest keeltest on pärit pühakunimed, mida eestlased oma lastele nimeks panevad. Aastaks 1566, kui rooma-katoliku kirik ametlikult määras, et nimed tuleb valida kristlike, s.t pühakute nimede seast, olid pühakunimed juba peaaegu kõigis maades üldisteks saanud. Pühakutele pühendati kirikuid, maad ja linnad valisid endile kaitsepühakud, samuti anti lapsed nime kaudu teatud pühaku kaitse alla (Must 1960a: 84). Pühakute nimed on pärit mitmetest keeltest. Eestis on tuntumad täisvormidenä või variantidenä heebreakeelse *Mirjami* ladina vaste *Maria*, heebrea- ja arameakeelsetest *Anna*, *Elisabeth*, *Magdalena*, *Martha*, kreeka *Helena*, *Katharina*, *Margareta*, ladina *Christine*, keldi *Brigida*, slaavi *Ludmilla*, *Olga*, germaani *Hilda*, *Gertrud*, *Adelheid* (Must 1960a: 85–89). Meeste pühakunimedest on Eestis (täisvorminä või lühendinä) kasutatud nimesid *Andreas*, *Jakobus*, *Johannes*, *Matthias*, *Petrus*, *Simon*, *Thomas*. Eestisse tulid pühakunimed peamiselt Saksamaa kaudu, koos nende seal esinenud lühivormidega (Must

1960a: 85, 1962: 260). Pühakute nimed jäid kasutusse ka pärast luteri usku minekut (Must 1962: 260).

Inglise päritolu nimesid eesti kasutuses on uurinud Hildegard Must. Sõjasündmuste järel Eestist emigreerunud ja Saksamaal ning USAs tegutsenud H. Must on tema käsutuses olnud materjalist — andmed Tartu Ülikooli isikkoosseisu kohta ajavahemikul 1921–1938 — välja noppinud nii algupärased inglise nimed kui ka rahvusvaheliselt tuntud alusnimede ingliskeelsed variandid. Ingliskeelsed nimed hakkasid mandri-Euroopas levima koos inglise kultuuri mõju üldise suurenemisega XVIII–XIX sajandil; samuti nagu Lääne-Euroopas kõneldavates keeltes tuli kasutusele hulk inglise laensõnu, kasvas ka inglise eesnimede populaarsus. Oluliselt aitasid nende levikule kaasa kirjandusteosed. Ingliskeelseid nimesid pandi lastele paljudes Euroopa maades; nende mõju oli eriti suur XIX saj lõpus ja XX saj alguses Saksamaal, kust need levisid ka naabermaadesse. Eestis tulid inglise nimed käibele XIX sajandil, ulatuslikumalt XIX saj lõpus ning XX saj kahe esimese kümnendi jooksul (Must 1965: 125–135, 1960b: 375–376). Kuna esimesed inglise nimed tulid ka Eestisse Saksamaa kaudu, ei tajutud nende inglise päritolu (erandiks vast mehenimi *John*). Sel sajandil kasutatud inglise nimed on antud aga ilmselt teadlikuna nende päritolust. Pärast I maailmasõda sai inglise keel ja kultuur Eestis laiema leviku ning sellega koos inglise nimed. Kaasa aitas see, et seni laialt kasutatud saksa nimed olid muutunud juba liiga tavalisteks ning kogu nimepilt vajas värskendust. Uusi nimesid leiti uute, seni kasutamata võõrkeelsete nimede seast, mis võeti meile peale inglise veel nt prantsuse, itaalia, hispaania, rootsi keelest (Must 1964: 43–45). Juba 1930. aastatel sai eesti nimemood aga hoopis uue suuna ning moodi tulid laialdaselt eesti nimed, nii vahepeal moest läinud laennimed kui ka uued, väljamõeldud nimed, sh eesti keelde sobivad soome nimed, eestipärastena tajutavad saksa, ka skandinaavia nimed. Must arvab, et uus moesuund takistaski inglise nimedel tõelist populaarsust saavutamast. Enimkasutatud inglise nimed olid mehenimed *Alfred*, *Arthur* (~ *Artur*), *Eduard*, *Harry*, *Oskar*, naisenimed *Betty* (~ *Betti*), *Ellen*, *Jenny*, *Mary* (~ *Meeri*), *Nelly* (~ *Nelli*), I maailmasõja aegu olid linnades populaarsed *Daisy*, *Edith* ja *Harriet*. Populaarseimad olid *Eduard* ja *Ellen*. Inglise mehenimesid kasutati rohkem kui naisenimesid; pealegi tuli uue, eestikeelsete nimede suund varem esile naisenimede valikus, mis omakorda vähendas võõrnimede kasutust. Lisaks nimedele muutus 1920. aastate lõpus ja 1930. aastate alguses inglise mõjul populaarseks deminutiivlõpp -y, mis oli eriti populaarne teismeliste hulgas. Peale

ametlikult antud nimede — eeskätt naisenimede — kasutati lõppu -y lühendvormides ja hüüdnimedes. Pärast II maailmasõda ingliskeelsetesse maadesse emigreerunud eestlased pole Musta andmetel inglise nimesid eriti sageli kasutanud. Kui ingliskeelne nimi on valitud, on eelistatud lühemaid nimesid ning need esinevad teise nimena. Ameerika eestlased on üsna sageli pannud lapsele nimeks *Linda*, mis sobib mõlemasse keelde — mitmed nimed on tähenduse sobimatuse tõttu kõrvale jäänud (nt *Mare*, *Henn*). Üldiselt eelistavad eesti emigrandid anda lastele nimesid, mis olid moes nende Eestist lahkumise aegu, 1930.–1940. aastatel (Must 1965: 135, 1982: 7).

Daina Zemzare on vaadelnud naabrite, lätlaste-liivlaste-eestlaste keeleainesest pärinevaid nimesid, mida on üksteiselt üle võetud. Läti kalendrites on XIX saj lõpust esitatud läänemeresoome ainestikule toetuvaid või otse eesti pruugist võetud nimesid, mis osalt ka kasutajaid on leidnud, näiteks *Imants*, *Kaupons*, *Kaups* (Henriku Liivimaa kroonikast), *Kangars*, *Līvis*, *Sams*, *Turaidis* (liivi ja eesti kohanimedest), *Kaija*, *Selga*, *Aina* (selle alusel ka > *Ainis*, > *Ainars*), *Ilma*, *Juta*, *Ilmars*, *Linda*. Eestlased on lätlastelt saanud mehenime *Aivar*, mis oli 1960. aastatel väga populaarne (Zemzare 1970: 143–146).

Eesti nimede etümologiseerimise seisukohalt laiemalt on olulisel kohal Huno Rätsepa uurimus alamsaksa päritolu eesnimedest. Rätsep arendab edasi P. Ariste mõtteavaldust uusalamsaksa ja eesti ning liivi isikunimede omavahelisest suhtest (Ariste 1933), mis senini tähelepanuta on jäänud. Senistes töödes on viidatud XIV–XVI saj kasutusele tulnud nimede puhul nende kaugemale päritolule, vastetele heebrea, kreeka, ladina, ülemsaksa ja rootsi keeles ning eesti pruugi märgatavaid erinevusi on seletatud eesti kasutuses toimunud ulatuslike muutustega. Rätsep kinnitab rea näidete varal, et suur hulk saksapäraseid eesnimedest on laenatud Baltimail käibelolnud alamsaksa keele kõnelejailt. Kasutusel olid eesnimede lühendvormid, millest paljud olid tekkinud ja hiljemgi tuntud Põhja-Saksamaal alamsaksa keele põhilistel aladel. Eesti keeles toimunud mugandused on olnud tunduvalt väiksemad, kui seni arvatud. Kahele vanemale alamsaksa sõnaraamatule toetudes on Rätsep toonud hulgaliselt näiteid eesti tavapärase vanade laennimede kohta, mille kujunemiskäiku on selle lähenemisega oluliselt täpsemaks ning tõepärasemaks muudetud. Nii leidub alamsaksa sõnaraamatutes vaste reale eesti laennimede, nt *Andres*, *Mari*, *Marje*, *Miina*, *Triin* (Rätsep 1983: 69–74).

2. Eestlaste eesnimedest aastatel 1930–1990.

Järgnevas peatükis vaadeldakse eesti lastele aastatel 1930–1990 antud nimesid. Andmete kogumise põhimõtete tutvustusele järgneb tarvitatud nimede analüüs kasutuse seisukohalt: vaadeldud on lastele sel perioodil antud nimede hulka, eelisnimesid ja harvaesinevaid nimesid, piirkondlikke eripärasid ja sarnasusi nimekasutuses ning kahesooliste nimede osa eesti nimede seas. Kolmandas alapeatükis on uuritud mõningaid eesti eesnimede struktuuri jooni, nagu nimede pikkust, häälikstruktuuri, eesti kaksiknimesid ja nende kasutust ning lõpuks võõrapärasusi meie nimekasutuses.

2.1. Materjali kirjeldus. Kogumise põhimõtted.

Töös kasutatud eesnimeandmestik on kogutud Tallinna, Tartu linna, Võru linna ja maakonna ning Hiiumaa perekonnaseisuametites asuvatest sünniaktidest.

Uuritavad piirkonnad on valitud selliselt, et oleks võimalik jälgida, kas ja kuidas erineb eesnimekasutus Eesti erinevates piirkondades ning kas see on aja jooksul muutunud. Et eesnimede leviku uurimustes on sageli esile toodud erinevused keskus(t)es ja äärealadel antud nimede valikus, eeskätt seoses uute nimede tavalise liikumissuunaga keskusest ääreala suunas (Kiviniemi 1993: 42, Rajandi 1964c: 272), on vaadeldavateks aladeks võetud Tallinn Eesti suurima linnana, Võrumaa ning Võru linn ja Hiiumaa esindama äärealasid ning Tartu, mis on oluline keskus Lõuna-Eestis, aga ülikoolilinnana (s.t muuhulgas rohkesti Eesti eri piirkondadest pärit noori vanemaid) tähtsal kohal kogu Eestis.

Uuritavad aastad on võetud ajavahemikust 1930–1990 5-aastase intervalliga. Seega on töös kasutatud 13 aastakäigu jagu sünniakte. Kuna Võru linna andmestik kuni 1945. aastani ei ole (Võru perekonnaseisuametis) säilinud, on ka Võru linna ja maakonna ülejäänud aastakäikude materjal analüüsitud üheskoos.

Vaatluse alla on võetud kõik need lapsed, kelle mõlemad vanemad on eestlased. Segaperekondades antud eesnimed on tööst välja jäetud.

Uuritavaks nimeks on see nimi, mis on lapsele antud tema sünni registreerimisel. Seega on kõrvale jäänud eestistamise käigus ja ka muudel põhjustel (täiskasvanuna valitud uus nimi, tavanime kasutamise ametlikustamine kaksiknime asemel, mistahes põhjusel sobimatu (näiteks vastassoo) nime asendamine) muudetud nimed, kui muudatus on tehtud hiljem kui ühe kalendriaasta jooksul. 1945. aastani registreeritud andmete puhul on v ja w

kasutus nimesdes ühtlustatud, kõik *w*-d on asendatud *v*-ga — *w* kasutamine sõltub neil aastail sageli valla-, linna- või kirikuametniku suvast ja on ebaühtlane. 1950. aastast alates on iga *v* või *w* kasutus loetud taotluslikuks ja kõik esinemisjuhud erinevateks nimeks.

Kõik kirjakuult erinevad nimed on loetud eraldi nimeks ning neid pole koondatud ei etümoloogiat ega sarnast hääldust silmas pidades. Uurimise all on ametlik eesnimi, nn passinimi, eeldades, et lapse vanemad on valinud lapsele just selle konkreetse nime, kaasa arvatud selle nime kirjaipilt. See tähendab, et ka samadest nimeest koosnevad kombinatsioonid (s.t kaksiknimed, liitnimed) on loetud erinevateks nimeks. Näiteks *Hele Riin*, *Hele-Riin*, *Heleriin* (ning ka > *Helerin* > *Heleri*) oleks selle põhimõtte kohaselt loetud erinevateks nimeks. Nime päritolu kindlakstegemine pole selle töö eesmärk, taotlus pole olnud ka populaarsemate põhinimede väljaselgitamine. Samas on just etümoloogiate puhul palju ebaselgusi ja nime päritolu kohta on sageli mitmeid seletusi. Lisaks pole uuemate nimede puhul täpselt uuritudki, missugused nimed on omavahel päritolu poolest ühendatavad. Häälduse poolest sarnased nimed on samuti iseseisvateks nimeks loetud, sest lähedane kirjaipilt ja hääldus ei anna alati kindlust, et nimed ka päritolult lähedased on. Näiteks *Elvi* ~ *Elve* alusnimeks on peetud eeskätt *Elvinet*, nimesid *Helvi* ~ *Helve* peetakse sõnast *helves* tuletatuiks (Rajandi 1966: 52, 77). Niisiis on piirid nimede vahel sageli väga ebaselged. Samuti kui igapäevaelus ei ole võimalik ametlikku nime omatahtsi muuta ning antud ja kasutatav on igaljuhul konkreetne, kindel nimi (eristav funktsioon), ning et töö eesmärk on uurida lastele antud nimesid, on iga nimevarianti või nimekuju otstarbekas lugeda iseseisvaks nimeks (vt ka Kiviniemi 1982: 225).

Uuritud aastatel ajavahemikus 1930–1990 sündis Tallinnas, Tartu linnas, Võrumaal ja Hiiumaal kokku 45 109 last, 22 134 tüdrukut ja 22 975 poissi. Tallinnas sündinud lapsi on neist 22 250 (10 913 tüdrukut ja 11 337 poissi), see on peaaegu pool kõigist lastest. Mõnevõrra võib Tallinna laste ülekaal mõjutada analüüsi tulemusi, eriti üle-eestiliste eelisinimestike puhul. Tartus on vaadeldud aastail kirja pandud 5893 tüdrukut ja 6019 poissi, Hiiumaal 1252 tüdrukut ja 1338 poissi, Võrumaal 4090 tüdrukut ja 4285 poissi.

2.2. Eesnimikasutus aastatel 1930–1990.

2.2.1. Eesnimede hulk.

Riigiarvutuskeskuse rahvastikuregistri väljavõtte järgi (asub Eesti Keele Instituudis; edaspidi ka ENB) on 1995. aasta sügise seisuga Eesti elanikud kandnud ligikaudu 48 000 erinevat eesnime. Kuna andmebaas on kogu Eesti elanikkonna kohta, ei saa selle järgi otsustada eestlaste nimede hulga üle, esindatud on ka kõigi teiste Eestis elavate rahvuste kasutuses olevad nimed. Rahvastikuregistri väljavõttes on loomulikult kõik nimekujud, kaasa arvatud kaksiknimed, sidekriipsuga, lahku ja kokku kirjutatud, iseseisvad nimed (nagu neid ka siinses töös on käsitletud).

Soomes on samalaadse andmebaasi järgi kasutatud aastatel 1880–1981 u 34 000 nime, Rootsis u 80 000. Rootsis kasutatavate nimede hulk on suurem arvukama muukeelse elanikkonna tõttu, kes tarvitavad oma emakeelest pärit nimesid (Kiviniemi 1982: 175, Allén, Wählin 1995: 11). Kümne aasta jooksul (1980–1991) on Soomes antud ligi 20 000 erinevat nime (Kiviniemi 1993: 9). Kasutatavate nimede hulk on viimaste aastate jooksul järjest kasvanud.

E. Rajandi on Tallinna 1961. ja 1962. aasta nimeandmise põhjal arvanud eestlasi kasutatavat kümne aasta jooksul 700 eri nime (kogu Eestis) ja, nimemoodi aeglaselt muutuvaks hinnates, inimpõlve jooksul ligi tuhandet nime (Rajandi 1963b: 303). Võimalik, et nii väike arv on saadud seetõttu, et Rajandi pole iga kirjakuju iseseisvaks nimeks lugenud, vaid on variante ühendanud (nt *Maarika* ~ *Marika*, ka *Andres* ~ *Andrus*) (Rajandi 1964b). Sajandi jooksul on ta arvanud kasutatud olevat enam kui 2000 nime. Et nende rahvaste nimevara, kellelt eestlased nimesid on kasutusse võtnud (nt germaani, slaavi), on palju suurem, Rajandi arvates ligikaudu 20 000, on selle arvel olemas veel eesti nimevara laienemise võimalusi (Rajandi 1963b: 304). 1966. aastaks on üle-eestilise nimede kogumistöö ning materjali analüüsi abil ülevaade täpsemaks muutunud ning selle järgi on ta arvanud igal aastal kasutatavat u 1300–1400 erinevat eesnime (et nimeraamatus on käsitletud muuhulgas ka vene nimesid — neist on eraldi loendki —, on silmas peetud ilmselt kogu Eesti elanikkonda) (Rajandi 1966: 8). Kümne aasta täielikku onomastikoni arwab Rajandi kuuluvat u 3000 nime, 100 aasta jooksul kasutatud olevat 7000–8000 nime (Rajandi 1966: 8). Aastate 1963, 1965, 1967 ja 1969 üle-eestiliste kokkuvõtete järgi on

nelja aasta jooksul 65 000 lapsele antud üle 2850 nime (Rajandi, Tarand 1971: 210). Rajandi lõplik eesnimetokogu on sisaldanud u 10 000 erinevat nime (Rajandi 1977: 95).

1930–1990 vaadeldud aastate jooksul Tallinnas, Tartus, Võrumaal ja Võru linnas ning Hiiumaal sündinud 45 109 last on saanud kokku 4985 nime. 22 134 tüdrukule on antud 2685 nime, 22 975 poisile on pandud 2300 nime.

Naisenimesid on seega kasutusel mõnevõrra rohkem ning nii on olnud kõigil vaadeldud aastatel. Vahe naise- ja mehenimede hulga vahel on üsna väike võrreldes näiteks soome nimedega — seal on aastatel 1880–1981 kasutusel olnud u 34 000 nimest u 20 000 olnud naisenimed ja u 14 000 mehenimed, aastatel 1980–1991 on kasutatud u 11 500 naisenime ja u 8150 mehenime (Kiviniemi 1982: 175, 1993: 10). Arvesse tuleb küll võtta kasutatud andmebaaside väga erinevad mahud, ka meie nimede puhul võib naise- ja mehenimede hulga vahe ulatuslikuma materjali puhul suurem olla. Naisenimede hulk on kasvanud just viimase saja aasta jooksul (Kiviniemi 1993: 10). Varem on olukord olnud vastupidine, kasutatavate mehenimede hulk on olnud suurem (Kiviniemi 1982: 175–176). Samasugune situatsioon on olnud Eestis, erinevaid mehenimesid on eelmistel sajanditel enam kasutusel olnud kui naisenimesid (Rajandi 1963a: 177).

Uuritud aastatel 1930–1990 on tüdrukutest pooltele leitud nimi 73 nime hulgast, poistele on piisanud veelgi väiksemast nimehulgast: 57 nime on meelepärased olnud poolte poiste vanematele. 75% tüdrukute vanemad on lapsele sobiva nime leidnud 208 naisenime hulgast, poiste vanemad 163 mehenime hulgast. 90% nimevajadusest on katnud 690 naisenime ja 450 mehenime. Kümnendikust naisenimedest (269 nime) on piisanud 80 protsendile tüdrukutest, sama suurt osa mehenimesid (230 nime) on sobivaks pidanud 82% poiste vanemad. Aastate lõikes on nii pooltele kui kolmele neljandikule lastest vajalike nimede hulk märksa väiksem. See näitab, kuivõrd on eesnimed seotud konkreetse ajajärguga ja moega. Veel mõni aasta enne mooditulekut võib nimi olla täiesti tundmatu, kõrgaja järel kaob nimi kas täiesti kasutusest või esineb vaid üksikjuhtudel. Näiteks olgu *Aivari* kasutamine 1950–1960: 1950. aastani pole registreeritud ühtki *Aivarit*, 1955. aastal on nime antud 1,66 protsendile poistest, juba 1960. aastal on *Aivar* üks tippnimesid ning 2,63 protsendiga kasutatavuselt 3. nimi (vt ka joonis 22).

Kuni 1970. aastateni on pooled tüdrukutest saanud nime u 30 oma aastakäigu moenime hulgast, 1970. aastatest alates on see arv kasvama hakanud ning 1990. aastal leiti pooltele tüdrukutest nimi 61 populaarsema nime seast. Aastatel 1935–1945 on pooled

poistest saanud nime u 20 populaarsema nime hulgast, aastatel 1950–1960 on selleks kasutatud veerandsadat nime, 1965. aastast alates on nimede hulk selgelt kasvama hakanud ja 1990. aastal leiti pooltele poistest sobiv nimi 48 nime hulgast.

Kolmveerandile tüdrukutest leiti 1960. aastateni nimi 80–90 ja poistest 60–70 nime hulgast. 1970. aastatest alates on ka selleks vajalike nimede arv järjest kasvanud. 1990. aastal sai kolmveerand tüdrukutest nime 192 enam soositud ja samasuur hulk poisse 152 populaarsema nime hulgast. Kasutatavate nimede hulga kasvades on samal ajal vähenenud nimede kasutussagedus.

2.2.2. Eelisinimede kasutussagedus. Eelisinimede vaheldumisest.

Nagu juba nimetatud, on nimede kasutussagedus väga erinev. Kui analüüsitavates piirkondades aastatel 1930–1990 kasutatud nimed jaguneksid võrdselt sellel ajal sündinud laste vahel, oleks igal naisenimel 8 ja mehenimel 10 kandjat. Tegelikkuses muidugi nimed ühtlaselt ei jaotu. Igal ajajärgul on oma lemmiknimed, mida antakse teistest sagedamini, ning samuti leidub alati väga vähese kasutatavusega nimesid, mis moodustavad nimede hulgast suure osa, ent kandjatest õige väikese. Sellepärast on põhjust nii sagedase kui harva esinevusega nimesid ning nende osakaalu kogu nimistus lähemalt vaadelda.

Suurem osa sama aastakäigu või ka pikema perioodi, näiteks aastakümne lastest saab nime, mis osutub enam või vähem populaarseks. Ehkki nimevalik on ülimalt individuaalne protseduur, on see samas samasugune valikute tegemine nagu muudegi uute või moenähtuseks peetavate nähtuste puhul (eelistada näiteks teatud riietusstiili või teatud laadi muusikat), ka lapsele nime andmisel juhinduvad vanemad oma sotsiaalsest vaistust (Kiviniemi 1993: 10, 45). On ilmnenu, et nimevaliku seisukohalt on nimeandjate sotsiaalne vaist vägagi täpne ning suur osa valib — tavaliselt küll enesele teadvustamata — samu nimesid kui teisedki. Seega on mõistetu, et osa nimesid on väga populaarsed ning ühe ajajärgu lastest kannab suur osa samu nimesid. Nime valik on osa meie sotsiaalsest käitumisest, mida juhivad mitmesugused ühiskondlikud normid. Nende suhtes erandlik käitumine nõuab tavaliselt julgust eristuda ja silma paista — kui just eripärane käitumine pole omaette mood. Seega on nimemoe vaheldumine väga loomulik asi. See tuleneb sellest, et enamik inimesi ei taha anda oma lastele neid nimesid, mis on (liiga) tavalised vanemate endi põlvkonnal ja millega on seetõttu palju isiklikke seoseid. Seetõttu otsib iga

põlvkond uusi võimalusi ning — taas osutuvad need sarnasteks teiste lapsevanemate valikutega (Kiviniemi 1993: 45).

Uurimusi eelisinimedega kasutussageduse ning selle tausta kohta on teinud mitmete maade nimeuurijad.

A. Dunkling on ingliskeelsete maade eelisinimedega osakaalu puhul oluliseks pidanud rassilist ja religioosset kuuluvust ning kohapealseid tavasid (Dunkling 1977: 17). Ta on rühmitanud ingliskeelse maailma nimekasutustraditsiooni alusel kolme rühma. Esimesse rühma kuuluvad Ameerika Ühendriikide valgenahalised elanikud, kanadalased, austraallased, inglased. Teises rühmas on Ameerika Ühendriikide mustanahalised elanikud, kolmandas Šotimaa ja ka näiteks rooma-katoliku kirikuga seotud elanikkond, kelle nimevalikuprintsiibid on konservatiivsemad kui teistel rühmadel.

Tüdrukud

	1. rühm	2. rühm	3. rühm
10 nime	20%	16%	29%
20 nime	30%	25%	43%
50 nime	50%	44%	66%

Poisid

	1. rühm	2. rühm	3. rühm
10 nime	36%	32%	46%
20 nime	46%	42%	63%
50 nime	61%	56%	84%

Kõige enam on samu nimesid saanud kolmanda rühma lapsed, mille esindajad on pärit suhteliselt enam traditsioone järgivatest maadest, oluline osa tavade säilitamisel on muidugi kirikul. Mustanahalise elanikkonna puhul on olulisema erinevusena esile toodud just kasutatavate nimede suuremat hulka võrreldes valgetega (Dunkling 1977: 154–155). See on ilmselt tinginud ka nimede sageduse mõnevõrra ühtlasema jaotuse.

Saksamaal on eelisinimedega osatähtsus samuti piirkonniti küllalt erinev. Kõige harvem on mõne eelisinimedest valinud Lääne-Berliini lapsevanemad, kõige enam on moenimesid saanud Tübingeni lapsed. Poistele on samu nimesid sagedamini antud kui

tüdrukutele (välja arvatud Lääne-Berliinis esinime ja 10 populaarsemat nime). Esinime, 10 ja 20 populaarsema nime esinemine on antud protsentides, eraldi poistel (m) ja tüdrukutel (n) (Seibicke 1991: 110).

	Lääne-Berliin 1986/87		Wiesbaden 1988		Heidelberg 1988		Tübingen 1988	
	n	m	n	m	n	m	n	m
Esinimi	4,5	3,6	4,2	5,5	4,4	4,0	5,8	6,2
10 nime	25,0	24,0	33,3	36,3	26,0	29,7	39,9	42,2
20 nime	35,7	38,3	50,6	58,7	25,6	47,1	61,6	67,3

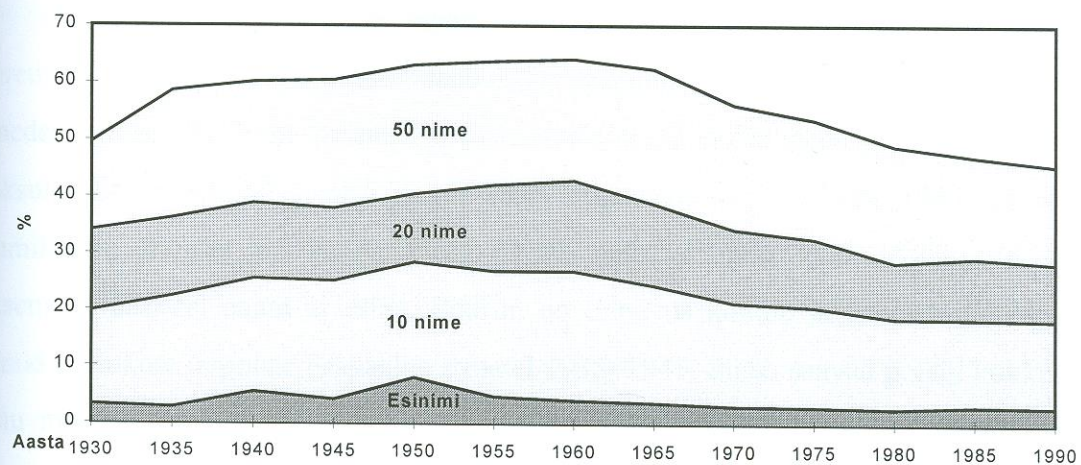
Venelastel on samanimelisuus omaette probleem, mida vene nimeuurijad on tülilikaks pidanud nii nimekandjatele kui kogu kasutajaskonnale (Suslova, Superanskaja 1991: 80). Venelaste eesnimede suure sageduse on põhjustanud pikaajaline õigeusu kiriku poolt dikteeritud nimede kasutamine. Ristiusu vastuvõtmisest peale 988. a jäid kõrvale muistsed vene nimed ja kasutusele tulid ristiusu toodud nimed. Lapsele andis nime papp pühaku mälestuspäeva järgi vastavalt lapse sünni päeval või ristimispäeval kalendris kirjas olnud nimele (mõnikord anti nimi nende päevade vahele jäänud päevalt), vanematel tavaliselt kaasarääkimisõigust ei olnud (Suslova, Superanskaja 1991: 50). Selliselt anti lastele nimesid kirjas olnud 330 mehenime ja 64 naisenime hulgast kuni XIX sajandi lõpuni. Alles 1891. a, kui kirik vaatas pühakute loetelu üle — see oli osalt tingitud just nimede vähesusest —, ning seejärel andis välja uue nimekirja, muutus lubatud nimede loetelu rikkalikumaks. Uus nimekiri sisaldas umbes 900 mehenime ja 250 naisenime ning kasutatavate eesnimede hulk suurenes mõnevõrra (ehkki uus nimekiri sisaldas ka selliseid nimesid, mis on venelastele endile võõraks jäänud siiani). Kiriku dikteeritud nimede andmine lõppes 1918. a välja antud dekreediga, mis nimevalimise vabaks andis. See on kasutusse toonud rea uusi nimesid, kuid kokkuvõttes ei suurendanud nimevalikuvabadus pärast pikaajalist sunduslikku kalendrinime tava kasutatavate nimede hulka. Nimede hulk vähenes sellest hoolimata edasi. Kui sajandi alguses anti 1000 lapsele u 140 erinevat nime, siis 1970. aastate lõpus oli 1000 inimese kohta antavaid nimesid u 80. Suurem osa lapsi saab ikkagi nime mõne populaarsema seast ja ehkki nimede hulk on suurenenud, jääb

suurem osa nimedest vaid vähese hulga laste kanda. Näiteks 1973. aastal piisas kümnest populaarsemast naisenimest 72,8% tüdrukutest ja mehenimest 62,6% poistest (Suslova, Superanskaja 1991: 65). Situatsioon on pisut muutunud alles 1980. aastate lõpuks, suurenenud on kasutatavate nimede hulk, samas pole soositud nimed nii võimukalt ülekaalus kui varasematel aastatel. Kui 1966. a leiti kuue populaarsema naisenime seast (*Jelena, Irina, Marina, Natalja, Olga, Svetlana*) sobiv kahele kolmandikule tüdrukutest ja kuue soositud mehenime hulgast (*Aleksandr, Aleksei, Andrei, Dmitri, Igor, Sergei*) 53,6% poistest, siis 1988. a on pilt tunduvalt erinev. Kuue eelistatud naisenime seast (*Anastassia, Jekaterina, Maria, Natalja, Olga, Julia*) valiti nimi 43% tüdrukutest ja üks kuuest eelismehenimest (*Aleksandr, Aleksei, Andrei, Dmitri, Mihhail, Sergei*) oli meelepärane 34,7% poiste vanematele (Suslova, Superanskaja 1991: 88). Venelaste samanimelisus tuleb esile ka siinse töö lisas 1. Seal on esitatud kõige sagedamini kasutatud eestlaste ja Eesti muukeelse elanikkonna nimed koos esinemiskordade arvuga Riigiarvutuskeskuse rahvastikuregistri väljavõtte järgi. (Vastavas andmebaasis puuduvad andmed rahvuse kohta. Edetabelisse paigutamisel on lähtutud nime tavapärasemana tunduvast kasutusest, rahvuse olemasolu puhul võiks mõne nime koht vastavas edetabelis teistsugune olla, näiteks *Liidia* või *Kristina* nime on Eestis saanud nii eestlased kui muukeelsed elanikud.) Eestlased on samu nimesid palju harvemini saanud kui siin elav muukeelne elanikkond.

Soomes on eraldi vaadeldud kaksiknimedes esimese nimena kasutatud nimede ning nii esimese kui teise nimena kasutatud nimede esinemissagedust, kuna nende sageduses on ilmnunud suuri erinevusi (aga ka nende struktuuris, valikuprintsiipides) (Kiviniemi 1982: 177). Esimese nimena antud nimede (need on tavaliselt igapäevakasutuse nimed) sagedus on väiksem. Tüdrukutele pannakse samu nimesid harvem kui poistele.

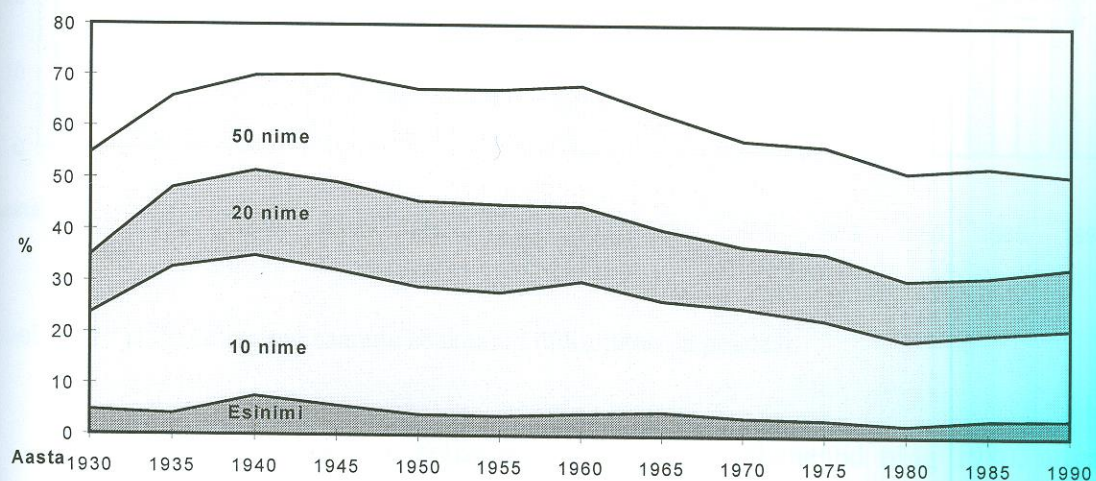
	Esimene nimi		Kõik nimed	
	Naised	Mehed	Naised	Mehed
10 nime	14,2%	18,6%	21,0%	26,1%
20 nime	24,8%	32,9%	30,8%	37,2%
50 nime	48,9%	60,0%	49,5%	58,4%

Eestis on paarikümne viimase aasta jooksul 10 populaarsema naisenime hulgast nime saanud vähemalt 18% tüdrukutest (joonis 1) ja 10 mehenime hulgast viiendik poistest (joonis 2). (Siin ja edaspidi on arvutatud osakaal kõigist vastava aastakäigu või pikema perioodi nimepanekujuhtudest, tüdrukute ja poiste puhul on arvutused tehtud eraldi.) 20 eelisnime seast leitakse sobiv vähemalt 28% tüdrukutest ja 31% poistest.

Joonis 1. Esinime, 10, 20 ja 50 eelisnime osakaal nimeandmisel tüdrukutele.

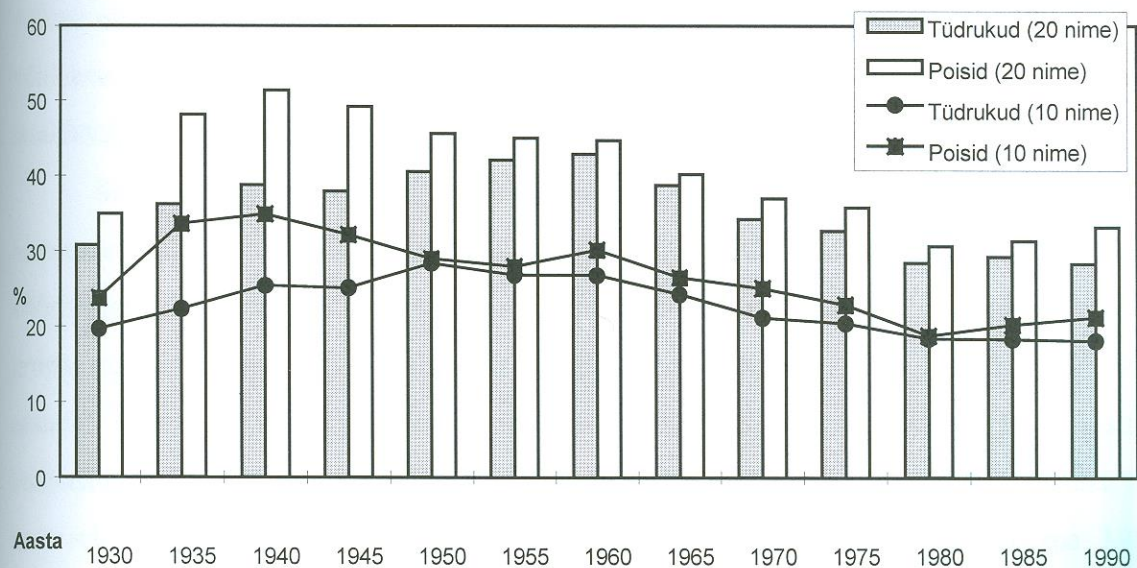
Varasematel aastatel on eelisnimede osatähtsus nimeandmisel veelgi suurem olnud, näiteks 1940. a on 10 mehenime seast saanud nime 35% poistest ja 20 nimest on piisanud pooltele sellel aastal sündinud poisslastest. Naisenimede esikümnest on 1950. a leidunud sobiv 28% tüdrukutest ja 1960. a kahekümne nime seast saanud sobiva nime 43% tüdrukutest.

Joonis 2. Esinime, 10, 20 ja 50 eelisnime osakaal nimeandmisel poistele.

Selliste üksikute aastate esiletõus viitab ühtlasi aasta populaarseimate nimede olulisele osale: 1940. a sai ainuüksi *Reinu* poisslastest nimeks 7,55%, 1950. aasta eelistatud naisenimi oli *Sirje*, *Sirje* anti nimeks 7,92% tüdrukutest. 1960. aastal oli samaaegselt kümnekonna naisenime kõrge (Ülle 4,13%, Tiina 2,98%, üle 2% esinesid nimed *Sirje*, *Eve*, *Anne*, *Riina*, *Anu*, *Merike*, *Ene*, *Heli*, *Marika*) ja see on 20 nime osatähtsuse nii kõrgele tõstnud.

Populaarsemate naise- ja mehenimede kasutussageduse võrdlus näitab, et palju suurem osa poistest kui tüdrukutest saab mõne eelisinimedest või sama aasta tavalisematest nimedest (joonis 3). Vahe poistele ja tüdrukutele antud eelisinimede osakaalus on aastate jooksul küll järjest vähenenud ja nii suurt erinevust, nagu näiteks 1940. al, kui 20 lemmiknime hulgast on sobiv leitud 51,4% poistest ning vaid 38,8% tüdrukutest, hilisematel aastatel enam ei esine. Suurim on erinevus kümne ja kahekümne eelisinime saanud tüdrukute ja poiste osakaalus aastatel 1935–1945. Siiski saavad poisid kokkuvõttes samu nimesid sagedamini kui tüdrukud. See on ilmselt ka ühenduses eespool toodud tõsiasiaga, et mehenimesid on üldse vähem kasutusel kui naisenimesid.

Joonis 3. 10 ja 20 eelisinime saanute osakaalud tüdrukutest ja poistest.

1960. aastatest alates on eelisinimede osatähtsus vähenenud ning 1980. aastatest alates leitakse 10 eelisinime seast sobiv nimi umbes 20% poistest, tüdrukutest saab kümne hulgast nime alla 20%. Kahekümnest esinimest leitakse sobiv vähem kui 30% tüdrukutest

ja pisut enamale kui 30% poistest. Selline eelisnimede osatähtsuse vähenemine ning edetabeli tipu nimede populaarsuse ühtlustumine on toimumas ka Soomes (Kiviniemi 1993: 11, 1997: 55). Ehkki eelisnimed pole oma olulist osa nimeandmisel minetanud, viitab üldine tendents siiski nimepildi mitmekesisistumisele ning eelisnimede järjest väiksemale tähtsusele nimeandmisel. Viiekümnest eelisnimest saab varasema 60% vastu praegusel ajal vaid umbes 45% tüdrukutest nime üldiste lemmiknimede seast, poistest varasema 70% vastu 50%.

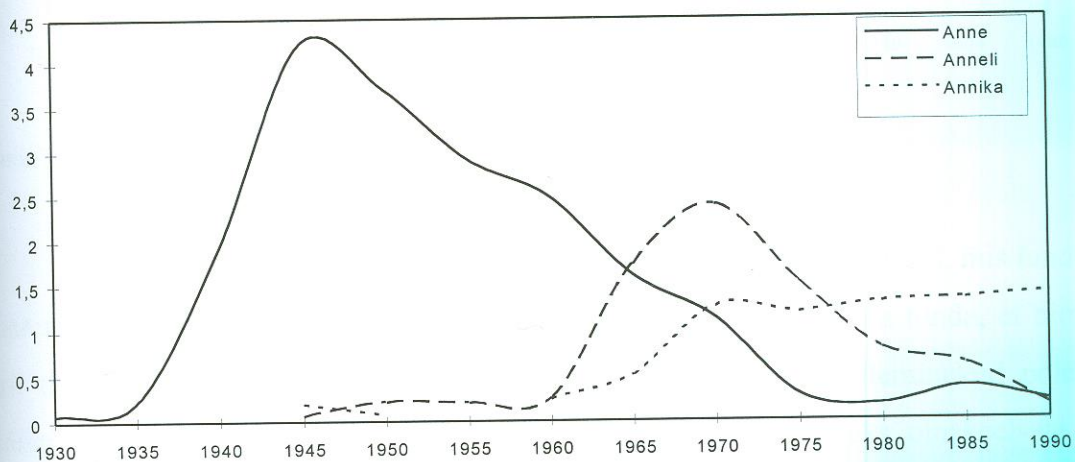
1995. aasta sügise seisuga on ENBi järgi Eestis kõige sagedamini esinenud naisenimed olnud *Linda, Aino, Tiina, Sirje, Anne, Tiiu, Leida, Katrin, Ülle, Ene*, kõige tavalisemad mehenimed on *Jüri, Rein, Jaan, Andres, Toomas, Peeter, Margus, Ants, Vello, Urmas* (lisa 1).

Kui lähemalt vaadata aastakümnete eelisnimestikke, selgub, et iga konkreetse aastakümne populaarsematel nimedel on teatud ühisjooni. Järgnevalt on keskendutud iga aastakäigu 20 populaarsemale nimele, kuna just 10–20 eelisnime osatähtsus nimeandmisel on väga oluline (üle-eestilised ja piirkondlikud eelisnimestikud aastate lõikes leiduvad lisades 2–6). Selgub, et iga ajastu (eelis)nimed on omavahel mingil viisil seotud. Seosed võivad olla erinevat laadi, eelistuse aluseks võib olla mingi konkreetne stiilinõue, valida võidakse ka muul viisil samalaadseid, näiteks sarnase ülesehitusega või teatud elemente sisaldavaid nimesid.

Sel sajandil võib eesti nimekasutuses eristada vähemalt 6 selgelt eristuvat nimemoeetappi. Sajandi esimestel kümnenditel (kuni 1920. aastateni) olid Eestis valdavad võõrkeelsed nimed. 1920. aastatest alates tulid eestipäraste nimede laialdase propageerimise tulemusena kasutusele eestikeelsed, põhiliselt uued kunstinimed. 1940. aastatel vahetusid need vanade eestikeelsete laennimede vastu. 1950.–1960. aastatel hakkasid pruuki tulema uuemad võõrkeelsed nimed ning ühtlasi hakati võõrnimedest, aga ka meelepärastest omanimedest eeskuju võttes taas ise spontaanselt nimesid looma. 1980. aastatel tuli esile jälle laennimede kiht, eeskätt 1940. aastatel kasutusest kõrvale jäänud osa laennimedest. 1990. aastad näikse kujunevat aga tagasipöördumiseks sajandi algusesse, vanade võõrkeelsete täisvormide poole. Niisiis, kui näiteks 1930. aastate algupoole võis poisslaps nimeks saada veel *Johannes*, siis aastakümne teisel poolel ja õieti 1950. aastateni välja, saanuks temast tõenäoliselt *Jaan* või ka *Juhan*, 1960.–1980. aastate nimepildiga

haakunuks paremini *Jaanus*, *Janno*, *Janar* või *Janek*, ning 1980.–1990. aastate vahetusel oleks tema vanemad ilmselt nimetatutest taas eelistanud *Johannest*.

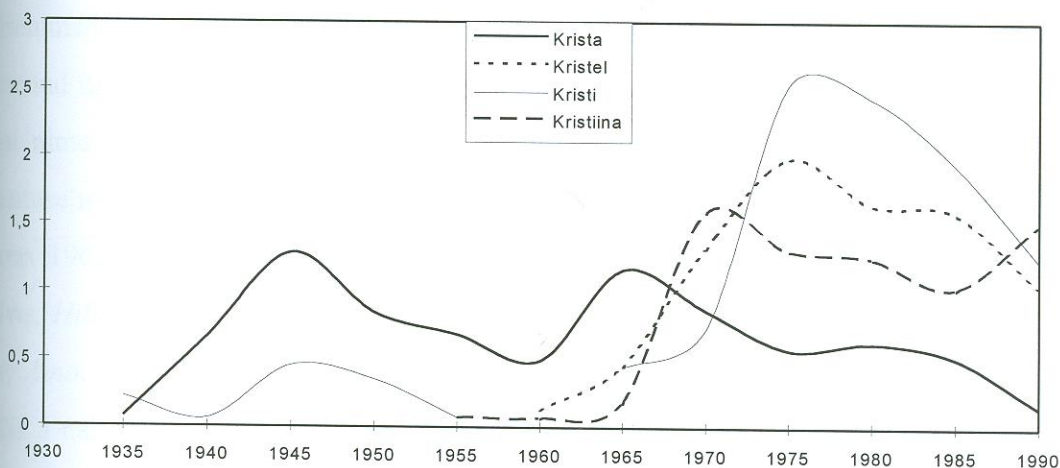
Samale alusnimele toetuvate nimede vahetumist nimemoe muutudes iseloomustavad ka näited *Anna* ja *Kristiina* variantide kasutusest. Naisenimi *Anna* on kogu maailmas üks levinumaid nimesid. Ka Eestis on *Anna* täiskujul kasutusel olnud sajandivahetusel, Viljandis näiteks 12,3% ulatuses (Roos 1962: 413) ning on soositud nimesid 1990. aastatel, täisvormide ajajärgul. Vahepealsel ajal on *Anna* olnud eesti kaksik- ja liitnimede meeliskomponente (ptk 2.3.3.6). Aastatel 1930–1990 pole *Anna* ühegi stiiliga sobinud, küll aga on nimepilti kuulunud alati mõni *Anna* variantidest. Kõige populaarsemad on olnud *Anne*, *Anneli* ja *Annika*. Joonisel 4 on näha, et *Anne* on olnud neist populaarseim, *Anne* taandudes on järgmisena moodi tulnud *Anneli* ning hiljem *Annika*. Peale selle on esinenud veel teisendid *Ann*, *Anneka*, *Anneke*, *Annela*, *Annele*, *Annelie*, *Anni*, *Annike*, *Anniki*, *Annikki*, *Annikky*. Nimest *Anna* pärineb ka *Anu*, mille moeaeg jääb *Anne* ja *Anneli* vahepeale. *Anu* oli populaarsuse tipul 1965. a (u 2,3%). Et nime *Anu* paljud nimeandjad *Annaga* seostada ei tarvitse, pole *Anu* joonisel esitatud.

Joonis 4. *Anne*, *Anneli*, *Annika* esinemine.

Anne mooditulek seostub laennimede ajajärguga 1940. aastatel. *Anneli* ja *Annika* on populaarseks muutunud uute võõrnimede laialdase kasutuse aegu, 1960. aastatel. *Anneli* on ise olnud eeskujuks teistele samasuguse ülesehitusega nimedele, *Annika* on eeskuju saanud *Marika* populaarsusest (vt ptk 2.3.2.1).

Teine soositud alusnimi on *Kristiina* (joonis 5). Esimene populaarsust võitnud *Kristiina*le toetuv nimi oli *Krista*, mis tuli moodi 1940. aastate keskel. *Krista* teine sagedasema kasutuse periood on aga aidanud kaasa huvitava ahela tekkimisele: iga viie aasta järel on uus nimi eelmise kõrvale lükanud. *Kristat* enam mitte piisavalt huvitavaks pidavad vanemad valivad *Kristiina*, *Kristiina* asemele tuleb värskem variant *Kristel* (*Kristiina* jääb küll tarvitusse ja kuna sobib hästi täisvormide moega, muutub taas populaarseks 1990. a paiku) ning selle asemele omakorda *Kristi*, mis on küll väheses ulatuses *Kristaga* esimese laine 1945. aastal kaasa teinud.

Joonis 5. *Kristiina*, *Kristi*, *Kristeli*, *Krista* esinemine.

Kunagi ei ole muidugi moes ainult ühtlaadi nimed. Alati on nimesid, mis tunduvad omas ajajärgus erilised, teistsugused, mille puhul võibki mõnikord ära tunda, et nimi on pärit oma ajajärgule eelnevast või sellele järgnevast perioodist. Üleminekud pole aga muulgi viisil selgepiirilised ega toimu kalendri järgi. Ehkki näiteks omakeelsete uute nimede kõrgaeg oli 1930. aastatel, oli samasse kihistusse kuuluv naisenimi *Sirje* populaarne 1950. aastatel, *Ülle* läks moodi aga alles 1960. aastatel, 1960. aastate moenimed olid ka *Merike* ning *Heli*. Eestipärastest mehenimedest tuleb *Kalev* moodi alles 1950. aastatel, 1950.–1960. aastate vahetusel *Urmas* ning alles 1970. aastatel *Meelis*.

Sajandivahetusest ning selle sajandi esimestest kümnenditest on teada, et valitsevaks olid võõrkeelsed nimed (Kurrik 1901: 7, Roos 1961: 413). Populaarsemad naisenimed olid näiteks Viljandis *Maria*, *Marie*, *Anna*, *Ida*, *Johanna*, *Alma*, Kihelkonnal *Maria*, *Marie*, *Elvine*, *Rosalie*, *Sohvia*, *Sohvie*, *Elise*, mehenimedest olid Viljandis

enamkasutatud *August, Johan(n), Hans, Johannes, Eduard*, Kihelkonnal *Aleksander, August, Eduard, Johannes, Oskar* (Roos 1961: 413). Kurrik nimetab populaarsemate kaasaegsete nimedena naisenimesid *Marie, Johanna, Rosalie, Helene, Pauline, Elisabeth, Emilie, Alide, Elfriede, Ida, Anna* ja mehenimesid *Johannes, Eduard, Karl, August, Alexander, Oskar, Alfred, Voldemar, Rudolf, Richard, Paul* (Kurrik 1901). Kuna võõrkeelsete nimede kasutus oli 1930. aastatel juba taandumas, leidub selle töö materjalis näiteid nende kohta eeskätt nimede seas, mis ainult üksikordi esinenud (ptk 2.2.4), lisaks on võõrkeelseid nimesid sel ajal rohkesti kasutatud kaksiknimede osana (ptk 2.3.3.6).

1930. aastatel lõplikult populaarsuse võitnud eestikeelsed nimed hakkasid naisenimede osas laiemasse kasutusse tulema juba sajandivahetusel. Esimeste sagedamini esinenud nimede seas on tegelikult õige mitu sellist nime, mida tollased kasutajad pidasid eesti nimedeks, mis seda aga õigupoolest pole (nt *Hilda*, mida A. Saali samanimelise jutustuse mõjul peeti eesti nimeks, *Ella, Hella* ja *Lilli*, mida samuti esitati eesti nimedena) (Roos 1962: 419). Eestipärasena kasutatud nimedest olid tollal populaarsemad *Linda, Salme, Hilda, Helmi, Ella, Hella, Leida, Lilli*, harvem esinesid *Hilja, Leili, Niide, Õilme, Õie, Aino*. Eestipäraseid nimesid hakati järjest julgemini kasutusele võtma ning Tallinna 1920. a naisenimede eeliskümnes on eestikeelsed nimed ülekaalus. Esikümme oli sel ajal järgmine: *Aino, Asta, Linda, Hilja, Laine, Leida, Helmi, Ellen, Maimu, Helga*. Meeste eelisinimede seas on vaid kaks eesti päritolu nime, *Lembit* ja *Endel*, ülejäänud on veel eelmise moelaine nimed. Mehenimedest olid populaarsemad *Erich, Lembit, Harry, Karl, Endel, Arnold, Elmar, Voldemar, Evald, Herbert* (Rajandi, Tarand 1971: 213). 1930. aastate eelistusi vaadates (lisad 2–6), on näha, et kui 1930. a on eestikeelsed nimed juba moes ja naisenimede puhul ka selgelt ülekaalus, on kasutusel siiski olnud veel mitmeid võõrkeelseid nimesid (nt naisenimed *Asta, Ellen, Vilma, Helga, Silvia, Hilda*, mehenimed *Harri, Arnold, Elmar, Aksel, Paul, Valter, Johannes, Hans, Harry*). 1935. aastaks on eestikeelsed nimed saavutanud lõpliku ülekaalu. Kasutusel on kas sajandi alguses loodud kunstlikud nimed või laennimed (viimased eriti mehenimede puhul). Kõige populaarsemad eestikeelsed uued nimed olid 1930.–1940. aastatel naisenimedest *Aino, Helju, Laine, Luule, Vaike, Õie, Eha, Hilja, Leida, Milvi, Helgi, Helve, Aime, Urve, Ene*, mehenimedest *Kalju, Ülo, Endel, Lembit, Ilmar, Vello, Kaljo, Arvo, Toivo*.

Kõige püsivam on kogu sajandi jooksul olnud eesti nimevaras laennimede kiht. Selgete moelainetena tulevad laennimed esile kahel ajajärgul, eriti ülekaalukalt 1940.

aastatel ja pisut tagasihoidlikumalt 1980. aastatel. Peale selle on ka kogu ülejäänud ajal mõni laennimedest olnud kasutuses. Need ei ole paistnud teiste selgepiirilistate rühmade varjust ehk selgesti välja, aga eelisnimestikke uurides selgub, et neis on alati ka paar laennime. Lisas 7 on toodud valik eesti kasutuses traditsioonidega naiste ja meeste laennimesid. Esitada on püütud mõned olulisemad 65 aasta jooksul eelisnimestikesse kuulunud nimedest. Nii naise- kui ka mehenimede puhul eristuvad selgelt 1940. aastad, laennimede kõrgaeg sel sajandil, ent esindatud on laennimede kihistus olnud ka hiljem. Naisenimed on mõnevõrra selgepiirilistate tõusude ja langustega ning pärast moestminekut on nad tavaliselt kasutusest taandunud, meeste laennimed on seevastu püsivamad. 1940.–1950. aastatel on samaaegselt kõrgaeg naisenimedel *Maie, Malle, Mare, Anne, Tiina, Reet* ning mehenimedel *Rein, Jüri, Ants, Jaan, Jaak, Tõnu, Peeter, Toomas, Tiit*. Laennimesid jätkub eelisnimede hulka ka teistel kümnenditel. 1930. aastatel olid naisenimedest soositud *Maie* ja *Maret*, mehenimedest *Ants, Rein, Jaan, Jüri*. 1960. aastatel oli vanadest laennimedest moes naisenimi *Anu*, mehenimedest *Toomas, Peeter, Rein*, moodi hakkasid tulema *Andres, Priit*. 1970. aastatel tulid moodi naisenimed *Kadri* ja *Piret* ning mehenimedest *Indrek*, mis olid väga soositud veel ka 1980. aastatel, mil eelisnimestikku lisandusid naisenimed *Triin* ja *Liis* ning mehenimed *Kristjan* ja *Mihkel*; 1980. aastate lõpus hakkasid moodi tulema mehenimed *Siim* ja *Madis*, mis olid soositud 1990. aastate alguses.

Laennimede rühma kuuluvad ka need vähesed nimed, mis viimase 65 aasta jooksul pidevalt on esinenud, n-ö püsinnimed. Soome nimetraditsioonis on selliseid traditsioonidega isalt pojale antavaid igihaljaid “talupojanimesid” mitmeid, näiteks mehenimed *Jaakko, Antti, Heikki, Matti, Olli*. Selliseid nimesid iseloomustab nende ühtlane esindatus: kogu Soome keskmist arvestades on neid nimesid antud viimase saja jooksul pidevalt vähemalt 1–2% ulatuses, kõikumised on olnud üsna väikesed; selget moeaega neil nimedel pole (piirkonniti on erinevused kasutuses küll olemas) (Kiviniemi 1993: 72–85). Eesti vanematest laennimedest võiks nendega võrrelda mehenimesid *Jaan, Mart* ja *Madis* ning naisenimesid *Mari* ja *Tiina*. Kõik need nimed on viimase 65 aasta jooksul mingil perioodil olnud laiemalt pruugitud, ent *Tiina* välja arvatud, ei ole ükski neist nimedest ülivõimsalt moes olnud. *Jaan* on olnud mõnevõrra soositud 1930.–40. aastatel, hiljem on *Jaani* nimeks antud ühtlaselt protsendi jagu. Nime *Mart* on antud kogu vaadeldud aja jooksul väga tasaselt umbes ühele protsendile poistest. Nime *Madis* on samuti saanud umbes pool

protsenti poistest, viimase 10 aasta jooksul on nime kasutus aga kasvanud ning *Madis* on 1990. aastate alguses moodi tulnud. *Tiinat* on enne selle moega 1950.–60. aastatel ning kõrgaja järel nimeks pandud umbes poolele protsendile tüdrukutest. *Mari* on üsna ühtlaselt nimeks saanud pisut alla protsendi tüdrukutest, lisaks on *Mari* aga sageli kasutusel erinevates nimeühendites. Siit võiks ka leida ühe seletuse, miks eesti kasutuses näikse niisuguseid traditsiooninimesid vähem olevat ning nende osakaal väiksem: Soomes on ilmselt osalt aidanud selliseid nimesid elujõulisena ning kasutusvalmis hoida kaksiknimede tava. Nimi antaksegi sõna otseses mõttes edasi isalt (või vanavanemalt või ristivanemalt) pojale teise või kolmanda nimena ja moest hoolimata on nimi tegelikkuses n-ö passiivselt dokumendinimena käigus. Kui siis moesuund taas sobivaks muutub, tuleb vahepeal kasutamata, aga suguvõsas püsinud teine või kolmas nimi kasutusele.

Nii eestikeelsete uute nimede ajajärku 1930. aastatel kui 1960. aastate uute võõrkeelsete eesnimede kasutuseletuleku aegset nimekasutust iseloomustab teatud tüüpi nimede kasutamine. Levima on hakanud meelepärased nimemallid, mille eeskujul on uusi nimesid kasutusse toodud. Sellistest eesnimemallidest on lähemalt juttu alapeatükis 2.3.2.1.

2.2.3. Piirkondlikud eripärad nimevalikus.

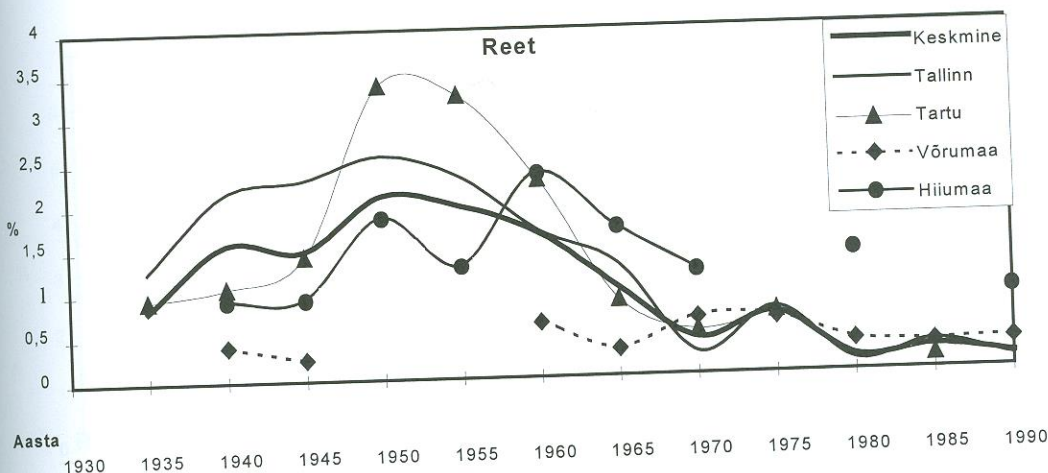
Eesti nimekasutus on vaadeldud aja jooksul olnud küllalt sageli seotud kindla piirkonnaga. Nime liikumine keskus(t)est ääremaa suunas tuleb siinse materjali puhul esile ainult osa nimede puhul, see pole üldine ega reeglipärane joon, on ka vastupidiseid näiteid. Küllap mõjutab osaliselt tulemusi suhteliselt lühike aeg, kuna paljude nimede puhul ei ole siinse andmestiku põhjal midagi teada nime eelneva kasutuse kohta. Oluliselt suuremaid erinevusi nimemoe liikumise kiiruse ja nimevaliku osas oleks võinud eeldada sajandivahetuse materjali olemasolu puhul, sest piirkondadevahelised erinevused (moe)nime kasutamises on suuremad olnud varasematel aegadel. Viimasel ajal, umbes 1940. aastatest alates, on nimekasutus üha enam ühtlustunud (Kiviniemi 1982: 215–216). Teisalt mõjutab tulemusi kindlasti seegi, et materjal pole kogu Eesti kohta, vaid esindatud on ainult mõned piirkonnad, seega jääb kontrollimata nime moe liikumise ühtlus või ebahühtlus tervikuna. Kindlasti joonistuksid üldised piirjooned välja ka mahukama materjali puhul.

Nii leidub selle materjali põhjal otsustades eesti kasutuses küllalt erineva kasutuslooga nimesid. Paljude nimede kasutuse lähtekoht on Tallinn. Osa neist jääbki ainult n-ö Tallinna nimedeks, s.t mujal need nimed nii suurt populaarsust ei ole saavutanud. Samuti kui on olemas nimed, mis on esmalt ja enam populaarsed Tallinnas, leidub ka nimesid, mis on moodi tulnud kõigepealt Tartus ning nimesid, mis on esimesena populaarseks saanud Võrumaal. Kehtivat tundub reeglipärasus, mille järgi praegusele ajale lähemate moenimede mooditulek ja moestminek on ühtlasem, ridamisi tuleb neid esile 1970. aastatel.

Järgnevalt toodud näited ilmekamate piirkondlike kasutuserinevuste ja -sarnasuste kohta on valitud nimede seast, mis on mõnel analüüsitud aastal kuulunud viie populaarsema hulka (v.a Võru näited *Kalmer*, *Heli* ja *Kaja*, mis on esile toodud kui Võrumaa populaarsemad nimed).

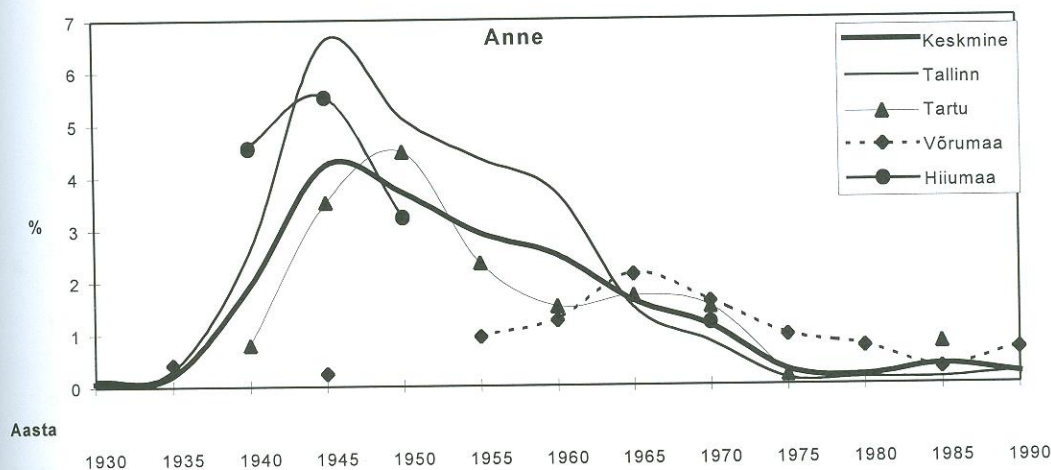
Esmalt Tallinnas ja hiljem mujal on levinud näiteks aastate 1930–1990 eelisnimedest naisenimed *Reet*, *Anne*, *Ülle*, *Helen*, *Kairi* ning mehenimed *Rein*, *Jaak*, *Tiit*, *Peeter* ja *Toomas*.

Reeta võiks nimetada õigupoolest Tallinna ja Tartu nimeks. Nime tõus saab alguse Tallinnas, kus ta ka kiiremini populaarsuse saavutab, ent tema kõrgaeg (1950. a) langeb kokku nime kõrgajaga Tartus, kus *Reeta* on ka suhteliselt sagedamini antud (joonis 6). Hiiumaal on *Reeta* kõige enam lapsele nimeks valitud 1960. aastal. Ülivähe on *Reeta*-nimelisi tüdrukuid aga Võrumaal, nimi pole seal märkimisväärtset kasutamist leidnud.

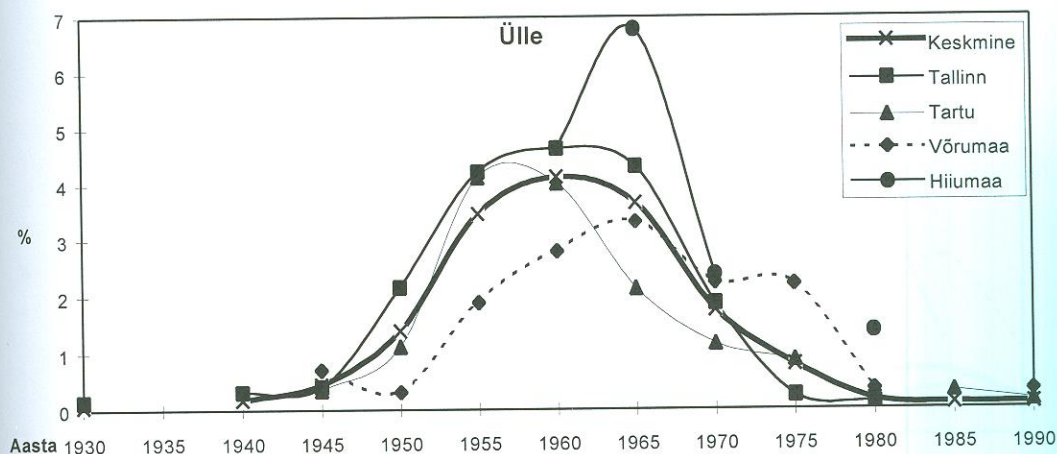
Joonis 6. Nime *Reet* esinemine piirkonniti.

Tallinna nimi on ka *Anne* (joonis 7). *Anne* tõus saab alguse Tallinnas juba 1930. aastate teisel poolel ning 1945. aastaks on *Anne* 6,6 protsendiga Tallinna esinimi. Samal ajal on nime kõrgaeg Hiiumaal. Tartus on samaks ajaks nime esinemissagedus juba kasvanud, ent Tartus on *Anne* kõrgaeg mõnevõrra hiljem, 1950. aastal, ning tagasihoidlikum. Võrumaal on *Annet* kõige enam antud 1965. aastal, s.o 15–20 aastat Tallinnast, Tartust ning Hiiumaast hiljem. Ka siis on *Annet* seal üsna harva antud.

Joonis 7. Nime *Anne* esinemine piirkonniti.

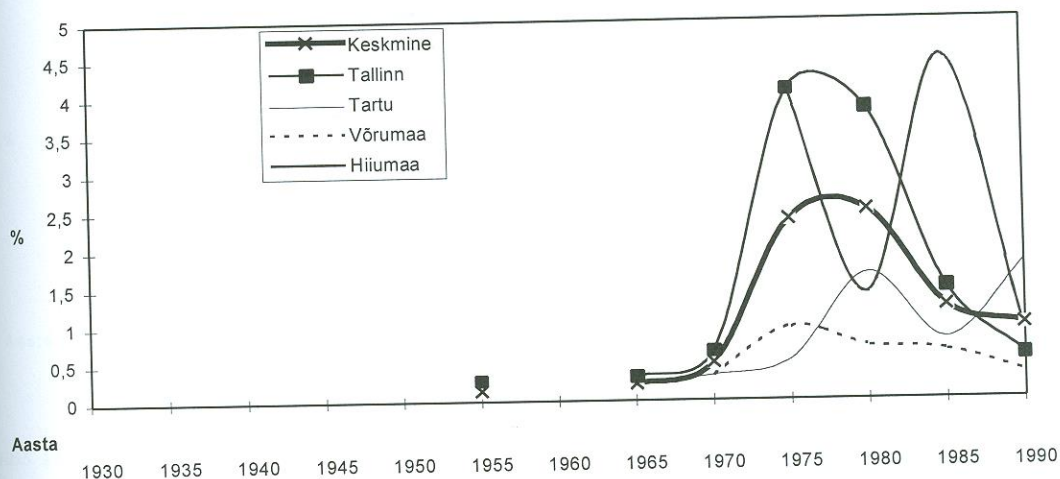
Kiirem on Tallinnas nime *Ülle* tõus, seal on nimi lisaks pikemaks ajaks kõige populaarsemate nimede sekka jäänud (1960., 1965. a esikohanimi) (joonis 8).

Joonis 8. Nime *Ülle* esinemine piirkonniti.

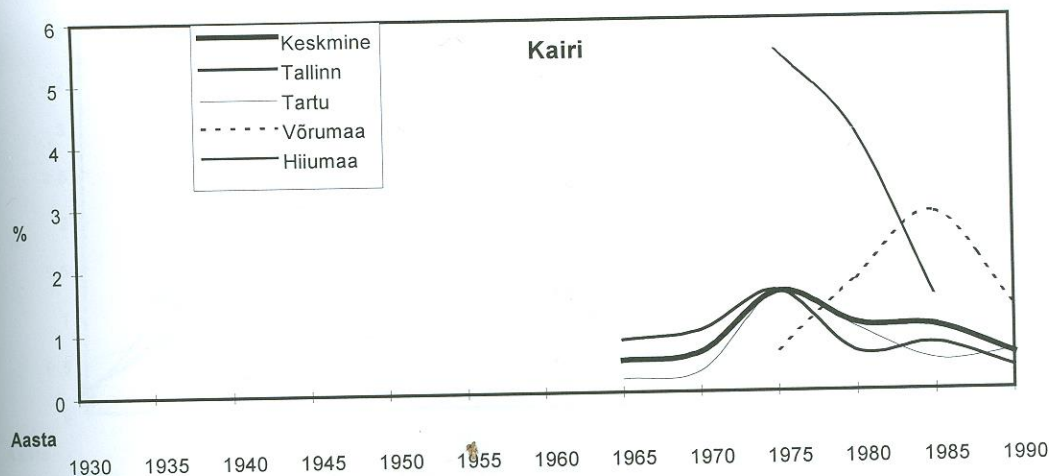
Tartus on *Ülle* kõrgaeg 1955. a, mille järel nimi moest taandub. Hiiumaal on *Ülle* ka üsna soositud, ent pisut hiljem, 1960. aastatel. Võrumaal on nime tõus hilisem ning aeglasem, kõrgaeg on 1965. a ning *Üllet* pole seal nii sageli nimeks valitud kui Tallinnas või Tartus.

Helen on samuti eeskätt Tallinna (aga ka Hiiumaa) nimi (joonis 9). *Helen* on seal 1970. aastate teisel poolel kiiresti moenimeks tõusnud. Tartus on tõus olnud hilisem ning tagasihoidlikum, 1990. aastal on nime kasutus taas pisut tõusnud. Võrumaal on *Helenit* nimeks antud kõige enam samuti 1975. aastal, ent isegi siis alla protsendi.

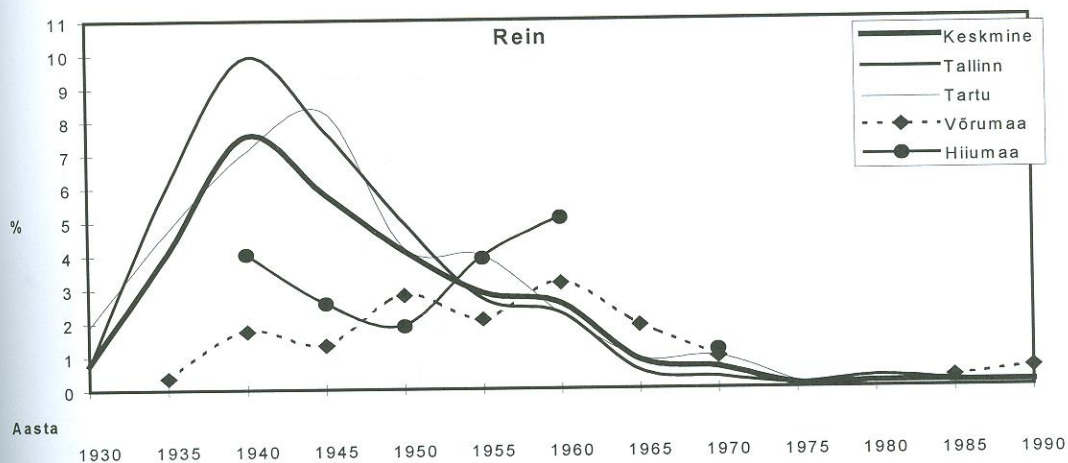
Joonis 9. Nime *Helen* esinemine piirkonniti.

Kairi on levima hakanud Tallinnas ja Tartus ühtaegu, Tallinnas pisut kiiremini (joonis 10). Kõrgaeg on nii Tallinnas, Tartus kui ka Hiiumaal 1975. a, kui Võrumaal nimi alles kasutusse tuleb. Seal on *Kairit* hiljem seevastu suhteliselt sagedamini kasutatud.

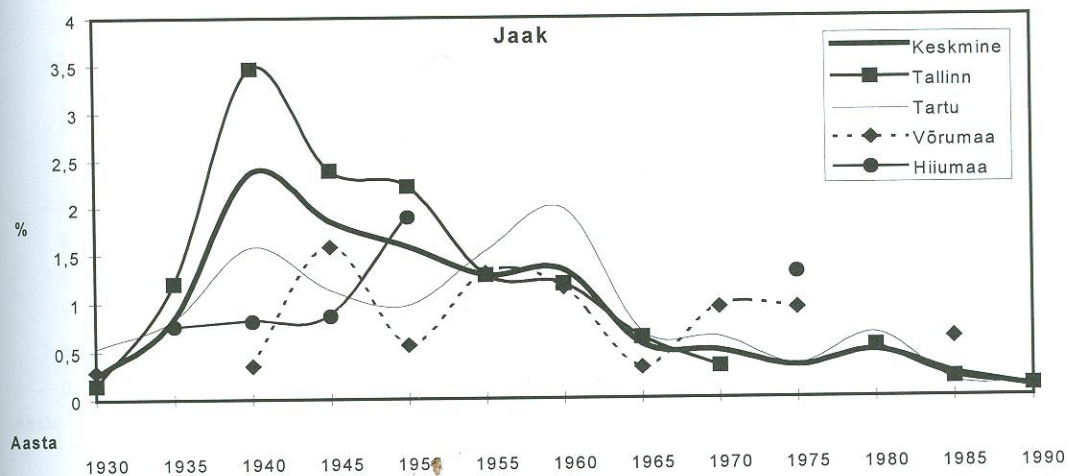
Joonis 10. Nime *Kairi* esinemine piirkonniti.

Mehenimedest on Tallinnas väga järsult moodi tõusnud nimi *Rein* ning pikaks ajaks seal sagedasse kasutusse jäänud: *Rein* on olnud Tallinna esinimi 1940.–1950. a (joonis 11). Tartus ei ole *Rein* nii tempokalt moodi tulnud, nime kõrgaeg on Tartus 1945. a. Võrumaal on *Reinu* üsna harva nimeks antud, kõige enam 1960. a, ning ka siis vaid 3,2% Tallinna tippaja 10 ja Tartu 8,3% vastu. Hiiumaal on nime pandud enam 1940. ja 1960. aastal.

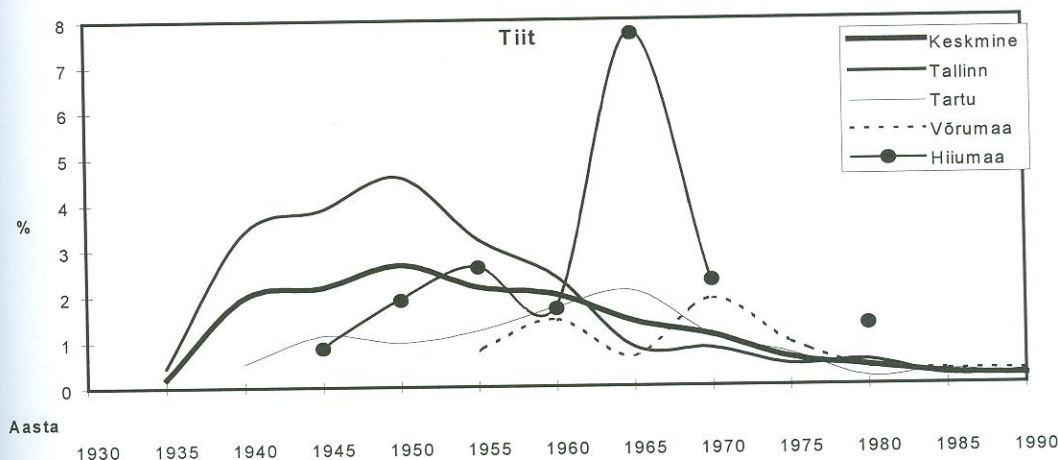
Joonis 11. Nime *Rein* esinemine piirkonniti.

Jaak on samuti neid nimesid, mida on sagedamini kasutatud Tallinnas (joonis 12). Mujal piirkondades on *Jaaku* üldse suhteliselt harvem nimeks antud, puuduvad ka selged kõrgajad. Tartus on nime kasutuse kõrgaeg esmalt 1940. aastal ja hiljem on väike tõus veel 1960. aastal, siiski on kasutussagedus jäänud alla kahe protsendi. Võrumaal on *Jaagu* kõrgaeg 1,6 protsendiga 1945. aastal, Hiiumaal on nime enam kasutatud 1950. aastal.

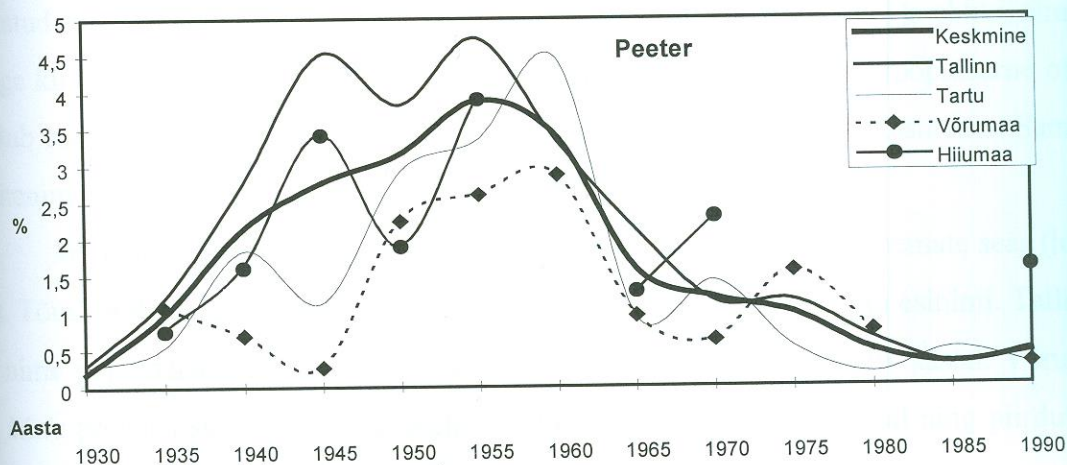
Joonis 12. Nime *Jaak* esinemine piirkonniti.

Selgelt on Tallinnast alguse saanud nime *Tiit* kasutus (joonis 13). Selle sagedus on üsna aeglaselt kasvama hakanud 1930. aastate teisel poolel, kõrgaeg on Tallinnas olnud 1950. a. Tartus on nime tõus veelgi aeglasem olnud ning ka *Tiidu* kõrgajal, 1965. aastal, on *Tiitu* nimeks antud vaid pisut üle 2%. Võrumaal on nime kõrgaeg veelgi hilisem, 1970. aastal, ning jääb ka siis alla 2%. Hiiumaal on *Tiitu* kõige enam kasutatud 1965. aastal.

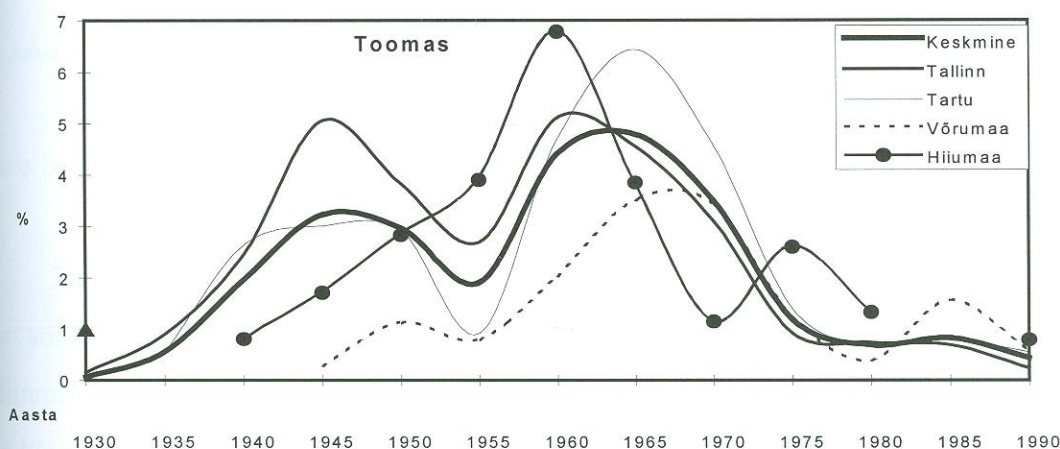
Joonis 13. Nime *Tiit* esinemine piirkonniti.

Peeter on samuti nimi, mis on esmalt kasutusse tulnud Tallinnas ja mujal hiljem levinud (joonis 14). Tartus on nime tõus olnud aeglasem ning kõrgaeg alles 1960. aastal. Võrumaal on *Peetri* populaarsus ka aegamisi tõusnud, kõrgaeg on 1960. a ja palju tagasihoidlikum kui mujal. Hiiumaal on nime tõus sarnane Tallinnaga.

Joonis 14. Nime *Peeter* esinemine piirkonniti.

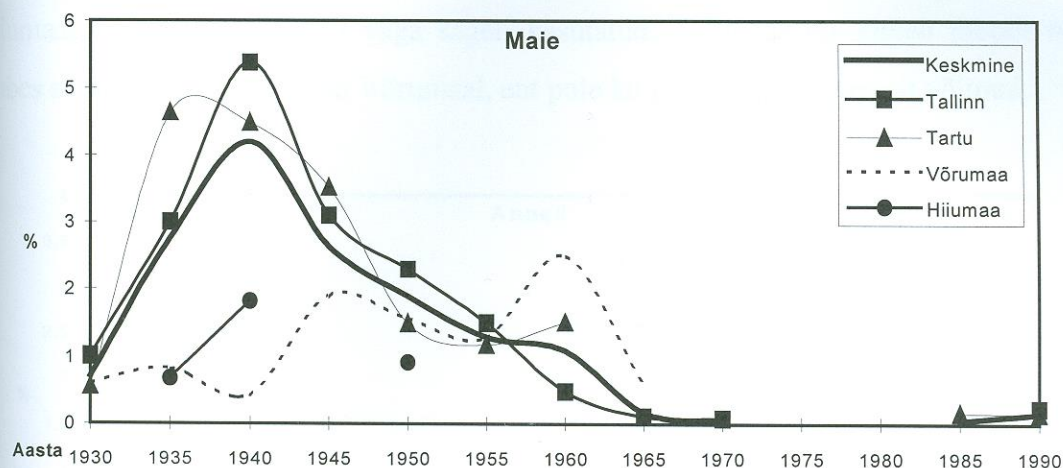
Toomas on nimi, mis on olnud väga populaarne esmalt Tallinnas ning seal koguni kaks peaaegu võrdset tõusu, esimese 1945. ja teise 1960. aastal, läbi teinud (joonis 15). Tartus on nimel samuti kaks kõrgega, esimene Tallinnaga samal ajal, ent palju väiksem, teine kõrge on Tallinna teisest lainest pisut hilisem (1965), ent seevastu märksa ulatuslikum. Võrumaal on nimel vaid üks, suhteliselt tagasihoidlik ning palju hilisem, 1960. aastate teise poole kuuluv kõrge. Hiiumaal on *Toomas* moes olnud 1960. aastal.

Joonis 15. Nime *Toomas* esinemine piirkonniti.

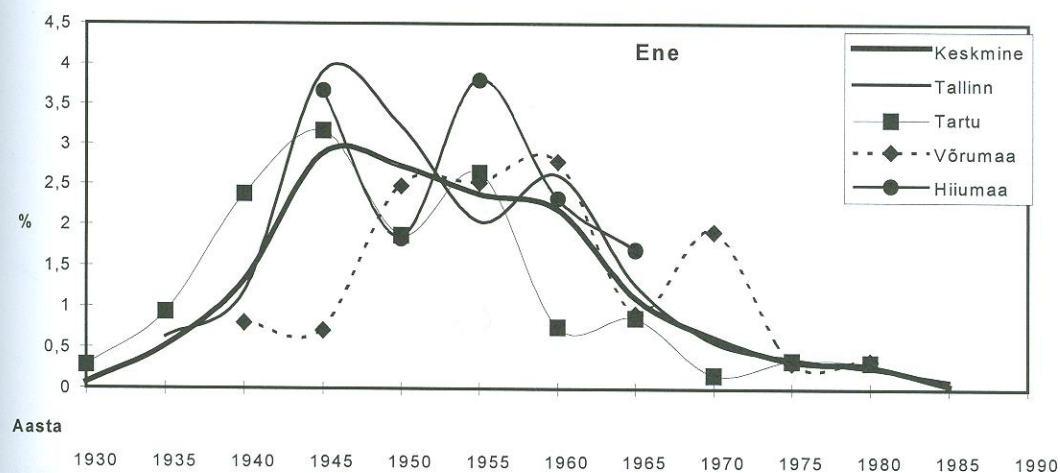
Tartu nimedeks võiks näiteks pidada naisenimesid *Maie*, *Ene*, *Anneli*, *Triin* ja mehenimesid *Andres*, *Tanel*. Samuti võib mitmete teiste nimede puhul märgata, et kuigi nimi on hiljem kiiremini populaarseks saanud või sagedamini kasutusel mõnes muus vaadeldud piirkonnas, on esimene märk nende mooditulekust esinenud Tartus. Seni esitatud nimedest sobiks seda ilmetama *Reinu* mooditulek (joonis 11): ehkki nimi on kõige kiiremini esinimede sekka jõudnud Tallinnas ning eeskätt seal ülipopulaarne olnud, leidub esimene viide huvi suurenemisele nime vastu Tartu 1930. aasta kasutuses. Sama on mehenime *Jaak* (joonis 12) kasutussetuleku puhul.

Maie on nimi, mis on esmalt soosingu saavutanud Tartu lapsevanemate seas (joonis 16). Tõus 1930. aastate alguses on kiire ning 1935. aastal on *Maie* Tartu esinimi. Tallinnas on nime populaarsus pisut suuremakski osutunud, ent on hilisem, 1940. aastal. Võrumaal on *Maie* populaarsuse kasv palju aeglasem, tippaeg on alles 1960. aastal ning piirdub 2,5 protsendiga.

Joonis 16. Nime *Maie* esinemine piirkonniti.

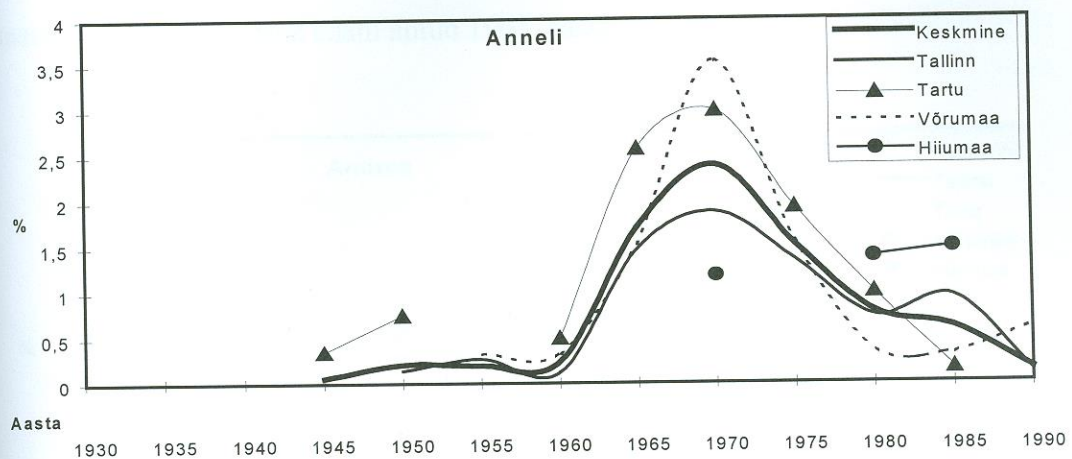
Nime *Ene* tõus on samuti olnud Tartus varasem kui mujal (joonis 17). Tallinnas on *Ene* soositus kasvanud õige pisut hiljem, kuid seevastu kiiremini. *Ene* kõrgaeg on Tallinnas ja Tartus samal ajal, kuid Tallinnas on nime rohkemgi antud. Võrumaal on nime *Ene* kõige sagedamini antud 1960. aastal, sel ajal, kui Tallinnas ja Tartus nimi teist tõusu läbi teeb. Hiiumaal on nimel kaks kõrgaega ning need on samal ajal kui Tartus.

Joonis 17. Nime *Ene* esinemine piirkonniti.

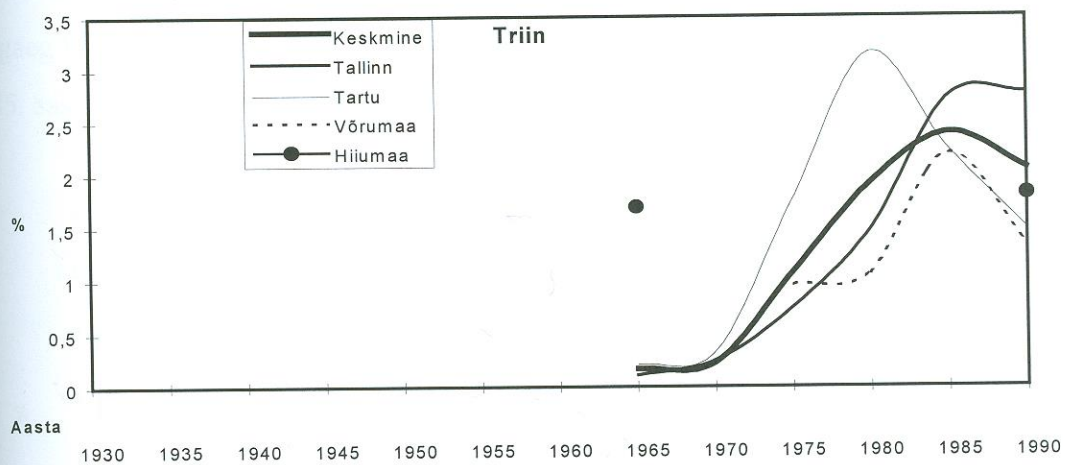
Anneli on olnud eeskätt Tartus ja Võrumaal soositud nimi, mille kasutus ja populaarsuse kasv on alguse saanud Tartus (joonis 18). Võrumaal, kus nimi on kõige populaarsem 1970. aastal (ühtaegu Tartuga), on tõus alanud hiljem, kuid olnud kiirem.

Hiiumaal ei ole nime *Anneli* väga sageli kasutatud. Tallinnas on *Anneli* moodi tulnud umbes samal ajal kui Tartus ja Võrumaal, ent pole kuigi suurt populaarsust võitnud.

Joonis 18. Nime *Anneli* esinemine piirkonniti.

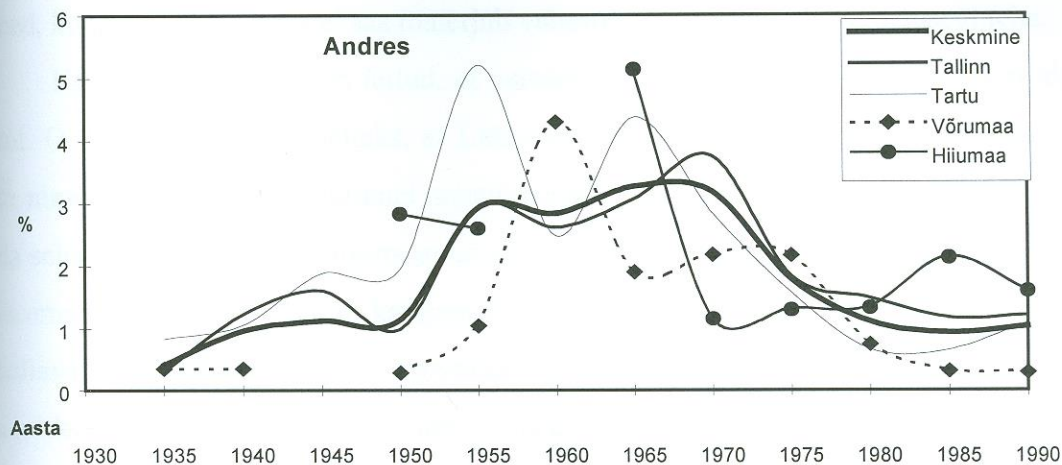
Triin on kõige kiiremini ja suurima populaarsuse saavutanud samuti Tartus (joonis 19). Tallinnas ja Võrumaal on nime vähem kasutatud ning tippaeg on mõne aasta võrra hilisem, 1985. aastal. Hiiumaal on *Triinu* neil aastail nimeks antud üksikuid kordi.

Joonis 19. Nime *Triin* esinemine piirkonniti.

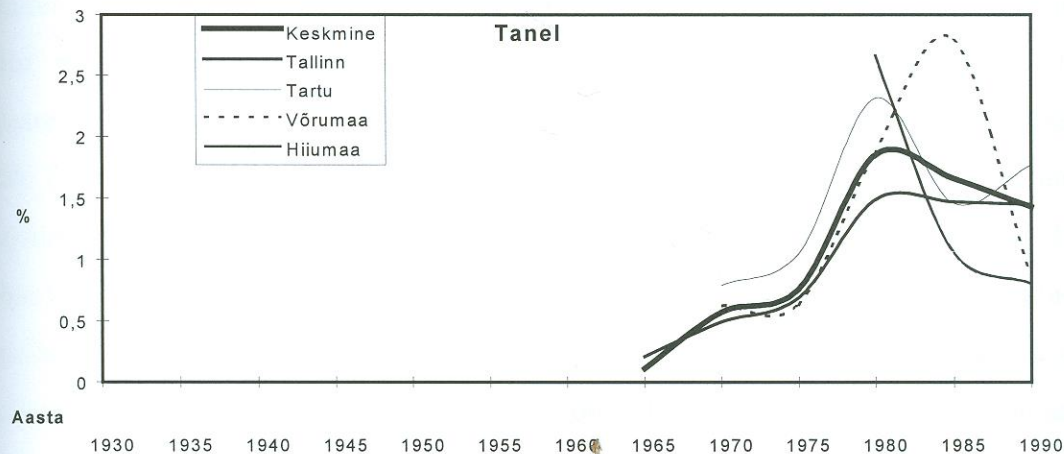
Andres ületas esinemissageduse ühe protsendi künnise nii Tartus kui ka Tallinnas juba 1940. aastatel ning jäi pruuki väga pikaks ajaks (joonis 20). *Andrese* kõrgmoodi tulek on aga alguse saanud 1940.–1950. aastate vahetusel Tartus. Mujal on nime populaarsuse

kasv hilisem ning nii soosituks kui Tartus pole nimi mujal kujunenudki. Nime esimene tõus on Tallinnas Tartuga samaaegne (1955), ent väiksem, teine laine on Tartuga võrreldes hilisem. Võrumaal jääb *Andrese* tippaeg Tallinna ja Tartu kõrgeaegade vahepeale, 1960. aastasse. Hiiumaal on nime enam antud 1965. aastal.

Joonis 20. Nime *Andres* esinemine piirkonniti.

Tanel on moodi tulnud esmalt Tartus 1980. aastal (joonis 21). Pärast 1985. aasta väikest langust on nime populaarsus 1990. aastal veel kord tõusnud. 1980. aastal on nime kõrgeaeg ka Tallinnas, ent seal on nime harvem antud. Võrumaal on *Taneli* tippaeg hilisem, 1985. aastal, sama järsult kui on nimi moodi tulnud, on ta ka taandunud.

Joonis 21. Nime *Tanel* esinemine piirkonniti.

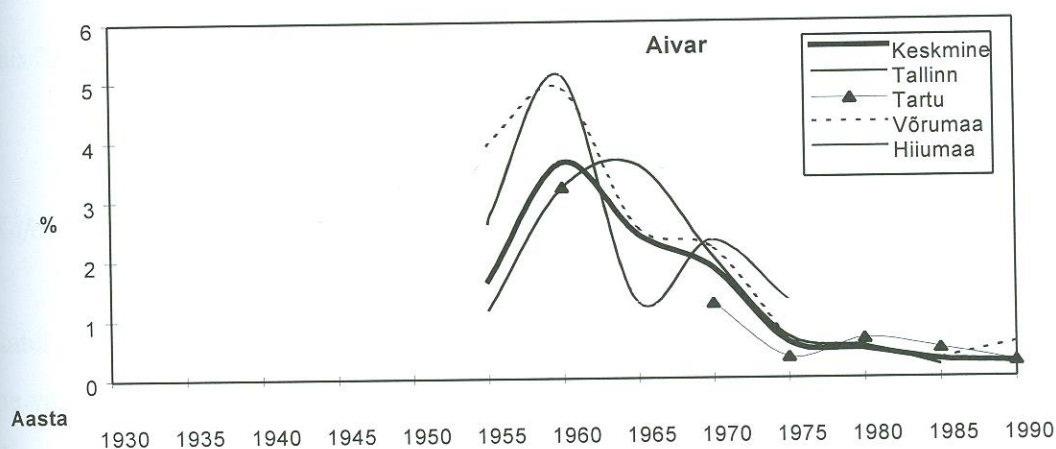
Nimemoe suunale keskustest äärealadele on olemas ka vastupidiseid näiteid. On olemas nimesid, mille liikumissuuna alguspunkt on (siinse materjali puhul) selgelt Võrumaa või Tartu. Lisaks leidub nimesid, mis on oma esinevuse poolest piirkondlikud, nimesid, mis esinevad üsna suure sagedusega ainult mõnes piirkonnas ega tule märkimisväärselt esile mujal. Selle töö puhul on need Võrumaa või n-ö Lõuna-Eesti nimesid, kuna Hiiumaa kohta ei saa materjali vähesuse tõttu väga julgeid otsuseid teha.

Ka mujal maailmas on leitud, et varasemad nimelevikumallid uuemal ajal alati ei toimi. O. Leys on leidnud näiteks, et Lääne-Euroopas on selle sajandi keskpaigast alates uute nimede lähtekohaks osutunud sageli hoopis maapiirkonnad (Leys 1974: 452–454). Seda seletab tema arvates inimeste omavaheliste kontaktide tihenemine. Inimesed liiguvad varasemast enam ning palju kaugemale oma kodukohast kui varem, mitmesugused meediavahendid on loonud paremad sidevõimalused muu maailmaga. Peale maapiirkondade elanike varasematest tihedamate kontaktide seletab Leys nimede kasutuseletulekut maapiirkondadest veel sotsiaalse aspektiga: madalamatesse sotsiaalsetesse kihtidesse kuuluvatel inimestel pole kriitilist hoiakut uute ja eripäraste nimevõimaluste suhtes, mis kõrgklassi esindajatele on sagedamini omane, seepärast võtavad maapiirkondade elanikud kergemini kasutusele ka uusi nimesid. Võib-olla leidub neil seisukohtadel seoseid Võrumaa kohati suhteliselt iseseisvate nime-eelistustega.

Esmalt Võrumaal ja hiljem mujal levinud nimesid on näiteks mehenimi *Aivar* ning naisenimed *Küll*, *Heli* ja *Kaja*.

Esimese nime, *Aivari* puhul (joonis 22) on olemas üsna tõepärane selgitus: ehkki lätlastelt pole eestlased palju nimesid üle võtnud, kuulub *Aivar* nende väheste hulka, mis Lätist meie kasutusse on tulnud. Seetõttu on loomulikki, et esimesed *Aivarid* on registreeritud just Lõuna-Eestis, E. Rajandi andmeil esimene 1952. a Antslas (Rajandi 1966: 20). Peale selle on 1954. a ilmunud eesti keeles Vilis Lačise romaan “Uuele rannale” (Rajandi 1966: 20) (Lätis esmatrükk 1952), mille üks peategelane kannab nime *Aivars*. Põhja-Eestis on romaani ilmumine arvatavasti enamgi mõju avaldanud kui Lõuna-Eesti nimekasutus. Romaani ilmumine seletab *Aivari* Põhja-Eestis moenimeks kujunemise ajalist distantssi veel omaette nurga alt: 5–10 aastat on paras aeg, et nimi jõuaks populaarseks muutuda, üleöö tippnimesid positsiooni siiski tavaliselt ei saavuta. Lõuna-Eesti puhul ei saa aga ainuüksi romaani ilmumisega nime nii kiiret levikut seletada, seal on ilmselt naabrussuhted olulisemat osa mänginud. Lätis on *Aivarsi* kõrgaeg olnud aastatel

1945–1970, mil see nimi on antud 582 poisile 10 000st (Siliņš 1990: 46; täpsemaid andmeid raamat ei anna, võimalik, et sealgi on V. Lačise romaan olulist osa mänginud, märgitud on veel vaid, et esimesed *Aivarsi* nime kandjad on sündinud XX saj I veerandil). Igal juhul on nime nii kiire levik — 1952. a esimesest registreeritud *Aivarist* 1955. a 3,91%lise katvuseni jõudmine Võrumaal — haruldane ja tähelepanuväärne näide nime moeloost. Ka moenimeks on *Aivar* kujunenud esmalt Võrumaal: 1955. a populaarsuselt on *Aivar* teine *Kalevi* järel; 1960. a Võrumaa esinimi. Tallinnas jõudis *Aivar* esinimede hulka mõned aastad hiljem, alles 1965. a oli *Aivar* populaarsuselt 2. kohal, samal ajal oli Võrumaal huvi selle nime vastu juba taandunud. Tartus on *Aivar* eelisinimede seas olnud 1960. aastal. Hiiumaal on *Aivar* samuti kasutatav nimi olnud ning seda küllalt pika aja jooksul (tähele maksab panna siiski, et Hiiumaa kõrged protsendimäärad võivad olla pisut petlikud, siinpuhul tähendab 1955. a 2,6% ja 1960. a 5,09% vastavalt 2 ja 3 poisslast).

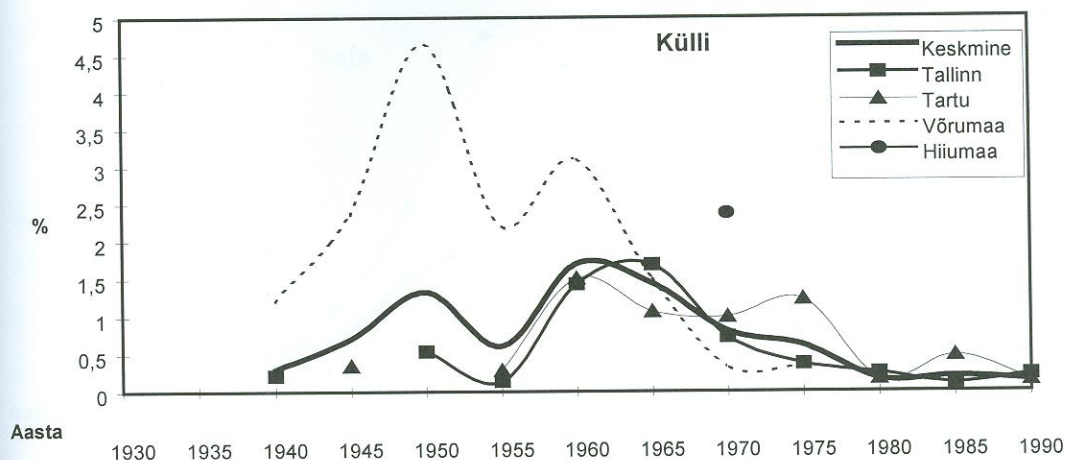

Joonis 22. Nime *Aivar* esinemine piirkonniti.

Lisaks kiirele ja näiliselt taustata (varasem kasutus puudub) tõusule on *Aivar* ilmekas näide kiire tõusuga nimede lühikeseks jääva tähelennu kohta: 1975. a alates on *Aivari*t vaid üksikjuhtudel nimeks antud. Väga kiiresti saavutavad suure populaarsuse just uued, varem kasutamata nimed, iseloomulik on ka sellele järgnev kasutussageduse kiire langus (Kiviniemi 1993: 44).

Teine nimi, mis on tõusu esmalt Võrumaal ja alles hiljem mujal piirkondades läbi teinud, on *Küll*i (joonis 23). Kui Eestis tervikuna on *Küll*i kõrgaeg 1960. aastatel — Tartus 1960. a, Tallinnas 1965. a, Hiiumaal on *Küll*i moenimi 1970. a —, siis Võrumaal on sellel ajal *Küll*i teine laine, esimene soosinguperiood on *Küll*il olnud juba 1945. ja 1950. aastal.

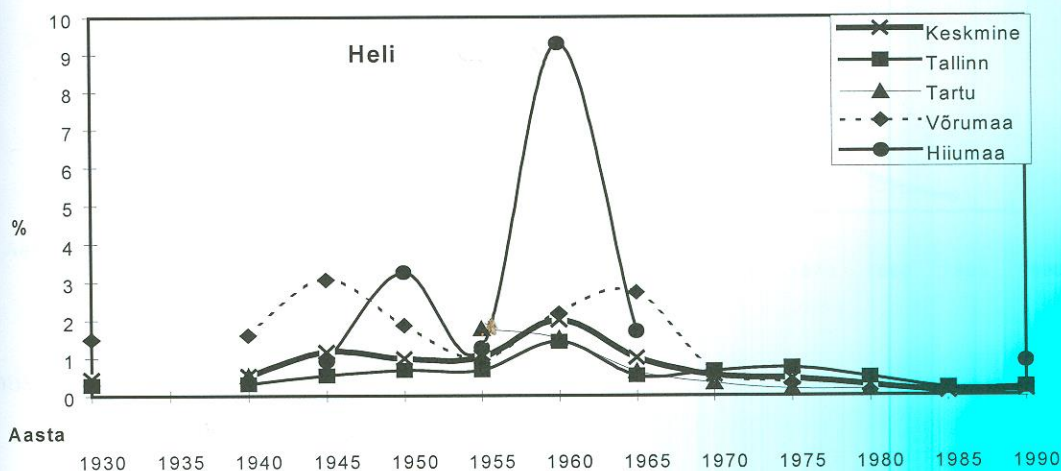
Nii nagu *Aivar*, pole ka *Küll*i ei Tallinnas ega Tartus sellist soosingut kui Võrumaal kunagi saavutanud. Ilmselt on õige arvata, et vähemalt osaliselt on Võrumaa nende kahe nime puhul kasutamist mujal Eestis mõjutanud.

Joonis 23. Nime *Küll*i esinemine piirkonniti.

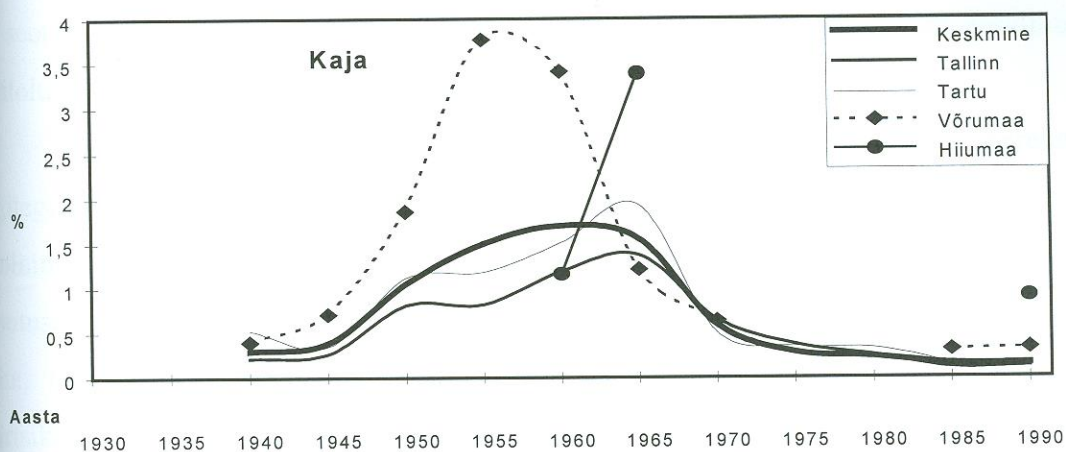
Tõusuperioodi on esmalt Võrumaal ja seejärel mujal läbi teinud ka naisenimed *Heli* ja *Kaja*. Mõlemad on Võrumaal Tallinna ja Tartuga võrreldes populaarsemad olnud.

Heli (joonis 24) on nii esimese laine aegu 1945. a kui isegi teise laine aegu 1960. aastatel Võrumaal suhteliselt rohkem tütarlapse nimeks saanud, Tallinnas-Tartus on huvi nime vastu jäänud tagasihoidlikuks. Eriti soositud on *Heli* olnud aga Hiiumaal 1960. a, kui *Heli* on saanud nimeks 9,3% seal sündinud tüdrukutest (8 tütarlast).

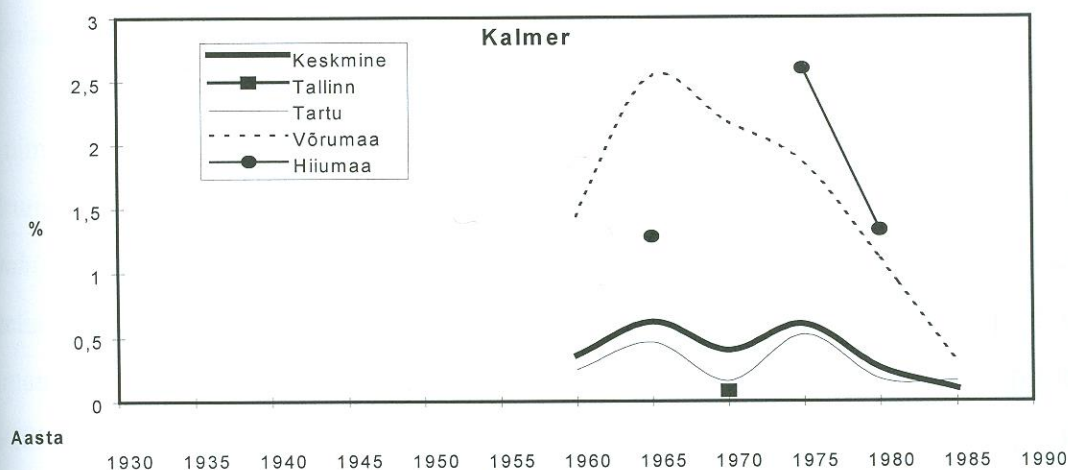
Joonis 24. Nime *Heli* esinemine piirkonniti.

Kaja on samuti olnud soositud eeskätt Võrumaal (joonis 25). Nimi tuli seal moodi juba 1955. a, mujal alles kümnekond aastat hiljem ning märksa tagasihoidlikumalt, Tartus on n-ö Võrumaa nimi pisut enam soositud olnud.

Joonis 25. Nime *Kaja* esinemine piirkonniti.

Ühe piirkonna nimeks võib pidada mehenime *Kalmer* (joonis 26), mis nii Tallinnas kui Tartus on kasutamist leidnud vaid üksikuid kordi 60.–70. aastatel, Võrumaal olnud aga samal ajal pruugitud nime seas.

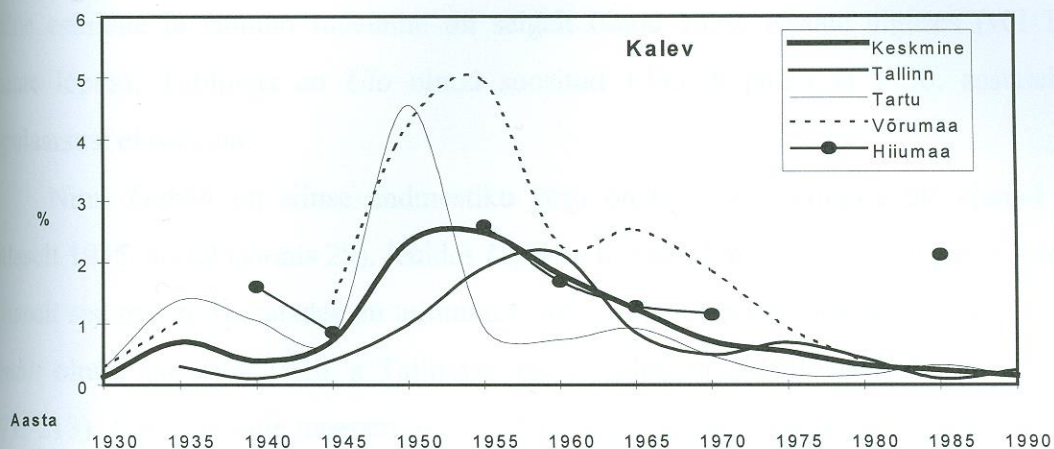
Joonis 26. Nime *Kalmer* esinemine piirkonniti.

Rajandi-Tarandi andmetel on *Kalmer* 1960. aastate keskpaiku soositud olnud kogu Kagu-Eestis, nii Võru, Valga, aga eriti Põlva rajoonis (Rajandi, Tarand 1967b: 536, 1971: 211).

Nad on leidnud ka põhjenduse: Põlvamaalt on pärit tol ajal väga populaarne laulja Kalmer Tennosaar. Ehkki taoliste kellegi eeskujul antud nimede puhul on arvatud, et olulisem kui konkreetne nime kandja on see, et ta nime tuntuks teeb (Kiviniemi 1982: 138–140), on *Kalmer* eesti nimepildis siiski pigem ilmekas näide eeskujunime kohta: nime populaarsus on seotud konkreetse isikuga ning nime levikul on määrav olnud koguni eeskujuisiku päritolu.

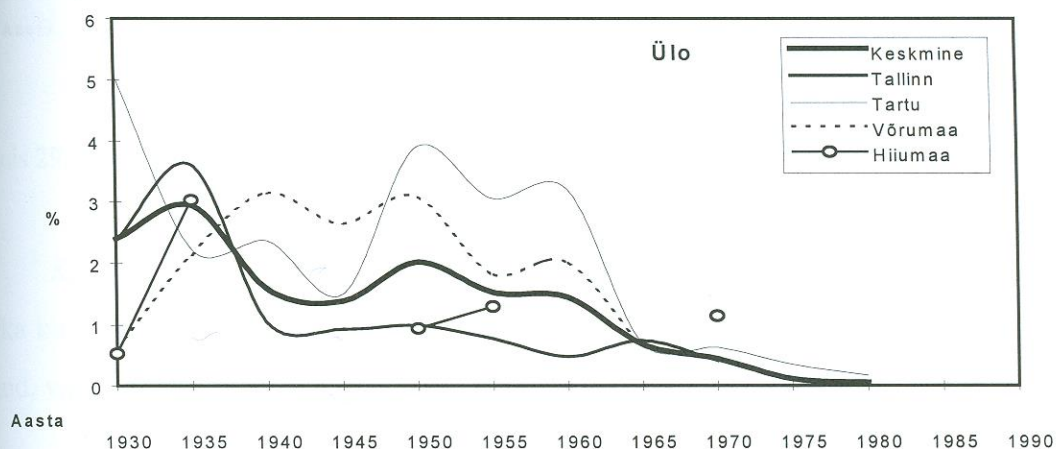
Taolisi ajaloost tuntud tegelase, kirjandusliku kangelase, kuningliku perekonna, riigitegelase, meelelahutusmaailma esineja vms eeskujul antud nimesid on nimetatud ka iidolnimedeks (ingl k *idol names*, Kisbye 1982). Selliseid eeskujunimesid on eesti kasutuses ilmselt veelgi, ent raske on nimeandjaid küsitlemata selle kohta midagi julgemat väita, teisi nii ilmseid näiteid kui *Kalmer* siinses materjalis ei leidu. 1987. aasta märtsikuine Edasi kinnitab, et aasta kahe esimese kuu jooksul on peaaegu igal nädalal mõnele poisile *Allar* (või *Alar*) ning tüdrukule *Kaija* (või *Kaia*) nimeks pandud (Vals 1987), ilmselt on vihjatud Allar Levandi ja Kaija Parve edukatele suusastartidele. 1985. ega 1990. aasta materjalis nende sportlaste edu ei kajastu, aga talvine huvitõus nende nimede vastu näib tõenäoline. *Pille-Riini* ning teiste *Riin-lõpuliste* kaksiknimede levikule seoses E. Niidu Pille-Riini lugude ilmumisega 1963. aastal on viidatud kaksiknimesid käsitlevas alapeatükis (ptk 2.3.3). Üldiselt on aga raske hinnata, kui palju ühe või teise nime levikule mitmesugused eeskujud tõuke on andnud, eriti kui tegemist on väga populaarse nimega, pilti saaks mõnevõrra täpsustada vanemate küsitlemisel.

Lisaks nimedele, mis on seotud (selle töö materjali põhjal) ainult Võru piirkonnaga, on nimesid, mille kasutamisel on vastandunud ühelt poolt Tallinn ning teiselt poolt Tartu ja Võrumaa. Silmatorkav on just mõningate oma päritolu nimede, näiteks *Kalevi*, *Ülo* ja *Lembitu* esinemine, nad kõik on aastatel 1930–1990 eeskätt Tartu ja Võrumaa vanemate meelisnimed. Eriti huvipakkuv neist kolmest on *Kalevi* esinemine: kui *Ülo* ja *Lembitu* esimene ja põhiline soosinguage jääb käesolevas töös vaadeldud ajavahemiku piirimaile (1920.–1930. aastad), siis *Kalev* tuleb võrreldes teiste eestikeelsete nimedega moodi (mehenimedel põhiliselt 1930. aastate teine pool) märksa hiljem, alles 1950. aastatel (joonis 27). *Kalev* saavutab populaarsuse kõigepealt Tartus (1950), seejärel Võrumaal (1955) ning alles siis, ja palju vähesemal määral, Tallinnas (1960). Ka tavapärane järellainetus, mis Tartus ja Võrumaal on üheaegne, u 1965. a, on Tallinnas hilisem, 1975. aastal. Hiiumaal on *Kalev* samuti kasutajaid leidnud, enam 1955. aastal.

Joonis 27. Nime *Kalev* esinemine piirkonniti.

Nimede *Ülo* ja *Lembit* esinemine on samuti huvitav. Mõlema nime tippaeg peaks kuuluma 1920.–1930. aastatesse (varasema aja kohta on andmeid kahjuks vähe; *Lembit* on 1920. a 1,8%ga Tallinnas mehenimedest populaarsuselt teine olnud (Rajandi, Tarand 1971: 213)), mõlemad nimed teevad aga 1950. aastatel läbi veelkordse tõusu, kuid vaid Tartus ja Võrumaal, ent mitte Tallinnas (vrd *Kalevi* mooditulek 1950. aastatel Lõuna-Eestis).

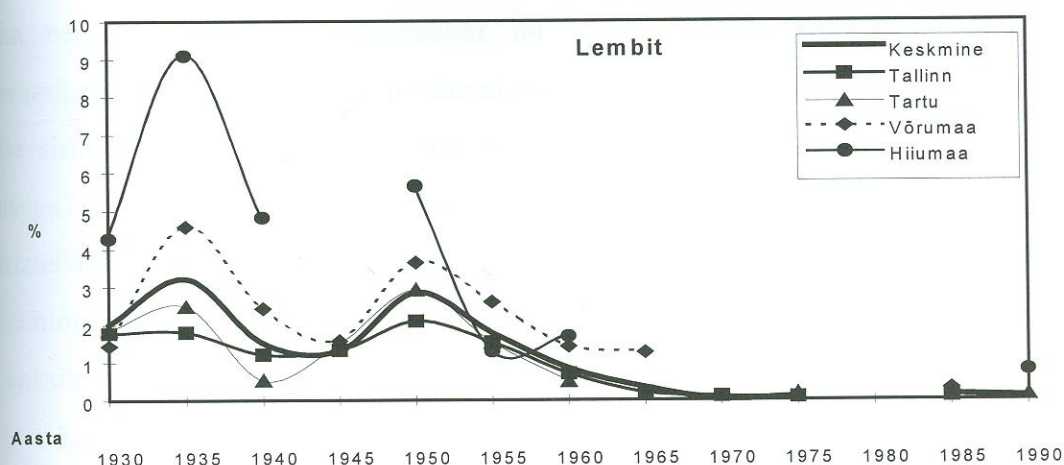

Joonis 28. Nime *Ülo* esinemine piirkonniti.

Ülo (joonis 28) varasema esinemise kohta Võrumaal andmeid kahjuks pole, seepärast võiks lähtuda seisukohast, et nimi on seal alles 1940. aastal moodi tulnud. Võimalik on aga, et *Ülo* on ka seal esimese tõusu juba üle elanud ja 1940.–1950. a on tegemist uue ja väiksema populaarsuse järeltõusuga. Seda toetab *Ülo* esinemine Tartus,

sealne esimene ja suurem moelaine on selgelt olnud 1930. aastate alguses (või 1920. aastate lõpus). Tallinnas on *Ülo* olnud soositud 1935. a paiku ja 1950. aastatel uut populaarsust ei saavuta.

Nimi *Lembit* on siinse andmestiku järgi oma esimese kõrgaja üle elanud üsna ühtlaselt 1935. aastal (joonis 29). Kuidas *Lembitu* mooditulek on täpselt kulgenud ning kui ühtlaselt see neis piirkondades on toimunud, pole teada, eespool viidatud andmete järgi on *Lembit* olnud aga juba 1920. a Tallinnas üks populaarsemaid nimesid (Rajandi, Tarand 1971: 213). *Lembitu* teine moeperiood oli 1950. aastal ning sel ajajärgul on *Lembit* selgelt enam soositud olnud Tartus ja Võrumaal ning vähem Tallinnas.

Joonis 29. Nime *Lembit* esinemine piirkonniti.

Kalevi, *Ülo* ja *Lembituga* ühtaegu 1950. aastatel moodi tulnud omakeelsete nimede hulka kuuluvad ka naisenimed *Sirje* ja *Ülle*, nende kasutus on aga piirkondlikult ühtlasem olnud, vahet Lõuna-Eesti ja Tallinna nimekasutuses ei ole.

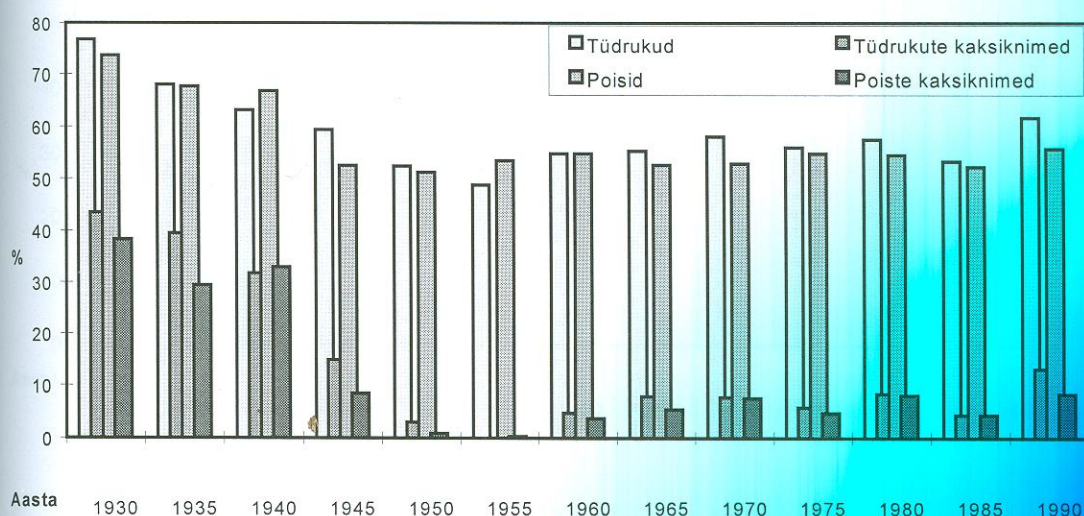
2.2.4. Unikaalnimed.

Kõigist kasutatavatest nimedest moodustavad alati suure osa nimed, mida on pandud väga harva, ainult üks kord kas aasta jooksul või pikema perioodi vältel. Selliseid nimesid võiks nende üliharva esinemise tõttu nimetada unikaalnimedeks (vrd sm k *uniikkinimet*, Lampinen 1993).

Unikaalnimedele kasutuse seisukohalt on tähelepanuväärne, et nende osakaal kõigist kasutatud nimedest osutub alati väga suureks, ent nende kandjaks on vaid väga väike osa vastava ajajärgu lastest. Soomes näiteks on aastate 1880–1981 materjali põhjal unikaalnimesid kogu kasutatud nimevarast u 57%, ent saanud on haruldase nime vaid 0,4% lastest (Kiviniemi 1982: 176). Aastatel 1980–1991 on selliseid nimesid ligikaudu 60% kõigist antud nimedest, ent saanud on taolise nime ainult 1% lastest (Kiviniemi 1993: 10).

Eestis on ühe korra esinenud nimede osakaal isegi suurem, umbes 65,6% nii naise- kui ka mehenimedest esineb kasutatud materjalis vaid korra. Ainulaadse nime on saanud u 8% tüdrukutest ja 6,6% poistest, keskmiselt 7,5% kõigist lastest, kui ühe korra esinenud kaksiknimed kõrvale jätta, 4%. Olulise osa unikaalnimedest moodustavadki kaksiknimed, kuna nende kombineerimisvõimalused on väga suured. Soomes on samal viisil harvaesinevate nimede hulka suurendanud sidekriipsuga nimed (sm k *yhdysnimet*, meil on neile sisult kõige lähedasemad liitnimed), need moodustavad ainukordsetest nimedest peaaegu poole (Kiviniemi 1993: 10). Sama olukord on eesti ainulaadsete nimedega. Aastatel 1930–1990 antud 4985 nimest esineb ainult ühe korra 3269 nime (65,6%). Neist 3269 nimest on peaaegu pooled kaksiknimed: 1505 ehk u 46%. Tüdrukute unikaalnimedest on kaksiknimesid 47,25%, poiste omadest 44,6%.

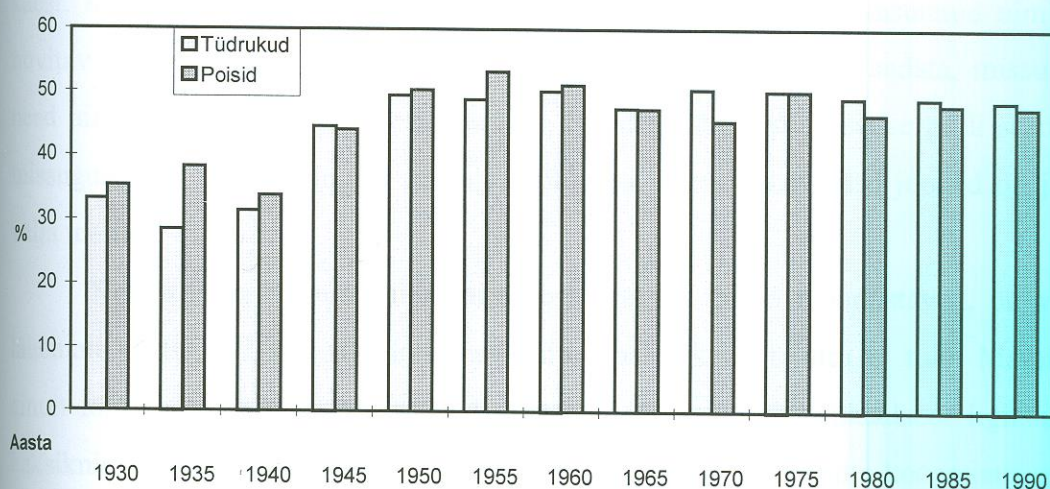
Kaksiknimede olulisus tuleb esile, kui vaadata aastate lõikes unikaalnimedele esinemist (joonis 30).

Joonis 30. Unikaalnimedele osakaal kõigist kasutatud nimedest. Kõrval on toodud vastaval aastal ühe korra esinenud kaksiknimed.

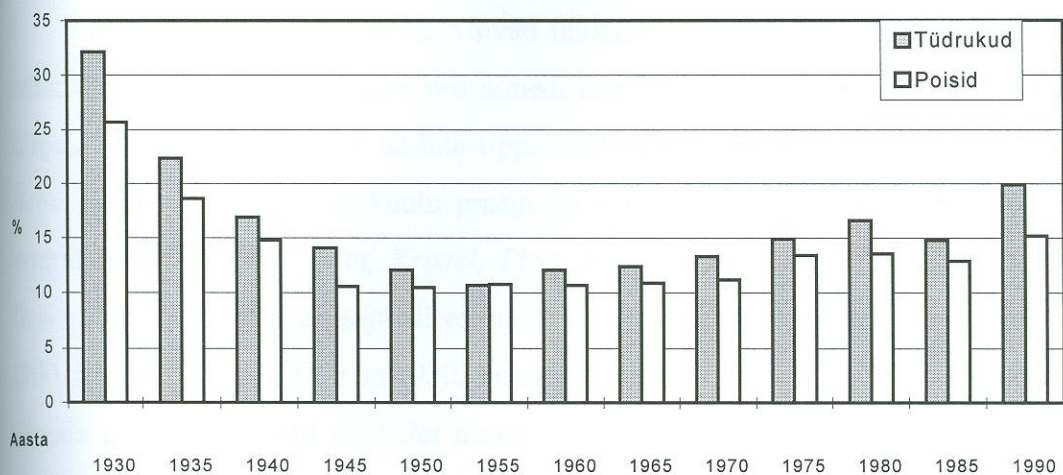
Kõigist antud nimedest on vähemalt pooled esinenud vastaval aastal ainult ühe korra (v.a 1955. a sündinud tüdrukute puhul). Kõige suurem on unikaalnimedede osa olnud sõjaeelsetel aastatel, keskmiselt u 70%.

Sõjaeelsetel aastatel, kui kaksiknimesid anti enam (vt ka joonis 55), on nende osakaal unikaalnimedede seas väga oluline olnud. 1930. ja 1940. aastal, samuti 1935. aastal naisenimedede puhul on kaksiknimedede osa kõigist unikaalnimedest isegi üle 50%. On tähelepanuväärne, kui kiiresti ja ulatuslikult kasvab alates 1945. aastast unikaalsete lihtnimede määr kõigist nimedest, samal ajal kui kaksiknimed nimepildist taanduvad (joonis 31). Kui 1930–1940 oli üks kord esinenud lihtnimesid umbes kolmandik kõigist nimedest, siis kaksiknimedede taandumisel kasvab muude unikaalnimedede osakaal keskmiselt 50 protsendile kõigist nimedest aastas. Unikaalnimedede osakaal kõigist nimedest väheneb kaksiknimedede arvel mõnevõrra, ent unikaalnimedede endi osakaal nimepildis ei vähene kaksiknimedede taandumisega võrdeliselt, kasvab hoopis unikaalsete lihtnimede hulk. Kokku võttes: kasutatavate nimede arv on kaksiknimedede piiranguga seoses vähenenud, ent unikaalnimedede osa kõigist nimedest on jäänud samaks, ikka moodustavad unikaalnimed kõigist nimedest umbes poole. See viib mõttele nii kaksiknimedede kui ka muude haruldaste nimede olulisusele nimepildis ja nimeandmisel: kui üks võimalus keelates ära võtta, leitakse teine võimalus eristumiseks või silmapaistmiseks asemele.

Joonis 31. Unikaalnimed ilma kaksiknimedeta kõigist nimedest.

Kasutuse seisukohalt osutub unikaalnimedede osa hoopis teistsuguseks (joonis 32).

Joonis 32. Unikaalnime saanud laste osakaal.

Aasta jooksul saab ainulaadse nime vähemalt 10% nii tüdrukutest kui ka poistest. 1930. aastal on saanud nime, mida rohkem sel aastal ei esine, koguni kolmandik tüdrukutest ja veerand poistest. See on kaksiknimede paneku kõrgaeg vaadeldud perioodil: 18,7% tüdrukutest ja 13,6% poistest sai sel aastal kaksiknime (need kõik polnud küll ainulaadsed). Unikaalnime saanud laste hulk on 1960. aastatest kasvama hakanud. 1990. a sündinud tüdrukutest u 20% ja poistest u 15% kannavad nime, mida sel aastal rohkem esinenud pole.

Miks vanemad oma lapsele valivad haruldase nime, saab küsida ainult nende endi käest. Kuna tegemist on aga peaaegu kahe kolmandikuga kogu kasutatud nimistust, on huvitav nimepaneku motiivide järele küsimatagi pisut lähemalt vaadata, missugused on need nimed, mis ainult korra esinenud on. Nendegi järgi võib osalise pildi saada sellest, missugused on unikaalnimede andmise põhjused. Silmatorkavamad jooned on järgnevalt välja toodud.

Kaksiknimesid, mis unikaalnimedest peaaegu poole moodustavad, on vaadeldud lähemalt peatükis 2.3.3, seepärast neist siinkohal pikemalt juttu ei tule. Mainitud olgu ainult tõsiasi, et paljud kaksiknimed on teatud mõttes topeltunikaalsed: ligikaudu 1100 kaksiknime osana kasutatud nimest esineb u 300 ainult kaksiknime koosseisus ning mitte kordagi iseseisva nimena (lähemalt ptk 2.3.3.6).

Kaksiknimesid kõrvale jättes, unikaalnime staatuse saavad siinse materjali põhjal osa piiriaastatel, 1930. ja 1990. aastal pandud nimedest, mis on olnud moes enne uuritavat perioodi või moodi tulemas selle järgsel ajal, nad ei kuulu aastatel 1930–1990 laialdaselt kasutusse.

Ükskõik missugusel aastal võivad unikaalnimedeks osutuda nimed, mis on moes eelmistel või järgmistel aastatel, n-ö nimed, mis ennetavad oma moeaega või on märgiks kõrgaja möödumisest. 1930. aastate tippnimed *Kalju, Heino, Uno, Endel, Lembit, Aino, Helju, Laine, Asta, Eevi* ei kuulu praeguste nimeandjate valikusse. 1980.–1990. aastate lemmiknimed *Maarja, Triin, Kristel, Piret, Kaisa, Kadi, Kätlin, Siim, Kristjan, Marko, Taavi, Rauno, Kaspar* on sajandi esimesel poolel vaid üksikjuhtudel kasutamist leidnud. 1960. aastate moenimi *Ülle* on 1930. aastatel kasutamist leidnud vaid ühel korral ning tema kõrgaja järgsel perioodil on *Üllet* nimeks pandud vaid harvadel kordadel. 1930. aastate moenimi *Helju* on siinses andmestikus viimati nimeks pandud 1970. aastal ühele tüdrukule. 1930. aastatel ülipopulaarne *Kalju* on 1985. ja 1990. aastal nimeks antud kokku kahele poisile. Unikaalnimed hulka on alati leitud kuuluvat nimesid, mis osutavad nimemoe edasistele arengusuundadele (Lampinen 1993: 98). Näiteks *Anneli* on üks tütarlaps nimeks saanud juba 1945. aastal, 25 aastat enne nime tõelist moeaega 1960.–1970. aastate vahetuse paiku. Selliseid näiteid võib leida veel hulganisti. Teatud perioodi moenimi võib muul ajal saada oma üliharva kasutuse tõttu unikaalnime staatuse.

Samalaadsete näidetena võiks ilmselt tuua rea 1930. aastatel veel esinenud, ent oma moeajast väljaspoole jääva võõrkeelsete nimede laine esindajaid. Sellised on näiteks naisenimed *Adelheid, Amanda, Armilda, Eleonore, Emilie, Hermiine, Hildegard, Iralda, Konstanss, Leontine, Mahvalda, Miralde, Rolaine, Virginia*, mehenimedest *Adalbert, Arnhold, Einhard, Ernst, Friedebert, Hartvig, Juulius, Ludvig, Manfred, Reginald, Sigfrid, Timotheus*. Kõik nad ei ole tarvitsenud sugugi võõrkeelsete nimede õitseajal olla sageli pruugitud nimede seas, ent 1930. aastate nimede, suuremalt jaolt juba omakeelsete nimede seas näivad nad üsna äraeksinutena. Kindlasti leidub ka 1980.–1990. aastatel antud unikaalnimed seas selliseid, mille kõrgkasutus jõuab kätte alles näiteks järgmise sajandi esimestel kümnenditel.

Kuna õige vähegi erinevad kirjpildid on eri nimedeks loetud, on unikaalnimedeks sageli saanud tavapärasest erineva kirjakujuuga nimed. Tuttavama *Aiki* kõrval esinevad ka *Aikki* ja *Aiky*, *Aili* asemel on kirja pandud ka *Ayli*, samuti veel *Bia* pro *Piia*, *Bille* pro *Pille*, *Cerli*, *Cerly* pro *Kerli*, *Christi* pro *Kristi*, *Diaana* pro *Diana*, *Eliisabet*, *Elisabet*, *Elizabeth* pro *Elisabeth*, *Enelyn* pro *Enelin*, *Gaili* pro *Kaili*, *Gairy* pro *Kairi*, *Gaisa* pro *Kaisa*, *Maije* pro *Maie*, *Mija*, *Mya* pro *Miia*, *Ritta* pro *Rita*, *Sylle* pro *Sille*, *Tia* pro *Tiia*, mehenimedest *Carel*, *Garel* pro *Karel*, *Christjan*, *Cristian* pro *Kristjan*, *Daavy* pro *Taavi*, *Erwin* pro

Ervin, Etkar pro *Edgar*, *Gevin* pro *Kevin*, *Gris* pro *Kris*, *Guldar* pro *Kuldar*, *Juulius*, *Juuljus* pro *Julius*, *Marcus* pro *Markus*, *Penno* pro *Benno*, *Ralph* pro *Ralf*, *Ukku* pro *Uku*.

Väikeste muudatustega on võidud mõnest populaarsest nimest teha oma maitsele vastav, või leida olemasolevate seast sobiv, vähemkasutatud variant (niisiis ei ole järgnevalt osundatud päritolule ühest või teisest nimest, vaid sellele, et teatud populaarsemad nimed on mõjutanud vähemtuntud või uute nimede kasutuseletulekut): naisenimedest *Aino* > *Ainu*, *Airi* > *Airike*, *Aivi* > *Aivika*, *Auli* > *Aulike*, *Auliki*, *Aulikki*, *Aune* > *Auni*, *Eve* > *Eeve*, *Gerli* > *Gerlin*, *Hele* > *Heleken*, *Iivi* > *Iive*, *Iivika*, *Jaana* > *Jaane*, *Jane* > *Janelle*, *Kaisa* > *Gaisa*, *Kajsa*, *Kärt* > *Kärdy*, *Kersti* > *Kärsti*, *Kersten*, *Kerstyn*, *Küll* > *Külle*, *Küllikki*, *Külliva*, *Küllu*, *Maimu* > *Maima*, *Mairi* > *Mairika*, *Mairis*, *Margot* > *Margut*, *Merje* > *Merja*, *Õilme* > *Õelme*, *Õie* > *Õiela*, *Pilvi* > *Pilve*, *Reet* > *Reete*, *Rete*, *Reti*, *Signe* > *Sigle*, *Sigre*, aga võib-olla ka *Rigne*, *Sirje* > *Sirja*, *Tiina* > *Tiinu*, *Triin* > *Triina*, *Triine*, *Tuuli* > *Tuulikka*, *Tuulikky*, *Ülle* > *Ülli*, *Viive* > *Viiva*, *Viivela*, mehenimedest *Aare* > *Aaren*, *Aari*, *Andres* > *Andra*, *Andrea*, *Andris*, *Egon* > *Eegon*, *Eero* > *Eeru*, *Henri* > *Anri*, *Enri*, *Enry*, *Gunnar* > *Gunar*, *Gunnard*, *Ivar* > *Iivar*, *Ilmar* > *Ilmari*, *Kalju* > *Kaljula*, *Kalmer* > *Kalmar*, *Kalmet*, *Kalver*, *Karl* > *Karlis*, *Karlo*, *Kaspar* > *Kasper*, *Lauri* > *Laurin*, *Olev* > *Olevi*, *Ragnar* > *Ragner*, *Ragmar*, *Rainer* > *Rainar*, *Rainari*, *Raine*, *Rainet*, *Raidar*, *Raimond* > *Reimond*, *Raivo* > *Reivo*, *Tõnu* > *Tõno*, *Üllar* > *Üllari*, *Vahur* > *Vahuri*, *Väino* > *Väinar*, *Valentin* > *Valentiin*, *Vambola* > *Vambula*, *Feliks* > *Veeliks*, *Velix*, *Aivari* eeskujul ilmus 1960. aastatest alates kasutusse terve rida *ai*-algulisi uusi, aga ka seni kasutamata nimesid, näiteks *Aidan*, *Aider*, *Aido*, *Aigor*, *Aiki*, *Aikko*, *Aimo*, *Aimor*, *Ainer*, *Airo*, *Airon*, *Aivu*.

Arvestades eesti nimevara avatust väljapoole, on loomulik, et unikaalnimede seas on ridamisi ka uuemaid võõrkeelseid nimesid, mis laialdasse kasutusse pole tulnud, ent mida harvadel kordadel on siiski antud. Näiteks naisenimed *Aldona*, *Barbi*, *Bethy*, *Brenda*, *Eyleen*, *Fanni*, *Florida*, *Germaine*, *Harriet*, *Isabella*, *Jadviga*, *Jeanne*, *Jenny*, *Jessica*, *Maggy*, *Norma*, *Petra*, *Pilar*, *Sally*, *Shirley*, *Solveig*; mehenimed *Andy*, *Birger*, *Bjork*, *Dave*, *Douglas*, *Emerson*, *Gösta*, *Gren*, *Harold*, *Harvey*, *James*, *Jeannot*, *Lars*, *Norbert*, *Palle*, *Riccardo*, *Ronnie*, *Sören*, *Tommy*, *Tony*, *Willy*. Võõrkeelsete nimede märkimisväärsel osa unikaalnimede seas on ka soome nimede puhul esile toodud (Lampinen 1993: 98).

Unikaalnimedega hulka kuulub alati ajajärgu moejooni järgivaid nimesid, mis hiljem ulatuslikumat kasutamist pole leidnud. Unikaalnimesid on nimelt iseloomustatud ka nimesidena, milles vastava ajajärgu nimestiili jooned tulevad tugevamini esile (Lampinen 1993: 98). Laiema kasutuse seisukohast on nimi liialduse tõttu võinud osutuda ebaõnnestunuks ning mitte kasutusse minna. Näiteks 1930. aastatel moodi tulnud uute, omakeelsete kunstnimede ajajärgul kasutati vaid üksikuid kordi paljusid nimesid, mis ilmselt hiljem meelepäraseks ei osutunud ning laialdasse pruuki ei tulnudki. Näiteks naisenimedest on vaid üks kord pandud nimesid *Ainike, Aula, Ehta, Halja, Heldela, Heljula, Hinna, Hirve, Hoide, Hüie, Hurmi, Kaare, Laane, Lemmetar, Milve, Niine, Niini, Õelme, Õiela, Siira, Sula, Tulve, Vaide, Vaima, Vaime, Varvu*, mehenimedest *Alev, Armund, Edur, Eo, Ergav, Erk, Helkiv, Hembo, Hengo, Hoog, Indur, Järvo, Kaljula, Lembar, Meelit, Õigus, Rahuleid, Taidus, Tammi, Tõigo, Tõivo, Ustav, Vainu, Venda, Vendo, Vilju, Võit*.

2.2.5. Nimi ja sugu.

Eesnimede seas on tõenäoliselt alati olnud nimesid, mida on pandud samaaegselt nii poistele kui ka tüdrukutele. Neid on nimetatud kahesoolisteks nimedeks. E. Rajandi on defineerinud kahesoolisi nimesid kui eesnimesid, mida samal kujul antakse nii meestele kui naistele (Rajandi 1966: 235).

On arvatud, et ristiusueelsel ajal on nimed olnud naistel ja meestel ühised (Roos 1976b: 125), ehkki dokumenteeritud on naiste nimesid sotsiaalsetel ja juriidilistel põhjustel vähe. Minevikus samade nimede kasutamist meestel ja naistel toetab näiteks asjaolu, et mitmed ürikute mehenimed on rahvalauludes kasutusel naisenimesedena (nt *Meeli, Meelas, Linda, Salme* jt) (Roos 1961: 348, 1976b: 125).

E. Rajandi nimeloetelus (Rajandi 1966) on u 2500 esitatud nimest kahesooliseks märgitud nimesid 42: *Aare, Ano, Arm, Ebbo, Eke, Elga, Elge, Elisa, Enni, Eno, Enu, Evelyn, Hardi, Helga, Helge, Henny, Illo, Ilu, Ingel, Inna, Kristo, Kärt, Meelu, Ode, Ola, Olve, Olvi, Sass, Saša, Singa, Singe(r), Taive, Taivi, Taivo, Talvi, Talvo, Valjo, Valju, Vilja, Virgo, Virgu*. Lisanimestiku nimedest on kahesoolised veel 38 nime (u 3000 nimest): *Aali(ke), Aasa, Aiki, Aino, Ale, Annabel, Anni, Asa, Asse, Dag, Edvi, Eliko, Goar, Guste(l),*

Helm, Henny, Härm, Imant(a), Ipi, Jengel, Kell, Kido, Kosti, Leevi, May, Mai, Nurma, Oiva, Pil(l), Raina, Raini, Toni, Tooni, Tunne, Viira, Viitin, Õnneleid.

Sellise loeteluna tundub kahesoolisi eesnimesid kaunis suur hulk olevat. Siinjuures tuleb aga silmas pidada, et Rajandi on kahesoolisteks märkinud ka osa selliseid nimesid, mida erinevatel aegadel ja eri kasutajaskonna (eri rahvaste) poolt mõlemast soost lastele on antud või soovitatud. Näiteks on Rajandil kahesooliseks märgitud Elisa [El'iisa] → *Elisabeth*; kuid ka heebrea mehenimi (Rajandi 1966: 51) ning Ilo – rahvaluulest: ilu ja rõõmu personifikatsioon, kelle nime on tegelikult antud (ja soovitatudki) nii mehe- kui naiseniina (Saareste, Mägiste) (Rajandi 1966: 82). Viite, et nimi on raamatu ilmumise ajal või ka viimase saja aasta jooksul eesti pruugis tõepoolest kahesoolisena kasutusel olnud, teeb Rajandi vaid üksikute nimede puhul (näit *Aare, Illo, Ilo, Valjo ~ Valju*).

Praeguses eesti nimekasutuses tehakse üsna ranget vahet naise- ja mehenimedel ning vähemalt teadlikult vanemad ilmselt oma lapsele “vale soo” nime ei vali. Selle tunnistuseks on mõlemast soost lastele pandud nimede väga väike hulk eesti nimede seas, samuti nende vähene esinevus. Nii vähene, et mõnd nime on tema üliharva esinemise tõttu raske kahesooliseks nimetadagi: kahesoolisus tähendab siiski eeskätt järjekindlat esinemist nii poistele kui tüdrukutele antavate eesnimede seas mingil teatud perioodil.

Siinses töös on keskendutud kogutud materjali põhjal tegelikus kasutuses esinenud nimedele, mida mõlemast soost lapsed on saanud. Rajandi toodud kahesooliste nimedega on siinses materjalis ühised *Aiki, Ale, Eke, Hardy, Henni, Leevi*.

Töö jaoks kogutud andmebaasis on mõlemast soost lastel esinenud nimesid 46: et ülevaadet kahesooliste nimede esinevusest täpsustada, on siinkohal loobutud rangest nimede kirjakuju arvestamisest. Nimed on toodud koos esinemisaastatega ja -kordadega lisas 8.

Lisast on näha, et mõlemast soost lastele pandud nimede esinemiskordade arv pole sugugi suur (421, s.o 0,9% kõigist lastest), samuti on tegemist tavaliselt juba iseenesest vähekasutatavate ja sageli erandlike nimedega (v.a küll *Ester* ja *Dagmar*). Ei saa kinnitada ka, et mõni ajajärk oleks kahesooliste nimede kasutamise poolest rikkalikum. Huvi aga pakuvad ka üksikkordi esinevad nimed: missugused on võimalikud põhjused, miks nimed satuvad mõlemast soost lastele?

E. Kiviniemi on kahesooliste nimede kasutamise esmase põhjusena Soomes, kus nimede kahesoolisus on olnud tavalisem, nimetanud nimevara kiiret uuenemist (Kiviniemi

1982: 193). Soomes seostus see põhiliselt uudsete soomepärase nime laialdase kasutuseletulekuga XX sajandi alguses. Kiviniemi on rõhutanud, et kõik eesnimed moodustavad alati süsteemi ning seepärast sõltub mingi uue nime tajumine mehe- või naisenimena kogu nimesüsteemi struktuurilistest ja semantilistest joontest. Eelnevalt tundmatule nimele leitakse sobiv koht selles suhtevõrgustikus, mis kasutaja meeltes ühendab nimed eri viisidel üksteisega. Need tunnusmärgid, mille alusel lisaks kogemusele nimed ühendatakse ühe või teise sugupoolega, ei ole meie eesnimede kogumis siiski süsteemsed. Lisaks võib üks ja sama nimi sisaldada mõlemale soole viitavaid jooni või need võivad hoopiski puududa. Selge on muidugi see, et tuttavaim nimekasutus võib nime markerida ühele või teisele sugupoolele kuuluvaks ka vastupidiselt süsteemi üldistele joontele (Kiviniemi 1982: 193). Hea nime oluline funktsioon ongi aga see, et võimaldab kindlaks teha nime kandja soo (Barry, Harper 1993: 228).

Nime uudsus on peaaegu kõigil juhtudel ka meie kahesoolistena esinevate nimede seletus: tegemist on eesti kasutuses uute nimedega, mis üldises nimepildis veel oma kohta pole leidnud.

Sellele viitavad perekonnaseisuametnikele antud juhendid 1939. aastal ilmunud "Perekonnaseisuametniku käsiraamatus" (Teder 1939: 237–239), kus üldiselt on juhatusi nimeandmiseks üsna vähe. Lisaks soovitusele hoiduda vöörapärastest nimedest ning uutest nimedest mitte keelduda, on avatud tolleaegse perekonnaseaduse 26. paragrahvi sisu, mille kohaselt ei või sünniakti kanda poeglapsel nime, mis J. Mägiste raamatus "Eestipäraseid eesnimed" on märgitud või üldiselt tuntud naisenimena ja vastupidi — tütarlapsel ei või anda nime, mis selles raamatus on märgitud või üldiselt tuntud mehenimena. Aluseks on soovitatud võtta peale J. Mägiste raamatu veel Akadeemilise Emakeele Seltsi poolt esitatud loetelus eestipäraseiks tunnustatud ja uuteks nimedeks sobivad naisenimed *Aasa, Alda, Eo, Helis, Helle, Helmes, Hilme, Leia, Lenna, Miia, Oili, Raili, Raima, Rõõt, Sirja, Ulmi, Veeli* ja *Ülvi* ning mehenimed *Alev, Alu, Aoleid, Avar, Evo, Helend, Hiljar, Olmu, Raho, Tambet* ja *Vardo*. Sellised juhendid käsiraamatus viitavad mõlemast soost lastele antud nimede probleemi olemasolule või selle ohu aimamisele, mis oli tollel ajal üsna tõenäoline: nimede kahesoolisuse olulisemaid põhjusi on suure hulga uute nimede kasutuseletulek.

Esinenud kahesoolisi nimesid rühmitades võib lähemale jõuda võimalikele põhjustele.

1. Esimese rühma moodustavad kunstlikult loodud eesti omanimed, mida on võimalik seostada erinevate võimalikku eeskuju andnud nimedega, samas välise kuju järgi seostada nii mehe- kui naisenimedega.

Aiki – Tõnisson on soovitanud naisenimena (Rajandi 1966: 192); kasutamine mehenimena on võinud lähtuda mõnest nimest *ai*-alguliste nimede suurest hulgast (nt *Aigar*, *Aivar*) — samas on ka *ai*-algulisi naisenimesid rohkesti —, või struktuurilt sarnasest *Heikist*.

Algi – naisenimena Mägiste pakutud nimede seas; mehenimeks *Algi* andnud on võinud silmas pidada lätlaste kasutuses olnud leedu päritolu mehenime *Algirs* ja ilmselt selle tuletist *Algis*, viimane mehenimi on üsna tavaline.

Eke – naisenimena vrd *Ege*, *Eike*; ürikuis leidunud mehenimi, tänapäeva kasutajatele on ilmselt eeskujuks olnud A. Gailiti teose “Ekke Moor” kangelane.

Heilo – naisenimena võiks olla *Heljo* anagramm, vrd ka *Heili*; mehenimena naisenime *Heili* meesvaste.

Ilo – on soovitatudki nii mehe- kui naisenimena (Rajandi 1966: 82). Kallas on pakkunud naisenimeks (Kallas 1921: 12), Mägiste samuti (Mägiste 1936: 25), Saareste on märkinud mõlemast soost laste nimena (Saareste 1958: 263).

Koidu – soovitatud korduvalt naisenimena (Kallas 1921: 13, Mägiste 1936: 25), vrd ka *Koidula*; *Koidut* mehenimeks valides on paralleele ilmselt tõmmatud nimega *Koit*.

Meelik – naisenimena vrd *Meelike*, → *Meeli* (vrd ka sm *Mielikki*); mehenimeks soovitanud Kallas, Mägiste (vrd *Meelis*).

Taimo – O. Kalda soovitatud mehenimi. Soovitatud on naisenimedeks kujusid *Taima* ja *Taimi* ning mehenimedeks *Taimo* ja *Taimu* (Kallas, Mägiste, Saareste), võib-olla on *Taimot* tüdrukule nimeks andnud silmas pidanud *Maimot* ja *Maimut*, mis olid tuntud naisenimedena käibel.

Velju – naisenimena võib olla naisenimest *Helju* eeskuju võetud; mehenimena *Veljo* variante, mehenimena on soovitanud ka Mägiste.

Samasse rühma võib arvata veel *Hurmi*, *Orvi*, *Tormi*, *Velve*. *Hurmi* on naisenimena kasutusel olevaks märkinud Mägiste. *Orvi* on ära toonud Saareste, varem on soovitanud kunstlike nimedena mehenimesid *Orvo* ja *Orvu* J. Mägiste. Saarestel on mehenimede loetelus *Velve* ja *Velvo*. *Tormi* on Rajandi paigutanud samasse rühma teiste nn loodusnimedega, mis sajandialguse nimeuuenduse käigus loodud ja kasutusele tulnud (nt *Taimi*, *Tuuli*, *Tähti*, *Pilvi*) (Rajandi 1966: 160).

2. Teise rühma kuulusid viimase paarikümne aasta jooksul kasutusele tulnud uued võõrnimed, mis juba võimalikus originaalkeeles on kahesoolised või mis soo poolest keeliti erinevad.

Andrea – itaallastel mehenimi; sakslased andnud mõlemast soost lastele, valdavalt siiski tüdrukutele; inglise ja rootsi keeles üldiselt naisenimi.

Carol, Karol – rootsi keeles nii mehe- kui ka naisnimi, esimest eelistatud naisenimena, teist mehenimena; sakslastel on *Karol* mehenimi, *Carol* kahesooline; inglise keeles on *Carol* tavalisem naisenimena. Üldise kasutuse mõlemast soost lastel on põhjustanud erineva päritoluga nimede väline sarnasus: kasutajate jaoks on segunenud *Caroline*'i ingliskeelne lühend *Carol* ja poolakatelt-tšehhidelt üle võetud *Caroluse* lühendvorm *Karol*.

Kerry ~ Kerri – *Kerry* on rootsi keeles mõlemast soost lastele antav nimi, mehenimena tavalisem.

Kert – Rootsis on *Gert* mehenimi, naisenimena esineb *Gerd*; sakslastel on *Gert* nii mehe- kui ka naisenimena kasutusel.

Kris ~ Chris ~ Gris – inglise ja rootsi keeles on *Chris* kasutusel nii mehe- kui ka naisenimena, tegemist on üldtuntud lühendvormiga nii *chris*-algulistest naise- kui mehenimedest (nt *Christina, Christopher*). USAs Pennsylvanias tehtud kahesooliste nimede uurimuse põhjal, mis üldiselt osundab kõikuvate nimede suundumusele minna naissoo kasutusse, on *Chris* kahesooline, ent siiski eeskätt mehenimi (Barry, Harper 1993: 238), Rootsis on *Chris* seevastu olnud varem tavalisem naisenimena, viimase paarikümne aasta jooksul on kasutus naise- ja mehenimena võrdsustunud.

Auli ja *Henni* kahesoolisuse võib olla põhjustanud nende nimede esinemine nii mehe- kui naisenimena soome traditsioonis.

3. Laenatud nimed, mis kõlalise sobivuse tõttu on antud vastupidisest soost lastele, kui algkeeles kasutusel on olnud. Kahesoolisus tekib, kui osa vanematest valib algkeelepärase “õige soo”.

Janne – soome mehenimi, meil seostatud ilmselt naisenimedega *Jane, Jaana* jt.

Kari – soome mehenimi, meil analoogiline mehenime tüüp puudub (Soomes väga levinud *Ari, Jari* jt), küll aga seostub hästi näit naisenimega *Mari*.

Kersten – alamsaksakeelne vorm nimest *Christian*, esinenud sellisel kujul meiegi vanades ürikutes (Eisen 1923: 5, Saareste 1923a: 102); naisenimena on rootslastel tuntud *Kerstin*.

Oivi – vrd soome mehenimi *Oiva*.

Uwe ~ *Uve* – saksa mehenimi, meil tuttavad sama tüüpi naisenimed *Ave*, *Eve*.

Kristen – arvatavasti seostatud nii mehenimega *Krister* kui ka (eesti kasutuses) naisenimega *Kristel* (*Christel* on sakslastel nii mehe- kui naisenimi, rootslastel mehenimi).

Leevi – heebreakeelne piiblis esinev mehenimi; naisenimena seostub hästi näit naisenimega *Eevi*.

4. Rühm tuletisi ja lühendeid, mis võivad toetuda eri alusnimedele: lähtekohad on erinevad, tulemus sama.

Ale < *Aleksandra*; < *Aleksander*.

Allen < *Alla*, *Alle*, lisaks üldine tendents anda konsonantlõpulisi naisenimesid; < *Allan*.

Andra – *Andrese* sõsarnimi; < *Andres*.

Eeli < *Heli*, *Eli*; < *Eelias*.

Keit < ingl *Kate* (naisenimi); < ingl *Keith* (mehenimi). Rootsis on *Keit* ja *Keith* mehenimed. Samade nimedega võib olla seotud nimede *Kait*, *Kaiti*, *Kaitti* kasutamine mõlemast soost lastel.

Marion ~ *Maarion* < ingl *Marion* (naisenimi); < it *Mario* (mehenimi).

Raine – *Raini*, *Raineri* sõsarnimi; < *Rain*, *Rainer*.

Siia võiks ka kuuluda *Oka*, mis leidub Mägiste “Eestipäraste eesnimede” raamatus naisenimede loetelus ning mis on setu naisenimi (Simm 1982: 93).

Laenatud on ilmselt ka *Anari*, ehkki ebaselgeks jääb, mis teid kaudu ta Eestisse jõudnud on: läti nimeraamat “Latviešu personvārdu vārdnīca” (Silinš 1990: 55) toob ära mehenime *Anarijs* ning viidatud on selle pärsia päritolule.

Keeruline on järgmiste nimede kahesoolisuse põhjusi leida:

Hardy, mida on peetud *hart*-lõpulistele ja -algulistele nimedele toetuvaks lühendvormiks;

Kristy, mis ka teistes keeltes on tuttav lühendvormina naisenimedest *Christina*, *Crystal* ja naisenimi (kirjapilt on inglise keeles tavaliselt erinev), populaarne olnud just sellisel kujul 1970. aastatel Austraalias (Dunkling 1977: 239);

Rael, mis on traditsioonidega naisenimi;

Sören ~ *Söören* – Rootsis on kasutusel mehenimi *Sören*;

Eddie ~ *Eddy* – mõlemad on lühendid erinevatest inglise mehenimedest; Rootsis esineb *Eddy* vähesel määral ka naisenimena.

Rühmitamata jäid selged eksimused, *Ester* (Hiiumaa 1935) ja *Dagmar* (Võrumaa 1990) mehenimedena — neist *Ester* on kogunisti paar aastat peale sündi uue nime saanud: *Heiti*.

Kokkuvõtteks võib öelda, et ka Eestis on nimede esinemise mõlemast soost lastel põhjustanud peamiselt nimede uudsus, olgu selle põhjuseks siis nime võõrapärasus või varasemal ajal nime soo väljakujunematus.

Igal juhul ei tohiks Eestis mõlemast soost lastele antavad nimed eriti probleeme tekitada. Nende hulk on väike ning tegemist on tavaliselt harvaesinevate nimedega. Ehkki väga kindlaid soole viitavaid tunnuseid eesti nimedel ei ole, kujunes eestipärase, valdavalt uute nimede paneku kõrgajal, 1930ndatel aastatel uute nimede sugu üsna selgelt välja. Abi oli ilmselt soovitusnimestikest (Kallas 1921, Mägiste 1936), uued nimed on neis koos soovitatud sooga kirjas. Seevastu paljud kalendrid jätsid nimeandjatele vabad käed. Kummast soost lapsele sobiksid näiteks *Pilgu, Kuuli, Laasi, Vilgu, Siro, Kiide, Sate* või *Enne?* (Õige Tõnissoni Tähtraamat 1933). Seoseid võib neil nimedel leida nii mehe- kui naisenimedega, kalender ei soovita midagi. Võib arvata, et sellise eelotsuse puudumine jättis kasutusest kõrvale nii mõnegi huvitava ja sobiva nime.

Uuemate kahesooliste nimede kasutus kujuneb ilmselt ebakindlamaks. Kuna nimed (eesti kirja­pildis) *Carol, Karol, Keit, Kris ~ Chris* esinevad juba nende päritolukeeltes mitmel põhjusel erinevast soost lastel, siis ei loobu ühe või teise soo kasuks nende nimede panekul tõenäoliselt ka eestlastest lapsevanemad. Sageli võib sellekohane info vanemate jaoks ka hiljaks jääda ning tagantjärei teevad vanemad omaalgatuslikke parandusi ainult äärmuslikel juhtudel (näiteks eespool toodud *Estri* vahetamine *Heiti* vastu). Lisaks loetletud võõrkeelsetele nimedele on enam kui kaks korda mõlemast soost lastel esinenud veel *Kait, Kaiti ~ Kaitti* ning *Kari*.

Kõige populaarsem on sellistest nimedest *Kris ~ Chris* (esineb veel mitmel kirjaku­jul), millest ongi Eestis kujunenud ilmselt esimene selline laiemalt kasutatav eesnimi, mille kandja sugu nime põhjal otsustada ei saa. Nime on viimaste aastateni antud nii poistele kui ka tüdrukutele, näiteks Tallinnas 1995–1996 tüdrukutele *Gris* ja *Kris* ühe korra, poistele *Chris, Chrys, Cris* ja *Kris*, kõiki ühe korra.

2.3. Eesti eesnimede struktuurist.

Järgnevalt on vaadeldud lähemalt mõnd eesti nime struktuurile omast joont.

Et 1960. aastatel kasutatud nimede puhul on esile toodud nende lühidus (Rajandi 1964c, Rajandi, Tarand 1971), on vaadatud nimede pikkust ning muutusi selles ka pikema aja jooksul.

Kahesoolistest nimedest on ülevaade esitatud eespool, see aga tekitab huvi, kas eesti naise- ja mehenimedel on olemas selgeid silmatorkavaid struktuurierinevusi. Eesti nimepildi mitmekesisuse ning nimede väga erineva päritolu tõttu võiks arvata, et olulisemaks on erinevusi peetud uute nimede loomise perioodil, kui teatud joontest on võidud teadlikult kinni pidada, kasvõi eesmärgiga mingigi välise tunnuse abil teada anda, kummast soost lapsele uus ning võõras nimi kuuluda võiks. Nime lõputäht oli sajandi alguses õigupoolest ainuke konkreetne juhis, millele naise- ja mehenimede loomisel eraldi tähelepanu soovitati pöörata (Tarand 1971, Mägiste 1936: 19). Hiljem on esinenud erinevusi naise ja -mehenimede loomisel kasutatavate mallide puhul, mida on ka järgnevalt vaadeldud. Siinses peatükis on eraldi vaadatud nime lõputähte naise- ja mehenimedes.

Kasutatud nimedest moodustavad kaksiknimed üsna suure osa. Nimeandmisel on aga nende osatähtsus praeguse ajani erinevatel põhjustel olnud suhteliselt väike. Missugused on eesti kaksiknimed ülesehituselt, kas neis on toimunud olulisi muutusi ning missugune on meie kaksiknimede andmise taust, on samuti siinses peatükis vaatluse all.

Lõpuks on vaadatud võõrapärasusi eesti nimede kirja pildis.

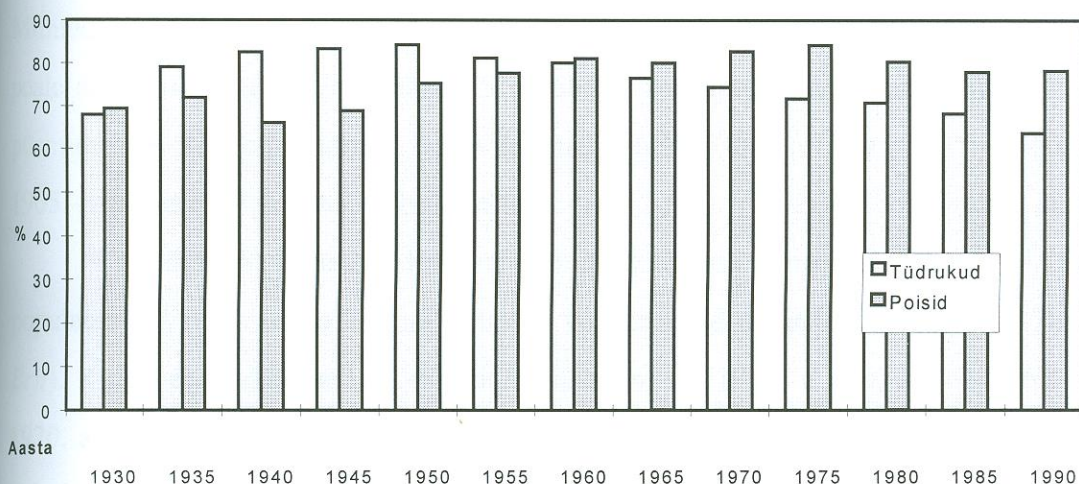
2.3.1. Nimede pikkus.

Eesti nime on üksmeelselt peetud lühikeseks nimeks ning ka vanemate valikuprintsiipidest on üheks olulisemaks nime lühiduse nõue (Hendrikson 1990: 47). 1960. aastate algupoole nimede uurimus näitas, et 86% nimedest olid kahesilbilised (nimetavas). Naisenimedest oli tollal u 13% 3-silbilised või pikemad. Mehenimedest oli ligi 10% seevastu 1-silbilised, nende seast leiti sobiv 17 protsendile poistest; 1-silbilise nime sai 5% tüdrukutest (Rajandi 1964c: 276). Sama kinnitavad Rajandi ja Tarandi kokkuvõtted kogu kümnendi andmestiku põhjal: (Rajandi, Tarand 1971: 214). Vanemate küsitluse põhjal oli lühidus valikupõhjendustest 7. kohal, seda pidas oluliseks kolmandik vanematest. Tavapäraselt olid

vanemate lühikeseks hinnatud nimed 1–2-silbilised, kuid lühikese nimena nägid ühed vanemad ka pojale antud *Mattiast* (Hendrikson 1990: 47).

Samasuguse tulemuse andis aastatel 1930–1990 antud nimede analüüs. 1-silbilise nime on saanud vaid 5,6% tüdrukutest ja 16,9% poistest, 3-silbilise nime on saanud 14,7% tüdrukutest ja ainult 4% poistest. Aastate lõikes on üldpilt sama: 1-silbilisi nimesid on alati enam pandud poistele ning 3-silbilisi tüdrukutele, kuid kõige enam antakse nii poistele kui ka tüdrukutele 2-silbilisi nimesid.

Enamik lastest on saanud 2-silbilise nime, kokku 75,2% tüdrukutest ja 76,9% poistest (joonis 33). Tõusud ja langused 2-silbiliste nimede andmisel sõltuvad põhiliselt sellest, kui soovitud on ülejäänud, lühemad või pikemad nimed. Kahesilbiliste naisenimede osatähtsus on väiksem 1930. a, kuid sel ajal anti rohkem kaksiknimesid. Järgmiste aastate andmetest tuleb selgemini esile tol ajal valitsenud eestipäraste nimede soovitus, need on enamjaolt just 2-silbilised. Langus algab samal ajal 3-silbiliste nimede-nimemallide mooditulekuga (vt ka 3-silbiliste nimede esinemise kohta joonis 36). 2-silbilisi mehenimesid on vähem antud 1930.–1940. aastatel. Sel ajal oli ülipopulaarne *Rein*, peale selle olid aga moes või moodi tulemas veel mitmed 1-silbilised vanad laennimed (vt ka 1-silbiliste nimede esinemise kohta joonis 34). 2-silbiliste mehenimede osakaalu 1960.–1970. aastatel suurendas mitmete kindlate moenimede ja -nimemallide sage pruuk (nt paljud samaaegselt moes olnud *s-lõpulised* nimed, nt *Toomas, Margus, Andres, Andrus, Jaanus*).

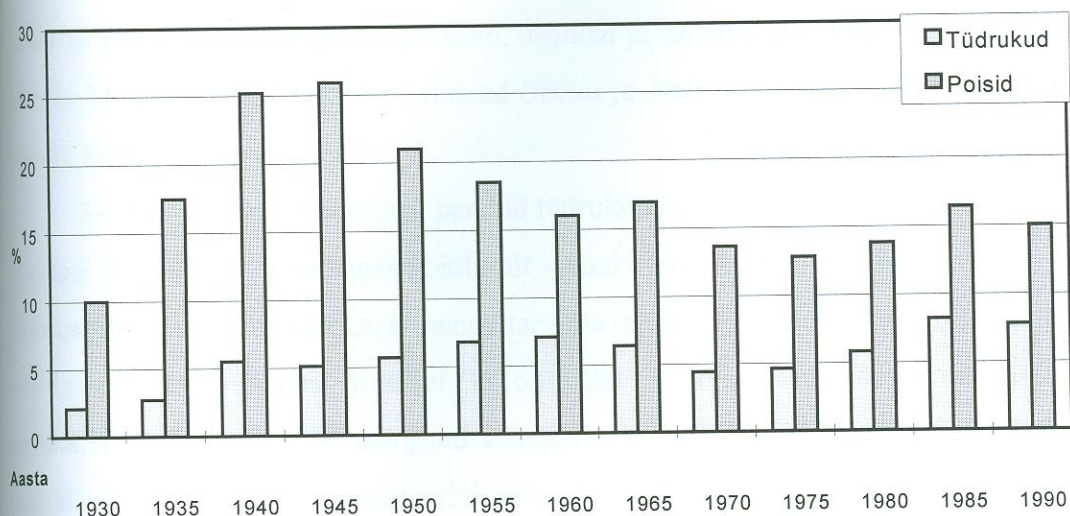

Joonis 33. Kahesilbilise nime saanud laste osakaal.

1-silbiliste nimede üldine kasutussagedus on seotud üsna tihedalt konkreetsete nimede moega. Seepärast olgu esmalt loetletud 20 populaarsemat 1-silbilist mehenime aastatel 1930–1990, need olid (kasutatuse järjekorras) *Rein, Jaan, Ants, Tiit, Priit, Mart, Jaak, Siim, Enn, Raul, Sven, Ain, Märt, Karl, Rain, Peep, Paul, Leo, Hans, Mikk*. 20 populaarsemat naisenime olid (kasutatuse järjekorras) *Reet, Triin, Liis, Lea, Kai, Mai, Ruth, Ly, Epp, Mall, Kärt, Tea, Rutt, Ann, Lii, Riin, Aet, Thea, Svea, Brit*.

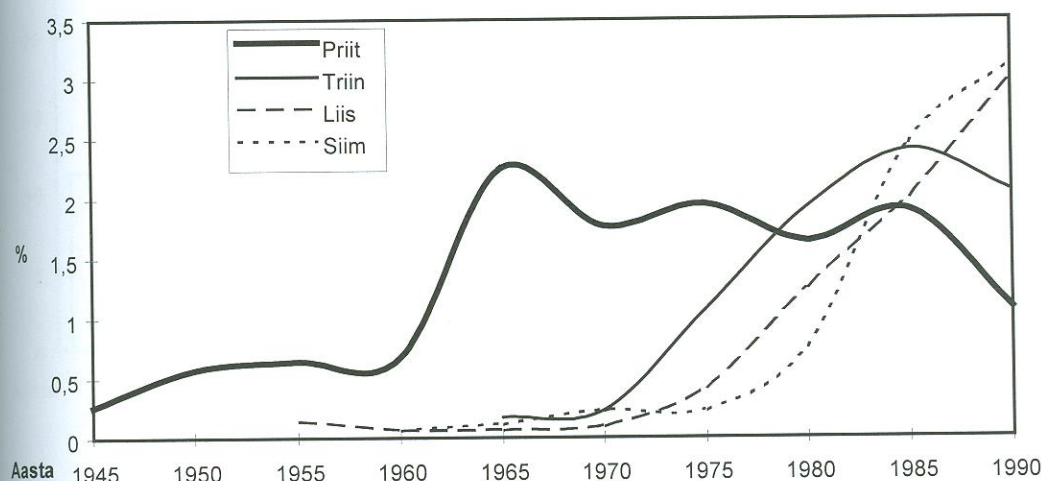
Eriti selgelt on moes olnud nimede mõju märgatav mehenimede puhul (joonis 34). Erinevused 1-silbiliste mehenimede kasutussageduses ulatuvad 10 protsendist (1930. a) 25 protsendini (1940., 1945. a). Teine tõus pärast vahepealset 1-silbiliste nimede kasutuse vähenemist on olnud 1985. aastal. Mõlemad tõusud on seotud konkreetsete nimedega ning esimene tõus kogu sel perioodil kasutatud nimistuga. Esimene laine 1940. aastatel langeb nimelt kokku vanemate laennimede moeajajärguga nimekasutuses. Ühesilbilistest mehenimedest on aga põhiosa, vähemalt kandvamad nimed vanad laennimed. Seetõttu sobisid nad tollasesse nimepilti väga hästi. Võõrapärased 1-silbilised nimed tulevad esile alles populaarsuse teises kümnes (nt *Raul, Sven, Karl, Rain, Paul, Leo*). 1940. aastate populaarseim mehenimi (õieti esinimi 1935–1950) oli *Rein*. Peale selle tulid vanemate laennimede ajajärgul esile veel *Jaan, Ants, Mart, Jaak*, mis jäid kasutusse üsna pikaks ajaks. 1950. aastatel tulid pruuki *Tiit* ja *Enn*, 1970ndatel tuli moodi *Priit*, mis jäi sagedasse kasutusse paarikümneks aastaks, 1985. a 1-silbiliste nimede kõrgele sagedusele on mõju avaldanud üks 80. aastate teise poole esinimesid *Siim*, vähem kasutati nimesid *Priit, Mart, Mikk*. Vanadele meeste laennimedele on iseloomulik nende pidev esindatus nimepildis. Mitmed loetletud nimedest on kuulunud 20 eelisnime hulka väga pikka aega, kuid neid on peale selle antud mõningal määral ka muul ajal (nt *Jaan* ja *Mart* on meie selle sajandi püsinaimesid). Kõige pruugitum 1-silbiline mehenimi 1930. a oli *Ants*, 1935.–1960. a *Rein*, 1965.–1980. a *Priit* ja 1985.–1990. a *Siim*.

1-silbilistest naisenimedest on samuti suur osa vanemad laennimed, kuid 20 populaarsema nime hulka kuulub mitmeid võõrkeelseid nimesid (nt *Ruth, Ly, Tea, Svea, Brit*). Kõige enam kasutatud 1-silbiline naisenimi oli 1930. a *Lea*, 1935.–1965. a *Reet*, 1970. a *Kai*, 1975.–1985. a *Triin* ja 1990. a *Liis*. Kõige enam on 1-silbilise nime saanud tüdrukud 1980. aastatel, määrav osa oli kahel edetabeli tippu tõusnud nimel, need olid *Triin* ja *Liis*.

Joonis 34. Ühesilbilise nime saanud laste osakaal.

Huvipakkuv on struktuurilt sarnaste nimede *Priit*, *Siim*, *Triin* ja *Liis* üheaegne tõus ja populaarsus 80. aastatel (joonis 35). Esimesena tuli neist sagedasemasse kasutusse *Priit* (juba 1960. aastate 2. poolel), seejärel *Triin* (tõus 70. aastatel). Nende puhul näikse toimivat omamoodi ahelreaktsioon, üks nimi toob teise(d) samalaadse(d) esile.

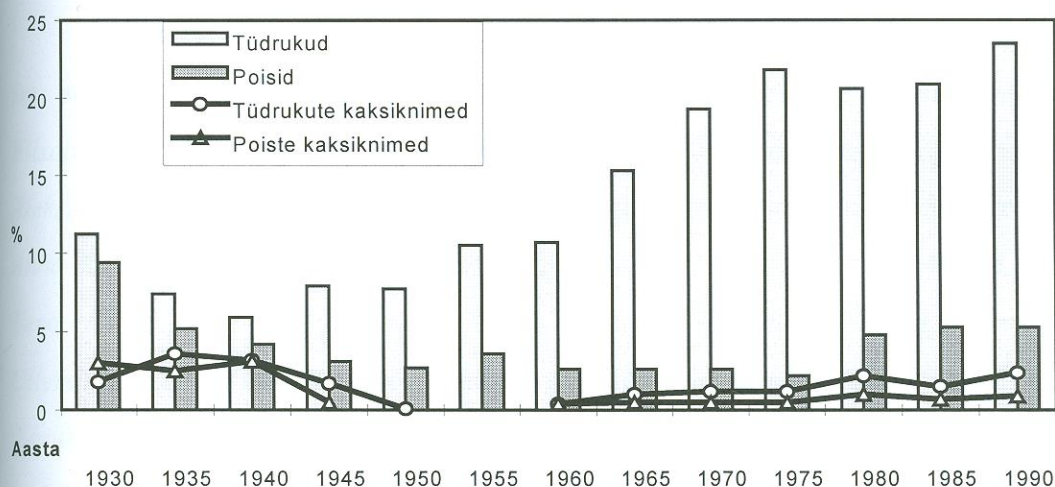

Joonis 35. Nimede *Priit*, *Triin*, *Liis* ja *Siim* kasutus aastatel 1945–1990.

Kindlasti ei ole see üks ja ainus seletus, kuid mitmel muulgi puhul on selline seaduspärasus märgatav. See võib olla näiteks peresisese nimekasutusega seletatav: õdedele-vendadele püütakse panna mingil moel sarnaseid nimesid (nt õde-venda *Kati* ja *Mati*, *Mart* ja *Mare*, *Jaanus* ja *Jaana*, *Maris* ja *Tõnis*, *Marek* ja *Marje*, *Kairi* ja *Kaidar*, *Ave* ja *Ove*, *Ave* ja *Avo*,

Urmo ja Urve, õed Regiina ja Kristiina, Monika ja Marika, Jaanika ja Moonika, Minna-Mari ja Miia-Mai, Kadri ja Mari, vennad Urmas ja Andres, Margus ja Marek, Anti ja Mati, Sven ja Sten, Marko ja Marek).

3-silbilisi nimesid on enam pandud tüdrukutele, poisid on 3-silbilisi nimesid saanud peaaegu ühtlaselt ja üsna tagasihoidlikult (joonis 36). Aastate lõikes 3-silbiliste nimede kasutust jälgides saab selgeks, et nende tarvitus on seotud suures osas teatud nimemallide moodituleku ja levikuga. Joonisel 36 on näha 3-silbiliste nimede tarvitamine aastate jooksul. Eraldi joontega on märgitud kaksiknimed. Kaksiknimesid ei ole antud nii suurel määral, et nad segaks jälgimast niigi selgeid tendentse: 1950.–1960. aastatest alates on suurenema hakanud tüdrukutele antavate 3-silbiliste nimede hulk. 1970.–1980. aastatel on 3-silbilise nime saanud ligikaudu 20% tüdrukutest, see on võrreldes 1935.–1955. aastate 6–8% väga suur muutus. 3-silbiliste nimede väike hulk 30.–40. aastatel on osalt seletatav sel ajal kasutatud nimede valikuga: 30. aastatel olid moes uued, kunstlikult loodud eesti omanimed, mis suuremalt jaolt on 2-silbilised, ka 40. aastatel moes olnud vanad laennimed on enamikus lühikesed, 1–2-silbilised nimed.

Joonis 36. Kolmesilbilise nime saanud laste osakaal.

Iseloomulikud on uuritud aastate populaarsemad 3-silbilised nimed. Naisenimedest on selleks 1930., 1935. a eelmise, võõrkeelsete nimede moe esindaja *Silvia*, 1940. a enimkasutatud 3-silbiline nimi on aga hoopis 5 korda esinenud kaksiknimi *Helle-Mai*, 1945. a anti enim juba *Marikat* ja *Merikest*. Mehenimedest oli 1930. a esikohal samuti võõrkeelsete nimede laine esindaja, *Johannes*, 1935. a oli sellele kohale asunud *Valdeko*,

1940. a populaarsemad 3-silbilised nimed olid *Vambola*, *Olavi* ja *Johannes*, 1945 *Voldemar* ja *Nikolai*. 1950 enimsoositud 3-silbiline mehenimi oli *Vambola*, 1955 *Vambola* ja *Vladimir*, 1960 ja 1965 *Olavi*, 1970 *Alari*, 1975. a alates *Oliver*. Seega on 3-silbiliste mehenimede valik olnud küllalt vahelduv ning ükski loetletud nimedest pole olnud väga sageli kasutatud nimede seas (teise kümnesse on kuulunud *Johannes* 1930. a ja *Oliver* 1980. ning 1985. a).

Naisenimede seas tuli 1950. aastatest alates esile mitmeid ülipopulaarseks muutunud 3-silbilisi nimesid, mille eeskujul loodi ise või võeti olemasolevast, näiteks vähekasutatud või võõrkeelsest nimevarast kasutusse analoogilise ülesehitusega nimesid. 1945.–1965. a populaarsed *Marika* ja *Merike* töid kasutusse rea *ka-* ja *ke-lõp*ulisi nimesid (vt joonis 53), 1970.–1975. a soositud *Anneli* eeskujul lisati paljudele nimedele *li-lõpp* (vt joonis 54). 1980.–1990. a olid kõige populaarsemad 3-silbilised naisenimed *Annika* ja *Kristiina*, neist esimene on rootsi kasutusest võetud ilmselt just nimelt *Marika* tuge saades. Kindlasti on lihtsustatud väita, et kogu kasutatud 3-silbiliste nimede loend koosneks nimetatud esinimede analoognimedest, ent olulist rolli on need eeskujunimed oma suure populaarsusega ilmselt mänginud.

Mõningal määral on antud lastele ka 4-silbilisi ja pikemaid nimesid. Valdavalt on sel puhul tegemist võõrkeelsete täisvormidega (nt *Eleonore*, *Heliodore*, *Angelika*, *Elisabeth*, *Valentina*, *Veronika*, *Margarita*, *Katariina*, mehenimedest on pikimad lihtnimed *Aleksander*, *Anatoli*, *Manivalde*, *Robertino*), väga sageli kaksiknimede või liitnimedega (nt *Anna-Kaisa*, *Anumari*, *Ellen-Tamara*, *Kaidi-Mari*, *Maret-Ruti*, *Silvi-Kersti*, *Õie-Helgi*; *Eero Kalevi*, *Albert-Aleksander*, *Hugo Martin*, *Johannes Gustav*, *Lembit-Toomas*, *Ollemikkel*, *Uno-Gunnar*). Kõige enam on pikemaid nimesid antud 1930. a, siis sai tüdrukutest u 19% ja poistest u 11% 4-silbilise või pikema nime, 1935. a vastavalt u 11% ja 5,4%. Hiljem vähenes pikemate nimede osakaal tunduvalt ning oli tüdrukute nimede puhul u 2% ja poiste nimede puhul protsendi ringis. Vaadeldud perioodi lõpuaastatel hakkas pikemate nimede osakaal taas tõusma (kaksiknimed tulid tagasi laialdasse kasutusse, pikemad täisvormid hakkasid moodi tulema) ning 1990. a sai 5,4% tüdrukutest ja 1,5% poistest 4-silbilise või pikema nime.

Kõigist loetletud seaduspärasustest ja kirjeldatud tendentsidest hoolimata on enamik eesti lastest saanud 2-silbilise nime. Teatud perioodidel lühemate ja pikemate nimede kasutatuse omavahelised proportsioonid muutuvad, ent selle taga võib olla

konkreetsse nime või nimemalli populaarsus ning oma osa võib olla nime päritolul, kuna teatud kihistuse nimedel on ülesehituses omavahelisi sarnaseid jooni.

2.3.2. Naise- ja mehenimede struktuuri erinevustest.

Eespool kirjeldatud mõningate eesnimemallide kõrval on nime lõputäht üks tunnuseid, mille järgi võime infot saada mõne tundmatu nime soo kohta. Mõned lõputähed esinevad nimelt sagedamini naisenimedes, teised mehenimedes. Osa lõputähti on aga kasutatud nii ühtede kui ka teiste puhul. Missugused lõputähed on iseloomulikud naise- ja missugused mehenimedele, ning missuguseid tendentse neis on ilmnunud, on vaadeldud järgmises alapeatükis.

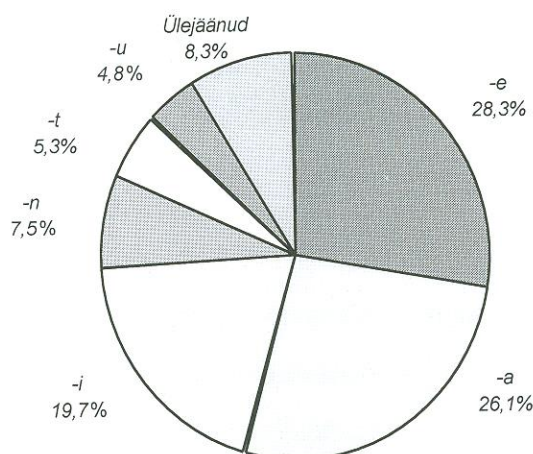
2.3.2.1. Nimede häälikstruktuurist.

Sellele, et *-a* ja *-e* kujuneksid eesti naisenime- ning *-o* mehenimelõpuks, pani 1903. a aluse Ansomardi (Tarand 1971: 619). Ansomardi oli otsustanud naisenimedes *a-* ja *e-lõpu* kasuks seepärast, et need lõpud tulevat meie vanades naisenimedes ette, näidetena tõi ta *Linda*, *Lilla*, *Salme*, *Emme*. *-o* valis Ansomardi mehenimelõpuks aga sellepärast, et see lõpp juba paljudes ajaloolistes mehenimedes esinevat (Ansomardi 1903). Ansomardi põhimõtted võeti ilmselt (eeskätt uute nimede loomisel) omaks ja 30 aastat hiljem on J. Mägiste pidanud vajalikuks oma raamatus "Eestipärastest eesnimedest" uudisnimede loomise põhimõtete seas meelde tuletada, et tuletamisel peab juba arvestama, et osa lõppe on kujunenud naise-, osa mehenimedelõppudeks. Naisenimelõppudena on nimetatud *-a*, *-e*, *-i*, *-(i)ke*, *-tar*, mehenimelõppudena *-u*, *-o*, *-ik*, *-ur*, harvem esinevatena *-ar*, *-nd*, *-ev*, *-av*, *-t* (Mägiste 1936: 19). Vastupidine kasutus tekitaks Mägiste arvates segadust (näiteks toob autor: *i-lõpuline* mehenimi või *nd-lõpuline* naisenimi). Tuletuslõppudena ei tohiks Mägiste arvates kasutama hakata lõppe, mis tuletuslõpud pole, näiteks naisenimelõpuna *t-d* *Mareti* ja *Pireti* eeskujul. Neist põhimõtteist pidas Mägiste oma loendis toodud nimede puhul valdavalt kinni. Esinevad mõned selleks ajaks kasutuses juba esinenud *o-* ja *u-lõpulised* naisenimed ning *a-*, *e-*, *i-lõpulised* mehenimed. Tuntumad sellistest esitatud naisenimedest on *Aino*, *Anu*, *Helju*, *Leelo*, *Maimu*, mehenimedest *Aare*, *Aarne*, *Meeme*, *Neeme*, *Vootele*, *Arvi*, *Taavi*, *Veli*.

Sellise uute nimede loomise protsessi aegu oli muidugi võimalik suunata, milliseid tuletuslõppe ühel või teisel puhul tarvitada, vähemalt osaliselt. Eeskätt andsid selleks võimaluse soovitusnimestikud, millest nimed valiti, või millest eeskuju võeti, et ise mõnd nime luua (tingimata õpetussõnu läbi lugematagi). Kas selline suunamistöö muul ajal kui kunstnimede loomise kõrgaegu töötaks, pole kindel.

Igal juhul on huvitav vaadata, missugused on tavalised naise- ja mehenimede lõpud, ning kas need on aja jooksul muutunud. Järgnevalt on analüüsitud aastatel 1930–1990 antud lihtnimesid, s.t kõrvale on jäetud kaksiknimed.

Aastate 1930–1990 kohta tehtud kokkuvõttes on naisenimelõppudest 6 kõige kasutatumat *-e*, *-a*, *-i*, *-n*, *-t*, *-u* — mõni nende lõppudega nimedest on pandud peaaegu 92% tüdrukutest (joonis 37). Sealjuures üle poole, u 55% tüdrukutest, on saanud *e*- või *a*-lõpulise nime. Naisenimelõppudena on esinenud veel (kasutatuse järjekorras) *-s*, *-d*, *-l*, *-o*, *-r*, väga harvadel puhkudel *-p*, *-m*, *-g*. Viimaste kasutatavus on põhiliselt seotud kindlate nimede esinemisega: *p*-lõpulistest naisenimedest esineb eesti pruugis arvukamalt ainult üks, *Epp*, *m*-lõpulistest on levinud *Mirjam*, *-g* esineb võõrkeelsetes nimedes, nt *Hedvig*, *Ingeborg*, *Solveig*.

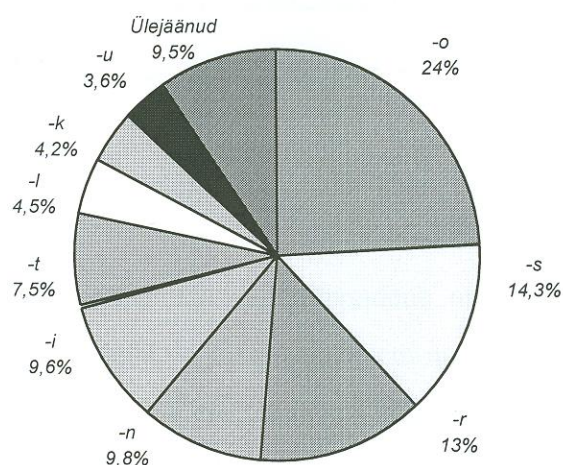

Joonis 37. Naisenimede lõputähed.

Mehenimelõppudest on ligilähedaselt sama suure hulga, 90% katvusega 9 lõputähte, need on *-o*, *-s*, *-r*, *-n*, *-i*, *-t*, *-l*, *-k*, *-u* (joonis 38). Üle poole poistest (u 51%) on saanud nime, mis lõppeb *o*-, *s*- või *r*-tähega. Peale selle on mehenimelõppudes esinenud veel (kasutatuse järjekorras) *-e*, *-v*, *-d*, *-m*, *-p*, *-a*, *-f*, *-g*. Ka mehenimede puhul on üliharv esinemus (alla 1%) seotud konkreetsete nimedega, *m*-lõpulistest mehenimedest on tuntuim

Siim, *p*-lõpulistest *Peep* ja *Joosep*, *a*-lõpulistest *Vambola*, *-f* esineb mitmetes võõrnimedes, näiteks *Olaf*, *Rudolf*, *Ralf*, samuti *-g*, näiteks *Georg*.

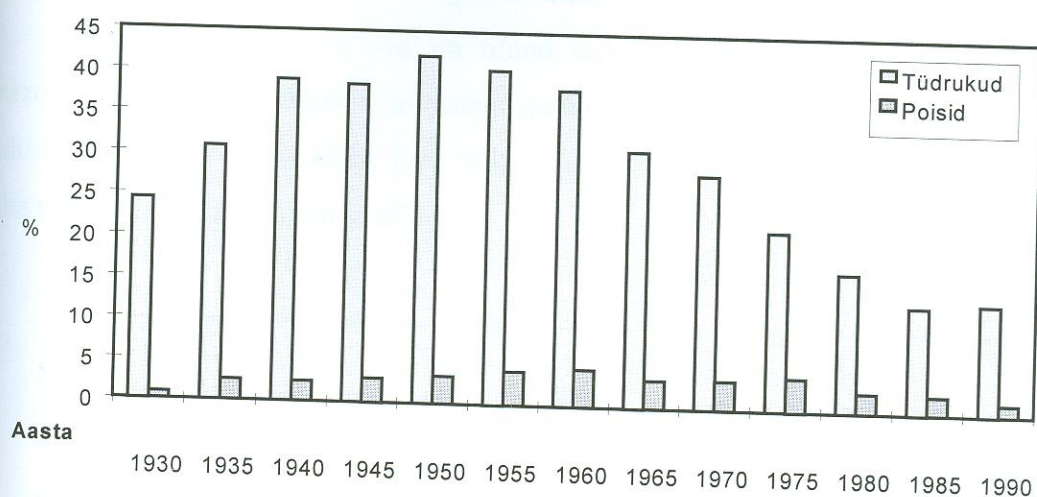
Vokaallõpulise nime on saanud 80% tüdrukutest ja 40% poistest. Naisenimelõppudena omal ajal soovitatud *-a*, *-e*, *-i* (Mägiste 1936: 19) on ka tegelikult tarvituses eeskätt naisenimede omased, kuid *i*-lõpp on samavõrra tavaline mehenimede puhul (peaaegu 10% ulatuses). *o*-lõpulise nime on tervikuna aastatel 1930–1990 saanud ligikaudu 24% poistest, tüdrukutest ainult 1%. Mehenimelõpuna propageeritud *-u* (Mägiste 1936) on aga naisenimelõpuna pisut tavalisemgi (u 4,8%) kui mehenimelõpuna (u 3,7%). Konsonantlõppudest on *-s*, *-r* peamiselt mehenimede lõpud, *-n* ja *-t* on omased aga nii mehe- kui naisenimede.

Joonis 38. Mehenimede lõputähed.

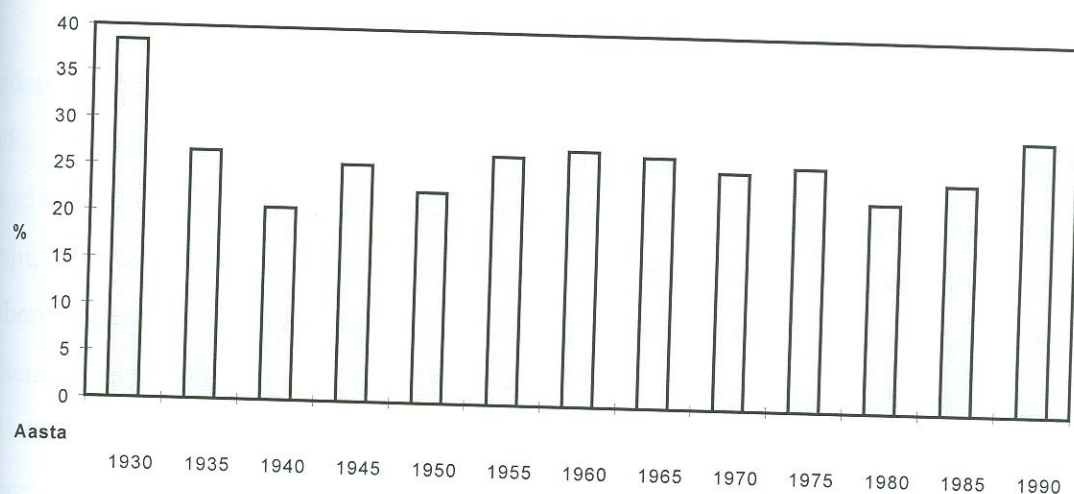
Aastate lõikes on lõppude esinemissagedused mõnevõrra muutunud, muutused on osalt sõltuvad konkreetsete nimede populaarsusest, osalt sellest, kui suurel määral eelisnimed või mõni meelisnimemall on mõjutanud analoogiliste nimede pruukitulekut. On selge, et 1950. a on *e*-lõpuliste naisenimede suurele osakaalule (joonis 39) kaasa aidanud *Sirje*, nimi, mida üksi tol aastal anti peaaegu 8% tüdrukutest. *Sirje* soositus aitas ilmselt kaasa teiste sama tüüpi nimede sagedasemale kasutusele, näiteks kasvas *Marje* populaarsus (mis pisut hiljem *Marju* vastu välja vahetati), vahetult *Sirje* moe järel tuli laialdasse pruuki *Terje*. *e*-lõpulistest nimedest on soositud olnud aga mitmed teisedki. 1930. a kuulus viie enamkasutatud naisenime hulka *Laine*, 1935. a *Maie*, 1940. a *Maie*, *Malle*, *Helle*, *Mare*, 1945. a *Anne*, *Ene*, *Maie*, *Malle*, 1950. a *Sirje*, *Anne*, *Mare*, *Ene*, 1955. a *Sirje*, *Ülle*, *Anne*, *Ene*, 1960. a *Ülle*, *Sirje*, *Eve*, *Anne*, 1965. a juba ainsana *Ülle*, 1970. a *Pille*. 1975. a alates

pole viie eelisnime hulka sattunud ühtki *e*-lõpulist naisenime, *Merle* on 1975. a kümne enamkasutatud nime seas, edaspidi pole *e*-lõpulistest nimedest ükski populaarsemate hulgas.

Joonis 39. *e*-lõpuliste nimede esinemine aastatel 1930–1990.

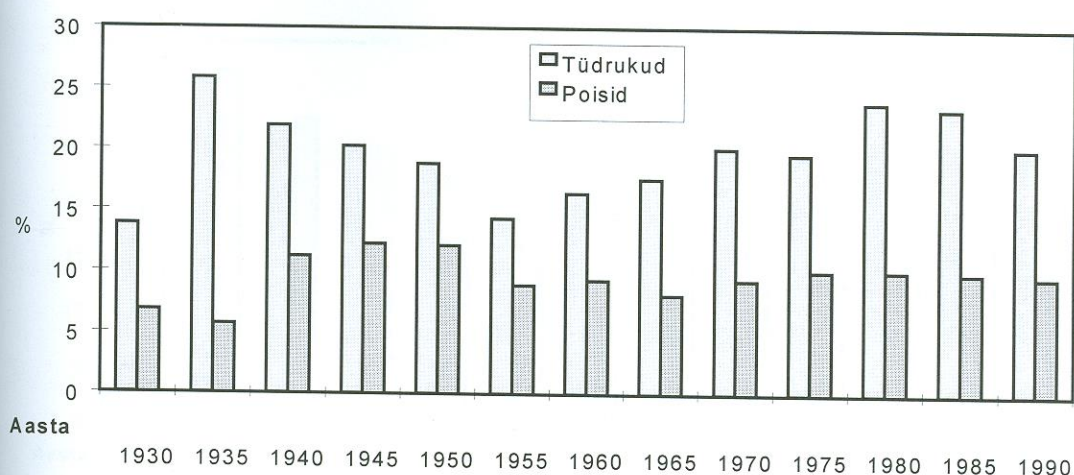
Ülejäänud Mägiste poolt naisenimelõppudena nimetatutel, *a*-l ja *i*-l nii ühtlasi kasutuse muutumistendentse pole. *-a* on populaarsem naisenimelõpuna olnud 1930. a, siis on *a*-lõpulise nime saanud 38% tüdrukutest, hiljem on *-a* osakaal olnud väikeste kõikumistega veerandi ümber (joonis 40).

Joonis 40. *a*-lõpuliste naisenimede esinemine aastatel 1930–1990.

a-lõpulised mehenimed on eesti nimepildis väga haruldased ning nende osakaal väga väike. Seepärast pole neid graafikul esitatud. Kõige levinum *a*-lõpuline mehenimi on *Vambola*, mida on aastatel 1930–1970 kokku pandud 39 korral (0,17% kõigist nimeandmisjuhtudest). Teised on veelgi harvemini esinenud (nt *Jorma* 7 ja *Juha* 2 korda).

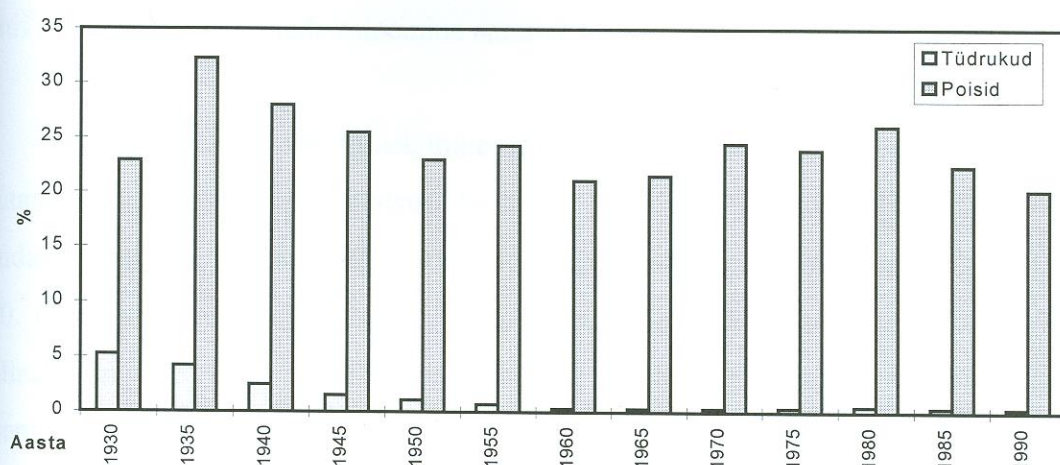
i-lõpuliste nimede kasutus on olnud mõningate kõikumistega valdavalt sõltuv konkreetsetest populaarsematest nimedest (joonis 41). Esimese kõrgpunkti aegu 1935. a kuulusid 10 esinime hulka *Milvi*, *Elvi*, *Helgi*, *Eevi*, *Silvi* (*vi*-lõpp), 1980. a *Kadri*, *Kristi*, 20 hulka veel *Kairi*, *Kadi*, *Kersti* ja *Mari*.

Joonis 41. *i*-lõpuliste nimede esinemine aastatel 1930–1990.

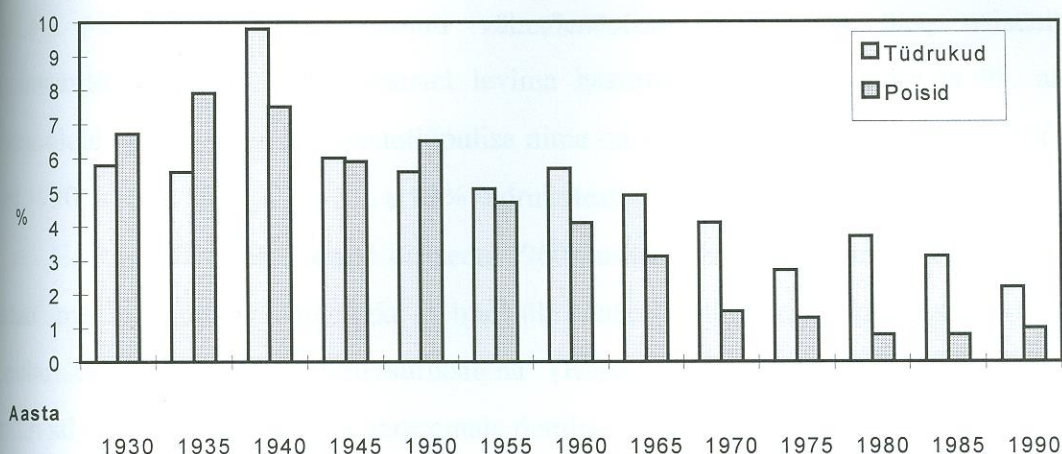
-o on tõepoolest saanud ja jäänud valdavalt mehenimede lõpuks (joonis 42). Sellele tendentsile on viidanud H. Tarand juba 1960. aastate tarvituse põhjal (Tarand 1971). Ta on leidnud, et Mägiste loendis esitatud *o*-lõpulised naisenimed (Mägiste 1936) on pruugis veel esinenud (nt *Aino*, *Leelo*, *Elo*, *Ilo*) ning uusigi on juurde tulnud, kuid mitte rohkesti, kusjuures tegemist on harvaesinevate nimedega. Kui 1960. aastatel kasutatud mehenimedest oli *o*-lõpulisi umbes veerand, oli naisenimedest *o*-lõpulisi 1%. *o*-lõpulistest naisenimedest arvas Tarand tulevikku olevat *Ainol*, *Elol* ja *Leelol*, üldine tendents oli eelistada *o*-lõpulisust mehenimede puhul. Seda kasutati mehenimedes meelsasti uusi nimesid luues, kuid ka uute võõrkeelsete nimede kasutuselevõtmisel. Ka tervikuna aastatel 1930–1990 on *o*-lõpuliste nimede kasutus olnud üsna ühtlaselt samalaadne kui Tarandi artiklis 1960. aastate kohta väidetud: *o*-lõpuline nimi on antud väikeste kõikumistega u 25% poistest ja umbes 1% tüdrukutest. Erandlik on olnud 1935. a, kui *o*-lõpulise nime on

saanud u 38% poistest, kuid sel ajal oli mitme laialtlevinud o-lõpulise mehenime kõrgaeg, näiteks *Vello*, *Heino*, *Ülo* olid 10 populaarsema seas, 20 hulka kuulusid veel *Arvo*, *Enno*, *Kaljo*, *Eino*. o-lõpuliste mehenimede levikule on sel ajal ilmselt kaasa aidanud mitmete taoliste soome-eeskujuliste nimede soovitamine omakeelsete nimede moodituleku aegu. Soome esimeste populaarsete o-lõpuliste mehenimede seast leiti mitu sobivat eesti kasutuse jaoks. Eestis on pruuki tulnud Soomes omakeelsetest o-lõpulistest populaarsemad olnud mehenimed (Kiviniemi 1997: 64) *Väinö* (> eesti *Väino*), *Toivo*, *Arvo*, hiljem *Veikko* (eesti *Veiko* ja *Veikko*), *Tauno*.

Joonis 42. o-lõpuliste nimesid esinemine aastatel 1930–1990.

Üldist vähenemistendentsi näitab -u nime lõputähena. Kuigi u-d pakuti mehenimelõpuks (Mägiste 1936: 19), on u-lõpulisi nimesid antud peaaegu samavõrra ka tüdrukutele (joonis 43), on ju naisenimede seas mitmeid traditsioonidega u-lõpulisi nimesid, näiteks *Anu* ja *Tiiu*. Mehenimede osas on u-lõpuliste nimede kasutusgraafik aga seotud põhiliselt kahe nime pruugiga, need on *Kalju* ja *Tõnu*. Esimene neist oli moes 30ndatel aastatel, teine 50ndatel. Hiljem ühtki u-lõpulist mehenime laialdasse kasutusse pole ilmunud.

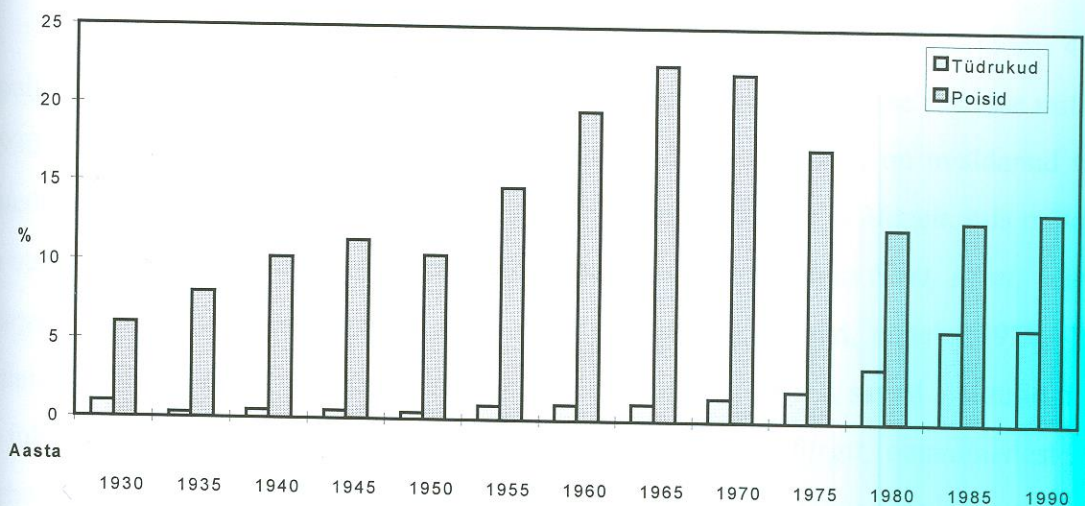

Joonis 43. *u*-lõpuliste nimede esinemine aastatel 1930–1990.

Kõige selgemalt on kuuekümnelt aastalt jooksul muutunud naisenimelõppudena kasutatavate konsonantide osatähtsus. Tendents, millele E. Rajandi ja H. Tarand 1967. a osundasid (Rajandi, Tarand 1967c), kajastub selgelt viimase 35 aasta kokkuvõttes. Umbes 1960. aastatest alates on *n*-, *t*-, *s*-, *l*-lõpuliste nimede osakaal üsna ühtlaselt kasvanud. Osaliselt on see taas seletatav konkreetsete nimede populaarsusega. *n*-lõpulistest naisenimedest on populaarsust võitnud *Katrin*, *Evelin*, *Kätlin*, *Helen*, *Karin*, *t*-lõpulistest *Piret*, *Marit*, *Merit*, *Margit*, *Kairit*, *l*-lõpulistest *Kristel*, *s*-lõpulistest *Agnes*, *Doris*, *Elis*, *Mailis*, *Maris*. Märgata võib, et paljud uutest, konsonantlõpulistest nimedest on võõrpäritolu ning nende kasutuse alusel otsustades pole eesti nimepruugile väga omane nimede kohandamine, nimed tulevad kasutusse nende originaalkeeles kohasel kujul, asendatakse vaid võõrtähed. Koos nendega on pruuki tulnud aga ka teisi sarnase struktuuriga, analoogia põhjal kujundatud nimesid. Samas aga, konkreetsed nimed valitakse samuti mingil põhjusel (stiil, struktuur) ja nendesamade loeteludegi puhul tekib küsimus, miks on eelistatud just neid variante ja mitte mõnd eestikeelse nime pakutud põhimõtetele enam vastavat. Mis määrab lõpliku nimevariandi eelistuse peale selle, et teatud aja tagant otsitakse värskendust kogu nimepildile? Miks on valitud *Helen* ja mitte *Helena* või *Helene*, miks *Elis* ja mitte *Elisa* või *Elise*? Või kui lühidus on nõudeks seatud, siis miks ikkagi *Kairit* ja mitte sama lühikesed ning samuti suhteliselt vähepruugitud *Kaire*, *Kairi* või ka *Kaira*, miks *Kristel* *Krista* ja *Kristi* asemel, *Mailis* ja mitte *Maili*, *Maile* või *Maila*? Tundub, et konkreetsed üksiknimed ja soov nimede valikut uutega värskendada kogu tausta üksi ei ava (ehkki selge on ka, et arvata eesti naisenimesid jäävat alatiseks vaid

a-, *e*-, *i*-lõpuliseks, oleks samuti vähetõenäoline). Selge on üks, naisenimede konsonantlõpulisus on 1960. aastatel levima hakanud ning 80. aastate ja 90. aastate algupoolele omane joon, konsonantlõpulise nime on saanud umbes kolmandik tüdrukutest (vrd 1930. a sai u 87% ja 1935. a u 93% tüdrukutest vokaallõpulise nime).

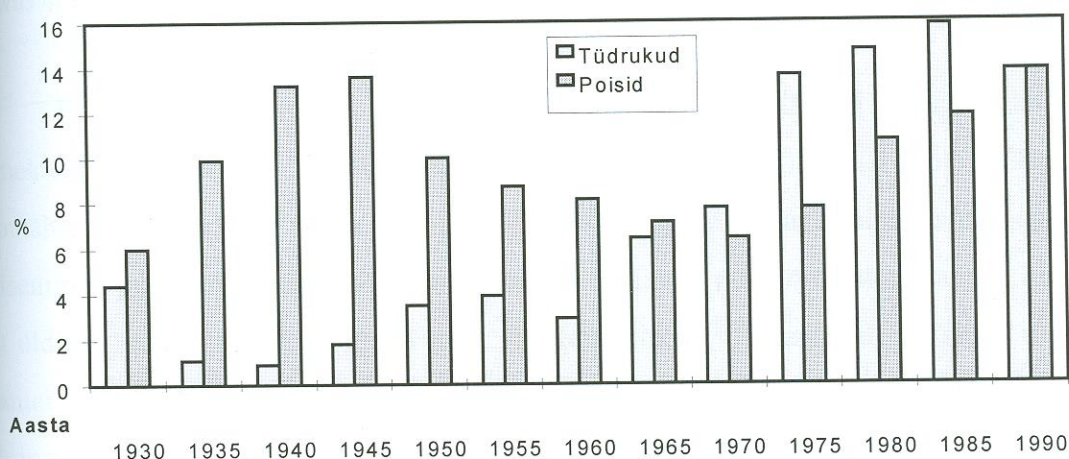
E. Rajandi ja H. Tarand on seda 1960. aastatel levima hakanud tendentsi kanda teatud meelistunnused analoogia põhjal üle uutesse nimedesse käsitlenud *-l*, *-k*, *-t* populariseerumisena deminutiivsufiksitena (Rajandi, Tarand 1967). Nende arvates käsitavad nimekasutajad lisaks varasemale deminutiivlõpule *-ke(ne)* ka naisenimelõppe *-li*, *-la*, *-el*, *-ka*, *-ken*, *-t* feminiinsete eesnimedeminutiivsufiksitena, mida meelsasti tuntumate nimede, nagu *Anneli*, *Koidula*, *Kristel*, *Marika*, *Merike*, *Eneken*, *Piret* eeskujul tarvitama on hakatud (neist *li*-lõpp on ka varem paljudes naisenimedes esinenud, need olid küll 2-silbilised, nt *Heli*, *Külli*, *Leili*, *Nelli*, *Juuli*). Praegu tuleb nentida, et see käsitlus ei aita konsonantlõpuliste naisenimede levikut seletada. *ke(ne)*-nimesid pole viimase paarikümne aasta jooksul peaaegu üldse kasutatud (kõrgaeg oli 60ndatel, ka siis ei kasutatud taolisi nimesid sageli), raske uskuda, et nende mõju nii kaugele ulatub ja nii laialdane on. Sellele võiks vastuargumendiks seada ka traditsiooniliselt deminutiivsufiksiks peetava *u*-lõpu vähenemistendentsi nimedes. Pigem võiks arvata vastupidist, mitte feminiinsete deminutiivsufiksiste levik, vaid mehenimede struktuuri eeskuju naisenimede kujundamisel. 1960. aastatel on *o*- ja *u*-lõpulisid mehenimesid vähem pandud ning konsonantlõpulisid teiste perioodidega võrreldes rohkem. Just 60ndad on paljude *s*-lõpuliste mehenimede ja nende variantide tippaeg (joonis 44) (nt *Toomas*, *Andres*, *Andrus*, *Urmas*, *Margus*, *Jaanus*).

Joonis 44. *s*-lõpuliste nimede esinemine aastatel 1930–1990.

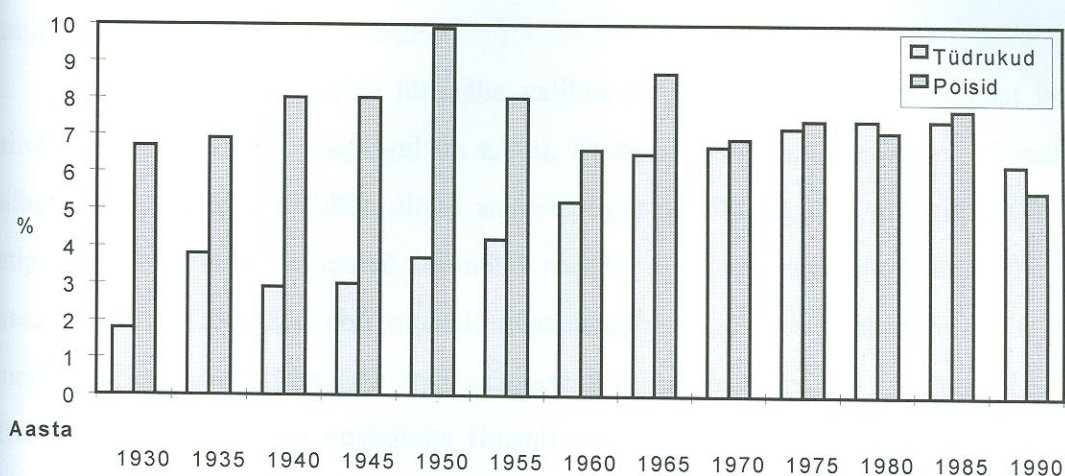
Ka *r*-lõpulisi nimesid on 50. aastate lõpus ja 60ndatel enam pandud (nt *Peeter*, *Aivar*).

Kõige enam on kasutusele tulnud *n*-lõpulisi naisenimesid (joonis 45). 1930. a suhteliselt kõrge *n*-lõpuliste naisenimede protsendi (võrreldes vahepealsete aastatega) on andnud *Ellen*, toonane viies eelisinimi (ligi 2%). Eriti palju on *n*-lõpulisi naisenimesid pandud 1975. aastast alates, kui moes olid või moodi tulid *Katrin*, *Helen*, *Triin*, *Karin*, *Kätlin* (10 populaarsema seas kas 1975., 1980. või 1985. a). 1940. aastatel oli mehenimedest konkurentsitult populaarseim *Rein*, 1980. aastatel oli samavõrra edukas *Martin*, selle kõrval anti vaid pisut tagasihoidlikumalt poistele nimeks *Kristjan* — seega on mehenimede puhul *n*-lõpu kasutamine olnud pigem seotud konkreetsete nimedega.

Joonis 45. *n*-lõpuliste nimesid esinemine aastatel 1930–1990.

Selgelt ja väga ühtlaselt on kasvanud *t*-lõpuliste naisenimede osakaal (joonis 46). *t*-lõpulisi tuntud ja üldtarvitatud nimesid mahub viimasesse paarikümnesse aastasse mitmeid (1930. aastatel oli laialt pruugitud ka nimi *Maret*). Suuremat mõju on avaldanud teiste samalaadsete nimede levikule ilmselt esikümnesse kuulunud *Piret* ja *Margit*, mis mõlemad on otsest eeskujuna andnud mitmete nimede kasutusse tulekule, näiteks *Siret*, *Kiret*; *Margot*, *Marget*, *Margut*. *-t* on aga meelsasti ka muudele tüvedele lisatud, näiteks 1970.–1980. aastate kasutusest *Hedit*, *Janet*, *Kairit*, *Karit*, *Mairit*, *Marjet*, *Meirit*, samal ajal tulid moodi ka juba olemasolevad nimed, näiteks rootsi kasutusest *Berit*, *Birgit*, omanimedest *Kärt*. Mehenimedest on 1950. a määravaks saanud ilmselt *Lembitu* ja *Tiidu* populaarsus, 1965. a olid soositud *Priit*, *Mart* ja *Tiit*.

Joonis 46. *t*-lopuliste nimede esinemine aastatel 1930–1990.

Eesti nimekasutuses ei ole lõputähel erilist osa. Lõputäht ei anna kindlat teavet nimekandja soo kohta, sellist eristavat funktsiooni nime lõputähel pole. Ühesuguse lõputähega nime võivad saada nii poisid kui ka tüdrukud. Sajandi alguses propageeritud naisenimelõpud ja mehenimelõpud on esinenud valdavalt neile n-ö määratud soo nimedes, ent üldiselt on eesti nimede lõpud üsna vaheldusrohked. Ülekaalukalt on siiski tüdrukud saanud *a*-, *e*- või *i*-lopulise nime (järgnevad *-n*, *-t*, *-u*), poisid *o*-, *s*-, *r*-lopulise nime (järgnevad *-n*, *-i*, *-t*, *-l*, *-k*, *-u*). Nime lõputähe eelistusi on 1930.–1940. aastatel ilmselt mõjutanud nende teadlik suunatus ja valik, 1950. aastatest alates aga, kui kasutusse hakkasid tulema võõrkeelsed nimed, on 30ndatel aastatel avaldatud seisukohad oma mõju kaotamas. Koos kogu nimepilti mõjutavate tuntud *e*-, *i*-lopuliste naisenimedega väheneb ka nende kasutatavus teistes nimedes, eriti märgatav on see tendents *e*-lopuliste naisenimede puhul. Suurim muutus, mis on 60 aasta jooksul toimunud, on konsonantlopuliste naisenimede laialdane tarvituseletulek umbes 1970. aastatest alates. Kui 1930. aastatel sai vokaallõpulise nime *u* 90% tüdrukutest, siis 1980.–1990. aastatel sai kolmandik tüdrukutest konsonantlopulise nime. Eriti on kasvanud *n*-, *t*-, *s*-, *l*-lopuliste nimede soositus. Selline muutus on seletatav osalt konkreetsete uute (võõrkeelsete) nimede mooditulekuga, mis on eeskujuna andnud mitmesuguste uute variantide loomisel, arvestatava eeskujuna tulevad arvesse mehenimemallid, mis naisenimedes kasutusele on võetud 60. aastatel mitmete laialt kasutatud konsonantlopuliste nimede eeskujul. Lõpuks, ja sugugi mitte vähemtähtsana tuleb arvestada eesti nimepildi vaheldusrikkusega ning ülelülidise

loomuliku nimede vaheldumise protsessiga, mis sunnib otsima nii uusi nimesid kui ka olemasolevate nimede uusi variante.

Seega on eesti eesnime lõputähe valikut mõjutanud stiil, s.t missugust laadi ja päritolu nimesid vastaval ajajärgul on antud. Eestipäraste nimede loomise ja kasutamise ajajärgul on nimede ülesehitus olnud sajandi alguses väljapakutud printsiipide kohaselt eestipärane, kasutatud on teatud lõputähti mehe- ja teatud naisenimedes. Võõrkeelsete nimede ajajärgul lõputähe abil nimesid eesti kasutuse jaoks ei kohandata; võõrkeelsete nimede mallide eeskujul tuuakse aga kasutusse uusi, analoogia põhjal kujundatud nimesid. Naisenimede loomisel on eeskujuks ilmselt võetud konsonantlõpulisi mehenimemalle. Kõiki neid protsesse toetab üldine loomulik eesnimede pidev vaheldumine.

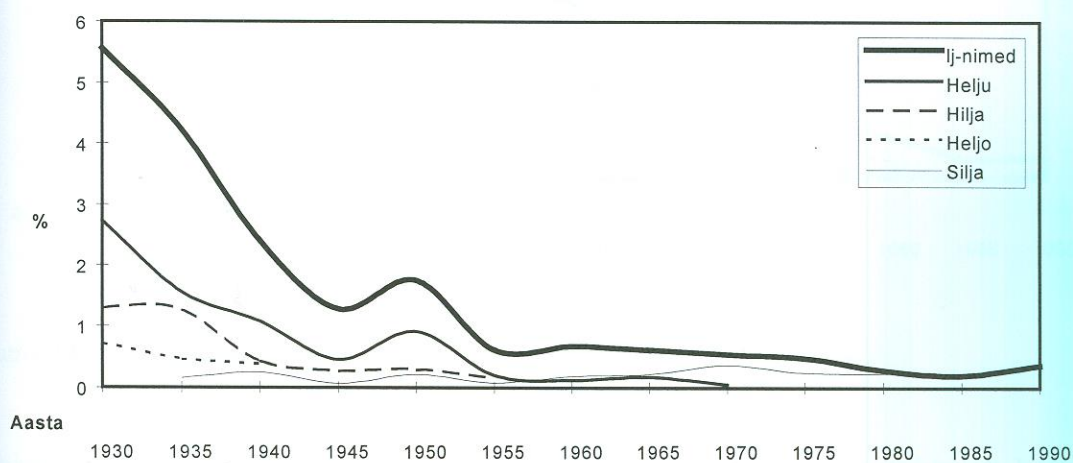
Nagu mainitud, toob teatud nimemood kasutusse teisi moestiiliga sobivaid nimesid. Nimekasutajad otsivad ideid juba olemasolevate nimede hulgast, kunagi kasutuses olnud nimede seast, mis selleks hetkeks kõrvale jäänud, või nimede hulgast, mis on juba kasutusel, aga tagasihoidlikult. Sobivate tunnuste olemasolu puhul on just vähekasutatud nimedel šanss populaarseks saada. Kui vanematele tundub, et meeldivat nime senituttavate nimede seas ei leidu või on neile meelepäraseid nimesid liiga sageli tarvitatud, asuvad eesti vanemad küllalt hea meelega nimesid looma. Eeskujuks võetakse mõni moodne nimi ning üsna väheste muudatustega sünnib uus nimi. Ka siinses materjalis on näiteid selle kohta, kuidas mõni soovitud element või nimemall on pannud aluse sarnaste nimede moele.

Häälikulise ülesehituse poolest sama tüüpi nimede levikule annab tõuke tavaliselt vastava tüübi mõne esindaja suur populaarsus. See tõmbab kasutusse teisi samalaadseid nimesid olemasolevate vähese kasutusega nimede seast või paneb looma analoogilisi uusi nimesid (Kiviniemi 1982: 223–224). Ehkki teatud ülesehitusega nimed võivad olla seotud kummagi sooga (Kiviniemi 1982: 167), võivad mõne nimerühma suure populaarsuse ajal sama tüüpi nimed tulla esile ka vastassoo nimistus ning sellest omakorda sarnaseid nimesid esile tuua. Kõik sama tüüpi nimed loomulikult võrdset tähelepanu ei pälvi, osa jääb tagaplaanile ega saa suurmoeks (Kiviniemi 1982: 224). Samalaadseid, samu elemente sisaldavaid sarnase struktuuriga nimesid leidub eesti nagu ka soome eesnimede seas üsna rohkesti. Need on tavaliselt loodud teatud soovitud nimede eeskujul. Selline häälikulistele, struktuuri- ja mõnikord tähenduslikele eeskujudele toetuvate mallide analoogia kasutamine on viis nimesid luua, mille abil nimevara kogu aeg laieneb (Kiviniemi 1982: 167).

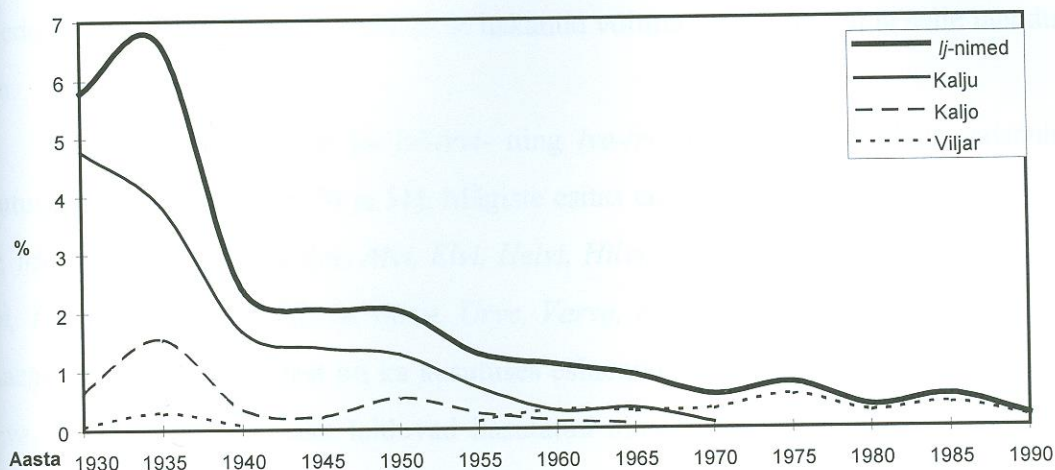
Teatud korduvate tunnuste uurimine, kõigi korduvate nimemallide ega kasutatavate nimeelementide kindlakstegemine pole olnud selle töö eesmärk. Kuna nimemallid võivad oluliselt mõjutada nimemoodi ja teatud eelisnimedel võib olla märkimisväärne roll vastava ajajärgu nimepildi kujundamisel, on siinkohal mõningad silmatorkavamad esile toodud.

1930. aastatel, eestipäraste nimede kasutuseletuleku ajajärgul, pakuti välja ridamisi sama ülesehitusega nimesid. Mõned neist läksid käibele ning töid teisi sarnaseid nimesid kasutusse, nii nimeloendites toodud nimesid kui ka lapsevanemate väljamõeldud nimesid.

Üks selliseid laia leviku saanud tüüpe oli konsonantühendit *-lj-* sisaldavad nimed. Mägiste loendis on esinenud järgmised seda tüüpi nimed: naisenimed *Elje, Eljo, Elju, Halja, Helja, Helje, Heljo, Helju, Hilja, Hilje, Hilju, Lilja, Malju, Milja, Selje, Silja, Vilja* ja mehenimed *Haljand, Kaljo, Kalju, Meljas, Uljas, Valjo, Veljo, Velju, Viljar, Viljat, Viljo, Vilju, Üljo* (Mägiste 1936). Neist nimedest olid kõige populaarsemad *Helju* ja *Kalju*, mõlemad 1930. aastate algupoole. Vähempopulaarsed, kuid siiski laialdases tarvituses olid veel samal ajal *Hilja* ja *Heljo*, mehenimedest *Kaljo*. Tagasihoidlikult, kuid ühtlaselt on kasutatud naisenime *Silja* ning mehenimesid *Veljo* ja 1970. aastatel *Viljar*. Mägiste nimedest on kasutatud veel nimesid *Elje, Elju, Halja, Helja, Helje, Malju, Milja, Selje, Haljand, Uljas, Velju, Viljo, Vilju*. Peale selle on sama tüüpi nimedest töö materjalis esindatud naisenimed *Elja, Heljada, Heljula, Silje, Velja, Velju, Vilje* ning mehenimed *Haljend, Heljot, Heljur, Hiljar, Iljar, Kaljula, Miljard, Tuljus, Valju* ja *Viljari*. Nii vastavad naise- kui mehenimed olid moes põhiliselt 1930. aastatel (joonised 47 ja 48). Joonistel on märgitud ka tüüpide kaaluandvamad esindajad.

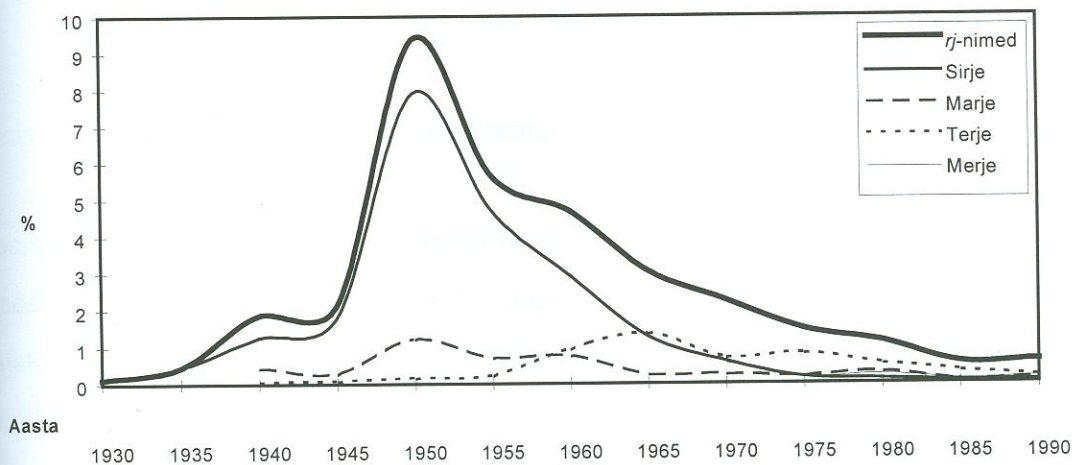
Joonis 47. *lj*-naisenimede esinemine.

Joonis 48. *lj*-mehenimede esinemine.

lj-nimede kõrgajast hiljem on naisenimedest kasutamist leidnud *Silja*, mehenimedest *Viljar*. Ülejäänud *lj*-nimed on kasutusest taandunud ning uusi pole lisandunud.

Teise eestikeelsete nimede laine aegu pakutud tüübi moodustavad *rje*-lõpulised naisenimed. Mägiste loendis on esindatud *Marje*, *Pirje*, *Pürje*, *Sirje*, *Terje*, *Varje* ja *Virje* (Mägiste 1936). Neist sai kõige tuntumaks *Sirje* 1950. aastatel (joonis 49).

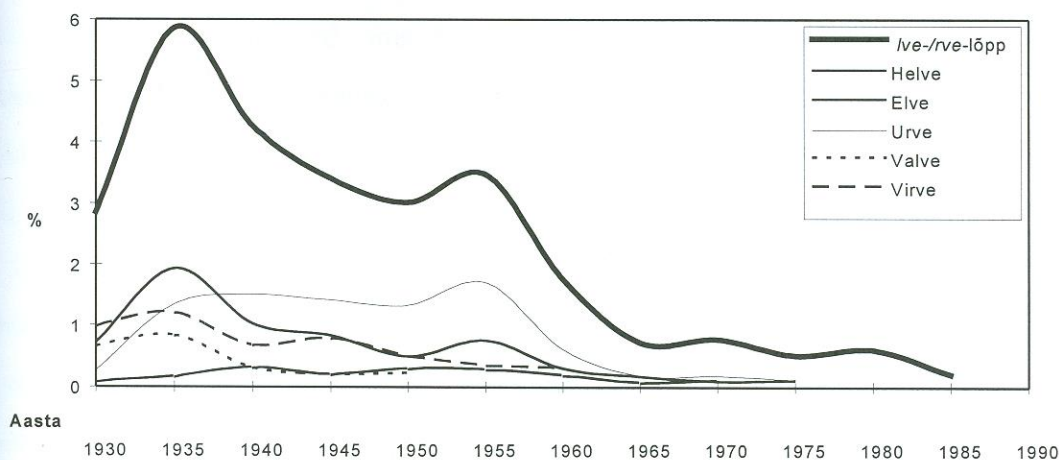

Joonis 49. *rj*-naisenimede esinemine.

Umbes samal ajal kasutati üsna sageli *Marjet*. *Sirje* taandudes on arvukamalt kasutatud nime *Terje*. Mägiste nimedest on kasutatud veel nimesid *Pirje* ja *Varje*. Lapsevanemad on leidnud neile lisaks veel *Erje*, *Gerje*, *Hirje*, *Irje* ja *Mirje*. *Sirje*-tüüpi nimede kõrgaeg on

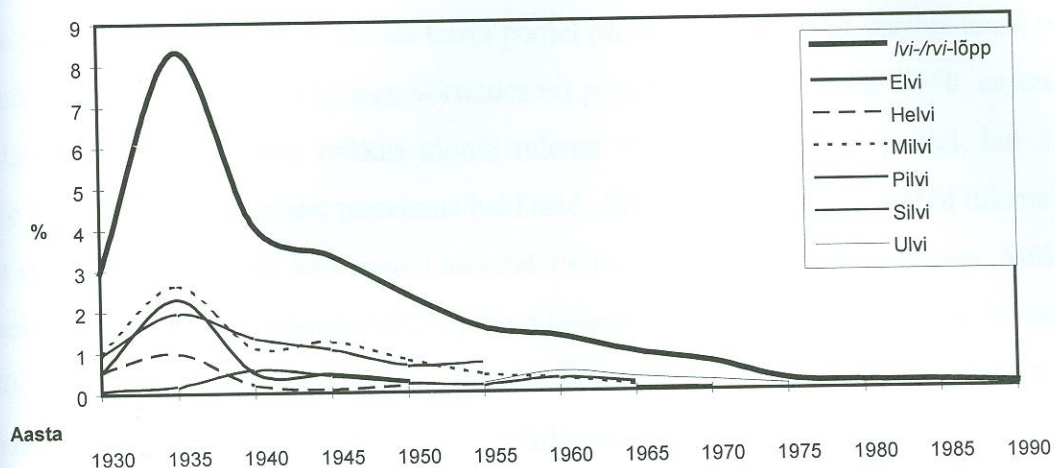
1950. aastatel koos *Sirje* enese tippajaga. Ilmselt on *Sirje* andnud tõuke teiste samalaadsete nimede kasutusele, need on populaarsust hakanud võitma *Sirje* kõrgajal ja selle taandumise aegu.

Samasse aega kuulub ka *lvi-/rvi-* ning *lve-/rve-lõpuliste* 2-silbiliste naisenimede kasutuse kõrgaeg (joonised 50 ja 51). Mägiste esitas taolistest nimedest *Elve*, *Helve*, *Hilve*, *Ilve*, *Malve*, *Ulve*, *Valve*, *Vilve*; *Alvi*, *Elvi*, *Helvi*, *Hilvi*, *Ilvi*, *Külvi*, *Malvi*, *Milvi*, *Olvi*, *Pilvi*, *Silvi*, *Talvi*, *Ulvi*, *Valvi*; *Marve*, *Sirve*, *Urve*, *Varve*, *Virve*; *Järvi*, *Marvi*, *Orvi*, *Sirvi*, *Urvi*. Peaaegu kõik neist nimedest on ka kasutuses esinenud, siinses materjalis puuduvad *Hilvi*, *Varve*, *Järvi* ja *Sirvi*. Lisaks leiduvad kasutatud nimede seas *Hirve*, *Milve*, *Olve*, *Pilve*, *Selve*, *Silve*, *Tulve*, *Velve*, *Ülve*, *Halvi*, *Melvi*, *Mervi*, *Sölvi*, *Sylvi*, *Velvi*, *Vilvi*.

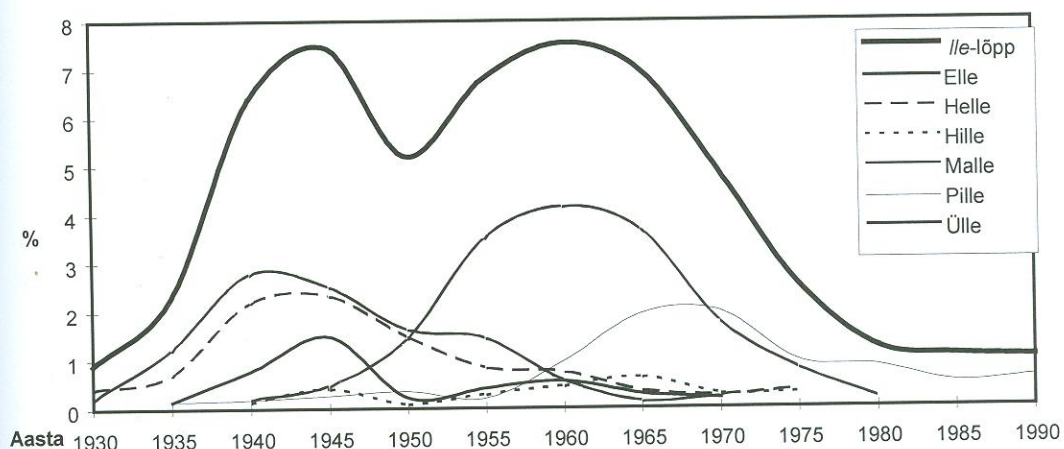
Joonis 50. *lve-/rve-lõpuliste* naisenimede esinemine.

Joonisel 51 on *lvi-lõpuliste* nimedele lisatud ka harvad kasutamist leidnud *rvi-lõpulised* nimed *Marvi*, *Orvi* ja *Urvi*. Kõigi seda tüüpi nimede kasutuse kõrgaeg oli umbes 1930. aastate keskpaiku. Populaarsemad olid *Helve*, *Valve*, *Urve* ja *Virve*, *Milvi*, *Elvi*, *Silvi*, *Helvi*, pisut hiljem, 1940. aastate alguses kasvas *Pilvi* ja 1960. aastatel *Ulvi* populaarsus. Ka *Urve* kasutus on ulatunud kaugemale kogu tüübi kõrgkasutusest, 1955. aastani.

Joonis 51. *lvi-/rvi-lõpuliste* naisenimede esinemine.

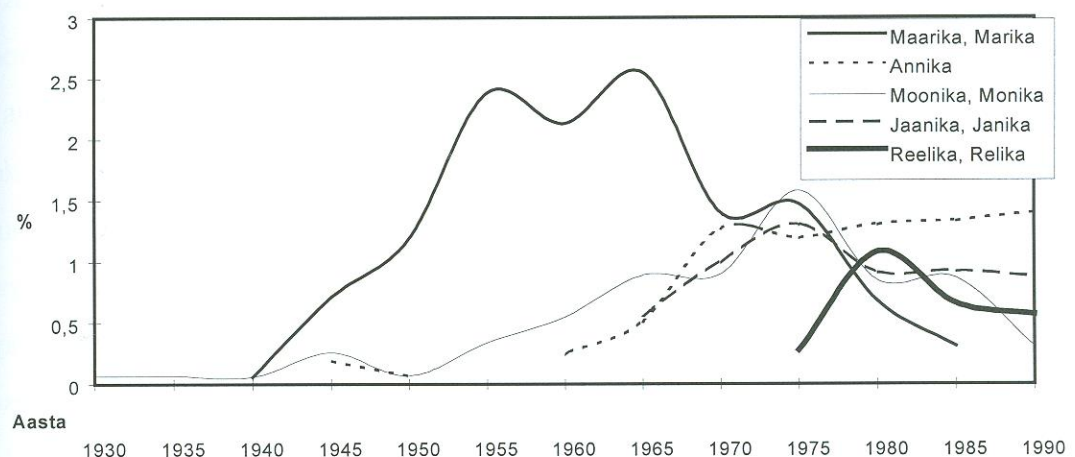
Teine rühm nimesid, mis Mägiste raamatus esitatutest on peaaegu tervenisti esinenud, on 2-silbilised kahekordset *l*-i sisaldavad nimed (nn *Malle*-tüüp). *a*- ja *i*-lõpulistest (*Alli, Ella, Elli, Ello, Ellu, Hella, Helli, Hilli, Illi, Kalli, Kulla, Külli, Küllu, Lilli, Malla, Malli, Milli, Ülla*) on Mägiste loendi nimedest kasutamata jäänud vaid *Malla* ja *Milli*. *e*-lõpulistest (*Elle, Hille, Ille, Lille, Malle, Pille, Ülle*) on mitmeid väga ulatuslikult antud. Et esimesena nimetatutest on õigupoolest vaid üks, *Küll*i, suuremat populaarsust võitnud (1960. aastatel), on esitatud eraldi nimemallina vaid *e*-lõpulised (joonis 52).

Joonis 52. *lle*-naisenimede esinemine.

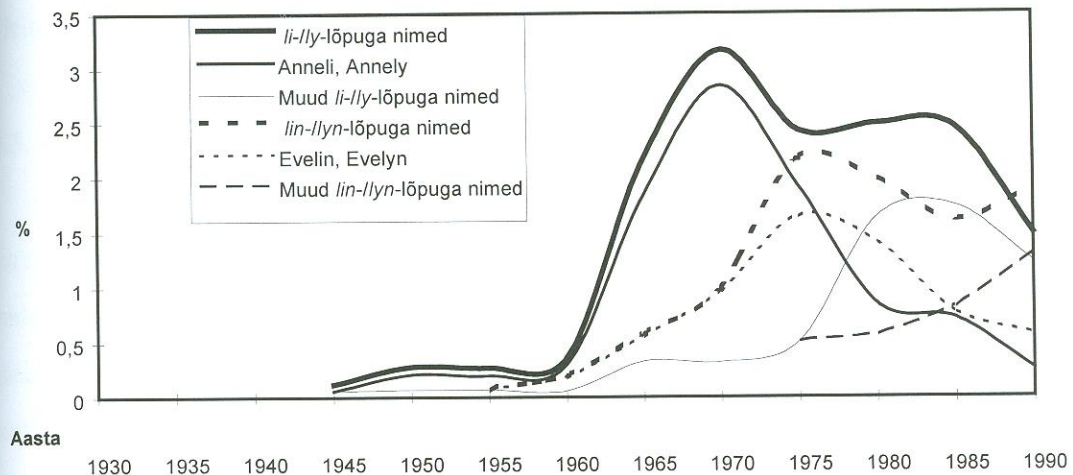
Esimesena tulid moodi 1930. aastate teisel poolel *Malle* ja *Helle*. 1940. aastate teisel poolel lisandus neile *Elle*, mis esimestega võrreldes nii populaarseks ei saanud. 1960. aastatel oli eestlaste esinimi *Ülle*, mis hakkas moodi tulema 1940. aastate teisel poolel, kui *Malle*, *Helle* ja *Elle* laiaast kasutusest taanduma hakkasid. *Ülle* kõrgajal hakkas moodi tulema *Pille* ning samuti *Hille*. Nii on *lle*-nimedel aastatel 1930–1990 koguni kaks kõrgaega. Mõlemad on seotud konkreetsete moenimedega, päris viimasel ajal neid lisandunud pole (viimasena 1970. aastatel *Sille*, mis pole nii populaarne kui tema eelkäijad) ning seetõttu on kogu nimemalli aktiivsus nüüdseks taandunud. Märkimata ei saa siinkohal jätta, et 1940. aastate alguse üks meeste moenimesid oli *Vello*, 1960. aastatesse kuulub mehenime *Kalle* kõrgaeg. Küllap on need samalaadsete naisenimede populaarsust toetanud ning vastupidi.

Uuematest eesnimemallidest on silmatorkavamalt levinud 3-silbilised *ka*-lõpulised naisenimed (joonis 53). Sellele moele pani aluse 1950. aastate lõpust alates ülisuure soosingu osaliseks saanud nimi *Marika* (ka *Maarika*). Ükski *ka*-lõpuline nimi pole varem Eestis nii tuntud olnud kui see ungaripärane *Maria*-variant. Seepärast võib arvata, et just *Marika* on mõjutanud teiste sama tüüpi nimede kasutuseletulekut. *Marika* on laialdaselt tarvitusse toonud ka need *ka*-lõpulised nimed, mis juba varem esinenud olid, ent vaid vähesel määral, nagu näiteks *Monika* (*Moonika*). *Marikale* järgneb *Monika* (*Moonika*), seejärel on 1970. aastate algupoole ühtaegu moes koos eelmistega *Annika* ja *Jaani* (*Janika*) ning pisut hiljem lisandub *Reelika* (üksikjuhtudel ka *Relika*). Ükski hilisematest *ka*-lõpulistest nimedest pole olnud nii populaarne, kui neile eeskujuna andnud *Marika*.

Joonis 53. *ka*-lõpuliste nimede esinemine.

Anneli eeskujul on *li*-liide mitmetele teistele nimedele lisatud, millel viitavad joonisel 54 kujutatud muutused *li*-/*ly*-lõpuliste nimede osakaalus aja jooksul. *li*-lõpulised nimed ilmuvad tarvitusse koos *Anneli* moega 1960.–1970. aastate vahetusel. Juba *Anneli* kõrgajal ning eriti tema moest taandumisel ilmuvad kasutusse uued *li*-lõpulised nimed, nende nimede kõrgaeg on 1980. aastatel. *Anneli*-eeskujulisena on võinud sündida *Aneli*, *Caroli*, *Ceneli*, *Ebeli*, *Eneli*, *Eveli*, *Everli*, *Heneli*, *Janeli*, *Karoli*, *Marili*, *Merili*, *Ülleli*, *Annaly*, *Avely*, *Awely*, *Cenely*, *Cäroly*, *Enely*, *Engely*, *Evely*, *Janely*, *Marily*, *Merily*, *Särelly*.

Joonis 54. *li*-/*ly*- ja *lin*-/*lyn*-lõpuliste nimede esinemine.

Joonisel 54 on esitatud ka *lin*-/*lyn*-lõpulised nimed. Sellel on kaks põhjust. Esiteks on *Anneli* ja *lin*-lõpuliste nimede tuntuima esindaja *Evelini* moeaeg 1970. aastatel küllalt lähestikku ning seepärast võiks arvata, et mõningane sarnasus *li*-elemendi esinemise näol on aidanud mõnevõrra kaasa *Evelini* mooditulekule. Ühtviisi on mõlemad nimed teatud aja jooksul kaasa toonud rea eeskujunimega sarnase ülesehitusega nimesid. Lisaks võiks osa nimesid paigutada eeskuju saamise poolest mõlema tüübi alla. Näiteks nimed *Caroli* ja *Karoli* on *Carolini* lühendvormid, ent arvatavasti on *li*-lõpuliste 3-silbiliste nimede populaarsus (*Anneli*) kaasa aidanud *n*-i kaole nime lõpust. Sama võib oletada *Marili* ja *Merili* puhul. Samas on näiteks nime *Marili* kasutatud juba 1960. aastal, *Marilin* ja *Merilin* on kasutusse ilmunud alles 1975. aastast alates, seega võib nime *Marili* pidada samahästi *Anneli*-eeskujuliseks tulemiseks *Marist*. *Enelini* puhul võiks arvata vastupidist: eeskuju on saadud nii *Eneli* (esinenud 1965. aastal) kui *Evelini* kasutusest. Nõnda on nende kahe tüübi kasutus õige mitme nime puhul põimunud. *lin*-lõpuliste nimede hilisema leviku tõttu võiks

neid pidada ka *li*-lõpuliste nimed värskemateks variantideks. Küllap on siin seos ka üldise konsonantlõpulisuse, eriti *n*-lõpulisuse laienemisega naisenimedes, mida võib samuti käsitleda teatud naisenimemallina.

Kokkuvõtteks võib öelda, et nimemallide kasutus on seotud teatud perioodide ja nimemoodidega. Omane on nimemallide eeskujul loodud nimede levik 1930. aastatele, mil omakeelsete kunstnimede propageerimise ja kasutamise aegu lapsevanemad väljapakututest meelepärasemate nimede jätkuks uusi nimesid löid. 1950.–1960. aastatel võeti uute nimede loomisel eeskujuks kasutusele tulnud uusi võõrkeelseid nimesid. Neist on leitud sobivaid tuletuselemente eesti nimede tarbeks.

2.3.3. Kaksiknimed.

Suurem osa eesti eesnimedest on lihtnimed, ühte tüve sisaldavad, üheosalised nimed. Nende kõrval on kasutusel liitnimed — mitmest nimest või mitme nime osadest uueks, iseseisvaks nimekujuks liitunud eesnimed (Rajandi 1966: 238) — ja kaksiknimed. Selles peatükis on keskendutud kaksiknimedele. Kaksiknimede all on siinses töös nagu varasemaski eesnimekäsitluses (nt Rajandi 1966: 235) mõistatud nimesid, mis koosnevad kahest sidekriipsuga nimest, näiteks *Ene-Reet*, *Karl-Hendrik*, kuid kaksiknimedena on käsitletud ka lahku kirjutatud kahest nimest koosnevaid eesnimesid, nagu näiteks *Aino Leontine*, *Mahalda Levkadia*.

Praeguses Perekonnaseaduses kasutatakse kahest nimest koosnevate sidekriipsuga nimede puhul terminit kahekordne nimi (Perekonnaseadus 1994: 25).

2.3.3.1. Materjal.

Erinevaid kaksiknimesid on vaadeldud aastatel pandud kokku 1569, tüdrukutele 885, poistele 684. Mitmeid kaksiknimesid on kasutatud rohkem kui kord, nii on kaksiknime saanud lapsi enam, 1095 tüdrukut (kokku 4,95%) ja 696 poissi (kokku 3,03%). Statistilises ülevaates on kaksiknimede hulka arvatud ka kolmest ja enamast nimest koosnevad eesnimed, kuna nende hulk on väga väike ja nende eraldi käsitlemine pole seetõttu otstarbekas (kokku on selliseid juhtumeid 34, tüdrukutele on selliseid nimesid antud 16,

poistele 18). Kolmiknimed on esinenud põhiliselt 1930. a (12 tüdrukut ja 12 poissi), 1935. a on kolmiknime saanud 4 tüdrukut ja 3 poissi, 1940. a 3 poissi.

Kaksiknimed on samuti nagu kõik teised töös esinenud nimed graafilise kuju alusel erinevateks nimedeks loetud, mis tähendab, et näiteks nii *Minna Mari*, *Minna-Mari* kui ka *Minnamari* loetaks kolmeks eraldi nimeks (viimane kuulub liitnimede hulka). Seda on tehtud eeldusel, et vanemad on nime kuju valinud taotluslikult; samas pole lähemalt uuritud, kuivõrd eesmärgipäraselt sellised nimed sünnivad, missugune tähendus on vanemate jaoks nime graafilisel kujul. Liitnimed — kokku kirjutatud kahe nime kombinatsioonid või sulamid, näiteks *Marianne*, *Ülleli*, *Ollemikkel*, *Svenerik* — jäävad selles töös eraldi vaatluse alt välja, kuna see nõuaks lisaks kõigi võimalike liitnimejuhtude etümoloogilist käsitlust.

Eraldi tuleks peatuda kaksiknimede kirjaviisil sünniaktides. Nimelt on sidekriipsu tarvitamine kaksiknimedes olnud aja jooksul erinev. Sõjaeelsetel aastatel on palju sõltunud konkreetsest valla-, linna- või kirikuametnikust, tavaliselt on iga ametnik eelistanud üsna järjekindlalt ühtainsat võimalust, sellest hoolimata võib mõnikord samas sünniaktiski olla nimi kahel eri moel kirja pandud. Valitsevat reeglipärasust või nõuet pole selles osas olnud. Sõjajärgsetel aastatel oli kahe nime vormistamine pikka aega võimalik ainult sidekriipsu abil, alles päris viimastel aastatel on nimeandjatele antud vabadus valida, missugust kirjapilti nad eelistavad. Esialgu on sidekriipsuga variant ülekaalus, kindlat kasutusviisi ei ole kummalgi graafilisel kujul välja kujunenud.

Soomes on näiteks nimede igapäevaelus kasutamise seisukohalt sidekriipsuga nime (sm *yhdysnimi*) tähendus lähedasem meie liitnime tähendusele — E. Rajandi on defineerinud liitnime mitmest nimest või mitme nime osadest uueks, iseseisvaks nimekujuks liitunud eesnimena, näiteks *Anneliis* (*Anna + Elisabeth*) (Rajandi 1966: 238) —, sidekriipsuga nime kasutatakse Soomes tavaliselt tervikkujul. Sidekriipsuta nimi (sm *kaksoisnimi*) — eesti mõistetest on see lähedasem kaksiknimega — ei ole tavaliselt tervikuna kasutusel, üks mitmest nimest, enamjaolt esimene, esineb tavanime rollis. Eestis ei ole mingisugust jaotust arvatavasti nii kiiresti välja kujunenud (umbes 10 viimase aasta jooksul), seda enam, et sellist tava pole varasemast ning selline eristusvõimalus nimeandjate teadmistes puudub.

2.3.3.2. Kaksiknimede kujunemisest.

Kahe ja enama nime andmise tava on Eestis suhteliselt uus ning mitte väga levinud. Esimesed andmed kaksiknimede kohta on pärit L. Rootsmäe järgi juba XVIII sajandist. Saksa eeskujul on kaksiknimesid antud Võnnu kihelkonnas juba 1720. aastail. Sajandi teisel poolel on kaksiknimede andmine sagenenud, ent tegemist on siiski üksikjuhtumitega (Rootsmäe 1969: 623). Koos võõrkeelsete nimede mooditulekuga XIX saj II poolel on üle võetud ka nende põhilise päritolukanali, saksa nimeandmismallid. Selleaegse nimekasutuse kohta palju andmeid ei ole ning tolleaegsest kaksiknimetarvitusest puuduvad samuti täpsemad teated. Ühe suguvõsa kroonikale toetudes (Neemre, Raudsepp 1993) võiks aga arvata, et kaksiknimede kasutamine on enam levima hakanud 1880.–1890. aastatel, sel ajal on kaksiknimede näol tegemist juba eestlastele tuttava, ent siiski küllalt tagasihoidlikult esinenud nähtusega. Tunnistust annavad mitmenimelisuse levikust ka J. Kurriku õpetussõnad 1901. aasta “Nimede raamatu” sissejuhatuses (Kurrik 1901: 6). Kurrik rõhutab kaht asjaolu, mis on mitme nime kasutamise vastu: see tekitab probleeme asjaajamises, kuna tegelikult kasutatakse ikka vaid üht nime, lisaks oli tol ajal kasutusel ka isanimi. Nendele, kes arvavad ühe nime soovitajaid endid oma lastele mitut nime andvat, loeb Kurrik üles oma laste nimed: *Woldemar, Alexander, Johannes, Konstantin, Salme, Helmi, Elly*. Arvata võib, et sajandi esimestel kümnenditel on mitme nime andmine siiski küllalt tavaline olnud, millele osundavad ka selle töö 1930. aasta andmed — kui tüdrukutest viiendik ja poistest peaaegu 14% on saanud kaksiknime, on pidanud kasutustase olema lähedane ka eelnevatel aastatel —, nagu aga öeldud, täpsemad andmed kahjuks puuduvad. Võib vaid nentida, et tegemist on olnud tuntud, aga mitte väga levinud nähtusega.

Kasutusele on eestlastel kaksiknimed tulnud, nagu paljud muudki nimedega seotud nähtused, ilmselt siin elanud sakslaste eeskujul. Saksamaal on mitme eesnime kasutamine olnud tuntud juba vähemalt XVII sajandil, mil komme sealtkaudu Taani ja Rootsi on levinud (Kiviniemi 1982: 179–180). Inglismaal sai mitme nime andmise tava samuti üldiseks XVII sajandil (Withycombe 1977: XLIII). Esialgu oli mitme eesnime tava omane ülikonnale. Rootsis arvatakse kahe eesnime kasutuse levik olevat alguse saanud kuningas Karl IX (1550–1611) lastest, kelle nimed olid Gustav Adolf, Karl Filip ja Maria Elisabeth.

Nad ei olnud küll esimesed kahe nime kandjad oma maal, kuid nende kuninglikud nimed olid teistele eeskujuks. Ka Taani kuninga Christian IV (1577–1648) lastest oli osal juba kaks nime: Ulrik Frederik, Ulrik Christian, Leonore Christine (Kiviniemi 1982: 179–180). Kahe nime andmine jäigi pikaks ajaks kõrgematele ühiskonnakihtidele omaseks kombeks, kuid aja jooksul muutus see nende eeskujul lihtrahva seas samuti tavaliseks. Seega on mitme nime kasutamine olnud paljuski prestiižinähtus. Näiteks Taanis oli XVIII saj lõpus kahe nime tava üldine aadlike, kirikutegelaste, ka kodanluse seas, ent talupojalastest sai kaks nime ainult 5%. Soomes oli mitme eesnime andmise komme maaelanikkonna seas XVIII saj lõpus veel üsna tundmatu, ent levis väga kiiresti tüüpilise moenähtusena XIX sajandi jooksul (Kiviniemi 1982: 180–181, 1993: 14) ning oli sajandi lõpus tavapärane nimeandmisviis. Ida-Soomes püsis ühe nime andmise tava kauem — ilmselt toetas seda ortodoksi kiriku mõju —, seal on kahe eesnime andmise komme levinud XX sajandil.

Aja jooksul tekkis uut tüüpi nimede traditsioonile ka oma sisu: teisele nimele jäi traditsiooni kandmise funktsioon, esimest nime sai seetõttu vabamalt valima hakata. Selline jaotus on omane näiteks saksa, soome kaksiknimedele (Kiviniemi 1982: 180). Kaksiknimede leviku algusjärgus pandi neid enam tüdrukutele (moenähtus), hiljem on see aga poistele nime andmisel isegi järjekindlamalt esinenud, mitme nime enamat levikut poiste seas on E. Kiviniemi seletanud poiste nimede suurema traditsioonikandvusega: perekonna traditsioonilised eesnimed on seotud hoopis sagedamini meesliini kui naisliiniga. Soomes saab viimasel ajal laps juba järjest suurema tõenäosusega koguni kolm nime, tüdrukutest sai aastatel 1980–1991 kolm nime 15,1%, poistest 20,9%, kaks nime sai 79,9% tüdrukutest ning 75,8% poistest ja ainult 5% tüdrukutest ning 3,3% poistest sai ühe nime (Kiviniemi 1993: 15). 1995. a sai kolm nime 25,6% soome tüdrukutest ja 29,7% poistest, kaks nime sai u 72% tüdrukutest ja üle 68% poistest, ainult 2,5% tüdrukutest ja 2,1% poistest sai ühe nime (Kiviniemi 1997: 55). Soomerootslastest saab praegusel ajal kolm nime u 35% tüdrukutest ja u 45% poistest (andmed on 1994. ja 1995. a kohta), kaks nime saab u 64% tüdrukutest ning u 54% poistest ja ühe nime nii tüdrukutest kui ka poistest ainult ühe protsendi ringis (Blomqvist 1997: 71). Nimekasutuses Saksamaal tervikuna on üpris suuri erinevusi, mõnes piirkonnas on tavaks anda pigem kaks nime kui üks nimi, mõnes vastupidi. Näiteks Heidelbergis sai 1987.–1988. a ühe nime u 40% nii tüdrukutest kui ka poistest, kaks nime sai seal u 50% tüdrukutest ja u 60% poistest, samasugune oli seis 1972.–75. a andmete põhjal. Vastupidisega torkab aga silma

nimekasutus Põhja-Saksamaal, kus valdavalt saavad lapsed tänapäeval ühe nime, 1970. a Kielis näiteks 84% tüdrukutest ja 75% poistest (Seibicke 1991: 54–55).

2.3.3.3. Kaksiknimede kasutusest eestlastel.

Vaadeldud aastatest on kaksiknimesid kõige enam antud 1930. aastal, 18,7% tüdrukutest ja 13,6% poistest on saanud kaks või enam nime (joonis 55). 1940. aastani oli kõigil aastatel kaksiknime saanud laste osakaal suurem, kui ükskõik missugusel sõjajärgsel aastal (selle töö ulatusest väljapoole jäävad viimased aastad välja arvatud, praegu on kahe nime andmine taas küllalt ulatuslik, nt 1994. a sai kaksiknime ligi 10% tüdrukutest ja peaaegu 8% poistest), ehkki kogu selle aja jooksul mitme nime andmise tava väheneb. Sõjajärgsetel aastatel ei ole kaksiknimed mitte ülikiiresti ja lõplikult moest kadunud — nii järske muutusi nime-, eriti vormi valikul ei toimu —, küll on otseste keeldude või tungivate soovitude tõttu mitut nime mitte panna nende hulk vähenenud minimaalseks.

Sõjaeelsel ajal ei olnud selgeid ettekirjutusi, mitu nime lapsele võib anda, tsiteerides “Perekonnaseisuametniku käsiraamatut” (Teder 1939: 239): “Lapsele antavate nimede arv ei ole Eestis piiratud. Kuid liiga suure nimede arvu sissekandmisest akti tuleb perekonnaseisuametnikul ära ütelda sünniakti formulari vastava lahtri piiratuse pärast.”

Sõjajärgsel ajal põhjustas kaksiknimede ebasoosingu ilmselt soov ametnike tööd kergendada ja ühtlustada. Suuremal osal Nõukogude Liitu ühendatud rahvastest mitme nime andmise traditsioon puudus. Määrav oli ilmselt kõige arvukamalt esindatud rahvuse, venelaste nimetraditsioon, kelle nimesüsteemi kuulub isanimi ning seetõttu puudub kaksiknimede tarvidus ja tava. Seepärast on kaksiknimed vene nimesüsteemiga vastuolus (Superanskaja, Suslova 1991: 9). Eestlastele, kellel komme mitut nime anda tavaks oli, toodi ettekäändeks asjaolu, et inimesel kujuneb elu jooksul nagunii välja üks tavanimi, ning lõpuks on dokumentides esinev kaksiknimi tülikas nime kandjale endalegi, s.t otsustati inimese eest ära, mis on talle kasulik (nt Nimi lapsele 1987). Eriti drastiline on pilt 1955. aastal, kui kaksiknime on saanud vaid üks laps — üks Võrumaa poiss on nimeks saanud *Margus-Leonardo*. Ka 1960.–1970. aastatel on kaksiknime saanute sünniakti märkuste lahtrisse sageli lisatud: “Vanemate tungival soovil saab laps nimeks (näiteks) *Ene-Reet*.” Väga tugeval alusel ja hästi põhjendatud pole see piirang ilmselt olnud, et sellest lisaklausliga on õnnestunud läbi murda. Viimane selline eeskiri, mis keelustas

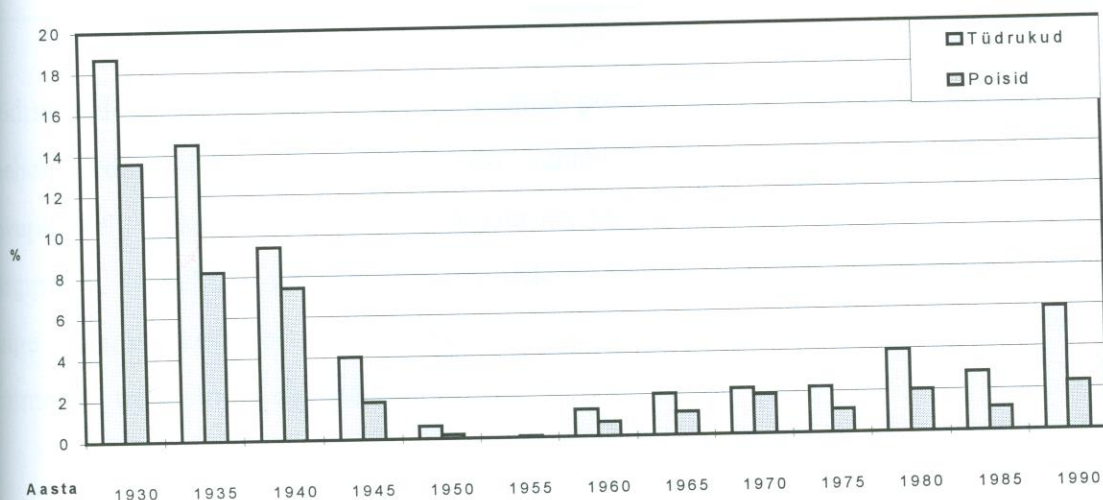
kaksiknimede andmise, anti välja 1984. aasta märtsis (Mihkels 1987). Eestis on perekonnaseisumetnikud hakanud seda rakendama alates 1985. aastast. Näiteks Tallinnas on aasta esimesel poolel registreeritud *Mari-Liiside* (11) kõrvale juunist alates kirja pandud ainult *Mariliise* (9). Huvitav on, et 1985. aastal välja antud perekonnaseisuaktide registreerimise käsiraamat (Gračeva 1985: 55–56), rõhutab, et vastsündinu nime registreerimisel tuleb arvesse võtta ja vormistada vanemate ükskõik missugune nimesoov. Ebatavalise või keerulise nime puhul soovitatakse vanematele küll selgitada, et hilisema soovi korral nime muuta saab seda teha alles lapse 18-aastaseks saamisel, kuid keelduda pole ametnikul õigus. Kaksiknimede keelust käsiraamatus juttu pole. Superanskaja ja Suslova käsitluses vene nimedest on aga kirjas, et kahte nime ei ole lubatud anda isegi rahvusvaheliste abielude puhul (Superanskaja, Suslova 1991: 9). Igal juhul tekitas rakendatud eeskiri protesti, avalikkuse ette tõi küsimuse 1987. a jaanuaris Andres Mihkels (Mihkels 1987: 4), nõutust tekitas see paljudes teisteski (Nimi lapsele 1987). Lisaks sellele, et ka kaksiknimi on tegelikult üks eesnimi, rõhutab Mihkels rahvuslike traditsioonide tähtsust, mida ei tohi ükski väljastpoolt tulnud juhend ega eeskiri lõhkuma hakata. Pool aastat hiljem on vastuhakk tulemuse andnud ja Eesti NSV Justiitsministeerium tühistanud vahepealse piirangu ning on taas lubatud registreerida ka kaksiknimesid (Riive 1987: 4). Nimede maksimaalseks arvuks jäi kaks ning vastutus selle eest, mille pärast kaksiknimede vastased kõige enam muret olid tundnud, et mitmeosalise nimega tuleb hiljem mitmesuguste dokumentide vormistamisel probleeme, pandi taas laste vanematele ja nimede tegelikele saajatele. Seega kestis keeluperiood reaalselt kaks aastat, umbes 1985. a juunist 1987. a juunini. Praegu on lubatud lapsele anda mitte enam kui kolm eesnime või üks kahekordne eesnimi (Perekonnaseadus 1994: 25).

2.3.3.4. Kaksiknimede osakaal nimeandmisel.

Kaksiknimede osakaal lastele antud nimedest on aastati olnud väga erinev (joonis 55): 1945. aastani vähenenud, 1950. aastast 1980. aastate teise pooleni väga madal olnud, vaadeldava ajajärgu lõpul taas tõusnud.

Tüdrukutele on kaksiknimesid antud sagedamini kui poistele. Et kaksiknimede üks funktsioon kaksiknimetavaga maades on perekonna nimetraditsiooni kandmine, traditsioonifunktsioon omakorda olulisem mehenimede puhul, meil aga kaksiknime

andvad tüdrukud selges ülekaalus, võib eesti kaksiknimesid pidada pigem moega seotud nähtuseks. Kasutus on peaaegu võrdne ainult 1970. aastal (u. 2% nii poistest kui ka tüdrukutest). Ülejäänud aastatel on kaksiknime saanute hulga suurenemine ja vähenemine poistel ning tüdrukutel olnud kooskõlas, kuid kaksiknime saanud poisse on alati vähem olnud (1935. aastal isegi u 6%, 1990. aastal u 4% võrra vähem).

Joonis 55. Kaksiknime saanute osakaal kõigist nimeandmisjuhtudest.

Kaksiknimede osakaalu järgi saab eristada alates 1930. aastast kolme perioodi.

1. Esimene periood, 1930. aastad ja 1940. aastate algus, kui kaksiknimede osatähtsus kõigist nimeandmisjuhtudest oli üsna oluline.
2. Teine periood, 1950. aastate teisest poolest 1987. aastani, kui kaksiknimed olid pikemate või lühemate perioodide kaupa keelatud või ebasoosingus, ning kaksiknime saamisel mängis olulisemat osa lapsevanema initsiatiivikus kui nimemood või vanema nimemaitse.
3. Kolmas periood, alates 1987. aasta teisest poolest, kui kaksiknimed pole enam keelatud ning on moodi tulnud.

Esimene periood kajastab ilmselt osaliselt ka 1930. aastatele eelnenud nimekasutust, sh kaksiknimede kasutust. Veel sajandi alguses olid ülekaalus kohalikelt sakslastelt üle võetud nimed (Roos 1962: 413) ja arvatavasti koos nendega ka nimekasutusmallid. 1930. aastatel antud nimede seas pole kaksiknimedel (sh kolmiknimed) väike osa:

Aasta	Tüdrukud	Poisid
1930	18,7%	13,6%
1935	14,5%	8,2%
1940	9,4%	7,4%
1945	4%	1,8%

Tüdrukutele on kaksiknime meelsamini antud, poistele vähem. Selline suhe naisenimede ja mehenimede vahel võiks viidata just suhteliselt uuele nähtusele, mida kõigepealt tavapäraselt naisenimede valikus märgata on ning alles seejärel mehenimede puhul. Et järgmistel vaadeldud aastatel kaksiknimede osatähtsus väheneb järk-järgult, võiks kahe nime andmise kommet 1930. aastatel lugeda pigem moenähtuseks, ning alles seejärel võimaliku traditsiooni algustähiseks.

Ühe seletuse kaksiknimede kasutamise vähenemise kohta saab veel, kui jälgida, missuguseid kaksiknimesid 1930. aastatel anti. Tolleaegsed kaksiknimed on pigem ametliku kasutuse nimed (mitte igapäevaseks kasutamiseks mõeldud tavanimed). Laias laastus on neid võimalik jagada kolme rühma:

1) vana stiili nimede kombinatsioonid; tavaliselt on tegemist võõrkeelsete nimede (eeskätt saksa, vene) täiskujudega, võõrnimedega, mis XIX saj lõpu ning XX saj alguse nimekasutuses valdavad olid (Roos 1962: 413), näit *Erna Marie, Erika Vilhelmiine Marie, Agneeta Agaate, Elfriede Vilhelmine, Hirlanda Agata, Mahalda Levkadia, Armand Karl, Eduard Voldemar, Meinhard August* jne;

2) mõlemad nimed on uue, eestipärasust taotleva stiili esindajad, näit *Eha Meeõie, Luule Mare, Siiri Helve, Urve Kadri, Maie Anneliis, Eha Aino, Hillar Heiti, Hiido Märta, Lembit Kaljula, Ergav Vello, Heino Elmo* jne;

3) tavapärased on kombinatsioonid, kus üks nimedest, tavaliselt esimene, on uue stiili esindaja, moodne eestipärane nimi ja teine endiste, võõrkeelsete nimede aegse stiili esindaja. Igapäevases elus on kasutatud neist kahest arvatavasti uuemat, esimesel kohal asunud nime, mis on tavaliselt lühem ja suupärasem, ning teine nimi on jäänud vaid ametlikesse paberitesse. Sellist tüüpi nimesid esindavad näit 1930. a naisenimedest *Aasa Mafalda, Aili-Agate, Aino Alide, Eha Ludmilla, Eha Melosina, Eha-Milaine, Endla-*

Loreida, Evi Elisabeth, Helbe-Miralda, Helja-Leonoore, Helju Alviine, Helju Loreida, Helju Valeria, Hilli Amanda, Ilme-Agaate, Julie Milvi, Laine-Meralde, Lehte-Rosette, Leida Adele, Leili-Elfriede, Vaike-Klaudia, Õie Johanna, mehenimedest Arich-Vello, Artur-Ülo, Erich-Endel, Heino-Boris, Heino Johannes, Heinu-Elfer, Heiti Joosep, Herbert Ülo, Ilmari-Artur, Kalju-Karl, Silver-Johannes, Vaino Valentine, Vello-Karl, Vello-Viktor, Ülo Johannes. 1935. a on sellised nimed Armi-Beniita, Ene Rosilda, Heli-Armilde, Laine Aniita, Leida Armilde, Leili-Margarete, Maimu-Melanie, 1940. a Toivo-Anton, 1945. aastal Aita-Elfriede, Helgi-Loviise, Liivi-Veroonika, Vaike-Adele, Viive-Loreida, Viivi-Agathe; Heldur-Johannes, Meinhard Heino, Tõnu Karl, Uno-Priit, Vello Voldemar, Väino Georg.

Seepärast võiks arvata, et kaksiknimede kasutamine oli vajalik ka selleks, et toetada ühe stiili nimede vahetumist teise stiili nimede vastu, võib-olla ka vähendada riski nimevalikuga ebaõnnestumise puhul. 1940. aastate alguses, kui eestipärased nimed olid juba omaks võetud, oleks sel juhul kaksiknimede kõrvalejäämine üsna loomulik: traditsiooni ei kujunenud, oma ülesande olid nad selleks korraks täitnud. Nii on raske öelda, missuguseks oleks kaksiknimede kasutus Eestis nende vaba kasutamise puhul järgneva viiekümne aasta jooksul kujunenud, kas 1930. aastatel oli tegemist pelgalt moelainega või oleks huvi kaksiknimede vastu ka hiljem püsima jäänud.

Kõigest hoolimata on ka hilisematel aastatel, pärast 1955. aastat, kaksiknimesid lastele pandud, tüdrukutele vähemalt 2%, poistele 0,5–1% ulatuses. Need nimed on aga pisut teist laadi olnud (lisaks sellele, et nimevarast endast on selleks ajaks teistsugused eelistused kujunenud). Just tüdrukute nimede puhul tundub üha enam, et kaksiknimedeks on valitud kombinatsioonid, mis sobiksid igapäevaseks kasutamiseks, ning ei jääks üksnes kõlavaks dokumendinimeks. Sellised võiksid olla näiteks 1950. a *Anne-Ly*, *Hele-Mall*, 1960. a *Anne-Mai*, *Ene-Reet*, 1965. a *Eve-Küll*, *Helle-Mari*, 1970. a *Anne-Ly*, *Anna-Liisa*, *Eva-Kait*, *Hege-Ly*, *Mari-Mall*, 1975. a *Ene-Ly*, *Eva-Liina*, *Eve-Ly*, *Kai-Riin*, *Küll-Riin*, *Piia-Mai*, *Pille-Riin*, *Ädu-Krõõt*, 1980. a *Mari-Liis*, *Anna-Liisa*, *Hele-Mai*, *Jane-Mai*, *Kaja-Liis*, *Kädi-Liis*, *Liina-Kerli*, *Nele-Liis*, 1985. a *Pille-Riin*, *Anna-Liisa*, *Epp-Triin*, *Eve-Ly*, *Inga-Britt*, *Kadri-Triin*, *Liisi-Ly*, *Mari-Leen*, 1990. a *Mari-Liis*, *Eeva-Liisa*, *Mari-Ann*, *Brigitta-Liis*, *Aet-Mirjam*, *Anna-Liina*, *Anna-Liisa*, *Anna-Maria*, *Anne-Grete*, *Anne-Mai*, *Ave-Riin*, *Ave-Triin*, *Ele-Liis*, *Ele-Mai*, *Eva-Liis*, *Eva-Lota*, *Eva-Mai*, *Grete-Maarja*, *Hanna-Liisa*, *Heti-Kai*, *Juuli-Ann*, *Kadi-Liis*, *Kadri-Liisa*, *Kai-Riin*, *Kaisa-Madli*, *Kattri-*

Liis, Laura-Liisa, Leelo-Mai, Maali-Liina, Maarja-Liis, Maarja-Liisa, Mery-Liis, Piia-Mai, Pille-Riin, Triinu-Liis.

Praegusaegsete kaksiknimede tegeliku kasutuse kohta andmed puuduvad; see võib mitmete nimede puhul olla siinarvatule hoopis vastupidine: mõnest lühikesest ja lihtsast nimest kasutatakse vaid üht ning vastupidi, pika ja keerulisena tunduv nimi on kasutajate jaoks ainuvõimalik tervikkujul.³ Loetletud nimede tavanimedeks pidamist toetab see, et need kaksiknimed sisaldavad sageli nimesid, mis üksiknimena väga populaarsed pole või ei ole vastavale ajajärgule iseloomulikud, küll aga annavad kõla ja värvi kaksiknimedes, kus neid suhteliselt sagedamini kasutatakse. Näiteks *Mai* ja *Mall* on nimed, mida kaksiknimedes on selgelt eelistatud nimedele *Maie* ja *Malle*; üksiknimena esinevad väga harva *Riin* ja *Ann*, ka *Ly*, sageli on kaksiknimedes kasutatud veel nimesid *Reet*, *Liis*, *Liisa*, *Leen*, *Liina*. Raske on hinnata, kui suurel määral, kuid oma osa on tavakaksiknimede levikule võinud avaldada ka Ellen Niidu loodud raamatutegelane *Pille-Riin*, esimene trükk *Pille-Riini* lugudest ilmus 1963. a, teine 1970. a. Ligikaudu samasse aega langeb tavakaksiknimede kasutuse sagenemine. *Pille-Riinid* ilmuvad igal juhul sünniregistritesse raamatu ilmunise järel, samuti tuleb *Riin* kasutusse kaksiknimede teise osana 70ndatel.

Poiste uuemate kaksiknimede kohta võib arvata, et need on seotud mõne perekonnas varem esinenud nime, kas isa või vanaisa või veel kaugema esiisa nimega, või taotlevad traditsioonihõngulisust ilma konkreetsete seosteta, näiteks *Jaan-Johannes* (1950), *Ago-Jüri*, *Agu-Tiit*, *Heikki-Rein*, *Madis-Peeter* (1960), *Ain-Aksel*, *Ain-Ervin*, *Jaan-Ivo* (1965), *Erwin-Arved*, *Ivar-Elbert*, *Jüri-Aleksander*, *Lauri-Toomas*, *Ott-Siim* (1970), *Jüri-Karl*, *Tormi-Madis* (1975), *Ain-Villu*, *Jonas-Peeter*, *Kait-Kaarel*, *Karl-Henri*, *Klaus-Eduard* (1980), *Ants-Kristjan*, *Antti-Armin*, *Karl-Andreas*, *Karl-August*, *Karl-Richard*, *Karl Robert*, *Siim-Toomas*, *Tõnis-Peep*, *Toomas-Karl*, *Johann Vootele* (1990). Samamoodi esindab seegi loetelu ainult oletusi ja vaistu, toetab seda vaid asjaolu, et neis nimedes sisaldub mõnd varasemat ajajärku esindav nimi (või nimed). Mõnel puhul võib see olla aga hoopis märk sellest, et nimi on taas moodi tulemas. Tüdrukute kaksiknimedes tulevad eelmise või üle-eelmise põlvkonna moenimed siiski palju harvemini ette.

³ Tegelikult olen kokku puutunud selliste juhtumitega, kus näiteks tütarlapse puhul nimega *Mari-Ann* kasutatakse (ametlikust, dokumendikasutusest väljaspool) ainult nime *Mari*, kuid tean ka 6-aastast tüdrukut, kes sünnist saadik on olnud nii vanemate kui kõigi teiste jaoks *Anna Aurelia*.

2.3.3.5. Kaksiknimede struktuurist.

Nagu eespool mainitud, sisaldab meie kaksiknime mõiste kasutuse seisukohalt kahesuguseid nimeühendeid. Ühe rühma moodustavad need nimeühendid, mida kasutatakse iseseisvate terviknimedena, millel on tavanime ülesanne, teise rühma need, mis on ainukordsed ja mille puhul võib arvata, et igapäevaelus neid tervikuna ei kasutata, mis tavanime rolli ei täida ning jäävad põhiliselt dokumendinimeks. Kaksikeesnimede selline jaotamine nõuab kahtlemata vastavaid uuringuid, missuguseid nimesid — missuguseid konkreetseid nimesid ning missugust tüüpi nimesid — kasutatakse tavanimena, osaliselt lubab aga selle üle otsustada ka Riigiarvutuskeskuse rahvastikuregistri väljavõttele toetuv isikunimebaas (ENB). Mida suurem hulk lapsi on sama kaksiknime saanud, mida levinum nimi on, seda tavapärasem on ilmselt selle nime kasutamine tervikkujul, tavanimena; see on nimel just sellisel kujul ka levida aidanud. Sellistest tavakaksiknimedest on siinkohal ära toodud kõik need, mida on ENBi järgi antud enam kui 50 korda. Kokku on selliseid kaksiknimesid 17 ja kõik nad on naisenimed.

Nimi	Esinemiskordade arv rahvastikuregistris
1. Mari-Liis	884
2. Anne-Ly	321
3. Anna-Liisa	206
4. Pille-Riin	182
5. Mari-Ann	175
6. Anne-Liis	163
7. Anne-Mai	122
8. Hele-Mall	104
9. Mai-Liis	78
10. Anne-Mari	75
11. Mari-Anne	74
12. Helle-Mai	68
13. Maarja-Liis	66
14. Eva-Maria	64
15. Anne-Lii	62
16. Maarja-Liisa	61
17. Marja-Liisa	59

10 korda ja rohkem on esinenud veel *Hanna-Liisa* (49 korda), *Hele-Mai* (47), *Helle-Mall* (43), *Eve-Ly* (37), *Ene-Mall* (32), *Anne-Reet* (27), *Hele-Riin* (26), *Mari-Ly* (24), *Kadi-Liis* (23), *Ene-Ly* (22), *Ene-Reet* (22), *Malle-Reet* (17), *Mari-Leen* (16), *Sirje-Reet* (15), *Eeva-*

Liisa (14), Eva-Liis (13), Eve-Reet (13), Tiiu-Reet (11) ja Ele-Riin (10). Mehenimede hulgas on korduvalt esinenud kaksiknimesid märgatavalt vähem, üle 10 korra on esinenud ainult Sven-Erik (42 korda), Karl-Erik (39), Sten-Erik (19).

Tüdrukutele antud tavakaksiknimedest on suur osa moodustatud ühesugusel viisil: esimene on 2-silbiline nimi ja teine 1-silbiline.

Nimi	Esinemiskordade arv rahvastikuregistris	Silpide arv nimedes
Mari-Liis	884	2+1
Anne-Ly	321	2+1
Anna-Liisa	206	2+2
Pille-Riin	182	2+1
Mari-Ann	175	2+1
Anne-Liis	163	2+1
Anne-Mai	122	2+1
Hele-Mall	104	2+1
Mai-Liis	78	1+1
Anne-Mari	75	2+2
Mari-Anne	74	2+2
Helle-Mai	68	2+1
Maarja-Liis	66	2+1
Eva-Maria	64	2+3
Anne-Lii	62	2+1
Maarja-Liisa	61	2+2
Marja-Liisa	59	2+2
Hanna-Liisa	49	2+2
Hele-Mai	47	2+1
Helle-Mall	43	2+1
Eve-Ly	37	2+1
Ene-Mall	32	2+1
Anne-Reet	27	2+1
Hele-Riin	26	2+1
Mari-Ly	24	2+1
Kadi-Liis	23	2+1
Ene-Ly	22	2+1
Ene-Reet	22	2+1
Malle-Reet	17	2+1
Mari-Leen	16	2+1
Sirje-Reet	15	2+1
Eeva-Liisa	14	2+2
Eva-Liis	13	2+1
Eve-Reet	13	2+1
Tiiu-Reet	11	2+1
Ele-Riin	10	2+1

36st enamlevinud kaksiknimest koosneb 27 e 75% nimedest kahesilbilisest ja ühesilbilisest nimest. 7 kaksiknime e 19,4% on saadud kahe 2-silbilise nime liitmise teel. Ühe nime (2,8%) moodustamisel on kasutatud kaht 1-silbilist nime ning ühes kaksiknimes on kombineeritud 2-silbiline ja 3-silbiline nimi.

Niisugust nimede ühendamise malli, esimene nimi 2-silbiline või pikem ja teine 1-silbiline, on soovitatud ka ühes praktilist laadi nimesoovitusraamatus ingliskeelsete naisenimede tarvis (Turner 1988: 43–45), põhjendusega, et lühike teine nimi aitab tasakaalustada esimest, pikemat mitmesilbilist nime.

Kolme poistele enam antud kaksiknime põhjal ei saa väga kaugeleulatuvaid järeldusi teha, kuid poiste kaksiknimede lemmikskeem näikse olevat vastupidine tüdrukute omale: esimene nimi on 1-silbiline ja teine nimi 2-silbiline. Küllap on just seetõttu näiteks 1995.–1996. aastal Tallinnas poistele antud kaksiknimede seas kõige enam kombinatsioone nimedega *Karl* (või *Carl*), *Hans*, *Mark*, *Siim*, *Sten*. Neil aastail Tallinnas poistele antud 250 kaksiknimest on umbes kolmandik (90 e 36%) just 1-silbilise ja 2-silbilise nime kombinatsioonid, vastupidiseid näiteid, 2-silbilise ja 1-silbilise nime kombinatsioone (tüdrukute kaksiknimede meelisskeem) on ainult 17. Samasugune nimede kombineerimise viis on omane saksa mehenimede puhul, üle 90% tavanimede puhul on esimesel kohal 1-silbiline nimi, millele järgneb kõige sagedamini 2-silbiline nimi, kuid lisanduda võib ka 3- või 1-silbiline nimi, näiteks *Hans-Jürgen*, *Falk-Detlef*, *Hans-Michael*, *Karl-Heinz* (Seibicke 1991: 83–84). Tallinnas 1995.–1996. a antud 1- ja 2-silbilisest nimest kombineeritud ühendid olid näiteks *Al Erich*, *Ats-Mati*, *Carl-Joonas*, *Carl-Martin*, *Enn-Erik*, *Eik Ekke*, *Fred Rainer*, *Geir Joonas*, *Georg-Erik*, *Greg-Sander*, *Hans-Christian* ja *Hans Christian*, *Hans Johann*, *Hans Joosep*, *Hans-Kristjan*, *Hans Oskar*, *Jaan Eerik*, *Jan-Joonas*, *Jan Kristjan*, *John Stephen*, *Karl-Ainar*, *Karl Anton*, *Karl Eerik*, *Karl-Gustav*, *Karl-Heinrich*, *Karl Ingmar*, *Karl Johann*, *Karl Kevin*, *Karl Lembit*, *Karl-Marcus*, *Karl Mihkel*, *Karl-Olaf*, *Karl Patrick*, *Karl-Rihard*, *Karl Robert*, *Kaur-Toomas*, *Ken-Marten*, *Kert Kevin*, *Kren-Kasper*, *Laur-Kaarel*, *Leo Martin*, *Mark-Brian*, *Mark Harald*, *Mikk-Markus*, *Nils Kristjan*, *Päär-Joonap*, *Ra Martin*, *Rain Markus*, *Ralf-Viljar*, *Siim Tanel*, *Sten-Erik*, *Sten-Evert*, *Sten Hannes*, *Sten-Silver*, *Sven-Eric*, *Tiit Hendrik*. Vastupidiselt, 2-silbiline nimi esimesena ja 1-silbiline teisena olid kombineeritud näiteks *Ago-Laur*, *Arnold Kiur*, *Axel-Mait*, *Erki-Marc*, *Felix Max*, *Henry Laur*, *Herman Klas*, *Jonas Juss*, *Martin*

Ain, Peeter-Karl, Rasmus Glen, Richard-Mark, Rico Aap, Robert-Kent, Robin-Brait, Stenver-Kris.

Samasugune on pilt selle töö materjali põhjal: sagedamini esinevad lihtsa struktuuriga nimed. Korduvalt kasutatud kaksiknimesid on naistel 53, mis esinevad kokku 216 korral, poistel 9, esinemiskordi 18.

Populaarseim kaksiknimi oli aastatel 1930–1990 *Mari-Liis*, mida anti kokku 53 korral. *Mari-Liisi* on nimeks antud juba sõjaeelsetel aastatel, esimesed *Mari-Liisid* on kirja pandud vähemalt 1930. aastatel. Nime kõrgaeg oli 1980. aastatel, *Mari-Liis* on ka seni ainuke kaksiknimi, mis on jõudnud eelisinimede hulka. Ülejäänud sagedamini esinenud kaksiknimed on (sulgudes esinemiskordade arv): *Anne-Ly* (14), *Mari-Ann* (13), *Anne-Liis* (11), *Hele-Mall* (10), *Anna-Liisa* (7), *Anne-Mai* (7), *Pille-Riin* (6), *Ene-Mall* (5), *Eva-Maria* (5) ja *Eva Maria* (1), *Anne-Mari* (4) ja *Anne Mari* (1), *Helle-Mai* (4), *Mai-Liis* (4), *Anne-Reet* (3), *Anu-Mai* (3), *Hanna-Liisa* (3), *Hele-Mai* (3), *Malle-Reet* (3), *Marja-Liisa* (3), *Sirje-Reet* (3), *Tiiu-Reet* (3), *Viiu-Reet* (3), *Helgi-Maret* (2) ja *Helgi Maret* (1), *Helle Mall* (2) ja *Helle-Mall* (2). Ka nende puhul on kõige tavalisem kombinatsioon 2-silbilisest esimesest nimest ja 1-silbilisest teisest nimest. Mehenimedest on kaksiknimed esinenud kõige enam kaks korda: *Heino-Lembit* (2), *Heldur-Johannes* (2), *Jüri-Eerik* (2), *Karl-Erik* (2), *Karl-Kustav* (2), *Karl-Hendrik* (1) ja *Karl Hendrik* (1), *Peeter-Jaan* (2), *Sven-Eerik* (2), *Ülo-Jüri* (1) ja *Ülo Jüri* (1). Nii väheste nimede puhul kindla malli üle otsustada ei saa.

2.3.3.6. Kaksiknimedes esinenud nimedest.

1095 tüdrukule ja 696 poisile antud kaksiknimes (885 naisenime ning 684 mehenime) on kasutatud kokku 1136 erinevat üksiknime. 295 (ligikaudu 26%) neist nimedest ei esine kordagi iseseisvalt, üksiknimena, neid on kasutatud ainult kaksiknime osana. Tüdrukutele antud 885 kaksiknimes on kasutatud 636 erinevat naisenime ja 684 poiste kaksiknimes 500 mehenime.

Aastatel 1930–1990 jooksul sajast sagedamini kasutatud naisenimest ei esine kaksiknimede koosseisus kordagi *Kairi, Terje, Marge, Kätlin*. Mehenimedest pole sajast populaarsemast kasutamist leidnud *Marko, Marek, Rain, Erki, Aivo, Risto, Rauno, Argo*. Ülejäänud sagedamini kasutatud nimed on vähemalt korra kaksiknimedes esinenud. Populaarsematest mehenimedest on kaksiknimedes kasutamata jäänud rohkem nimesid,

seada seletab ilmselt üldiselt poistele antud kaksiknimede väiksem hulk: tüdrukute 4,95% vastu on kaksiknime saanud vaid 3,03% poistest. Lisaks on kõigi kaksiknimedes kasutamata jäänud nimede populaarsuse kõrgaeg olnud aastatel 1965–1990, mil kaksiknimed polnud eriti soositud; sõjaeelsete aastate esinimed on kõik kaksiknimedes kasutamist leidnud. Naisenimed *Kairi, Terje, Marge, Kätlin* pole oma tippajalgi olnud kõige sagedasemate nimede seas, neid kõiki on antud alla 2%. Mehenimedest pole *Rain, Erki, Aivo, Risto, Rauno, Argo* ühelgi aastal tippnimede hulka kuulunud, mis seletab osaliselt nende kõrvalejäämist lapsele kaksiknime valinute huviväljast. Raskem on seletada, miks pole kasutatud kaksiknimedes *Markot*, mis on 1975. aastal koguni populaarseim mehenimi. Samal aastal on ka *Marek* küllalt soositud, kasutatavuselt 4. mehenimi. Võib-olla on seletuseks *Marko* ning *Mareki* suhteliselt kiire ja järsk mooditulek, paljudele tippnimedele omane n-ö ettevalmistusperiood, mille osa on mõnel puhul nime kasutamine kaksiknimedes, on neil nimedel läbimata jäänud. See aeg oleks neil nimedel pidanud langema 1950.–1960. aastatesse (*Marko* on esinenud üksikkordi juba 1950ndatel), mil kaksiknimesid peaaegu ei antud.

Iga aastakäigu viiest eelisnimest on kaksiknimedes vähem kasutatud (alla 10 korra) naisenimesid *Laine, Asta, Elvi, Ülle, Katrin, Anneli, Kristi, Helen, Kadri, Triin, Piret, Anu, Kristel, Kaisa*, mehenimesid *Kalju, Endel, Toivo, Raivo, Urmas, Aivar, Meelis, Margus, Tarmo, Indrek, Kristjan, Martin, Siim, Priit, Taavi, Madis*. Esinimedest on harvem kui 10 korda esinenud *Ülle, Katrin* ja *Kadri* ning *Kalju, Margus, Kristjan* ja *Martin*. Täiesti kasutamata on jäänud eespool mainitud *Marko* ja *Marek*. Ainult ühe korra on kasutatud nimesid *Anneli, Raivo* ja *Meelis*. Naisenime *Anneli* on ilmselt nii nimekasutajad kui ka perekonnaseisuametnikud käsitlenud liitnimenä, see seletab, miks seda nime kaksiknimedes peaaegu esinenud pole (on antud ühel korral, 1980. a nimes *Heli-Anneli*). Reeglina on sõjaeelsed eelisnimed kaksiknimedes enam või vähem kasutamist leidnud, sõjajärgsel ajal antud kaksiknimed pole eelisnimestikega enam nii otseselt seotud. Ühelt poolt on põhjuseks olnud ilmselt kaksiknimede tõrjutus, teisalt muutused kaksiknimemallides, mille puhul on sageli olulisem kaksiknimedes kasutatavate nimede struktuur, kui nende populaarsus.

Osa nimesid on esinenud kaksiknimedes sagedamini kui üksiknimedena, või on nende kasutus kaksiknimedes olnud üsna lähedane üksiknimekasutusega. Selliseid nimesid on *Mai* (üksiknimena esinenud 64 korda, kaksiknimes 1. nimena 9 korda, 2. nimena 54

korda), *Ly* (48/2/32), *Liisa* (43/1/27), *Mall* (43/3/42), *Ann* (24/4/20), *Riin* (20/—/17), *Marie* (17/—/10), *Anna* (12/20/—), *Miralda* (4/2/8); *Johannes* (42/6/20), *Eduard* (21/6/6), *Georg* (12/5/6).

10 korda ja sagedamini on kaksiknimedes esimese nimena esinenud järgmised 17 naisenime ning 12 mehenime:

Nimi	Esinemiskorrad üksiknimena	Kaksiknimes 1. nimi	Kaksiknimes 2. nimi
Mari	124	79	10
Anne	312	58	6
Eva	81	26	—
Hele	46	20	1
Anna	12	20	—
Helle	153	19	2
Eve	193	17	1
Ene	231	16	4
Tiina	320	14	2
Eha	134	14	1
Vaike	93	14	5
Aino	147	13	1
Pille	166	12	—
Helju	110	13	3
Luule	84	11	6
Sirje	332	10	3
Tiiu	325	10	5

Nimi	Esinemiskorrad üksiknimena	Kaksiknimes 1. nimi	Kaksiknimes 2. nimi
Heino	238	18	4
Jüri	349	17	9
Peeter	361	15	10
Karl	89	15	8
Ülo	234	13	6
Toomas	468	12	7
Tõnu	289	12	3
Rein	484	11	17
Jaan	280	11	13
Ivar	81	11	7
Hans	58	11	4
Vello	294	10	5

Naiste kaksiknimedes esimese nimena enamkasutatud nimede seas on ainult 2-silbilised nimed. Populaarsemad nimed on seotud teatud püsiühendite ning nende esinemissagedusega (nt *Mari-Liis*, *Mari-Anne*, *Mari-Ann*, *Anne-Mari*, *Anne-Liis*, *Eva-Liisa*, *Eva-Maria*, *Hele-Riin*, *Anna-Liisa*, *Anna-Maria*, *Helle-Mai*, *Eve-Ly*, *Ene-Reet*). Mitmed populaarsemad esimesena kasutatud nimed on esinenud kindlal perioodil, samal ajal nende nimede üldise kõrgmoega (nt *Eha*, *Vaike*, *Helju*, *Luule*, *Tiiu*, *Pille*). Mõned nimed on kaksiknimedes enne kasutamist leidnud, kui üksiknimena laialt moodi tulnud, näiteks *Anne*, *Hele*, *Anna*, *Helle*, *Eve*, *Ene*, *Sirje*. *Mari* ja *Tiina* on kaksiknimedes kasutamist leidnud igal ajal, moest sõltumata.

Meeste kaksiknimedes esimese nimena sagedamini esinenud nimedest on kaheksa 2-silbilist ning neli 1-silbilist. Moega on seotud *Heino*, *Jüri*, *Ülo*, *Vello*, *Hansu* kasutus kaksiknimedes, nad esinevad kaksiknimedes ja üksiknimedes ühtaegu. Moodi ennetavalt on kaksiknimedes kasutusse tulnud *Tõnu*. Ajaliselt suhteliselt ühtlaselt on kaksiknimedes esindatud *Toomas*, *Rein*, *Jaan*.

10 korda ja sagedamini on kaksiknimedes teise nimena esinenud järgmised 14 naisenime ning 7 mehenime:

Nimi	Esinemiskorrad üksiknimena	Kaksiknimes 1. nimi	Kaksiknimes 2. nimi
Liis	136	—	96
Mai	64	9	54
Mall	43	3	42
Reet	196	2	41
Ly	48	2	32
Maria	58	6	27
Liisa	43	1	27
Ann	24	4	20
Maie	231	8	19
Riin	20	—	17
Mare	204	4	13
Malle	167	8	10
Mari	124	79	10
Marie	17	—	10

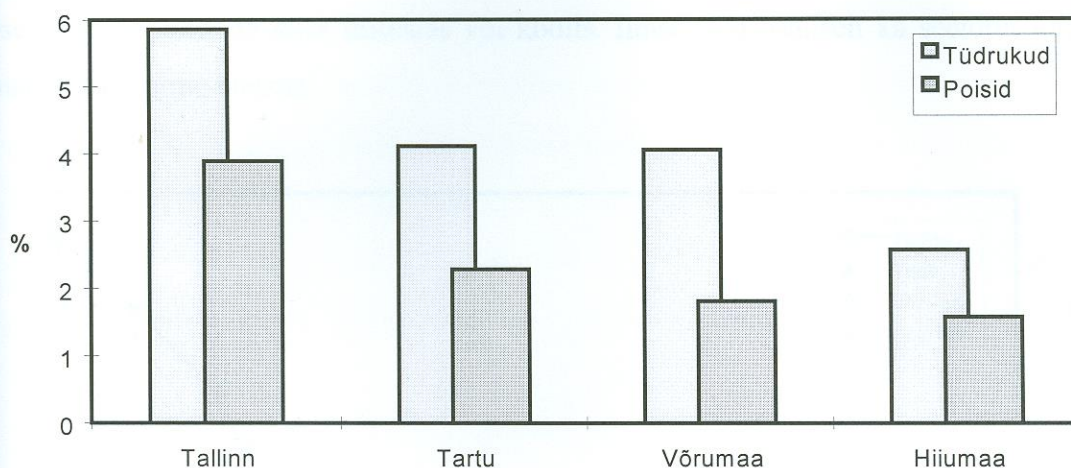
Nimi	Esinemiskorrad üksiknimenä	Kaksiknimes 1. nimi	Kaksiknimes 2. nimi
Johannes	42	6	20
Rein	484	11	17
Jaan	280	11	13
Erik	51	2	13
Peeter	361	15	10
Hillar	79	4	10
Aleksander	46	1	10

Kümnest teise nimena enamkasutatud naisenimest on seitse 1-silbilised, kaks 2-silbilised ja üks 3-silbiline. Ainult kaks kümnest nimest, *Maie* ja *Liis*, on olnud oma kõrgmoe aegu eelismestiku tipus, ülejäänud on sobinud kaksiknimedes kasutamiseks ilmselt eeskätt oma pikkuse (1-silbiline) või traditsioonilisuse (*Maria*, *Mari*) poolest. Teatud ajajärgu ning moega on seotud nimede *Mall*, *Reet*, *Maie*, *Riin*, *Mare*, *Malle* kasutamine kaksiknimedes. Teised esinevad kaksiknimedes üsna ühtlaselt igal ajal. Arvukamalt esinenud mehenimesid on vähe ning neil silmatorkavaid ühisjooni pole.

Nagu alguses öeldud, on suurt hulka nimesid kasutatud ainult kaksiknimedes, 1136 kasutatud nimest esineb 295 (u 26%) ainult kaksiknime koosseisus ja mitte kordagi iseseisva üksiknimenä. Põhjalikumalt selliseid nimesid käsitlemata, väärrib siiski tähelepanu silmatorkavalt suur võõrkeelsete nimede hulk nende nimede seas (mõnel puhul on kirja pilti eestipärastatud). Näiteks on kaksiknime osana kasutamist leidnud naisenimed *Adelaine*, *Aphrodite*, *Auguste*, *Dorothea*, *Frida*, *Henriette*, *Julie*, *Liselotte*, *Madelaine*, *Margareta*, *Mercedes*, *Nette*, *Nona*, *Rebecca*, *Rosette*, *Šarlotte*, *Salome*, *Sophie*, *Ulrike*, *Vilhelmiine*, *Yvonne*, mehenimed *Alfons*, *Claude*, *Helge*, *Howard*, *Kalvin*, *Konstantin*, *Laimonis*, *Leonardo*, *Maks*, *Mstislav*, *Neil*, *Ottomar*, *Siegfried*, *Sigismund*, *Samuel*, *Simon*, *Stiiv*, *Valentino*. Teise suurema rühmana tulevad esile uued eestikeelsed kunstlikult loodud omanimed, milledest on ilmselt paljusid üldse ainult harvu kordi antud. Naisenimedest on sellised *Aidula*, *Hiisi*, *Hetke*, *Joa*, *Kaira*, *Kulle*, *Meeõie*, *Süll*, *Taie*, *Tuti*, *Tõe*, *Vainola*, *Varma*, *Üüli*, *Üüve*, mehenimedest *Arp*, *Helev*, *Hiido*, *Kõvo*, *Lembilo*, *Päivu*, *Uldo*.

2.3.3.7. Kaksiknimede kasutusest piirkonniti.

Kaksiknimede kasutuse võrdlus erinevates piirkondades näitab, et kaksiknimesid on kõige enam antud Tallinnas, kõige vähem Hiiumaal (joonis 56).

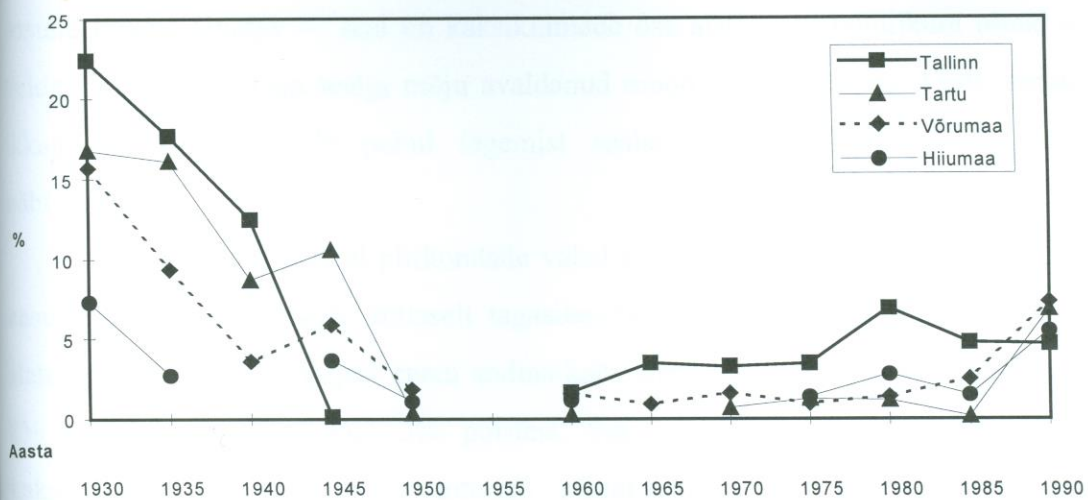

Joonis 56. Kaksiknimede osakaal piirkonniti.

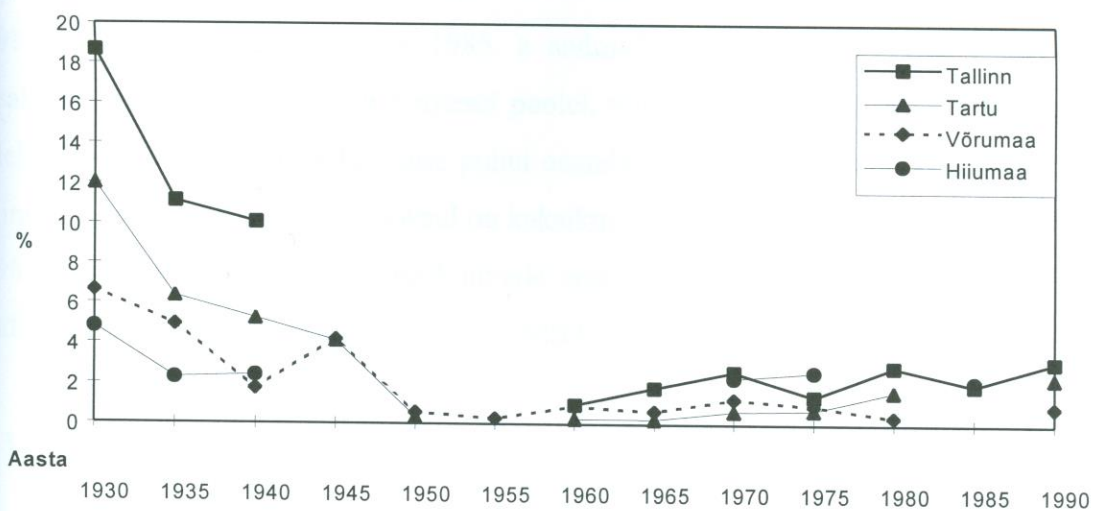
Tüdrukutele on kõikjal ja alati kaksiknimesid enam antud kui poistele. Aastatel 1930–1990 on peaaegu 6% Tallinna tüdrukutest ning ligi 4% poistest saanud kaksiknime. Tartu linnas ja Võrumaal on pisut üle 4% tüdrukutest saanud kaksiknime. Poistele on neis piirkondades kaksiknimesid vähem antud, 2,3% Tartu ja 1,8% Võrumaa poistest on saanud kaksiknime. Hiiumaal on kaksiknime saanud u 2,6% tüdrukutest ja 1,6% poistest. Selle järgi otsustades on suuremas, rahvarohkemas keskuses (Tallinnas, Tartus) kaksiknimesid enam antud. Kõige vähem on kaksiknimesid saanud lapsed väiksemaarvulise elanikkonnaga suhteliselt eraldi seisvas piirkonnas (Hiiumaal), kus kokkulangevused nimede osas on niigi harvemad ning nii detailne eristamisvahend nagu kaksiknimed, pole ilmselt nii oluline ega vajalikki.

1930. aastatel on kaksiknimed olnud nimeandmisel väga olulisel kohal Tallinnas, seda nii tüdrukutele kui ka poistele antavate nimede hulgas (joonised 57 ja 58). Teiste piirkondadega võrreldes on sel ajajärgul Tallinnas ülekaalukalt sagedamini lapsele kaksiknimi antud, eriti suur on erinevus teiste aladega võrreldes poiste osas. Kui tegemist on ainuüksi moenähtusega, on Tallinna selline esiletõus loomulik, Tallinna mõju uute moesuundade osas on tema kesksuse ning avatuse tõttu olnud küllaltki tähtis. Olulisem on aga siinjuures võib-olla enam Tallinn kui suur linn, kus elab väga suur hulk rahvast, ning kus seetõttu tuleb ka nimede osas esile rohkem valikuvõimalusi, uusi ideid, uusi mõjutusi väljastpoolt jne. Lisaks suurematele valikuvõimalustele on Tallinnas olulisemal kohal, võrreldes näiteks väikekülaga, eristamisvajadus. Kui maal on võidud lapsele valida just seepärast muu nimi, et keegi on oma lapsele lähikonnas jõudnud sama nime anda, siis

linnas on vanemad selles osas n-õ kaitsetumad: naabermajades elavad samanimelised lapsed võivad kohtuda alles lasteaias või koolis. Ilmselt on osaliselt ka seetõttu tõusnud linnades teise nime tähtsus.

Joonis 57. Tüdrukutele antud kaksiknimede osakaal piirkonniti.

Joonis 58. Poistele antud kaksiknimede osakaal piirkonniti.

Kõigest hoolimata on ka sõjaeelsetel aastatel kaksiknimede osatähtsus selgelt vähenenud. 1945. a on Tallinnas kaksiknimede kasutust muude piirkondadega võrreldes väga rangelt jälgitud. Kaksiknime on saanud üks tüdruk (*Anne-Lydia*) ning tema tarvis on luba nõutatud Moskvast (sünniaktis leidub märkus: “Sünnijuhtumi registreerimine hilines lapsele kahe nime panemiseks Moskva Per. Büroo osakonnalt loa saamiseks”). Mujal on

kaksiknimede kasutus veel isegi pisut sagenenud, ent siis samuti 1950. aastatest alates harvenenud. Selge on ka see, et sel ajal sündinud laste vanematel oli keerulise sõjaaegse ja järgse olukorra tõttu tõsisemaidki probleeme lahendada, kui lapsele mõnd erilist nime nuputada, seegi on võinud osaliselt huvi kaksiknimede vastu vähendada. Hiiumaa nimepilti aastate lõikes jälgides — seal on kaksiknimede osa alati tagasihoidlikum olnud — võib öelda, et mõnevõrra on sealgi mõju avaldanud mood (1930. aastatel, 1990. aastal), kuid ikkagi on kaksiknimede puhul tegemist sealses nimepildis suhteliselt väheolulise nähtusega.

Sõjajärgsetel aastatel piirkondade vahel silmatorkavaid erinevusi pole. Kahe nime kasutus on olnud peaaegu ühtlaselt tagasihoidlik. Tallinnas on hakatud 1970. aastatest alates tüdrukutele taas järjest enam andma kaht nime, 1980. a on kaksiknime saanud ligi 8% tüdrukutest ja peaaegu 3% poistest. See osutab ühelt poolt ilmselt sellele, et kaksiknimede andmine on muutunud suhteliselt vabaks, teiselt poolt sellele, et kaksiknimed on hakanud taas moodi tulema. Oma jälje on võinud jätta ka osaliselt Tallinnas peetud olümpiamängud, kindlasti lisas suur hulk sel ajal ajalehtedest-raadiost-televisioonist läbi käinud eri päritolu võõrkeelseid nimesid värvi eesti nimepilti (Vals 1982: 4). Kui silmas pidada, et 1985. a andmed näitavad ainult nende kaksiknimede osakaalu, mis jõuti anda aasta esimesel poolel, võib arvata, et teise poolaasta tulemused oleksid vaba kaksiknimede kasutuse puhul osundanud kaksiknimede moe selgele kasvule. Ainuüksi aasta esimese poole jooksul on kaksiknimesid antud peaaegu samavõrra kui kogu 1980. a jooksul. 1990. a on kaksiknimede andmine kõikjal sagenenud. Ainult Tallinna tüdrukute puhul on tase jäänud peaaegu võrdseks 1985. aastaga.

2.3.3.8. Kaksiknimede keelu mõjust eesti nimedele.

Liitnimesid lähemalt käsitlemata, mis seda eesti nimevaras on ja mis mitte, ei saa siiski tähele panemata jätta muutusi liitnimede kasutuses neil perioodidel, kui kaksiknimed on olnud otseselt keelatud või pole olnud eriti soositud. Muutustest *Mari-Liisi* ja *Mariliisi* kasutamisel 1985. a oli juba eespool juttu (vt ptk 2.3.3.3). *Mari-Liis* oli üks neist tüdrukute kaksiknimedest, mis oli selleks ajaks muutunud juba püsivaks ja üldtuntuks kaksiknimena ning just sellise graafilise kujuga. Sellised nimed, mille kasutamist sidekriipsuga võinuks väljakujunenuks pidada, olid ENBi andmete põhjal veel näiteks *Pille-Riin*, *Anne-Liis*,

Hele-Mall, Anna-Liisa, Anne-Mai, Eva-Maria, Hanna-Liisa, Mai-Liis, Maarja-Liisa, Maarja-Liis, Anne-Mari, Marja-Liisa. Neid kõiki on antud ülekaalukalt enam sidekriipsuga ja märksa harvem kokkukirjutatud kujul:

Nimi	Esinemiskordade arv rahvastikuregistris
1. Mari-Liis	884
2. Mariliis	422
3. Mari Liis	16
1. Hele-Mall	104
2. Helemall	8
1. Anne-Mari	75
2. Annemari	57
1. Pille-Riin	182
2. Pilleriin	78
1. Anne-Liis	163
2. Anneliis	122
1. Anna-Liisa	206
2. Annaliisa	43
1. Anne-Mai	122
2. Annemai	34
1. Mai-Liis	78
2. Mailiis	27

Valmis liitnimedena, arvatavasti saksa või rootsi pruugist, laenatud nimesid *Marianne* ja *Mariann* on aga sagedamini antud kokkukirjutatud ning palju harvem sidekriipsuga kujul:

Nimi	Esinemiskordade arv rahvastikuregistris
1. Anneli	3520
2. Annely	740
3. Anne-Ly	321
4. Anne-Lii	62
1. Mariann	246
2. Mari-Ann	175
3. Mari Ann	5
1. Marianne	671
2. Mari-Anne	74
3. Mari Anne	2

Huvitava rühma moodustavad *li-lõpulised* naisenimed, mille eeskujuks on olnud saksa kasutusest laenatud *Anneli*. *Anneli* on põhjasaksa hellitusvorm naisenimest *Anna*

(Drosdowski 1974: 36). Eestis on nimi kasutusele tulnud 1940. aastate lõpus–1950. aastatel ning esmalt kokkukirjutatud kujul. Kuna 1930.–1940. aastatel tuli kasutusse ka naisenimi *Lii* (ka *Ly*, *Li*), on eesti lapsevanemad nime *Anneli* hakanud tõlgendama liitnimena, mis tekkinud *Anne* ja *Lii* liitmisel, ning 1945. a antakse kahele tütarlapsel nimeks *Anne-Lii*, 1950. a ühele *Anne-Ly*. *Anne-Ly* on kõige sagedamini kasutamist leidnud samal aastal kui *Anneli*, 1970. a, ent siiski palju tagasihoidlikumalt kui tema eeskujunimi *Anneli*. ENB annab *Anneli*-nimeliste arvuks 3520, *Annely* on nimeks saanud 740, *Anne-Ly* 321 ja *Anne-Lii* 62 tüdrukut. Kõrvalepõikena, samalaadset sõnamängulist nimede kaksiknimeks tõlgendamist leidub veelgi, 1980. a on üks tüdruk nimeks saanud *Christiina* ning üks *Ann-Nette*. *Anneli* eeskujul on *li*-lõppu lisatud ka teistele nimedele, nii on sündinud rida uusi kaksiknimesid ja liitnimesid (kui eeldada, et teistele nimedele on liidetud teadlikult nime *Lii* ning mitte *li*-liidet). Nii on 1945. a antud nimi *Mare-Ly*, 1960. a *Marje-Ly*, 1965. a *Inge-Ly*, 1970. a *Day-Lii*, *Hege-Ly*, *Ingrid-Ly*, *Kaija-Ly*, *Naima-Ly*, 1975. a *Ene-Ly*, *Mari-Ly*, 1980. a *Mari-Lii*, 1970., 1975. ja 1990. a *Eve-Ly*, 1985. a *Ewe-Ly*, *Liisi-Ly*, *Meri-Ly*, 1990. a *Kärolin-Lii*. *li*-lõpulisid liitnimesid (või analoogia põhjal sündinud tuletisi) on antud järgmiselt: *Aimeli* 1955. a, *Aneli* 1965. a, *Avely*, *Ebeli* 1970. a, *Engely* 1975. a, *Annaly*, *Ülleli* 1985. a, *Janeli* 1985. ja 1990. a, *Janely*, *Awely* 1990. a. *Eneli* on nimeks antud 1965. a alates 12 korral, *Eveli* 18 korral, *Evely* 8 korral, *Enely* 1975. a alates 6 korral, *Merili* 19 korral, *Merily* 13 korral, *Marili* 1980. a alates 10 korral, *Marily* 2 korral. Viimasena loetletud nimede puhul tuleb arvestada eeskujuna ka *lin*-lõpulisid nimesid (*Marilyn*, *Evelin*, ka *Enelin*). Ilmselt poleks õige ka nimesid *Kaili*, *Kaily* ning *Maili* samalaadset päritolu liitnimedena käsitleda: kui eespool loetletud nimesid käsitleda tuletistena või analoogia põhjal moodustatud nimedena, oleks nende kuulumine samasse loetelusse enam õigustatud, kuid nende päritolu seisukohalt võib ka muid asjaolusid kõne alla tulla.

Ka teiste tuntumate kaksiknimede alusel on tekkinud uusi eesnimesid (nt *Marilis*, *Pillerin*). Nimedele *Hele-Riin* ja *Ele-Riin* toetudes on kujunenud nimed *Heleriin*, *Eleriin*, sellest edasi *Helerin*, *Elerin*, ning nende lühenemisel veel *Heleri*, *Eleri*. Antud on, ilmselt samale eeskujule toetuvad, nimed *Üllerin* ja *Ülleri*. Nendegi puhul tulevad kõne alla muud tegurid, näiteks mitmete *ri*-lõpuliste nimede küllalt suur populaarsus (nt *Kairi*, *Siiri* jne — need on aga 2-silbilised).

Ainult aimata võib, põhiliselt nime registreerimise aasta järgi, missugused nimed oleks vanemate esialgse plaani kohaselt pidanud olema kaksiknimed ning sidekriipsuga vormistatud, mis aga seaduse järgi oldi sunnitud kokku kirjutama (nagu näiteks *Mari-Liis* ja *Mariliis* 1985. a). Sellisest sunnist lähtuvalt sündinud nimedeks võib pidada ehk järgmisi: 1950. aastatel antud *Aimeli*, *Anneliis*, *Hellekai*, *Siirimai*, 1985. a antud *Annaliis*, *Annaliisa*, *Annamaria*, *Annliis*, *Anumari*, *Aveliis*, *Eleriin*, *Evaliis*, *Eveliis*, *Greteliis*, *Hannaliisa*, *Helemai*, *Kadriann*, *Kailiis*, *Katreliis*, *Maarjaliis*, *Maarjaliisa*, *Marialuisa*, *Marianne*, *Marily*, *Marjaliisa*, *Maybritt*, *Meriliis*, *Minnamari*, *Pilleriin*, *Suviliis*, mehenimedest *Ollemikkel*. Osa neist nimedest ongi keelu kaotamise järel ümber vormistatud sidekriipsuga kaksiknimeks, samuti on kaksiknimede kasutuse vabakslaskmise järel tehtud parandusi 1985. aastal üksiknime saanud laste sünniaktidesse. Ilmselt on vormistatud lapsele algselt panna soovitud nimi. Näiteks *Maybritist* sai paar aastat hiljem *May-Britt*, *Annaliisast* *Anna-Liisa*, *Greteliisist* *Grete-Liis*, *Helemaist* *Hele-Mai*. 1985. aastal registreeritud *Daisy* on ümber vormistatud *Daisy-Lolaks*, *Grete Grete-Lotteks*, *Helena Helena-Victoriaks*, *Kadrist* on saanud *Kadri-Ann*, *Piretist* *Piret-Brigitta*, *Marekist* *Marek-Meelis*, *Stenist* *Sten-Aleks*.

Seega leidub eesti nimistus selgeid kaksiknimede-liitnimede mõjutusi. Kaksik- ja liitnimed on eeskju andnud sama struktuuriga nimede loomiseks, teatud elemendid on hakanud nimest nimesse levima. Mõningatest kaksik- ja liitnimedest on aja jooksul lühenemise teel kujunenud uued nimed.

2.3.4. Võõrapärasused kirjaipildis.

Siinses peatükis on lühidalt vaadeldud võõrtähtede ja võõrsõnatähtede kasutust eestlastele antud eesnimedes. Lähemalt on vaadeldud võõrtähtede *c*, *w*, *x*, *y* ning võõrsõnatähtede *f*, *š*, *z* ja *ž* esinemust.

Võõrapäraseid elemente on peale loetletute eesnimede kirjaipildis veelgi. Kõige tuttavam on soomepärase klusiili märkimine soome päritolu nimedes, näiteks *Martti*, *Heikki*, *Markku*. Mõnel puhul on sellist märkimisviisi muud päritolu nimedesse üle kantud (nt *Ukku*, *Hendrikko*, *Riskko*, *Tuulikky*, *Kattri*). Teisteski võõrkeelsetes nimedes on kasutatud originaalkeele kohast kirjaipilti (nt *Brigitta*, *Eva-Lotta*, *Milvi-Henriette*, *Mariette*). Võõrapärane *-th* on mõnel puhul eesti *t*-ga asendamata jäetud, näiteks *Thea*,

Thomas, Elisabeth, Theresa, Kenneth. Sedagi on üle kantud nimedesse, kuhu ta kuuluma ei peaks (nt *Christhina, Geethe, Käthlin*). *-ph* on esinenud võõrkeelsetes nimedes *Sophie, Astrid-Aphrodite, Sophie, Christopher, Philipp-Teodor, Ralph*. Võõrapäraseid jooned või kirjakuju on säilitatud nimedes *Annelie, Billie, Harriet, Eddie, Hans-Dieter, Ronnie*, kus *-i* asemel on *-ie*; ning ka nimedes *Jeanne, Maud, Maud-Madelaine, Allain, Romain, Shirley, Raoul, Berndt*. Võõrapärasuse taotlust võib väljendada ka muul viisil, näiteks rõhu viimisega järgsilbile, nagu naisenimedes *Janelle, Marell, Mirell, Leaana, Marjaana, Heleen, Marleen, Airiin, Getriin, Kristiin, Kätriin, Leaniita, Marii, Mariin, Marliis*, mehenimedes *Andree, Anree, Remee, Valentiin, Valerii*. Kui soomepärase klusiili märkimine välja arvata, on tegemist pigem harvaesinevate nähtustega, mis esinevad üksikuid kordi, kui sageli esinevate reeglipärasustega.

Võõrtähtede kasutamine ei ole olnud vaadeldud aastate jooksul otseselt ja rangelt reguleeritud, küll aga on ajuti soovitatud võõrtähtede kasutamisest hoiduda. Võõrtähti sisaldavad nimed ei sobinud näiteks 1930. aastate eestipärase nimede kampaania põhimõtetega, sestap vähenes tol ajal ka võõrtähtede kasutus nimedes, (siinse töö materjali järgi otsustades) pärast 1930. a tunduvalt (loomulikult luges ka nimevalik, eelmise, võõrkeelsete nimede moe aegu oli võõrtähti enam põhjust kasutada, see avaldub veel 1930. a nimevalikus). Võõrkeelsete nimede kirjutusviisi probleemid on päevakorras olnud juba sajandi algusest peale. Juba Kurrik räägib vajadusest nimede kirjaviisi ühtlustada, et nimede erinevate kirjakujude arvu vähendada (Kurrik 1901: 8). Võõrkeelsete nimede kirjapaneku küsimus on kõne all olnud ka 1925. aastal, eeskätt on soovitatud muidugi võõrkeelsetest nimedest hoopis loobuda (E. M. 1925: 138–139). Pooliku mugandamise asemel (nt nagu *Oto, Rihhart ~ Rihhard, Aliiss*) on soovitatud valida kas pigem lähtekeelekohane kuju (*Otto, Richard, Alice*) või hakata nende asemel kasutama vastavaid laennimesid (*Ott, Riiks, Riho, Liisi, Liisa*). 1939. a “Perekonnaseisuametniku käsiraamat” (Teder 1939) ei keela otsesõnu nimede võõrapärase kirjakujude kasutamist, ent annab juhised suure hulga võõrkeelsete nimede eestipäraseks kirjapanekuks. Juhendi mõte oli abistada ametnikke eestistamisega seotud nimemuutmiste käigus tekkinud probleemide lahendamisel. 1930. aastatel paika pandud suund jäi valitsevaks õige pikaks ajaks ning võõrtähed on eesti nimepildis üsna haruldased kuni 1970. aastateni, mil võõrtähtede tarvitamine järk-järgult sagenema hakkab. 1970. aastaid iseloomustab samuti nn soovituslik keelamine (nagu tollal ka kaksiknimede puhul), ehkki sünniaktide märkuste

lahtrisse lisatu järgi otsustades valmistasid kaksiknimed toona perekonnaseisuametnikele enam peavalu. Ometi leidub märkus vastuseisu kohta võõrapärase kirjaviisi suhtes koguni 1970. aastatel Tartu perekonnaseisumetis registreeritud järgmise juhtumi puhul: "Vanemate tungival soovil saab laps nimeks *Ruth*". See näitab, et ilmselt on vanemaid vastavate juhtumite puhul püütud suunata valima mõnd teist nime või kirjakuju.

Võõrtähtede kasutamisele eesnimedes leidub tegelikult õige mitu seletust.

Uuemate võõrkeelsete nimede puhul on võõrtähtede kasutamine neis üsna kergesti mõistetav: nimed võetakse üle muudest keeltest ja nad tulevad kasutusele koos nende algkeelepärase ortograafiaga, olgu see siis kooskõlas eesti keele reeglitega või mitte. Sellised nimed on näiteks naisenimed *Alice, Carmen, Bethy, Carol, Catherine, Chris, Christa, Christel, Christine, Daisy, Elisabeth, Emily, Esther, Evelyn, Jenny, Jessica, Kelly, Lily, Lonny, Lydia, Marilyn, Mary, Maybritt, Nelly, Ruth, Sally, Shirley, Suzanne, Sylvia, Zoja, Theresa, Yvette*, mehenimed *Alarich, Charles, Chris, Christopher, Claus, Enrico, Erich, Friedrich, Heinrich, Marcello, Marco, Marcus, Patrick, Riccardo, Richard, Alex, Alexander, Axel, Felix, Max, Freddy, Harry, Harvey, Henry, Jimmy, Roby, Romy, Roy, Tommy, Tony, Willy, Günther, Helmuth, Kenneth, Matthias, Thomas, Timotheus*. Kas selline võõrapärane nimekirjutusviis on õigustatud ja mõttekas, on küll vaieldav, aga tegelikkuses olnud vanemate otsustada. Küllap tekitab seesugune nimi kandjale küllalt probleeme, kui ühtelugu nime tähthaaval dikteerida või kasutatavat häälduskuju tutvustada tuleb. Siiski on selle rühma nimedes võõrtähtede kasutamine vähemalt osaliselt põhjendatud, tegemist on originaalkeelepärase kirjakuju või selle keele pärase kujuga, kust nimi eesti kasutusse on võetud. Kui eesti ortograafiaga kirja pilt ei klapigi, on vähemasti mõnes teises keeles selline kirjaviis õige. Nime laiema leviku ja suurema populaarsuse puhul võib pikapeale nime kirja pilt eesti keele reeglitega ühtlustuda, niisamuti nagu muganduvad muud võõrsõnad. Ülaltoodud nimedest on näiteks *Karmen* tavalisem kui *Carmen*, selgelt eelistatud on võõrkeelsetele variantidele omakeelsed ja omatähelised *Krista, Kristel, Kristiina, Ester, Evelin, Kelli, Harri, Henri, Helmut*. Kui nime kasutus jääb harvaks, ei tarvitse eestipärast kirja pilti kujuneda, nagu näiteks *Marcello, Jessica* puhul. Samuti pole eestipärase kirjakuju eelistust tekkinud mitmete sajandivahetusel ja sajandi esimestel kümnenditel kasutusel olnud võõrkeelsete nimede puhul, nagu *Friedrich, Erich*, ka *Richard, Heinz*, mis 1930. aastate nimede

eestipärastamise laine aegu enam moes ei olnud. Neile nimedele sobivat eestipärast kuju leida ei jõutud (*Richard* on esinenud siiski ka kujul *Rihard* või *Rihhard*).

Mõnel puhul on nime õigekiri jäänud justkui pidama kahe keele vahepeale — nime kirja pilt ei vasta ühegi keele õigekirjale ega kuulu ühegi teise keele järgi vastava nime kirjutustraditsiooni. Näiteks naisenimedest on sellised *Birgith*, *Cariita*, *Caroli*, *Catlin*, *Chatlin*, *Cheitlin*, *Chätriin*, *Cäroly*, *Cätly*, *Edyth*, *Geethe*, *Gethe*, *Gelly*, *Kerstyn*, *Ketly*, *Krystiina*, *Liy*, *Lya*, *Merily*, *Merilyn*, *Mery*, *Merylin*, *Mya*, *Shirly*, *Sirley*, *Sirly*, mehenimedest *Christjan*, *Cristjan*, *Fränck*, *Maicel*, *Velix*, *Kendy*, *Maykl*. Sellised kujud ei ole õnnestunud ja nende kasutamine on põhjendamatu.

Kolmanda rühma võiks tinglikult moodustada nimed, kuhu võõrtähed on toodud sisse kunstlikult, ilmselt n-ö kaunistamise/peenutsemise eesmärgil, sageli levinumate võõrtähti sisaldavate nimede analoogia põhjal. Nii võib naisenime *Awely* puhul aimata *ly-* lõpuliste nimede ja eriti *Annely* eeskujut; mehenimes *Daavy* näha, kuidas on liidetud kaks samale põhininele toetuvat nime: ingliskeelne lühendvorm *Davy* ja eesti *Taavi*; naisenimes *Rutha* segatud võõrkeelne aluskuju *Ruth* ja sama nime variant *Ruta*. Kõige sagedamini on saanud sellised nimed lõppu *-i* asemele *y-i*. Eriti grotesksed tunduvad selliste “kohenduste” tulemusena selgelt eesti (või ka soome) päritolu sajandi esimestel kümnenditel või ka hilisemal ajal loodud kunstnimed, millel pole võõrkeelseid eeskujusid olnud, või võõrnimede eestikeelsed variandid. Sellised nimed on näiteks naisenimedest *Ayli*, *Deily*, *Evy*, *Gairy*, *Geidy*, *Geily*, *Helery*, *Hely*, *Hilly*, *Kaidy*, *Kaily*, *Katry*, *Kärdy*, *Leily*, *Leyti*, *Lyvico*, *Merly*, *Meryt*, *Milvy*, *Raily*, *Reily*, *Särely*, *Tery*, *Tuuliky*, *Vally*, mehenimedest *Arly*, *Cardo*, *Daavy*, *Hillary*, *Reymo*. Veel kord, kui vanemate nimemaitsele ja nimemoele midagi sobib ette heita, siis viimases kahes rühmas esiletoodud nimesid võiks küll ebaõnnestumiseks lugeda.

Lõpetuseks olgu siinkohal näiteks toodud tõenäoliselt ingliskeelsele alusnimele *Kathleen* toetuvad “eestipärased” nimekujud (teistest keeltest sobivaid paralleele alati ei leia). Nende häälduskuju pole teada, kuid võib arvata, et eeskätt on taotletud teistest erinevat kirja pilti ühele-samale nimele — *Kätlin* — ning selle vähemlevinud variandile *Ketlin*. Kuna *a*-tähega variandid hääldatakse tõenäoliselt lähedaselt *Kätliniga*, on ka need ära toodud. Sulgudes on märgitud nime saanute arv 1995. a sügise seisuga (ENBi järgi). Kokku on erinevaid kirjakujuksid 41: *Kätlin* (1429), *Ketlin* (137), *Kätlyn* (56), *Käthlin* (49), *Getlin* (32), *Cätlin* (29), *Gätlin* (28), *Cätlyn* (16), *Katlin* (16), *Catlin* (12), *Ketlyn* (12),

Catlyn (11), *Cathlin* (7), *Kethlin* (6), *Cathlyn* (5), *Getlyn* (5), *Käthlyn* (5), *Cäthlin* (4), *Kädlin* (4), *Kättlin* (4), *Chätlin* (3), *Ghätlin* (3), *Kathlin* (3), *Cetlyn* (2), *Chatlin* (2), *Gatlin* (2), *Gäthlyn* (2), *Katlyn* (2), *Cettlin* (1), *Chetlin* (1), *Chätlyn* (1), *Cäthlyn* (1), *Gedtlin* (1), *Gethlin* (1), *Gäddlin* (1), *Gädlin* (1), *Gähtlin* (1), *Gätlyn* (1), *Kehtlin* (1), *Khetlin* (1), *Kettlin* (1).

y on võõrtähtedest nimedes olnud enimkasutatud. *y*-it on kasutatud tavaliselt — tõenäoliselt, sest ülevaadet tegelikust kasutusest pole — *i* asemel. Kahelda võib käesoleva andmestiku puhul *My*, *Sylvi*, *Sylvia* häälduskuju puhul, neis nimedes võib soome eeskujul *y* tähistada *ü*-d. *y* esineb 153 naisenimes 361 korral (s.o 1,63%), 48 mehenimes 124 korral (0,54%). Üle 10 korra on antud naisenimesid *Ly* (48 korral), *Annely* (25), *Evelyn* (21), *Merily* (13), *Daisy* (12), *Gerly* (11), mehenimesid *Harry* (50 korral), *Henry* (20). Kõikide nende nimede puhul on *i*-tähelised variandid selges ülekaalus, nagu ka ülejäänud *y*-tähte sisaldavate nimede puhul.

y-i kasutuse osakaal on aastate vältel olnud mõnevõrra erinev. Nii naise- kui mehenimede puhul sõltub väga palju konkreetsetest nimedest: kui mõni *y*-it sisaldav nimi on moes, tõstab see oluliselt kogu võõrtähekasutuse osakaalu. Näiteks 1930. aastal on *y*-it sisaldavaid nimesid antud poistele 28 korral, kuid ainuüksi 21 korral on nimeks (või üheks nimeks kaksiknimes) tollane moenimi *Harry* (peale selle veel *Raymond* ja *Henry* 2 korda, *Fredy*, *Aspyoon* ja *Hardy* ühe korra). 1930. aastate keskpaigast alates kuni 1970. aastate teise pooleni on *y*-it sisaldavaid nimesid antud üsna vähe. 1970. aastate teisel poolel tuli moodi nimi *Henri*: moenimedel on tavaliselt ikka kõrval vähempopulaarsed variandid või kirjakujud, milleks oli ka *Henry*.

Ka naisenimedes on *y*-it kasutatud rohkem 1930. aastal, võõrkeelsete nimede moe lõpuaegu. Sellele järgnes pikem, üksikute *y*-i esinemiskordadega periood, kuni 1960. aastate teisest poolest alates taas *y*-it naisenimedes järjest rohkem kasutama hakati. Kasutuse kõrgaeg oli 1980. aastatel. Naisenimedest 1930. aastal ühtki selget eelisinime pole, hiljem on selleks olnud *Ly* 1965. aastal (13 esinemiskorda, lisaks veel kaksiknimedes *Anne-Ly* 2 korda ja *Inge-Ly* 1 kord), *Annely* 1970. aastal (10), *Evelyn* 1970. aastal (6) ja 1980. aastal (7), *Gerly* 1980. aastal (6), *Merily* 1980. aastal (6). Kõiki neid nimesid võib pidada enamedukate nimedega kaasaskäivateks variantideks (vrd *Anneli*, *Evelin*, *Gerli* ja *Kerli*, *Merili*).

Selles, et y-it ega ka muid võõrtähti pärast 1930. aastat pikka aega eriti laialt kasutatud ei ole — vaid üksikutes nimedes, mis esinevad üksikuid kordi — on oluline osa olnud ilmselt nimede eestistamise kampaanial. On selge, et 1930. aastal, kui nimevalikus, eriti mehenimevalikus, võõrnimed veel kaalukal kohal olid (näiteks *Erich, Harry*), kasutati ka rohkem, nende originaalkeele kohaselt, võõrtähti. 1930. aastate keskpaiku, kui nimeandmisel olid valitsevad juba uued ja hoopis teiselaadsed suunad — eesikeelsed ja -pärased nimed, lisaks varemantud võõrnimede eestistamine (mõnigi kord just võõrapärase kirja pildi vahetamine eestipärase vastu) —, võõrtähed eesti nimepilti enam ei sobinud. Sellane eestikeelsuse taotlus on kindlalt valitsev 1960. aastateni. Näiteks y-it sisaldavaid nimesid on aastatel 1935–1955 antud tüdrukutele järgmiselt: *Anne-Lydia* (1 kord), *Any* (1), *Daisy* (4), *Gerty* (1), *Hilly* (1), *Leily* (1), *Leyti* (1), *Ly* (9), *Lya* (1), *Lydia* (2), *Mare-Ly* (1), *Mary* (1), *Pancy* (1), *Shirley* (1), *Sirley* (1), *Vally* (1) (kokku vastavalt 2, 3, 6, 7, 10 nimeandmiskorda aastas); poisid on nimeks saanud *Harry* (14 korral), *Harry Heldur* (1), *Jimmy* (1), *Roy* (1) (kokku vastavalt 3, 2, 1, 5, 6 nimeandmiskorda aastas). c-tähte sisaldavatest nimedest esinevad neil aastail vaid naisenimed *Christa* (1 kord), *Lucie* (1), *Pancy* (1) ja mehenimed *Erich* (11 korda), *Heinrich* (1), *Michail* (1), *Richard* (4), *Ivar-Richard* (1), *Peeter-Heinrich* (1), *Raul-Heinrich* (1), *Sven-Fridolin-Heinrich* (1), *Thomas-Christjan* (1). f esineb naisenimedes *Elfriede* (2), *Aita-Elfriede* (1), *Elfi* (1), *Faina* (1), *Fanni* (1), mehenimedes *Feliks* (7 korda), *Alfred* (6), *Olaf, Ralf, Rudolf* (4), *Fred* (3), *Adolf, Felix, Feodor* (2), *Avo-Rudolf, Ferdinand, Fernando, Heino-Alfred, Olf-Alar, Ringholf, Ruftin, Sigfrid, Sven-Fridolin-Heinrich* (kõigis 1 kord).

Teine enamkasutatud võõrtäht on olnud c. c esineb 65 naisenimes 129 korral (0,58%) ja 56 mehenimes 125 korral (0,54%). c tähistab a) inglise keele päraselt c = s(s), näiteks nimedes *Alice, Lucie, Maicy, Pancy*; b) inglise keele päraselt ch = tš, näiteks *Charles*, võib-olla ka *Richard*; c) saksa keele päraselt ch = hh, näiteks *Alarich, Erich, Friedrich, Heinrich, Richard*. Mõne nime puhul võib muidugi ainult aimata, kuidas seda hääldatakse. Kas näiteks *Chady* on *Kadi* või on kirja pildi taga ka peenem hääldus, ei oska ainuüksi kirjakuju põhjal öelda. Või kas *Cilly* on *Killi* või *Silli* või veel midagi kolmandat?

Naisenimedes on c-d 1930. aastatel väga harva kasutatud, vaid üksikuid kordi, näiteks nimedes *Alice, Christa, Lucie, Pancy*, kaksiknimedes *Agnes Lucretia, Beatrice-Fiammetta, Britta Erica, Felicitas-Gustava-Helene, Florence-Silvia, Hilja-Florence, Maimu-Hortensia-Mercedes*. 1945.–1955. a puuduvad sellised nimed täiesti. Kasvama on

hakanud *c*-tähega kirja pandud nimede hulk 1970. aastast alates, kuid ka siis on tegemist suhteliselt tagasihoidliku kasutusega, igal juhul alla 20 korra aastas. Kõige enam on vaadeldud perioodil *c*-tähte kasutades nimesid kirja pandud 1990. a, 36 korda. Sagedamini kui 5 korda on aastatel 1930–1990 antud nimesid *Monica* (19 korda), *Alice* (10), *Carmen* (8), *Carolin* (5), *Christel* (5), *Veronica* (4), 2 korda on pandud lapsele nimeks *Angelica*, *Bianca*, *Carol* (lisaks üks *Carol-Greta*), *Chris* (peale selle veel *Chris-Tiina*), *Chrislin*, *Christina*, *Christine*, *Cornelia*. Liialdusteks tuleb pidada nimekujusid *Cariita*, *Caroli*, *Catlin*, *Cerli*, *Cerly*, *Chatlin*, *Cheitlin*, *Chätriin*, *Cäroly*, *Cätlin*, *Cätly*, *Lyvico*.

Mehenimedes on *c*-tähe kasutusel kaks kõrgaega, esimene 1930. a (33 juhtu) ja teine 1990. a (25), ülejäänud ajal on *c*-tähte kasutatud alla 10 korra aastas. Esimene kõrgaeg on seotud *ch*-nimedega, 1930. aastal pandi nime *Erich* 12 (peale selle veel nimedes *Erich Johannes*, *Erich-Endel*), *Heinrich* 4 (lisaks veel *Guido-Heinrich-Andreas*) ja *Richard* 3 korda (lisaks veel *Berend-Richard-Oskar*, *Bill-Richard*, *Edvard-Richard*). 1990. a on antud samu nimesid, *Erich* esines 1 korra, *Heinrich* 1 korra ja *Richard* 3 korda (ning veel *Karl-Richard*), peale selle pandi nimesid *Chris*, *Christopher*, *Johannes Christopher*, *Enrico*, *Maicel*, *Patrick* igauht kaks korda. Ebasoovitavaks tuleks lugeda nimekujusid *Fränck* ja *Maicel*.

Sageduselt kolmas võõrtäht meie nimedes on *f*, mehenimedes on *f* aga kõige enam esinenud võõrtäht. Naisenimedes on *f* esinenud 26 nimes 29 korral (0,13%), neist 20 korda 1930. aastal. Korduvalt on esinenud *Elfriede* (4 korda, lisaks *Elfriede-Vilhelmine*, *Herta-Elfriede*, *Leili-Elfriede*), *Florence* nimedes *Florence-Silvia*, *Hilja-Florence*, ülejäänud nimed on esinenud vaid korra.

Mehenimedes on *f* esinenud 84 nimes 191 korral (0,83% kõigist nimeandmisjuhtudest). *f* on olnud üsna tavaline nimedes 1930. aastal, mil on pandud 100 korral *f*-i sisaldavaid nimesid (6,3% sel aastal sündinud poistest). Järgmisel vaadeldud aastal, 1935. a on *f*-tähte sisaldavate nimede kasutamine järsult vähenenud, seitsmele juhule (0,49%). Ka järgnevatel aastatel on vähesel määral *f*-tähte sisaldavaid nimesid esinenud, ent kasutus on alati jäänud alla 10 korra aastas (v.a 1990. a — 13 korda e 0,64%). Sagedamini on kasutatud nimesid *Feliks* (22 korda, neist 12 1930. a, lisaks üks *Feliks-Ferdinand*, *Feliks-Raimund*), *Fred* (21 korda, enam antud 1980. aastast alates, lisaks esinenud *Fred-Harry*, *Fred-August*), *Olaf* (20 korda, neist 1930. a 13 korda, lisaks *Olaf-Alar*, *Olaf-Carlin*, *Olaf-Einar*, *Olaf-Verner*, *Nikolai-Olaf*, *Tom-Olaf*, *Villi-Olaf*, *Egon-*

Olaf), *Alfred* (14 korda, neist 7 1930. a, lisaks üks *Alfred-Johannes*), *Rudolf* (9 korda, lisaks *Rudolf-Kalju*, *Avo-Rudolf*, *Eugen-Rudolf*, *Hubert-Rudolf*, *Valter-Rudolf*), *Ferdinand* (7 korda, sh 1930. a 6 korda, lisaks *Feliks-Ferdinand*, *Ferdinand-Kalvin*), *Ralf* (7 korda, lisaks *Ralf Edmund*). *f*-i suurem sagedus mehenimedes võrreldes naisenimedega on seletatav ühelt poole mitmete populaarsete nimede levikuga (*Alfred*, *Feliks*, *Olaf*, *Ralf*, *Rudolf*). Teiselt poolt on *f*-i kasutust mõjutanud ka see, et kui teistele sagedamini kasutatud võõrtähti sisaldavatele nimedele on eestipärane vaste võrdlemisi lihtsalt leitud, pole see nii *f*-tähe puhul. Võõrkeelsete nimede parandajatele abiks koostatud tabel (Teder 1939: 33–64) on hõlpsasti lahendanud suurema osa võõrkeelsete nimede kirjapaneku probleemidest (nt *Erichi* asemel soovitatakse *Eerikut*, *Richardi* asemel *Rihhardit*, *Heinrichi* asemel *Henrikut*, *Heinzi* asemel *Heintsi*). *f*-i sisaldavatest nimedest on ainult paarile eestipärane vaste leitud (nt *Veeliks* (aga ka *Feeliks*) pro *Felix* ja *Feliks*, *Priidik* või *Vidrik* pro *Friedrich*, *Värdi* pro *Ferdinand*), ülejäänutes on *f* säilinud (nt *Fanni*, *Faabian*, *Faustiine*, *Feliitsia*, *Floora*, *Floriida* jne).

x on aastatel 1930–1990 esinenud kuues mehenimes 11 korral, kõige enam on neist kasutatud nime *Felix* (5 korda). *x* asendab meie nimedes konsonantühendit *-ks*, kõigi kasutatud nimede puhul on mugandatud variandid ülekaalus (*Aleks* pro *Alex*, *Aleksander* pro *Alexander*, *Aksel* pro *Axel*, *Maks* pro *Max*, ka *Feliks* pro *Felix*). Kummaline tundub nimekuju *Velix*. *x* ei ole aastatel 1930–1990 esinenud üheski naisenimes.

z on kasutamist leidnud harvades nimedes ja üksikuid kordi. Naisenimedest on esinenud *Anzelika*, *Elizabeth*, *Erzi*, *Greta Lizette*, *Inez*, *Suzan*, *Suzann*, *Suzanne* ja *Zoja*, mehenimedest *Heinz-Valentin*, *Hans-Heinz*, *Sigismund*, *Heinz-Hermann*, *Villi-Heinz*, *Zenon*. Ka *š* ja *ž* on harva esinenud, naisenimedest nimedes *Anželika*, *Andželika*, *Nadežda*, *Žanna*, *Ester-Adaša*, *Martšella*, *Šarlotte Astra*, mehenimedest nimedes *Janoš*, *Saša*, *Vjatšeslav*.

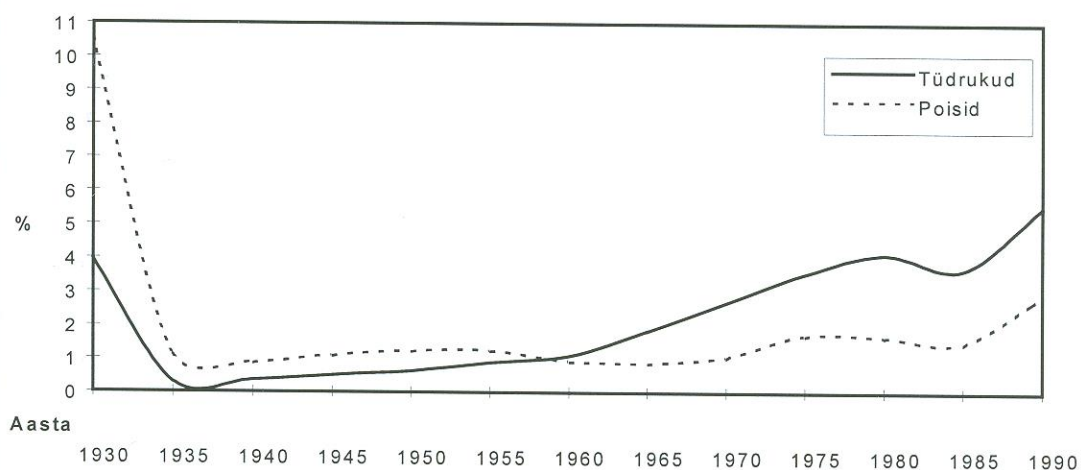
w on esinenud üliharvadel juhtudel: naisenimedes *Awely*, *Ewe-Ly*, *Hedwig Maria*, *Johanna-Hedwiga*, *Viiwe*, mehenimedes *Dag-Ingwar*, *Edward*, *Edwin*, *Erwin*, *Erwin-Arved*, *Gedward*, *Howard Ricardo*, *Oskar William*, *Urwo*, *Uwe*, *Walter*, *Willem*, *William*, *Willy*.

Võõrtähekasutust piirkonniti vaadeldes selgub, et kõige enam on nimetatud võõrtähti sisaldavaid nimesid pandud Tallinnas, kõige harvemini Tartus (protsentides, kõigist nimeandmisjuhtudest):

	Tallinn	Võrumaa	Hiiumaa	Tartu
Tüdrukud	2,93	2,35	1,2	1,51
Poisid	2,65	1,45	1,72	1,25

Et Tallinn on siingi esikohal, on loomulik juba eespool nimetatud põhjustel: suurem rahvahulk, mis tähendab suuremat hulka nimesid, avatus võõrastele mõjudele. Samadel põhjustel võiks Tartu lapsed olla saanud enam võõrtähtedega nimesid kui väiksema rahvahulgaga ning kõrvalisemad Võru- või Hiiumaa. Seletusi tuleb otsida ilmselt konkreetsetest kohapealsetest põhimõtetest, palju oleneb ju perekonnaseisuametnikust, näiteks tema seisukohtadest või ka veenmisoskusest. Just Tartu sünniaktidest on pärit toodud näide *Ruthi* registreerimise kohta. Märkuste hulga järgi otsustades on eriti Tartus vanemate nimevalikul silm peal hoitud ning vanemaid sobimatute nimede puhul mõjutada püütud. Maakondades on aga valdu-külanõukogusid palju ja neis töötavad ametnikud võivad olla nimede suhtes väga erinevate põhimõtete, arusaamiste ja ka maitsega.⁴

Aastate jooksul on võõrtähekasutus naise- ja mehenimede puhul olulisi muutusi läbi teinud (joonis 59).

Joonis 59. Võõrtähekasutus nimedes aastatel 1930–1990.

⁴ Keeruliste ning sageli mõttetult võõrapärasust taotlevate nimede üle kurtsid kõigi perekonnaseisumetite töötajad, eriti aga Võrumaa perekonnaseisumeti juhataja K. Soosaar. Ta rõhutas just asjaolu, et valdades registreeritavate nimede valikut ei saa ole Võrust võimalik ka kõige parema tahtmise juures mõjutada ning et just valdadest on pärit Võrumaal registreeritud eripärasemad nimed (vestluse ajendas samal ajal ühes vallas kirja pandud tütarlapse nimi *Wattie*).

1930. aastal on mõnd võõrtähte sisaldava nime saanud 3,95% tüdrukutest ja koguni 10,6% poistest. Et järgmisel vaadeldud, 1935. aastal on võõrtähtedega nimesid antud 10 korda vähem, on siin võimalik selgelt näha nimede eestistamise kampaania mõju. Suurt erinevust naise- ja mehenimede võõrtähekasutuse puhul 1930. aastal saab ilmselt seletada moe leviku erineva kiirusega naise- ja mehenimedes: 1930. a on mehenimede seas veel üsna tavalised võõrkeelsed nime, naisenimedest on samal ajal juba suurem osa uue, eestikeelsete omanimede moe esindajad. Paljud võõrkeelsed nimed esinevad kaksiknimede osana. Järgnevate aastate jooksul on võõrtähtede kasutus üsna ühtlaselt tagasihoidlik: naisenimedes kuni 1950. aastate teise pooleni poole protsendi ringis, mehenimedes 1970. aastateni u 1%. 1960. aastatest alates hakkab võõrtähekasutus naisenimedes sagenema (alguses kasutusel põhiliselt nimedes *Annely* ja *Anna-Ly* ning teistes *ly*-lõpulistes nimedes), 1990. a on võõrtähelise nime saanud 5,6% tüdrukutest. Mehenimedes on võõrtäheliste nimede hulga suurenemine hilisem ning jäänud seni väiksemaks, ehkki tõus, eriti viimastel aastatel on naisenimedega võrreldes samavõrra ühtlane.

Kokkuvõte.

Magistritöö "Eestlaste eesnimedest aastatel 1930–1990" laiemaks eesmärgiks oli seatud luua üldpilt lõppeva sajandi eesti nimekasutusest. Olemasoleva materjali alusel on täpsem kirjeldus aastatel 1930–1990 antud nimede kohta, mis on seotud varasemate uurimuste tulemustega. Nii on sündinud pilt XX sajandi eesti nimedest.

Töö tulemuste põhjal võib öelda, et eesti nimevara on lõppeval sajandil läbi teinud suuri muutusi. Sajandi alguses kasutusel olnud võõrkeelsed nimed hakkasid juba sajandi esimestel kümnenditel järk-järgult vahetuma laialt tutvustatud ja soovitatud eestikeelsete nimede vastu. Sellist sajanditepikkuse kasutustraditsiooniga laennimede asendumist omakeelse nimistuga võib ilmselt pidada ka üheks suuremaks põhimõtteliseks muutuseks eesti nimevaras. Pärast omakeelsete nimede suurmoodi 1930. aastatel tulid 1940. aastatel taas laialdasse kasutusse XIX sajandi lõpukümnenditest alates mõnevõrra kõrvale jäänud eesti laennimed, olulisemaid kihte eesti nimevaras, mida kasutajad on pidanud eestikeelseks ning mis oma pikaajalise traditsiooni tõttu seda ka on. Laennimed on kõigist sel sajandil kasutatud nimedest osutunud kasutuse seisukohalt kõige püsivamaks nimekihistuseks. Laennimesid on lisaks nende moeperioodidele 1940. ja 1980. aastatel antud kogu ülejäänud ajal. 1950. aastatel hakkasid kasutusse tulema uuemad võõrkeelsed nimed. Need olid rahvusvaheliselt tuntud nimede erinevates keeltes kasutatavad variandid. Võõrkeelsete nimemallide eeskujul hakati 1960.–1970. aastatel palju ka ise uusi nimesid ja nimevariante looma, populaarsemate nimede malli kohaselt on sellel ajal loodud ridamisi teatud ülesehitusreeglitele vastavaid või mõnd meelepärast elementi sisaldavaid nimesid.

Riigiarvutuskeskuse rahvastikuregistri 1995. aasta sügisese väljavõtte järgi on Eesti elanikud kandnud sel ajal u 48 000 erinevat nime. Kuna andmebaasis on arvestatud kõiki Eestis elavaid isikuid, on eestlaste kasutatud nimede arvu selle järgi raske määrata. E. Rajandi on arvanud, et saja aasta jooksul kasutatud eesnimede hulk võiks olla umbes 8000. Töös kasutatud andmestikus esineb 13 aastakäigu jooksul kokku ligi 5000 nime, need on pandud u 45 000 lapsele. Nimedest on 2685 naisenimed ja 2300 mehenimed. Erinevaid naisenimesid on nii tervikuna, aga ka aastate lõikes enam kasutusel.

Iga kümnendi nimetendentside üle on töös otsustatud põhiliselt eelisnimede, populaarsemate nimede alusel. Eelisnimed, muutused nende kasutuses ning nende vaheldumine on olnud selle töö üks uurimisobjekte. Eelisnimestike vahetumine ei ole

kindlalt ja korrapäraselt toimuv muutus, mille puhul oleks võimalik täpselt määrata näiteks eelisinimede või teatud moejoonte eluiga, see võib olla väga erinev. Selge on aga, et teatud aja tagant otsivad lapsevanemad uusi nimevõimalusi, põhiliselt püütakse hoiduda nende nimede andmisest, mis on seotud vanemate endi põlvkonnaga. Kasutatavate asemele uute nimede otsingul jõuavad vanemad aga sotsiaalse vaistu toel samade nimedeni, mida on lapsele valinud teised vanemad, ning nii sünnib uus, järgmisele perioodile iseloomulik nimemood.

Suur osa lastest saab nime mõne populaarsema seast. Eelisinimede kasutamine on olenenud osalt konkreetsetest moenimedest, kümne populaarsema nime seast on leitud sobiv u 18 protsendile tüdrukutest ja u 20% poistest, 20 nime seast on nime saanud vähemalt 28% tüdrukutest (aga 1960. aastal näiteks 43%) ja 31% poistest (kõige enam 1940. aastal, üle 50%), pooled lapsed saavad nime 50 oma sünniaastal enam kasutatud nime hulgast (1960. a aga oli 50 nime osakaal tüdrukutele nimeandmisel u 65%, poiste puhul on 50 nime hulgast nime saanute osakaal olnud suurim 1940. a, u 70%). Üldine tendents on populaarseimate nimede andmise osakaalu vähenemise suunas, ülipopulaarseid nimesid esineb järjest vähem ning edetabeli esimestele nimedele eelistatakse järjest enam mõnd harvem esinevat nime.

Kui kokkuvõtteks võib öelda, et suurem osa lastest saab siiski nime mõnekümne populaarsema nime seast, siis nimedest endist moodustavad suure osa nimed, mis esinevad kas oma ajajärgul või kogu nimistus vaid ühe korra, need on unikaalnimed. Unikaalnime on igal aastal saanud vähemalt 10% lastest. Neil ajajärkudel, kui pole esinenud takistusi kaksiknimede andmiseks (näiteks 1930. aastad, 1940. ja 1990. a), on unikaalnimede osakaal nimeandmisel olnud aga suuremgi, sest unikaalnimedest on peaaegu pooled kaksiknimed. 1930. aastal on ainulaadse nime saanud kolmandik tüdrukutest ja veerand poistest, 1990. aastal on unikaalnimede osakaal nimeandmisel taas ulatunud sõjajärgse 10–15% asemel 20 protsendini tüdrukutest ja 15 protsendini poistest. Iga aastakäigu nimedest on unikaalnimesid olnud kõigist nimedest vähemalt 50%, ent kaksiknimede andmise perioodidel on nende osakaal nimedest ulatunud isegi 75 protsendini (1930. aastatel). Unikaalnimedest moodustavad suure osa mingis mõttes võõrad nimed. 1930. aastatel on ridamisi vaid ühel korral esinenud nimesid, mis kuuluvad eelmisse, võõrkeelsete nimede moeperioodi. Samal ajal on aga ka uute nimede, eestikeelse nimistu kujunemise aeg, mis

tõi kaasa suure hulga uute nimede katsetusi, mis püsivaks kasutuseks ei leitud sobivad olevat.

Eesti nimede seas leidub väike hulk nimesid, mida on antud nii tüdrukutele kui ka poistele. Kahesooliste nimedena on E. Rajandi oma nimeraamatus esitanud mõnikümmend nime, milledest siinse töö materjalis olid samuti mõned nimed kahesoolistena esindatud. Töös kasutatud andmestikus esinevate kahesooliste nimede hulk ning nende kasutatus on samuti väga väike. Seetõttu võib tõdeda, et eesti nimekasutaja tajub väga täpselt nime sugu ilma nime soole viitavate eriliste tunnustetagi ning seepärast pole ka tegemist nimeandjatele tõsisemaid probleeme tekitava nimerühmaga. Nimede kahesoolisuse põhjuseks on samuti nende uudsus ja võõrapärasus. Osa kahesoolistest nimedest on sündinud uute nimede loomise ajajärgul (eeskätt 1930. aastatel), teise suurema osa moodustavad kahesoolistest nimedest võõrkeelsed nimed. Viimaste puhul on probleemi tekitanud eeskätt nende esinemine nii poistel kui tüdrukutel juba nimede lähtekeeles, nimi on üle võetud koos tema kasutustraditsiooniga. Nii väike hulk kõikumisi soo osas, nagu on esinenud selle töö materjali põhjal, ilmselt igapäevakasutuses probleeme ei tekita. Küll aga võib nimede kahesoolisus raskusi tekitama hakata tulevikus, mil võõrapäraste nimede hulk meie kasutuses ilmselt suurenema hakkab. Esimesi märke on nime *Kris* kasutus, *Kris* on esimene praegusel ajal küllalt suure sagedusega esinev nimi, mida on antud ühtviisi nii poistele kui ka tüdrukutele.

Nimekasutuse võrdlus piirkonniti näitas, et ehkki eesti lapsevanemad peavad silmas üldisemaid suundi nimevalikus, samuti võetakse mõnevõrra eeskuju suuremate keskuste nimevalikust, on olulisel kohal siiski ka piirkondlikud nime-eelistused. Osa nimesid on selgelt eelistatud olnud ühes või paaris piirkonnas, ent pole erilist soosingut saavutanud mujal. Osa nimede puhul on antud nimede populaarsus isegi lähedane, kuid piirkonniti erineb nime kasutuse kõrgaeg. Siiski võib kokkuvõttes öelda, et nimekasutus on piirkonniti aja jooksul ühtlustunud.

Eesti eesnime struktuuri kõige üldisemaid jooni vaadeldes võib kokkuvõtvalt esile tuua järgmisi asjaolusid.

Kõige enam kasutatakse 2-silbilisi nimesid, umbes 75% nii poistest kui ka tüdrukutest saab 2-silbilise nime. Naisenimedest on kasutuse poolest teisel kohal 3-silbilised nimed, mehenimedest antakse lisaks 2-silbilistele nimedele rohkesti 1-silbilisi nimesid. Uute populaarsete 3-silbiliste nimede ja nimetüüpide kasutuseletuleku tõttu 1960.

aastatel suurenes 3-silbiliste naisenimede osakaal nimekasutuses. Viimase paarikümne aasta jooksul on 3-silbilise nime saanud vähemalt 20% tüdrukutest. Et osaliselt on tegemist mitmete populaarsete nimede mõjuga, on raske öelda, kas senised märgid nimepikkuse muutumise osas on püsivad. Üldpilt näib pigem osundavat mitmekesisuse suurenemisele ka nimede ülesehituses.

Nimede häälikstruktuurist on käesolevas töös vaadeldud õigupoolest vaid nimede lõputähte ning mõningaid tavalisemaid eesnimemalle. Nime lõputäht on vaatluse alla võetud osaliselt seepärast, et see on kõne all olnud juba esimestes nimealastes töodes, nimelt eesmärgiga suunata nimeandjaid uusi nimesid teatud reeglite järgi kujundama. Seetõttu on arusaadav püüd panna kokku pilt eesti nime lõputähest, ning ühtlasi välja selgitada, kas eesti nimedel on iseloomulikke naise- ja mehenimelõppe kui kõige kergemini naise- ja mehenimede eristamiseks võimaluse andvaid tunnuseid. Kokkuvõtlikult võib öelda, et nime lõputäht ei anna meile tundmatu nime puhul infot nime kandja soo kohta. Nime lõputähtede puhul esinevad küll teatud eelistused, kuid kindlaid reeglipärasusi ei ole. Tavalisemad naisenimede lõputähed on *-a*, *-e* ja *-i*, mehenimedel on need *-o*, *-s* ja *-r*. Uudne on naisenimedes leviv konsonantlõpulisuse tendents, mis on umbes 1970. aastatest alates mõnede populaarsemate nimede eeskujul (uuemad võõrkeelsed nimed, mehenimed) teistesse nimedesse üle kantud.

Ilmselt samal viisil on eesti nimekasutuses levima hakanud populaarsemate nimede mallid, teatud meelepärased elemendid, mis on tarvitusse toonud rea uusi nimesid, mille eeskujuks võib olla mõni soovitud nimi, mida näiteks selle liigsagedase kasutuse tõttu lapsele ei taheta anda. Taolised nimemallid on seotud tavaliselt mingi kindla perioodiga ning oma n-ö tüübi põhinine kõrgajaga.

Eesti nimistu ühe osa moodustavad kaksiknimed. Nende osakaal nimeandmisel on vaadeldud aastate jooksul olnud väga erinev. Kaksiknimede andmist on vaadeldud aastate jooksul mitmel korral reguleerinud nõudmine kaksiknimesid mitte anda. Kui 1930. aastal sai kaksiknime u 18% tüdrukutest ja u 13% poistest, siis 1950. aastatest alates kuni 1975. aastani püsis kaksiknimede osakaal 2 protsendi ringis tüdrukute puhul ning ühe protsendi ringis poiste puhul. Tüdrukutele antavad kaksiknimed koosnevad tavapäraselt 2-silbilisest nimest esimese ja 1-silbilisest nimest teise nimena. Poistele antavate kaksiknimede puhul nii selget eelistatud ülesehitusmalli ei esinenud. Kaksiknimedes kasutatavad nimed on üsna tihedalt seotud kogu oma ajajärgu eelisinimestikuga, populaarsematest nimedest on suurt

osa kasutatud ka kaksiknimedes. Kaksikinimedes on kasutatud aga ka palju nimesid, mis üksikult kasutamist pole leidnud.

Töös on vaadeldud ka võõrtähtede ja võõrsõnatähtede kasutust nimedes. Naisenimedes on kõige sagedamini esinenud võõrtähtedest *y*, mehenimedes võõrsõnatäht *f*. Vaadeldud aastate jooksul on võõrtähti sisaldavaid nimesid poistele antud 1930. aastal (üle 10%). See on seotud mehenimemoes sel ajal veel valitseva võõrkeelsete nimede moega. Naisenimedes, millede puhul uus, eestikeelsete nimede mood oli kiiremini omaks võetud, on võõrtähti sel ajal tunduvalt vähem esinenud (u 4%). 1960. aastatest alates on esmalt tüdrukutele, 1970. aastatest alates ka poistele, võõrtähti sisaldavaid nimesid enam andma hakatud. 1990. aastal on võõrtähte sisaldava nime saanud üle 5% tüdrukutest ning peaaegu 3% poistest.

Summary.

The broader aim of the present master's thesis "Estonian first names in the years 1930-1990" is to give an overview of the 20th century name usage in Estonia. A more closer description of the names given in 1930-1990 has been presented and together with previous research on the topic the outcome is a review of the 20th century Estonian names.

On basis of the results we can say that the inventory of Estonian names has undergone great changes in the present century. The foreign names used at the beginning of the century were replaced with widely propagated Estonian names in the first decades. The replacement of loan names which had centuries long traditions with native tongue names could be considered a major fundamental change in the Estonian name inventory. In the 1940s the loan names that had been discarded at the end of the 19th century came to be used again which is one of the most important layers in the inventory that the users have considered Estonian and which owing to long term tradition really are. Loan names have proven to be the most permanent layer from the point of view of usage in this century. Loan names have been given in addition to their most popular periods in 1940s and 1980s throughout the time of the research. In 1950s fresh foreign names appeared. They are variations of internationally known names in different languages. Following the example of foreign names, parents started to create new names and their variations in 1960s –1970s. On basis of the patterns of popular names, a series of names following certain formation or containing some favorable element have been created. In 1990s, on the other hand, the full form of foreign names came into fashion.

According to the State Computational Population Registry data of 1995 autumn the citizens of Estonia have borne ca.48 000 different names. Since the data base includes all the people living in Estonia it is difficult to estimate the number of names of Estonians. Rajandi has suggested that during a hundred years about 8000 first names have been used. In the data base of the thesis, there are totally about 5000 first names (gathered from the registry offices in Tallinn, Tartu, Võru and Hiiumaa, with a 5 year interval), of that 2685 female and 2300 male names. On the whole and in section of the years more different female names have been used.

In the thesis the decisions about each decade's name tendencies have mainly been made on basis of the most popular names. First names, changes in their usage and their alteration has been one of the objects of research. The varying of foreign names is not a regular change, therefore it's not possible to determine the life span of favorite names and fashion trends, this could vary a great deal. It is clear that after certain time periods parents look for new name possibilities, mainly trying to avoid the names that are connected with their own generation. In search for new names the parents, with the support of the social instinct, come to the same names that have been given to children by other parents, therefore a new name trend is born, characteristic of the next period.

Majority of children get their name from the most popular ones. From the 10 trend names, a suitable name has been found for approximately 28% of girls and 20% of boys, from 20 names at least for 28% of girls (but in 1960 43%), and 31% of boys (but in 1940 over 50%), half of the children get their name from the list of 50 most widely used names in their birth year. The general tendency shows the decrease of trend names, there are fewer and fewer ultra popular names and preference lies with rarely used names.

The greatest part is formed by the names that appear during their period or in the whole inventory only once, these are unique names. A unique name has been given to at least 10% of children each year. During the periods where no limits were set to dual names (1930s, in 1940 and 1990) the share of unique names has even been greater, since nearly 50% of unique names has been given to a third of girls and a quarter of boys, in 1990 the share of unique names has again grown from the post-war 10-15% to 20% with girls and to 15% with boys. Each year there has been approximately 50% of unique names, during the periods of dual names their share has reached even 75% (1930). A great part of the unique names to some extent consists of foreign names. Once in 1930s, a great number of names was given, that belong to the previous, foreign name period. At the same time, it was the time of development for the inventory of Estonian names, which brought about a lot of experiments with no long term practice.

Among the Estonian names there can be found a small group that have both been given to girls and boys. The data base of the research of names for both sexes and their usage is scanty. It can be said that the Estonian name user realizes exactly the sex of the name without any particular reference to the sex and therefore it is not a problem name group. The reason for unisex names is their novelty and exotic nature. A part of unisex names was born in the period where new names were created (especially in 1930s), the greater part is formed by foreign names. The problem with the latter is their existence as unisex names already in the foreign language. The duality of gender could cause problems in the future when the increase of foreign names is probable.

The comparison of name usage according to districts showed that although Estonian parents take into consideration the main trends when choosing a name, also they follow the example, like everywhere else, of the choices made in large centres, yet the regional preferences play an important part. Some names have clearly been popular in one or two districts, but have not been favored in others. Some names are popular in close by regions but the height of popularity is different in regions. Nevertheless, it is possible to say in conclusion that the usage of names has standardized in districts in connection with time and choice.

The following data could be presented about the structure of the Estonian first name. Mostly 2-syllable names are used, about 75% of boys and girls get a 2-syllable name. From female names the second place is taken by 3-syllable names, from male names 1-syllable ones. With the emergence of new popular 3-syllable names and name types in 1960s, the share of 3-syllable female names increased in name usage. During the last 20 years about 20% of girls have been

given a 3-syllable name. Due to the influence of trend names, it is difficult to say whether the signs of the change in the name length are permanent. The general picture tends to point to the growth in variety in the name structure.

About the phonological structure of names, the final letter and some more usual name models have been studied. The final letter has been researched already in the first papers with the aim to direct name givers so they could create new names according to certain rules. Therefore an attempt has been made to give an overview of the final letter of Estonian names as well as to find out whether Estonian names have characteristic female and male name endings. It can be said that the final letter of an unknown name does not give any information about the sex of the name bearer. There are certain preferences but no regularities. Most usual final letters of female names are *-a*, *-e* and *-i*, of male names *-o*, *-s* and *-r*. The consonant endings spreading in female names is new which has been taken into use in other names since 1970s on the example of trend names. Obviously the more popular name models, certain favorite elements have spread in the same manner. They have brought about new names in usage based on a popular name which is not favored due to its frequent use. These name models are usually connected with certain periods, the height of popularity of its base name.

One part of the Estonian name list is formed by dual names. These have been presented in different manners in the years they were observed. Giving dual names has been prohibited several times or it has been suggested not to use them. In 1930 about 18% of girls and 13% of boys were given a dual name. From 1950 until 1975 the share of dual names was about 2% with girls and 1% with boys. The girls' dual names usually consist of a 2-syllable first name and 1-syllable second name. Boys' dual names carry no such preference in their formation. The names appearing in dual names are connected with the popular names of the period, a great deal of trend names have been used in dual names. There are also a lot of names that are not used alone and names that are mainly used in dual names.

Also the use of foreign letters and sounds have been researched in the thesis. In female names the most frequent foreign letter is *-y*, in male names *-f*. The majority of names with foreign letters for boys has been given in 1930 (over 10%) when foreign names had conquered the male name trend. At the same time among female names the majority is already taken by Estonian names and there are fewer foreign letters (about 4%). More names with foreign letters have been given first to girls since 1960s and to boys since 1970s. In 1990 a name including a foreign letter was given to more than 5% of girls and about 3% of boys.

Kasutatud kirjandus.

- Allén, Sture, Staffan Wåhlin 1995. Förnamnboken. (Tredje, utökade och reviderade upplagen.) Norstedts.
- Alvre, Paul 1984. Eesti ja liivi keeleaines Henriku Liivimaa kroonikas (II). Isikunimed. — Keel ja Kirjandus, nr 9, lk 538–543.
- Angelus, O. 1935. Märkmeid perekonnanimede ja nimede eestistamise alat. — Linnad ja Alevid, VIII aastakäik, nr 1 (29. IV), lk 4–7.
- Ansomardi 1903. Nimede asjus. — Linda, nr 48, lk 843–846.
- Ariste, Paul 1930. Julius Mägiste: Eestipäraseid isikunimesid. (Akadeemilise Emakeele Seltsi toimetused XVIII.) Tartu, 1929. — Eesti Kirjandus, nr 7, lk 343–344.
- Ariste, Paul 1933. Alamsaksa keel ja eesti keele uurimine. — Eesti Keel, nr 4–5, lk 129–133.
- Ariste, Paul 1940. Ühest Hiiu naisenimest. — Eesti Keel, nr 1–2, lk 33.
- Ariste, Paul 1946. Kalevist. — Looming, nr 7/8, lk 922–925.
- Barry, Herbert, III, Aylene S. Harper 1993. Feminization of Unisex Names from 1960 to 1990. — Names: Journal of the American Name Society. Vol. 41, No 4, pp. 228–238.
- Blomqvist, Marianne 1997. Felicia Cassandra Olivia — om bruket av flera förnamn. — Yliopiston Nimipäiväalmanakka 1998, s. 68–73. Helsinki.
- Drosdowski, Günther 1974. Lexikon der Vornamen. Mannheim.
- Dunkling, Leslie Alan 1977. First Names First. Gale Research Company, Book Tower, Detroit, Michigan, U.S.A.
- Eesti Vabariigi 21. aasta tähtraamat 1938. Hiie annetus allveelaevastiku sihtkapitalile. Tallinn, 1937.
- Eestlasele eesti nimi 1921. Akadeemilise Emakeele Seltsi toimetised II. Tartu.
- Eisen, Matthias Johann 1923. Risti- ja sugunimed Tartu-Võru maakonnas a. 1582. — Eesti Keel, nr 1, lk 4–10.
- Elisto, Elmar 1934. Isikunimede parandamise küsimus. — Eesti Keel, nr 6, lk 182–186.
- Elisto, Elmar 1936. Võõrapärase eesnimede eestipärase kirjutusviisi küsimus. — Eesti Keel, nr 4, lk 117–121.
- Elisto, Elmar 1937. Uusi eesnimesid. — Eesti Keel, nr 4, lk 127–129.
- Eller, Kalle, Tõnn Sarv 1989. 500 maakeelset nime. — Noortekalender 1990, lk 140–145.
- Erelt, Mati, Tiiu Erelt, Kristiina Ross 1997. Eesti keele käsiraamat. Tallinn.
- Freedman, Terry, Iseabail Mcleod 1995. The Wordsworth Dictionary of First Names. Wordsworth Reference.
- Gračeva, V. A. 1985. Registracija aktov graždanskogo sostojanija. Moskva.
- Head nimevalimist! 1991. Toim E. Simson. Tallinn.
- Hendrikson, Ülle 1990. Eestlaste eesnimed ja nende valiku põhjendused. Diplomitöö (hoiul TÜ eesti keele õppetoolis). Tartu.
- Kallas, Oskar 1910. Uusi nimesid? — Sirvilauad 1911. Eesti Rahva Tähtraamat, lk 17–23. Tartu.
- Kallas, Oskar 1921. Sadakakskümmend uut ristinime. Tartu.
- Kaplinski, Küllike 1975. Eestlased ja venelased XIV sajandi Tallinna maksunimistuis. — Keel ja Kirjandus, nr 11, lk 682–692.
- Kinger, E. 1930. Võõrapärase ristinimede vanem kiht Tarvastu kihelkonnas. Seminaritöö (hoiul Tartu Ülikooli eesti keele õppetoolis). Tartu.
- Kisbye, Torben 1984. *Bonum nomen est bonum omen*. On the so-called idol names. — Studia Anthroponymica Scandinavica 2, pp. 55–83.
- Kiviniemi, Eero 1982. Rakkaan lapsen monet nimet. Espoo.
- Kiviniemi, Eero 1993. Iita Linta Maria. Etunimiopas vuosituhaten vaihteeseen. Helsinki.
- Kiviniemi, Eero 1995. Etunimistö I. Loengumaterjal.
- Kiviniemi, Eero 1997. Suosituimmat etunimet 1996. — Yliopiston Nimipäiväalmanakka 1998, s. 55. Helsinki.
- Kobolt, E. 1933. Vanemaid isiku- ja kohanimesid. — Eesti Keel, nr 2, lk 50–54.

- Kurrik, Juhan 1901. Nime de raamat. Tartu.
- Laar, Anton 1926. Ristinimed Wiedemanni sõnaraamatus. Harjutusaine (hoiul Tartu Ülikooli eesti keele õppetoolis). Tartu.
- Lampinen, Arja 1993. Jyväskylä uniikkinimet. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen pientöitä 68. Eripainos, Sananjalka 35.
- Leys, O. 1974. Sociolinguistic Aspects of Namegiving Patterns. — *Onoma* XVIII, p. 448–455. Leuven.
- Mihkels, Andres 1987. Keelatud Anna-Liisa? — *Edasi*, 16. I (nr 12), lk 4.
- Must, Hildegard 1960a. Pühakunimed eesti naiste nimedena. — *Korporatsioon Filiae Patriae* 1920–1960, lk 84–90. New York.
- Must, Hildegard 1960b. Lühike ülevaade eestlaste eesnimedest. — *Virittäjä*. Vihko 64, s. 372–378.
- Must, Hildegard 1962. The Names of the Apostles as Estonian Christian Names. — *Names: Journal of the American Name Society*. Vol. 10 (1962), pp. 260–264.
- Must, Hildegard 1964. Trends in Estonian Name-giving from 1900 to 1945. — *Names: Journal of the American Name Society*. Vol. 12 (1964), pp. 42–51.
- Must, Hildegard 1965. English Christian Names in Estonian Anthroponymy. — *Estonian Poetry and Language: Studies in honor of Ants Oras*. Ed. By V. Kõrgessaar, A. Rannit. Pp. 125–135. Stockholm.
- Must, Hildegard 1982. Eestipärastest eesnimedest. — *Triinu*, nr 116, lk 6–7. Toronto.
- Mustakallio, Sari 1996. Sisko ja sen veli. Veli-, Veikko-, Veijo- ja Sisko-nimien leviäminen. — *Nimet, aatteet, mielikuvat. Kolme näkökulmaa etunimiin*. Kieli 11, s. 9–98. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos. Helsinki.
- M., E. (Elmar Muuk ?) 1925. Kas *Otto* või *Ott*? — *Eesti Keel*, nr 5–6, lk 138–139.
- Mägiste, Julius 1927. Läti Hendriku *Meme* (=memè). — *Eesti Kirjandus*, nr 7, lk 374–376.
- Mägiste, Julius 1929. Eestipäraste isikunimesid. Akadeemilise Emakeele Seltsi toimetused XVIII. Tartu.
- Mägiste, Julius 1936. Eestipäraste eesnimesid. Akadeemilise Emakeele Seltsi Toimetised XXVIII. Tartu.
- Mägiste, Julius 1959. Uusi andmeid muistseist eesti nimedest. — *Tulimuld*, nr 4, lk 321–324. Stockholm.
- Mägiste, Julius 1965. Eesti soost Rootsi sõdurite nimesid Tallinnas 1710. — *Tulimuld*, nr 4, lk 218–222. Stockholm.
- Neemre, Aita, Ludvig Raudsepp 1993. Hussarite suguvõsa. Tartu.
- Nimi lapsele 1987. — *Õhtuleht*, 10. III, lk 2.
- Pall, Valdek 1990. Jaak, Peep ja Pamela. — *Kieliposti*, 4, s. 27–31. Helsinki.
- Palli, Heldur 1959. Eesti isikunimedest Harju- ja Järvamaal XVI sajandil. — *Keel ja Kirjandus*, nr 10, lk 595–608.
- Palli, Heldur 1961a. Eesti isikunimede kasutamisest meie rahva vanema ajaloo (XIII–XVI saj.) uurimisel. — *ENSV TA Toimetised*, X kd, ühiskonnateaduste seeria, nr 2, lk 132–143.
- Palli, Heldur 1961b. Mida kõnelevad isikunimed eestlaste usust XIII–XVI sajandil. — *Religiooni ja ateismi ajaloost Eestis II*, lk 108–127. Tallinn.
- Peegel, Juhan 1959. Venepäraste eesnimede mugandumisest Ida-Saaremaa murretes. — *Emakeele Seltsi aastaraamat V*, lk 97–101.
- Perekonnaseadus 1994. — *Perekonnaseadus. Lastekaitse seadus*. Tallinn.
- Rajandi, Edgar, Helmut Tarand 1963. Kaks praegust eelisnime. — *Keel ja Kirjandus*, nr 2, lk 109–110.
- Rajandi, Edgar 1963a. Nimevähesusest XVIII sajandi I poolel. — *Keel ja Kirjandus*, nr 3, lk 177–178.
- Rajandi, Edgar 1963b. Kui palju on eesnimesid? *Mesilane* nimeks. — *Keel ja Kirjandus*, nr 5, lk 303–304.
- Rajandi, Edgar 1963c. *Elisabet(h)* ja selle lühendid. — *Keel ja Kirjandus*, nr 11, lk 690.
- Rajandi, Edgar, H. Toom 1963. *Tiiu* ja *Tiit*. — *Keel ja Kirjandus*, nr 7, lk 435–436.
- Rajandi, Edgar 1964a. *Ene* ja *Eneken*. — *Keel ja Kirjandus*, nr 1, lk 52.

- Rajandi, Edgar 1964b. Eesnime mõistest iseseisva nime ja variandi eristamise seisukohalt. — Keel ja Kirjandus, nr 2, lk 113–114.
- Rajandi, Edgar 1964c. Tänapäeva eesnimedest. — Keel ja Kirjandus, nr 5, lk 271–277.
- Rajandi, Edgar, Helmut Tarand 1965. *Made* ja mõnda sellega seoses. — Keel ja Kirjandus, nr 3, lk 179–180.
- Rajandi, Edgar 1965. Puhteesti võõrnimi *Lii*. — Keel ja Kirjandus, nr 8, lk 494–495.
- Rajandi, Edgar 1966. Raamat nimedest. Tallinn.
- Rajandi, Edgar, Helmut Tarand 1967a. Uusi jooni tegelikus eesnimede ortograafias. — Keel ja Kirjandus, nr 3, lk 176–177.
- Rajandi, Edgar, Helmut Tarand 1967b. Meie praegune nimemaitse. — Keel ja Kirjandus, nr 9, lk 528–536.
- Rajandi, Edgar, Helmut Tarand 1967c. Naiste-eesnimede praegusest deminutiviseerumistendentsist. — Keel ja Kirjandus, nr 12, lk 742–743.
- Rajandi, Edgar 1968a. Rahvusvahelistest eesnimedest. — Emakeele Seltsi Aastaraamat 13 1967, lk 75–93.
- Rajandi, Edgar, Helmut Tarand 1968b. Praegune eesnimede kirjaviis. — Keel ja Kirjandus, nr 2, lk 76–83.
- Rajandi, Edgar, Helmut Tarand 1968c. Onomastilisi märkusi. Eesnimed tegusõnast *olema*? — Emakeele Seltsi Aastaraamat 13 1967, lk 95–101.
- Rajandi, Edgar, Helmut Tarand 1969. *Anu* “seitsmest” tähendusest. — Keel ja Kirjandus, nr 8, lk 498–499.
- Rajandi, Edgar, Helmut Tarand 1970. Eesti eesnimedest Mats Tõnissoni tähtsamatutes. — Emakeele Seltsi Aastaraamat 16, lk 125–141.
- Rajandi, Edgar, Helmut Tarand 1971. Möödunud aastakümne eelisinimed. — Keel ja Kirjandus, nr 4, lk 207–216.
- Rajandi, Edgar, Helmut Tarand 1976. Eesti nimi läbi sajandite. — Keel, mida me uurime, lk 131–136. Tallinn.
- Rajandi, Edgar 1977. Mõtteid eesti isikunimede uurimisest. — Emakeele Seltsi Aastaraamat 23, lk 93–102.
- Riive, Henn 1987. Keelatud Anna-Liisa? Anna-Liisa jälle vaba. — Edasi, 29. VII (nr 173), lk 4.
- Roos, Eduard 1936a. Mõnest küsimusest isikunimede omapärasuse ala. — Linnad ja Alevid, VIII aastakäik, nr 8 (31. I), lk 117–123.
- Roos, Eduard 1936b. Mõnest küsimusest isikunimede omapärasuse ala. (Järg.) — Linnad ja Alevid, VIII aastakäik, nr 9 (29. II), lk 129–134.
- Roos, Eduard 1961. Eesti muistseist isikunimedest. — Keel ja Kirjandus, nr 6, lk 341–352.
- Roos, Eduard 1962. Eesti eesnimede ajaloost XIX ja XX sajandi vahetusel. — Keel ja Kirjandus, nr 7, lk 412–421.
- Roos, Eduard 1963. “Kalevipoja” *Linda*. — Keel ja Kirjandus, nr 8, lk 464–473.
- Roos, Eduard 1969. “Tähe mõrsja” *Salme* ja tema kosilased. — Keel ja Kirjandus, nr 11, lk 658–670.
- Roos, Eduard 1971. Eesti *meel*-ainesega muistsed isikunimed. — Emakeele Seltsi Aastaraamat 17, lk 77–96.
- Roos, Eduard 1976a. Inimene ja loodus eesti muistses antroponüümikas. — Keel, mida me uurime, lk 106–119. Tallinn.
- Roos, Eduard 1976b. Eesti muistsed liitvälised ja tuletuslikud isikunimed. — Keel, mida me uurime, lk 120–130. Tallinn.
- Roos, Eduard 1976c. Muistsetest nimedest uskumuste taustal. — Horisont, nr 1, lk 18–20.
- Roos, Eduard 1980. Sõnade ja nimede seltsis. — Emakeele Seltsi Aastaraamat 24, lk 67–79.
- Rootsmäe, Lemming 1969. Võnnu kihelkonna isikunimed XVIII sajandil. — Keel ja Kirjandus, nr 10, lk 623–624.
- Rätsep, Huno 1983. Alamsaksa päritolu eesnimedest. — Sõnasõel. Uurimusi ja materjale eesti keele sõnavara alalt, 6, lk 69–74. Tartu.
- Saar, Theodor 1964. Kihnlaste eesnimedest. — Emakeele Seltsi aastaraamat X, lk 227–246.

- Saareste, Andrus 1923a. 400-a. vanune keeleline leid Eestis. — Eesti Keel, nr 4, lk 97–104.
- Saareste, Andrus 1923b. 400-a. vanune keeleline leid Eestis. — Eesti Keel, nr 5–6, lk 136–149.
- Saareste, Andrus 1958. Eesti keele mõisteline sõnaraamat. I. Stockholm.
- Saari, Henn 1988. Stratigrafia ličnyh imen u èstonecv. — Onomastika. Tipologija. Stratigrafia, st. 182–191.
- Saari, Henn 1989. Milline nimi ikkagi panna? — Noortekalender 1990, lk 184–191.
- Saari, Henn 1990. Ein Statistisches Modell der Vornamenwahl. Tallinn. Preprint KKI-67.
- Seibicke, Wilfried 1991. Vornamen. Frankfurt am Main.
- Sepp, Reino 1989. Roots eestlaste eesnimedest. — VEKSA kalender 1990, lk 216–218.
- Seppo, Raivo 1994. Eesti nimeraadat. Tallinn.
- Siliņš, Klāvs 1990. Latviešu personvārdu vārdnīca. Rīga.
- Simm, Jaak 1982. Eesti eesnimedest. — Emakeele lätteil. Kogumik VEKSA kolmanda kultuuriseminari materjale, lk 81–86.
- Simm, Jaak 1983. Setu eesnimesid. — Emakeele Seltsi Aastaraamat 26/27 1980/81, lk 92–97.
- Suslova, A., Aleksandra Superanskaja 1991. O russkih imenah. Leningrad.
- Zemzare, Daina 1970. Mõnedest läti ja eesti eesnimedest. — Emakeele Seltsi Aastaraamat 16, lk 143–146.
- T-aa, A. (A. Tiitsmaa ?) 1932. Tallinna kodanikkude raamat 1409–1624. — Eesti Keel, nr 3, lk 88–90.
- T-aa, A. (A. Tiitsmaa ?) 1933. Tallinna kodanikkuderaamat 1624–1690 ühes jätkuga kuni 1710-ni. — Eesti Keel, nr 4–5, lk 152–153.
- Tarand, Helmut 1971. Naisenimed o-lõpuga. — Keel ja Kirjandus, nr 10, lk 619–620.
- Teder, T. 1939. Perekonnaseisuametniku käsiraamat. Koost T. Teder. Siseministeeriumi Administratiiv-ala Kirjastuse väljaanne.
- Tiik, Leo 1969. Mehenimesid Hiiumaalt. — Keel ja Kirjandus, nr 2, lk 82–85.
- Tiik, Leo 1976a. Nimesid Saaremaalt XVI ja XVII sajandist. — Keel ja Kirjandus, nr 7, lk 413–418.
- Tiik, Leo 1976b. Saaremaa kontakte mehenimede alal. — Keel ja Kirjandus, nr 8, lk 485–488.
- Tiik, Leo 1977. Isikunimede mugandid Saaremaal XVI ja XVII sajandil. — Keel ja Kirjandus, nr 5, lk 284–288.
- Tiik, Leo 1982. Hiiumaa Leiger. — Keel ja Kirjandus, nr 11, lk 586–588.
- Turner, Barbara Kay 1988. Name That Baby. New York.
- Vals, Helju 1983. Kas olete oma nimega rahul? — Edasi, 28. XII, lk 1, 4. Tartu.
- Vals, Helju 1987. Iga nädal Alla ja Kaija. — Edasi, 8. III. Tartu.
- Viires, A. 1961. Kalevi sõnapere. — Keel ja Kirjandus, nr 11, lk 668–676.
- Vornamen in der Schweiz 1993. Herausgegeben vom Schweizerischen Verband der Zivilstandsbeamten.
- Viires, A 1961. Kalevi sõnapere. — Keel ja Kirjandus, nr 11, lk 668–676.
- Vääri, Eduard 1969. Liivi ja eesti isikunimed Henriku "Liivimaa kroonikas". — Nõukogude Õpetaja, 25. I (nr 4), lk 4.
- Õige Tõnissoni Tähtraamat 1933, 1932. Tallinn.
- Withycombe, E. G. 1977. The Oxford Dictionary of English Christian Names. (Third edition.) Oxford University Press.

**Lisa 1. Eestis kõige sagedamini esinenud nimed 1995. aasta sügise seisuga
Riigiarvutuskeskuse rahvastikuregistri väljavõtte alusel.**

A. Eestlaste naisenimed.

1. Linda	7648
2. Aino	6746
3. Tiina	5884
4. Sirje	5877
5. Anne	5821
6. Tiit	5383
7. Leida	5343
8. Katrin	5273
9. Ülle	4740
10. Ene	4679
11. Maie	4657
12. Laine	4566
13. Salme	3888
14. Mare	3866
15. Malle	3822
16. Riina	3646
17. Piret	3622
18. Anneli	3520
19. Liidia	3464
20. Merike	3452
21. Eha	3398
22. Anu	3389
23. Eve	3387
24. Vaike	3361
25. Reet	3359
26. Marika	3336
27. Milvi	3247
28. Kadri	3142
29. Kristi	3120
30. Hilda	3066
31. Evi	2997
32. Asta	2979
33. Urve	2960
34. Kristina	2958
35. Helgi	2920
36. Kersti	2843
37. Helmi	2827
38. Helju	2821
39. Karin	2805
40. Merle	2778
41. Virve	2703
42. Pille	2648
43. Liina	2629
44. Helle	2608
45. Silvi	2601
46. Lea	2579
47. Heli	2563
48. Aime	2554
49. Annika	2524
50. Ellen	2516

B. Eestlaste mehenimed.

1. Jüri	8730
2. Rein	7905
3. Jaan	7817
4. Andres	7063
5. Toomas	6611
6. Peeter	5530
7. Margus	5519
8. Ants	5393
9. Vello	5197
10. Urmas	5106
11. Mati	4908
12. Aivar	4896
13. Heino	4755
14. Lembit	4747
15. Martin	4571
16. Endel	4458
17. Kalju	4322
18. Raivo	4239
19. Eduard	4209
20. Tarmo	4004
21. Tõnu	4002
22. Tiit	3880
23. Ülo	3828
24. Priit	3722
25. Meelis	3646
26. Marko	3558
27. Arvo	3541
28. Andrus	3532
29. Indrek	3454
30. Jaanus	3359
31. Kalev	3353
32. Enn	3282
33. Mart	3181
34. Toivo	3172
35. Kristjan	3103
36. Kalle	2966
37. Aare	2940
38. Ilmar	2855
39. Marek	2784
40. Mihkel	2727
41. Elmar	2691
42. Ain	2684
43. Madis	2668
44. Janek	2558
45. Jaak	2553
46. Kaido	2463
47. Karl	2449
48. Raul	2439
49. Siim	2359
50. Johannes	2356

C. Muukeelse elanikkonna eelistatumad naisenimed.

1. Tatjana	16 916
2. Valentina	14 327
3. Olga	14 294
4. Jelena	14 114
5. Anna	12 265
6. Irina	11 932
7. Galina	11 837
8. Svetlana	11 743
9. Maria	11 611
10. Natalja	11 564
11. Niina	7687
12. Nadežda	7030
13. Jekaterina	6427
14. Marina	6314
15. Ljudmila	6219
16. Tamara	5989
17. Ljubov	5736
18. Aleksandra	5502
19. Veera	4934
20. Ljudmilla	4660

D. Muukeelse elanikkonna eelistatumad mehenimed.

1. Vladimir	19 561
2. Aleksandr	18 665
3. Sergei	17 686
4. Nikolai	14 068
5. Viktor	13 045
6. Aleksei	10 734
7. Andrei	10 243
8. Aleksander	7730
9. Igor	7459
10. Ivan	6856
11. Anatoli	6773
12. Dmitri	6369
13. Juri	6354
14. Mihhail	6192
15. Oleg	6120
16. Valeri	6114
17. Jevgeni	5378
18. Vassili	4317
19. Pavel	4088
20. Roman	3953

Lisa 2. Üle-eestilised eelisinimestikud.

	Nimi	1930		Nimi	1935		Nimi	1940		Nimi	1945		Nimi	1950		Nimi	1955		Nimi	1960
1	Aino	3,3	1	Maie	2,74	1	Tiiu	5,46	1	Anne	4,23	1	Sirje	7,92	1	Sirje	4,69	1	Ülle	4,13
2	Helju	2,72	2	Aino	2,67	2	Maie	4,2	2	Tiiu	2,95	2	Anne	3,71	2	Ülle	3,46	2	Tiina	2,98
3	Laine	2,39	3	Milvi	2,6	3	Malle	2,76	3	Ene	2,89	3	Mare	2,94	3	Tiiu	3,06	3	Sirje	2,91
4	Asta	1,88	4	Elvi	2,3	4	Helle	2,16	4	Maie	2,63	4	Ene	2,73	4	Anne	2,92	4	Eve	2,79
5	Ellen		5	Helgi		5	Mare	1,98	5	Malle	2,5	5	Tiiu	2,59	5	Ene	2,38	5	Anne	2,49
6	Eevi	1,68	6	Maret	2	6	Anne	1,92	6	Mare	2,37	6	Reet	2,1	6	Mare	2,31	6	Riina	
7	Luule	1,55	7	Eevi	1,93	7	Aino	1,86	7	Helle	2,31	7	Maie	1,89	7	Riina	2,11	7	Anu	2,43
8	Vaike	1,49	8	Helve		8	Helgi	1,8	8	Tiina	1,86	8	Malle	1,61	8	Marika	2,04	8	Merike	2,37
9	Linda	1,42	9	Silvi		9	Laine	1,68	9	Sirje	1,8	9	Helle	1,47	9	Reet	1,97	9	Ene	2,19
10	Vilma	1,36	10	Vaike	1,85	10	Eha	1,56	10	Helgi	1,6	10	Ülle	1,4	10	Eve	1,83	10	Heli	2
11	Õie		11	Laine	1,63	11	Reet		11	Elle	1,48	11	Aili	1,33	11	Merike	1,77	11	Marika	1,94
12	Eha	1,29	12	Eha	1,56	12	Eevi	1,5	12	Reet		12	Kersti		12	Tiina		12	Kersti	1,76
13	Helga		13	Helju		13	Urve		13	Urve	1,41	13	Küll		13	Katrin	1,7	13	Maire	
14	Hilja		14	Linda	1,48	14	Aime	1,44	14	Lea	1,35	14	Urve		14	Urve		14	Kaja	1,7
15	Silvia	1,1	15	Aime	1,34	15	Ene	1,32	15	Aime	1,28	15	Inge	1,19	15	Lea	1,56	15	Küll	
16	Leida	1,03	16	Urve		16	Silvi		16	Krista		16	Marje		16	Kaja	1,49	16	Reet	1,64
17	Milvi	0,97	17	Õie		17	Tiina		17	Milvi	1,22	17	Eve	1,12	17	Malle	1,43	17	Tiiu	1,58
18	Virve		18	Hilja	1,26	18	Sirje	1,26	18	Heli	1,15	18	Katrin		18	Maire	1,36	18	Lea	1,52
19	Evi	0,91	19	Tiiu		19	Helju	1,08	19	Aili	1,09	19	Lea		19	Maie	1,29	19	Piret	1,4
20	Hilda		20	Luule	1,19	20	Milvi		20	Evi		20	Tiia		20	Kersti	1,22	20	Maie	1,09
	Maimu			Malle						Tiia									Mare	
	Maret			Virve															Merle	
	Silvi																			
	Nimi	1930		Nimi	1935		Nimi	1940		Nimi	1945		Nimi	1950		Nimi	1955		Nimi	1960
1	Kalju	4,78	1	Rein	4,05	1	Rein	7,55	1	Rein	5,8	1	Rein	4,11	1	Peeter	3,89	1	Toomas	4,41
2	Heino	4,15	2	Ants	3,98	2	Jüri	4,68	2	Mati	3,83	2	Jüri	3,29	2	Raivo	3,38	2	Urmas	3,81
3	Ülo	2,39	3	Vello		3	Vello	4	3	Vello	3,76	3	Peeter	3,16	3	Andres	2,93	3	Aivar	3,63
4	Uno	2,14	4	Kalju	3,84	4	Ants	3,83	4	Toomas	3,23	4	Tõnu		4	Rein	2,87	4	Peeter	3,39
5	Endel	2,08	5	Heino	3,63	5	Mati	3,15	5	Toivo	2,97	5	Toomas	2,97	5	Urmas		5	Raivo	3,2
6	Lembit	2,01	6	Lembit	3,21	6	Jaan	2,54	6	Peeter	2,77	6	Lembit	2,85	6	Tõnu	2,68	6	Andres	2,84
7	Harri	1,57	7	Ülo	2,94	7	Jaak	2,37	7	Jüri	2,71	7	Tiit	2,66	7	Kalev	2,49	7	Rein	2,54
8	Ants	1,51	8	Endel	2,8	8	Arvo	2,31	8	Ants	2,57	8	Kalev	2,34	8	Mati		8	Mati	2,36
9	Arnold		9	Jaan	2,59	9	Tõnu		9	Jaan	2,31	9	Jaan	2,28	9	Vello	2,23	9	Tõnu	2,06
10	Elmar		10	Jüri		10	Peeter	2,14	10	Tõnu	2,24	10	Mati	2,15	10	Tiit	2,17	10	Tiit	2
11	Heldur	1,32	11	Heldur	2,52	11	Heino	2,08	11	Tiit	2,18	11	Ülo	2,02	11	Jüri	1,98	11	Kalev	1,81
12	Ilmar		12	Ilmar	1,82	12	Tiit	1,97	12	Enn	2,11	12	Arvo	1,9	12	Toivo		12	Jüri	1,69
13	Aksel	1,19	13	Arvo	1,68	13	Toomas		13	Jaak	1,85	13	Raivo	1,83	13	Toomas	1,91	13	Aare	1,57
14	Paul		14	Enno	1,54	14	Toivo	1,86	14	Mart		14	Enn	1,77	14	Lembit	1,79	14	Ülo	1,45
15	Valter		15	Kaljo		15	Kalju	1,69	15	Heino	1,72	15	Vello	1,64	15	Aare	1,72	15	Andrus	1,39
16	Jüri	1,13	16	Valdur	1,33	16	Ülo	1,58	16	Raivo	1,65	16	Heino	1,58	16	Aivar	1,66	16	Kalle	
17	Johannes	1,01	17	Tõnu	1,12	17	Lembit	1,52	17	Arvo	1,52	17	Jaak		17	Arvo	1,53	17	Margus	
18	Vello		18	Eino	1,05	18	Mart	1,41	18	Kalju	1,39	18	Ants	1,52	18	Jaan		18	Jaak	1,33
19	Hans	0,94	19	Peeter	0,98	19	Endel	1,3	19	Ülo		19	Toivo	1,39	19	Ülo		19	Jaan	
20	Harry		20	Aare	0,91	20	Raivo	1,18	20	Lembit	1,32	20	Urmas		20	Ants	1,4	20	Mart	1,15
				Olev															Toivo	
																			Vello	

	Nimi	1960	Nimi	1965	Nimi	1970	Nimi	1975	Nimi	1980	Nimi	1985	Nimi	1990
55	1 Ülle	4,13	1 Ülle	3,65	1 Katrin	3,11	1 Katrin	2,99	1 Kadri	2,71	1 Kadri	3,22	1 Liis	2,98
69	2 Tiina	2,98	2 Tiina	3,16	2 Tiina	2,61	2 Kristi	2,54	2 Helen	2,49	2 Triin	2,4	2 Maarja	2,47
06	3 Sirje	2,91	3 Katrin	2,77	3 Anneli	2,39	3 Helen	2,37	3 Kristi	2,43	3 Liis	1,99	3 Kadri	2,01
92	4 Eve	2,79	4 Piret	2,55	4 Piret		4 Piret	2,2	4 Katrin	1,92	4 Kristi	1,94	4 Triin	
38	5 Anne	2,49	5 Anu	2,27	5 Pille	1,98	5 Kristel	1,98	5 Triin		5 Katrin	1,58	5 Kaisa	1,64
31	6 Riina		6 Merike	2,21	6 Merike	1,85	6 Margit	1,81	6 Kristel	1,64	6 Kristel		6 Kadi	1,49
11	7 Anu	2,43	7 Marika	1,99	7 Anu	1,8	7 Merle		7 Margit	1,58	7 Laura	1,48	7 Kristiina	
04	8 Merike	2,37	8 Merle	1,94	8 Ülle	1,76	8 Karin	1,64	8 Annika	1,3	8 Piret		8 Annika	1,39
97	9 Ene	2,19	9 Pille		9 Margit	1,67	9 Kadri	1,58	9 Kristiina	1,24	9 Kätlin	1,43	9 Kätlin	
83	10 Heli	2	10 Anneli	1,72	10 Marge	1,62	10 Kairi		10 Liis		10 Annika	1,33	10 Kristi	1,23
77	11 Marika	1,94	11 Riina	1,66	11 Kristiina	1,58	11 Anneli	1,53	11 Merle	1,13	11 Liisi	1,28	11 Maria	1,13
1,7	12 Kersti	1,76	12 Anne	1,61	12 Signe		12 Evelin	1,41	12 Kairi	1,07	12 Helen	1,23	12 Kerli	1,08
	13 Maire		13 Kaja	1,55	13 Merle	1,49	13 Tiina	1,36	13 Maris		13 Karin	1,12	13 Kristel	1,03
56	14 Kaja	1,7	14 Margit	1,5	14 Kristel	1,31	14 Kristiina	1,3	14 Piret		14 Liina		14 Laura	
49	15 Külli		15 Eve	1,44	15 Annika	1,26	15 Annika	1,19	15 Evelin	1,02	15 Mari	1,07	15 Mari	
43	16 Reet	1,64	16 Külli		16 Kai		16 Monika		16 Karin	0,96	16 Kairi	1,02	16 Helen	0,98
36	17 Tiit	1,58	17 Kersti	1,38	17 Kadri	1,22	17 Ingrid	1,07	17 Kätlin		17 Kristiina		17 Helena	
29	18 Lea	1,52	18 Ingrid	1,33	18 Karin		18 Liina		18 Jane	0,9	18 Maarja		18 Liina	
22	19 Piret	1,4	19 Terje		19 Anne	1,13	19 Triin		19 Kadi		19 Maris		19 Mari-Liis	
	20 Maie	1,09	20 Sirje	1,27	20 Kaire	1,08	20 Eve	0,96	20 Kersti		20 Margit	0,97	20 Birgit	0,87
	Mare				Liina		Marge		Mari					
	Merle						Marika		Mari-Liis					
							Merike		Reelika					
	Nimi	1960	Nimi	1965	Nimi	1970	Nimi	1975	Nimi	1980	Nimi	1985	Nimi	1990
89	1 Toomas	4,41	1 Toomas	4,79	1 Margus	3,66	1 Marko	3,26	1 Kristjan	2,38	1 Martin	3,9	1 Martin	3,59
38	2 Urmas	3,81	2 Andres	3,27	2 Toomas	3,48	2 Indrek	2,98	2 Marko	2,27	2 Siim	2,44	2 Siim	3,1
93	3 Aivar	3,63	3 Urmas		3 Andres	3,18	3 Margus	2,93	3 Margus	2,06	3 Kristjan	2,34	3 Kristjan	2,51
87	4 Peeter	3,39	4 Margus	3,21	4 Meelis	2,65	4 Marek	2,28	4 Martin		4 Marko	2,14	4 Taavi	2,22
	5 Raivo	3,2	5 Aivar	2,42	5 Tarmo	2,34	5 Meelis	2,12	5 Indrek	1,96	5 Priit	1,9	5 Madis	2,12
68	6 Andres	2,84	6 Priit	2,25	6 Indrek	2,25	6 Tarmo		6 Tanel	1,85	6 Mihkel	1,85	6 Mihkel	1,67
49	7 Rein	2,54	7 Tarmo	2,08	7 Urmas	2,21	7 Priit	1,95	7 Lauri	1,69	7 Lauri	1,7	7 Rauno	1,62
	8 Mati	2,36	8 Andrus	1,86	8 Aivar	1,85	8 Andres	1,79	8 Priit	1,64	8 Tanel	1,66	8 Kaspar	1,53
23	9 Tõnu	2,06	9 Raivo	1,69	9 Priit	1,76	9 Jaanus	1,74	9 Tarmo	1,53	9 Margus	1,56	9 Sander	
17	10 Tiit	2	10 Tõnu	1,63	10 Jaanus	1,72	10 Janek		10 Marek	1,43	10 Taavi	1,36	10 Tanel	1,43
98	11 Kalev	1,81	11 Jaanus	1,58	11 Andrus	1,63	11 Urmas	1,63	11 Silver		11 Indrek	1,32	11 Indrek	1,38
	12 Jüri	1,69	12 Peeter		12 Marko	1,5	12 Martin	1,57	12 Meelis	1,37	12 Madis	1,27	12 Kaarel	
91	13 Aare	1,57	13 Mati	1,46	13 Kaido	1,28	13 Andrus	1,47	13 Oliver	1,27	13 Tõnis	1,22	13 Karl	
79	14 Ülo	1,45	14 Raul		14 Peeter	1,19	14 Kaido	1,3	14 Andres	1,11	14 Jaanus	1,17	14 Kristo	1,33
72	15 Andrus	1,39	15 Mart	1,41	15 Alar	1,1	15 Lauri	1,25	15 Janek		15 Mart	1,07	15 Joosep	1,08
66	16 Kalle		16 Tiit		16 Mart		16 Erki	1,19	16 Mihkel		16 Tarmo		16 Lauri	
53	17 Margus		17 Jüri	1,24	17 Tiit		17 Raul		17 Rainer		17 Marek	1,02	17 Marko	
	18 Jaak	1,33	18 Kalev		18 Sven	1,06	18 Toomas		18 Taavi		18 Oliver		18 Priit	
4	19 Jaan		19 Aare	1,18	19 Janek	0,97	19 Rainer	1,09	19 Veiko		19 Meelis	0,97	19 Andres	1,03
	20 Mart	1,15	20 Indrek		20 Marek		20 Kristjan	0,98	20 Ragnar	1,06	20 Andres	0,93	20 Margus	
	Toivo						Peeter				Mikk			
	Vello						Rain				Silver			

Lisa 3. Tallinna eelisinimestikud.

Nimi	1930	Nimi	1935	Nimi	1940	Nimi	1945	Nimi	1950	Nimi	1955	Nimi	1960
1 Aino	3,35	1 Aino	3	1 Tiit	5,6	1 Anne	6,61	1 Sirje	8,76	1 Sirje	5,03	1 Ülle	4,6
2 Luule	2,47	2 Helve		2 Maie	5,38	2 Ene	3,91	2 Anne	5,12	2 Anne	4,35	2 Anne	3,6
3 Laine	2,04	3 Maie		3 Helle	3,44	3 Helle	3,78	3 Ene	3,23	3 Ülle	4,22	3 Eve	3
4 Milvi		4 Maret		4 Anne	2,58	4 Tiit	3,64	4 Mare	3,1	4 Tiit	3,27	4 Anu	2,1
5 Lia	1,75	5 Milvi		5 Malle	2,48	5 Maie	3,1	5 Tiit	2,7	5 Marika	2,72	5 Tiina	
6 Eevi	1,6	6 Elvi	2,53	6 Mare	2,15	6 Malle	2,83	6 Reet	2,56	6 Mare	2,59	6 Ene	2,1
7 Ellen	1,46	7 Urve	2,37	7 Reet		7 Sirje	2,56	7 Maie	2,29	7 Reet	2,31	7 Marika	2
8 Ingrid		8 Eevi	2,05	8 Urve	2,05	8 Elle	2,43	8 Ülle	2,16	8 Ene	2,04	8 Merike	
9 Vaike		9 Helgi		9 Eevi	1,94	9 Krista		9 Helle	1,75	9 Eve		9 Sirje	
10 Õie		10 Vaike	1,74	10 Laine	1,83	10 Mare	2,29	10 Kersti		10 Merike		10 Piret	2,
11 Evi	1,31	11 Helle	1,42	11 Tiina	1,72	11 Reet		11 Marje	1,62	11 Riina		11 Riina	
12 Helga		12 Aime	1,26	12 Mall	1,61	12 Tiina	1,75	12 Tiia		12 Tiina	1,9	12 Maire	1,
13 Heljo	1,16	13 Eha		13 Helgi	1,51	13 Urve		13 Marika	1,48	13 Katrin	1,63	13 Reet	
14 Karin		14 Juta		14 Sirje	1,4	14 Tiia	1,62	14 Katrin	1,39	14 Maie	1,5	14 Heli	1,
15 Vilma		15 Luule		15 Elle	1,18	15 Helgi	1,48	15 Krista		15 Malle		15 Külli	
16 Helve	1,02	16 Reet		16 Ene		16 Ingrid	1,35	16 Urve	1,21	16 Tiia		16 Tiit	
17 Maie		17 Silvi		17 Helve		17 Kersti		17 Aili	1,08	17 Urve		17 Katrin	1,
18 Maimu		18 Viive		18 Tiia		18 Marika	1,21	18 Anu		18 Kersti	1,36	18 Lea	
19 Maret		19 Eeva	1,11	19 Aino	1,08	19 Ester	1,08	19 Heidi		19 Anu	1,09	19 Merle	
20 Virve		20 Laine		20 Juta		20 Lea		20 Karin		20 Eha		20 Eha	1,
		Malle		Mai		Riina		Malle		Helle		Kaja	
		Õie						Merike		Krista		Margit	
										Marje			
Nimi	1930	Nimi	1935	Nimi	1940	Nimi	1945	Nimi	1950	Nimi	1955	Nimi	1960
1 Uno	3,7	1 Rein	6,02	1 Rein	9,9	1 Rein	7,71	1 Rein	4,94	1 Peeter	4,74	1 Toomas	5
2 Kalju	3,26	2 Vello	4,66	2 Jüri	4,8	2 Mati	5,19	2 Tiit	4,57	2 Urmas	3,85	2 Raivo	4
3 Heino	2,96	3 Ants	4,36	3 Ants	4,49	3 Toomas	5,05	3 Jüri	3,96	3 Raivo	3,72	3 Urmas	3
4 Ülo	2,37	4 Ülo	3,61	4 Mati	3,78	4 Peeter	4,52	4 Peeter	3,83	4 Tiit	3,21	4 Peeter	3
5 Harri	2,22	5 Jüri	3,16	5 Jaak	3,47	5 Tiit	3,86	5 Toomas		5 Tõnu	3,08	5 Aivar	3
6 Lembit	1,78	6 Heino	2,86	6 Tiit	3,37	6 Vello		6 Tõnu	2,72	6 Andres	2,95	6 Andres	2
7 Ants	1,63	7 Enno	2,41	7 Vello	3,06	7 Jüri	3,72	7 Raivo	2,47	7 Rein	2,69	7 Tiit	2
8 Gunnar		8 Arvo	2,26	8 Jaan	2,76	8 Ants	3,46	8 Ants	2,35	8 Toomas		8 Tõnu	
9 Harry		9 Eino		9 Peeter		9 Toivo	3,06	9 Jaak	2,22	9 Vello		9 Rein	2
10 Ilmar		10 Kalju	2,11	10 Toomas	2,45	10 Tõnu	2,79	10 Jaan		10 Jüri	2,56	10 Kalev	2
11 Hillar	1,48	11 Valdur		11 Toivo	2,35	11 Enn	2,66	11 Lembit	2,1	11 Toivo	2,31	11 Mati	
12 Olaf		12 Endel	1,95	12 Arvo	2,14	12 Jaak	2,39	12 Mati	1,85	12 Mati	2,05	12 Aare	1
13 Endel	1,33	13 Jaan		13 Tõnu	1,94	13 Jaan		13 Urmas		13 Kalev	1,92	13 Andrus	
14 Feliks		14 Kaljo		14 Aarne	1,22	14 Raivo	1,99	14 Arvo	1,73	14 Arvo	1,67	14 Jüri	1
15 Hans		15 Heldur	1,8	15 Andres		15 Mart	1,86	15 Enn	1,61	15 Lembit	1,54	15 Raul	
16 Jüri	1,19	16 Ilmar		16 Heino		16 Andres	1,6	16 Vello	1,48	16 Aare	1,41	16 Tarmo	
17 Hubert	1,04	17 Lembit		17 Lembit		17 Lembit	1,33	17 Harri	1,36	17 Ants		17 Margus	1
18 Ivar		18 Uno	1,35	18 Raivo		18 Arvo	1,2	18 Toivo		18 Jaak	1,28	18 Mart	
19 Karl		19 Aare	1,2	19 Tõnis	1,12	19 Harri		19 Heino	1,24	19 Jaan		19 Vello	
20 Heldur	0,89	20 Hillar		20 Mart	1,02	20 Aarne	1,06	20 Viktor	1,11	20 Aivar	1,15	20 Kalle	
Henno		Jaak		Ülo		Aleksander				Priit			
		Peeter											

Nimi	1955	Nimi	1960	Nimi	1965	Nimi	1970	Nimi	1975	Nimi	1980	Nimi	1985	Nimi	1990
1 Sirje	5,03	1 Ülle	4,64	1 Ülle	4,32	1 Katrin	3,4	1 Helen	3,7	1 Helen	3,83	1 Kadri	3,16	1 Liis	2,78
2 Anne	4,35	2 Anne	3,69	2 Katrin	3,58	2 Tiina	2,94	2 Katrin		2 Kadri	3,21	2 Triin	2,74	2 Triin	
3 Ülle	4,22	3 Eve	3,1	3 Piret	3,27	3 Kristiina	2,45	3 Kristel	1,97	3 Margit	2,1	3 Laura	1,9	3 Kätlin	1,85
4 Tiia	3,27	4 Anu	2,86	4 Tina	2,85	4 Piret	2,28	4 Merle		4 Katrin	1,98	4 Liis	1,79	4 Kadri	1,74
5 Marika	2,72	5 Tiina		5 Anu	2,42	5 Margit	2,04	5 Evelin	1,85	5 Kristi	1,85	5 Kristel	1,69	5 Maria	
6 Mare	2,59	6 Ene	2,62	6 Merle	2,11	6 Merike	1,96	6 Kristi		6 Annika	1,73	6 Kristi		6 Kristiina	1,62
7 Reet	2,31	7 Marika	2,5	7 Pille		7 Anneli	1,88	7 Kairi	1,6	7 Mari-Liis		7 Kätlin	1,58	7 Kristel	1,51
8 Ene	2,04	8 Merike		8 Ingrid	1,9	8 Anu		8 Kristiina		8 Triin	1,48	8 Liisi		8 Kristi	
9 Eve		9 Sirje		9 Merike	1,79	9 Marge		9 Kadri	1,48	9 Kristiina	1,36	9 Helen	1,48	9 Laura	
10 Merike		10 Piret	2,02	10 Külli	1,69	10 Ülle		10 Marge		10 Liis		10 Karin	1,37	10 Maarja	
11 Riina		11 Riina		11 Margit		11 Kristel	1,71	11 Piret		11 Mari		11 Piret		11 Kadi	1,39
12 Tiina	1,9	12 Maire	1,67	12 Riina		12 Annika	1,47	12 Anneli	1,36	12 Jaanika	1,24	12 Mariliis	1,16	12 Birgit	1,27
13 Katrin	1,63	13 Reet		13 Anne	1,48	13 Karin		13 Liina		13 Ingrid	1,11	13 Liina	1,05	13 Annika	1,16
14 Maie	1,5	14 Heli	1,43	14 Anneli		14 Merle		14 Margit		14 Maris		14 Anneli	0,95	14 Mari	
15 Malle		15 Külli		15 Marika		15 Pille		15 Ingrid	1,23	15 Merle		15 Grete		15 Kaisa	1,04
16 Tiia		16 Tiia		16 Kaja	1,37	16 Kai	1,39	16 Karin		16 Katre	0,99	16 Katrin		16 Karin	0,81
17 Urve		17 Katrin	1,31	17 Ene	1,26	17 Krista	1,06	17 Tiina		17 Kristel		17 Kristiina		17 Kristin	
18 Kersti	1,36	18 Lea		18 Reet		18 Eve	0,98	18 Riina	1,11	18 Pille		18 Margit		18 Liisa	
19 Anu	1,09	19 Merle		19 Eve	1,16	19 Evelin		19 Eve	0,99	19 Evelin	0,87	19 Mari		19 Mirjam	
20 Eha		20 Eha	1,19	20 Kaire		20 Ingrid		20 Monica		20 Kersti		20 Mari-Liis		20 Pille	
Helle		Kaja		Kersti		Kaili		Terje		Kertu		Marit			
Krista		Margit		Krista		Kairi				Tiina					
Marje				Terje		Kristi									
				Tiiu		Liina									
						Marika									
						Signe									
Nimi	1955	Nimi	1960	Nimi	1965	Nimi	1970	Nimi	1975	Nimi	1980	Nimi	1985	Nimi	1990
1 Peeter	4,74	1 Toomas	5,11	1 Toomas	4,55	1 Andres	3,75	1 Indrek	3,45	1 Kristjan	3,08	1 Martin	3,52	1 Martin	3,86
2 Urmas	3,85	2 Raivo	4,16	2 Aivar	3,59	2 Margus	3,67	2 Marko	3,33	2 Martin	2,44	2 Kristjan	2,54	2 Kristjan	3,01
3 Raivo	3,72	3 Urmas	3,92	3 Urmas	3,38	3 Toomas	3,1	3 Margus	2,53	3 Margus	1,91	3 Marko	2,35	3 Madis	2,77
4 Tiit	3,21	4 Peeter	3,33	4 Margus	3,28	4 Tarmo	2,53	4 Marek	2,18	4 Silver	1,81	4 Mihkel	2,25	4 Taavi	2,17
5 Tõnu	3,08	5 Aivar	3,21	5 Andres	3,07	5 Indrek	2,45	5 Martin	2,07	5 Indrek	1,7	5 Siim	2,15	5 Kaarel	1,81
6 Andres	2,95	6 Andres	2,62	6 Priit	2,43	6 Meelis		6 Meelis		6 Tarmo		6 Lauri	1,86	6 Kaspar	
7 Rein	2,69	7 Tiit	2,38	7 Raivo	2,22	7 Jaanus	2,12	7 Andres	1,84	7 Marko	1,59	7 Margus	1,66	7 Karl	1,45
8 Toomas		8 Tõnu		8 Raul		8 Aivar	2,04	8 Tarmo		8 Oliver		8 Indrek	1,47	8 Kristo	
9 Vello		9 Rein	2,26	9 Tarmo		9 Urmas	1,96	9 Jaanus	1,72	9 Priit		9 Tanel		9 Marko	
10 Jüri	2,56	10 Kalev	2,14	10 Peeter	2,11	10 Marko	1,79	10 Andrus	1,61	10 Andres	1,49	10 Tõnis		10 Siim	
11 Toivo	2,31	11 Mati	1,9	11 Andrus	2,01	11 Andrus	1,71	11 Rene		11 Lauri		11 Madis	1,37	11 Tanel	
12 Mati	2,05	12 Aare	1,66	12 Tõnu		12 Priit		12 Urmas	1,49	12 Tanel		12 Jaanus	1,27	12 Margus	1,33
13 Kalev	1,92	13 Andrus		13 Jaanus	1,9	13 Mart	1,47	13 Erki	1,38	13 Mihkel	1,28	13 Priit		13 Andres	1,2
14 Arvo	1,67	14 Jüri	1,55	14 Mart	1,69	14 Argo	1,31	14 Priit		14 Rainer		14 Andres	1,17	14 Joosep	
15 Lembit	1,54	15 Raul		15 Ain	1,27	15 Lauri		15 Kristjan	1,26	15 Risto		15 Mart		15 Lauri	
16 Aare	1,41	16 Tarmo		16 Indrek		16 Kaido	1,14	16 Mart		16 Sven		16 Oliver		16 Mihkel	
17 Ants		17 Margus	1,43	17 Ivo		17 Marek		17 Hannes	1,15	17 Taavi		17 Risto		17 Rauno	
18 Jaak	1,28	18 Mart		18 Riho		18 Peeter		18 Kaido		18 Mart	1,17	18 Taavi		18 Sander	
19 Jaan		19 Vello		19 Sven		19 Sven		19 Lauri		19 Ragnar		19 Tarmo		19 Joonas	1,08
20 Aivar	1,15	20 Kalle	1,31	20 Jüri	1,16	20 Kalle	1,06	20 Peeter		20 Veiko		20 Erki	0,98	20 Marek	
Priit												Kaarel		Oliver	
												Kaspar		Risto	
												Marek			
												Raido			
												Silver			

Lisa 4. Tartu eelisinimestikud.

Nimi	1930	Nimi	1935	Nimi	1940	Nimi	1945	Nimi	1950	Nimi	1955	Nimi	1960
1 Aino	3,57	1 Maie	4,64	1 Tiit	6,07	1 Mare	3,87	1 Sirje	12,7	1 Sirje	4,71	1 Tiina	5,03
2 Asta		2 Eevi	3,41	2 Maie	4,49	2 Maie	3,52	2 Anne	4,48	2 Ülle	4,12	2 Sirje	4,02
3 Eevi	3,3	3 Silvi	3,1	3 Eha	3,17	3 Anne		3 Reet	3,36	3 Tiit	3,24	3 Ülle	
4 Helju	2,75	4 Elvi	2,79	4 Aino	2,9	4 Tiina	3,17	4 Mare	2,99	4 Riina		4 Kersti	3,77
5 Eha		5 Laine	2,48	5 Malle	2,64	5 Ene		5 Tiit	2,61	5 Maire		5 Merike	3,27
6 Ellen		6 Tiit	2,17	6 Aime		6 Malle	2,82	6 Eve	2,24	6 Reet		6 Riina	2,76
7 Laine	2,47	7 Aime		7 Ene	2,37	7 Tiit	1,76	7 Inge		7 Katrin	2,94	7 Maire	
8 Silvia		8 Mare		8 Helju	2,11	8 Silvi		8 Katrin		8 Ene	2,65	8 Reet	2,26
9 Silvi		9 Aino	1,86	9 Helgi		9 Sirje		9 Ene	1,87	9 Mare	2,35	9 Eve	2,01
10 Hilja	2,2	10 Vaike		10 Mare		10 Eha		10 Lea		10 Tiina		10 Anu	
11 Eda		11 Helgi	1,55	11 Kadri	1,58	11 Evi	1,41	11 Helle		11 Anne		11 Marika	
12 Maret	1,92	12 Milvi		12 Kersti		12 Helgi		12 Kersti		12 Urve		12 Marina	1,76
13 Koidula	1,65	13 Eha		13 Sirje	1,32	13 Reet		13 Aili	1,49	13 Eve	2,06	13 Lea	
14 Leili	1,37	14 Virve		14 Aili		14 Kai		14 Maie		14 Lea	1,76	14 Kaja	1,51
15 Helgi		15 Aili		15 Mai		15 Lilian		15 Maire		15 Heli		15 Külli	
Tiit				Maire		Maire		Urve		Kersti		Maie	
Vaike								Riina				Heli	
Vilma												Anne	
												Merle	
Nimi	1930	Nimi	1935	Nimi	1940	Nimi	1945	Nimi	1950	Nimi	1955	Nimi	1960
1 Ülo	5,07	1 Ants	4,99	1 Heino	4,2	1 Rein	8,27	1 Kalev	4,55	1 Andres	5,2	1 Toomas	4,7
2 Kalju	4,53	2 Kalju	4,71	2 Väino	3,41	2 Vello	4,14	2 Tõnu		2 Rein	3,98	2 Peeter	4,46
3 Heino		3 Rein		3 Vello	3,15	3 Toivo		3 Rein	4,22	3 Mati	3,67	3 Urmas	3,71
4 Vello	3,47	4 Heldur	4,16	4 Jüri	2,89	4 Mart	3,38	4 Ülo	3,9	4 Peeter	3,36	4 Aivar	3,22
5 Ants	2,93	5 Jaan	3,88	5 Tõnu	2,36	5 Toomas	3,01	5 Lembit	2,92	5 Raivo	3,06	5 Ülo	
6 Jüri	2,67	6 Jüri		6 Ülo		6 Heino	2,63	6 Jüri		6 Ülo		6 Mati	2,97
7 Heldur	2,13	7 Vello	2,49	7 Arvo		7 Jüri		7 Toomas		7 Mart	2,14	7 Tõnis	2,72
8 Lembit	1,87	8 Lembit		8 Jaan		8 Enn	2,26	8 Peeter		8 Andrus		8 Aare	
9 Harri		9 Ilmar		9 Kalju	2,1	9 Jaan	1,88	9 Enn	2,6	9 Vello	1,83	9 Andres	2,48
10 Rein		10 Heino	2,22	10 Mart		10 Ants		10 Vello		10 Arvo		10 Rein	2,23
11 Uuno		11 Endel		11 Leo		11 Raivo		11 Harri		11 Urmas		11 Jüri	1,98
12 Endel	1,6	12 Ülo		12 Enno	1,84	12 Uno		12 Heiki		12 Toivo		12 Raivo	
13 Jaan		13 Tõnu		13 Lembit		13 Andres		13 Mati	2,27	13 Tõnis		13 Jaan	
14 Arnold		14 Enn	1,94	14 Ants	1,57	14 Ülo	1,5	14 Arvo		14 Lembit	1,53	14 Kalle	
15 Paul	1,33	15 Mart	1,66	15 Mati		15 Tõnu		15 Jaan	1,95	15 Tõnu		15 Jaak	
Voldemar		Eino				Lembit		Mart		Enn			
						Matti		Andres		Jaan			
						Madis				Jaak			
										Madis			
										Harri			
										Heiki			

1955	Nimi	1960	Nimi	1965	Nimi	1970	Nimi	1975	Nimi	1980	Nimi	1985	Nimi	1990
4,71	1 Tiina	5,03	1 Tiina	3,85	1 Signe	3,16	1 Kristi	3,16	1 Triin	3,16	1 Kadri	2,88	1 Liis	3,72
4,12	2 Sirje	4,02	2 Marik	3,64	2 Anneli	2,99	2 Piret	2,46	2 Kadri	2,66	2 Kristi	2,56	2 Maarja	3,13
3,24	3 Ülle		3 Merik	3	3 Katrin	2,82	3 Katrin		3 Katrin	2,49	3 Liis	2,4	3 Annika	2,23
	4 Kersti	3,77	4 Katrin		4 Pille	2,49	4 Karin		4 Kristel	2,33	4 Triin	2,24	4 Kristiina	2,08
	5 Merike	3,27	5 Piret	2,78	5 Piret	2,16	5 Margit	2,28	5 Kristi	2,16	5 Katrin		5 Liina	
	6 Riina	2,76	6 Annel	2,57	6 Kadri	1,99	6 Kristel		6 Liis	1,83	6 Annika	1,92	6 Kadri	1,93
2,94	7 Maire		7 Ülle	2,14	7 Marge	1,83	7 Kadri	2,11	7 Helen	1,66	7 Piret	1,6	7 Kadi	1,79
2,65	8 Reet	2,26	8 Anu		8 Merle	1,66	8 Signe		8 Reelika		8 Kristiina		8 Helen	
2,35	9 Eve	2,01	9 Pille		9 Tiina	1,5	9 Anneli	1,93	9 Kätlin	1,5	9 Kristel	1,44	9 Kaisa	1,64
	10 Anu		10 Merle		10 Anu		10 Triin	1,76	10 Evelin		10 Kätlin		10 Mari-Liis	1,49
	11 Marika		11 Sirje		11 Merike		11 Tiina	1,58	11 Kristiina		11 Liina		11 Kerli	
	12 Marina	1,76	12 Kaja	1,93	12 Anne		12 Monika		12 Kaire		12 Margit	1,28	12 Triin	
2,06	13 Lea		13 Krista		13 Margit		13 Kairi		13 Margit	1,16	13 Laura		13 Helene	1,04
1,76	14 Kaja	1,51	14 Anne	1,71	14 Jana	1,33	14 Merle	1,41	14 Piret		14 Maarja	1,12	14 Kristi	
	15 Külli		15 Margit		15 Kaire		15 Jane		15 Karin		15 Kerli		15 Gerli	
	Maie				Liina		Evelin		Kadi		Liisa			
	Heli				Eve				Tiina		Eva			
	Anne				Sirje				Triinu		Pille			
	Merle				Kristel				Egle					
					Kristina				Merit					

1955	Nimi	1960	Nimi	1965	Nimi	1970	Nimi	1975	Nimi	1980	Nimi	1985	Nimi	1990
5,2	1 Toomas	4,7	1 Toomas	6,44	1 Toomas	4,57	1 Marko	3,49	1 Marko	3,64	1 Martin	3,08	1 Martin	3,68
3,98	2 Peeter	4,46	2 Andres	4,37	2 Margus	3,79	2 Margus	3,14	2 Lauri	2,64	2 Siim	2,92	2 Siim	3,27
3,67	3 Urmas	3,71	3 Margus	3,45	3 Andres	2,84	3 Tarmo	2,97	3 Margus	2,48	3 Priit	2,76	3 Taavi	2,86
3,36	4 Aivar	3,22	4 Urmas		4 Indrek	2,52	4 Priit		4 Tanel	2,31	4 Lauri	2,11	4 Kristjan	2,59
3,06	5 Ülo		5 Priit	2,76	5 Meelis	2,37	5 Indrek	2,62	5 Indrek	2,15	5 Kristjan	1,94	5 Sander	2,18
	6 Mati	2,97	6 Tarmo		6 Tarmo		6 Marek		6 Martin		6 Margus		6 Madis	2,05
2,14	7 Tõnis	2,72	7 Tiit	2,07	7 Urmas	2,21	7 Meelis	2,09	7 Priit	1,98	7 Mihkel	1,62	7 Mihkel	1,91
	8 Aare		8 Aare	1,84	8 Priit	2,05	8 Lauri		8 Meelis	1,82	8 Indrek		8 Tanel	1,77
1,83	9 Andres	2,48	9 Jüri		9 Andrus	1,89	9 Raul		9 Marek	1,65	9 Tanel	1,46	9 Kristo	
	10 Rein	2,23	10 Mati	1,61	10 Alar	1,42	10 Janek	1,92	10 Janek	1,49	10 Marko		10 Karl	1,64
	11 Jüri	1,98	11 Aivo		11 Peeter		11 Jaanus		11 Kristjan	1,32	11 Taavi		11 Priit	1,5
	12 Raivo		12 Indrek		12 Margo		12 Andres	1,57	12 Silver		12 Jaanus		12 Indrek	
	13 Jaan		13 Üllar	1,38	13 Sven		13 Kaiko		13 Mihkel		13 Meelis	1,3	13 Kaspar	
1,53	14 Kalle		14 Andrus		14 Gunnar		14 Toomas	1,4	14 Janno	1,16	14 Kaiko		14 Marko	1,36
	15 Jaak		15 Raivo		15 Aivar	1,26	15 Martin		15 Ragnar		15 Oliver		15 Rauno	1,23
			Jaan		Jaanus				Rain					
			Heiki		Marko				Taavi					
			Kaupo						Timo					
									Kristo					

5. Võru linnas ja Võrumaal eelistatud nimed.

Nimi	1930	Nimi	1935	Nimi	1940	Nimi	1945	Nimi	1950	Nimi	1955	Nimi	1960
1 Helju	6,21	1 Helgi	4,07	1 Tiit	5,18	1 Heli	3,07	1 Külli	4,63	1 Sirje	4,09	1 Riina	4,04
2 Linda	3,85	2 Helju	3,66	2 Leili	3,19	2 Tiit	2,83	2 Sirje	3,4	2 Kaja	3,77	2 Eve	3,73
3 Aino	2,96	3 Aino		3 Maimu		3 Evi	2,36	3 Malle	3,09	3 Lea	3,14	3 Kaja	3,42
4 Eha	2,37	4 Linda	3,25	4 Helju		4 Lea		4 Mare	2,78	4 Ene	2,52	4 Külli	3,11
5 Asta	2,07	5 Hilja		5 Eha		5 Külli	2,12	5 Ene	2,47	5 Tiit		5 Ülle	2,8
6 Laine		6 Milvi	2,85	6 Malle	2,79	6 Mare		6 Aili	2,16	6 Evi		6 Ene	
7 Leida		7 Ilme		7 Aino		7 Aime		7 Kaja	1,85	7 Külli	2,2	7 Sirje	2,48
8 Öie		8 Leili	2,44	8 Milvi	2,39	8 Malle	1,89	8 Tiit		8 Aili		8 Maie	
9 Lehte	1,78	9 Eha		9 Luule		9 Maie		9 Evi		9 Helve		9 Heli	2,17
10 Leili		10 Leida		10 Laine		10 Milvi		10 Tiina		10 Ülle	1,89	10 Anu	
11 Salme		11 Jutta	2,03	11 Aime	1,99	11 Aino		11 Heli		11 Mare		11 Marju	1,86
12 Heli	1,48	12 Öie		12 Helgi		12 Leili		12 Asta		12 Inge		12 Hele	
13 Hilda		13 Valve		13 Ilme		13 Maia		13 Maimu		13 Eve	1,57	13 Merike	1,55
14 Maria		14 Endla		14 Jutta		14 Helve	1,65	14 Lea	1,54	14 Merike		14 Lea	
15 Virve		15 Tiit	1,63	15 Maret		15 Helgi		15 Helve		15 Karin		15 Siiri	
		Malle				Hele		Aime		Aime		Marina	
		Laine				Maria		Maie				Liia	
		Maret						Anu				Maia	
		Silvi						Milvi					
		Viivi						Liia					
								Helju					
Nimi	1930	Nimi	1935	Nimi	1940	Nimi	1945	Nimi	1950	Nimi	1955	Nimi	1960
1 Kalju	10,09	1 Heino	6,38	1 Heino	5,56	1 Kalju	4,22	1 Kalev	4,21	1 Kalev	4,96	1 Aivar	4,87
2 Heino	6,34	2 Kalju	6,03	2 Väino	4,51	2 Heino	3,69	2 Lembit	3,65	2 Aivar	3,92	2 Andres	4,3
3 Elmar	4,32	3 Vello	5,67	3 Vello	4,17	3 Väino	3,17	3 Tõnu		3 Aare	2,87	3 Urmas	3,72
4 Aksel	3,46	4 Lembit	4,61	4 Jüri	3,82	4 Mati	2,64	4 Heino	3,37	4 Mati		4 Mati	3,15
5 Valter	3,17	5 Endel	3,9	5 Arvo	3,13	5 Ülo		5 Jaan	3,09	5 Raivo		5 Rein	
6 Endel	2,59	6 Aksel	2,84	6 Jaan		6 Arvo	2,37	6 Ülo		6 Tõnu		6 Peeter	2,87
7 Heldur	2,08	7 Jaan		7 Tõnu		7 Vello		7 Kalju	2,81	7 Lembit	2,61	7 Kalev	2,29
8 Johannes		8 Hans	2,48	8 Ülo		8 Toivo	2,11	8 Rein		8 Peeter		8 Üllar	
9 Nikolai		9 Heldur		9 Kalju	2,78	9 Hans	1,85	9 Mati	2,53	9 Heino	2,35	9 Jüri	2,01
10 Olev		10 Ants	2,13	10 Leo		10 Jaan		10 Peeter	2,25	10 Rein	2,09	10 Toomas	
11 Paul		11 Olev		11 Mart		11 Leo		11 Arvo	1,69	11 Enn	1,83	11 Ülo	
12 Leonhard	1,73	12 Valdeko		12 Enno	2,43	12 Tõnu		12 Enn		12 Ilmar		12 Ain	1,72
13 Aleksander	1,44	13 Ülo		13 Lembit		13 Ants	1,58	13 Enno		13 Jaan		13 Raivo	
14 Erich		14 Leo	1,77	14 Ants	2,08	14 Enn		14 Jüri		14 Jüri		14 Tõnu	
15 Jaan		15 Ilmar	1,42	15 Mati		15 Jaak		15 Mart		15 Mart		15 Vello	
Lembit		Vaino				Lembit		Ülo					
Vambola						Paul							
						Taivo							

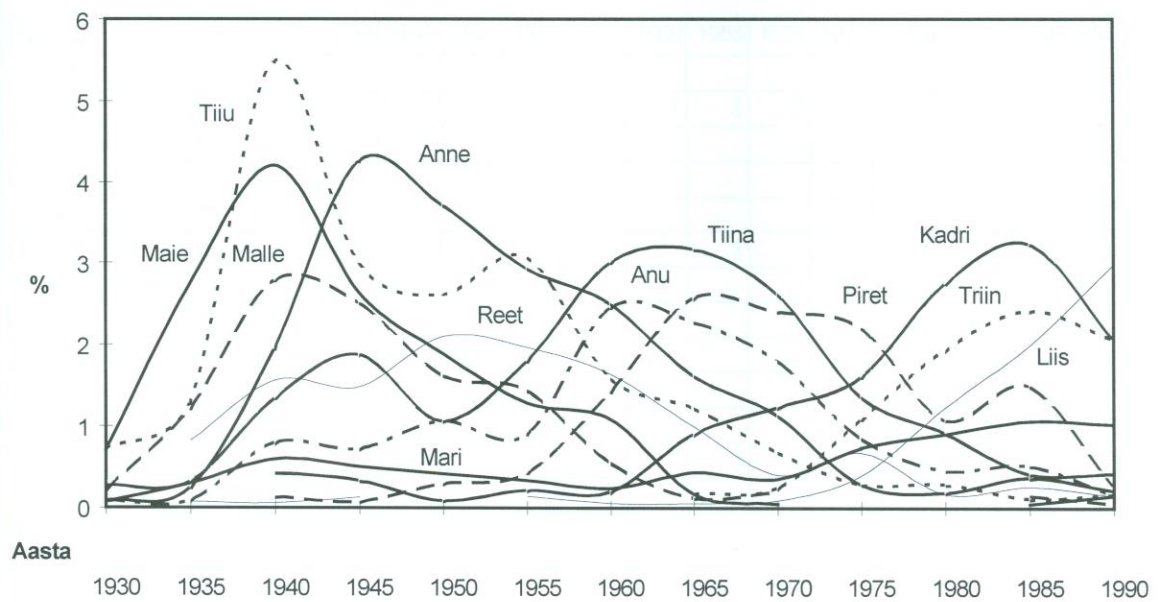
[illegible]

[illegible]

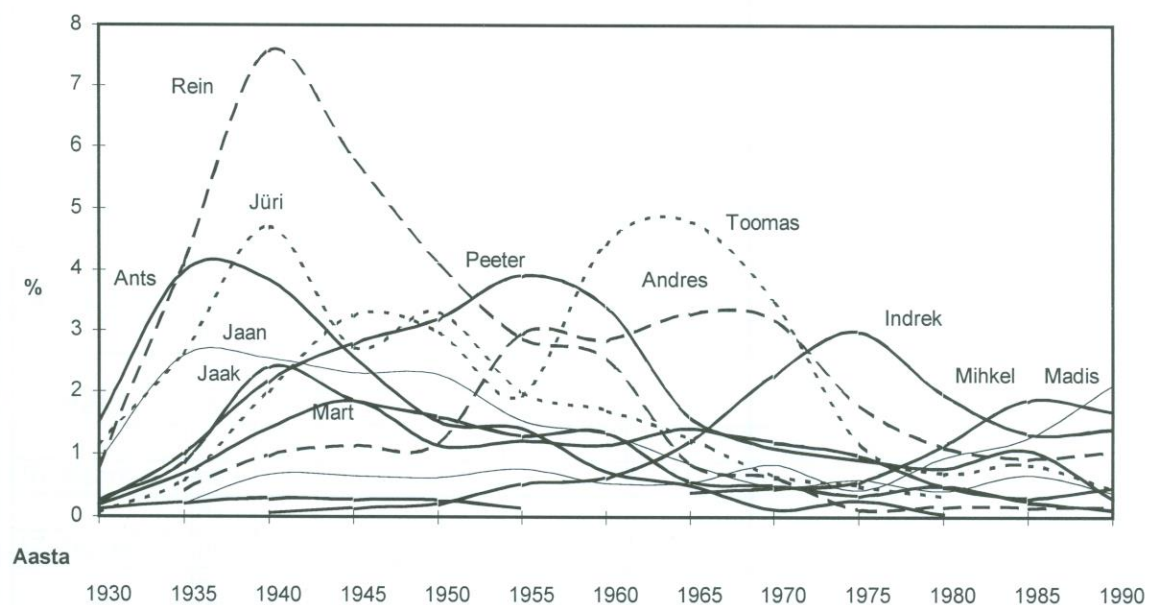
[illegible]

Lisa 7. Näiteid laennimede kasutuse kohta aastatel 1930–1990.

A. Naisenimed.

B. Mehenimed.

Lisa 8. Mõlemast soost lastele antud nimed.

Nimi	Sugu	1930	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	Kokku
1. Aiki	m											1			1
	n					1		1	3	2		2	3		12
Aikki	n											1			1
Aiky	n													1	1
2. Ale	m					2									2
	n								1						1
3. Algi	m									1					1
	n					1				2					3
4. Allen	m			1						2				1	4
	n											1			1
5. Anari	m												1		1
	n								1	1	1				3
Anary	n											1			1
6. Andra	m										1				1
	n						2			4	2	1	2	6	17
7. Andrea	m													1	1
	n									1		1	2		4
8. Auli	m						1								1
	n				1				1	1			1	1	5
9. Carol	m										1				1
	n												1	1	2
Karol	m										1	1	1		3
	n											1			1
10. Dagmar	m													1	1
	n	5		1	1		1	1		7		2	5	3	26
11. Eeli	m	1													1
	n												1		1
12. Eke	m									1					1
	n											1			1
Ekke	m													1	1
13. Ester	m		1												1
	n	3	6	1	15	6	7	4	6	5	5	4	1	3	66
14. Hardy	m							1			2				3
	n	1													1
15. Heilo	m	1					1								2
	n													1	1
16. Henni	m							1							1
	n													1	1
17. Hurmi	m										1				1
	n			1											1
18. Ilo	m		1												1
	n					1									1
19. Janne	m									1					1
	n				1	2		1	2	3	2	5	5	7	28

Nimi	Sugu	1930	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	Kokku
20. Kait	m				1					1	1	3	2	1	9
	n									3					3
21. Kaitti	m							1						1	2
Kaiti	n												2		2
22. Keit	m												1	1	2
	n										1	2	3	1	7
Keith	n											1	1		2
23. Kari	m						1						1	1	3
	n							1			1			1	3
24. Kerri	m							1							1
Kerry	n													1	1
25. Kersten	m													1	1
	n							1							1
26. Kert	m									1	6	8	2	2	19
	n												1		1
Gerd	m								1	1	2		1	1	6
Gert	m	2							1	5	11	10	8	4	41
27. Koidu	m	1			1										2
	n	2	5	2	5		2		1	1	1				19
28. Kristen	m											2	1	1	4
	n												1		1
29. Kristy	m											1			1
	n										1			1	2
30. Kris	m													4	4
	n											1	1	1	3
Chris	m													2	2
	n												1	1	2
Gris	m													1	1
31. Leevi	m			1			1								2
	n								1						1
32. Meelik	m					1									1
	n											1			1
33. Oivi	m					1									1
	n							1							1
34. Oka	m	1													1
	n			1											1
35. Orvi	m		1												1
	n		1				1							1	3
36. Rael	m											1			1
	n		1								1				2
37. Raine	m							1							1
	n									1		1			2
38. Sören	m											1			1
	n									1					1
Söören	n											1			1
39. Taimo	m		1					1	2		1	1			6
	n				2										2
40. Tormi	m								1	1	2			1	5
	n									1					1
41. Uuve	m	1													1
	n	1		1											2

Nimi	Sugu	1930	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	Kokku
42. Uve	m									1	1				2
	n						1								1
Uve	m											1			1
43. Velju	m		1	1			1								3
	n		1												1
44. Velve	m		1												1
	n							1	1						2
45. Eddie	m													1	1
Eddy	n									1					1
46. Maarion	m												1		1
Marion	n								1			3	6	4	14
		19	20	10	27	15	19	17	23	49	45	60	56	61	421